

HÁVARÐAR SAGA ISFIRÐINGS

HEIÐREKS SAGA

HERVARAR SAGA
OK HEIÐREKS KONUNGS

UDGIVET FOR

SAMFUND TIL UDGIVELSE AF GAMMEL NORDISK LITTERATUR

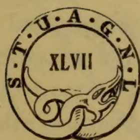
HÁVARÐAR SAGA ÍSFIRÐINGS

UDGIVET FOR

SAMFUND TIL UDGIVELSE AF GAMMEL NORDISK LITTERATUR

VED

BJÖRN K. ÞÓRÓLFSSON

KØBENHAVN
TRYKT HOS J. JØRGENSEN & CO. (IVAR JANTZEN)
1923

INDLEDNING.

I. Haandskrifter m. m.

Hávarðarsaga haves nu kun i haandskrifter fra 17. aarhundrede og senere, alt papirhaandskrifter, undtagen Ny kgl. samling 1147 fol. paa Det kgl. bibliotek, hvilket hskr. dog, allerede paa grund af sin unge alder, maa sidestilles med papirhaandskrifter og ikke hører til de bedste af vor saga.

Det fremgaar med al ønskelig klarhed af teksten, som den er overleveret i de forskellige haandskrifter, at disse stammer alle fra en og den samme membran. Dog falder haandskrifterne tydeligt i klasser, først og fremmest to hovedklasser, her betegnet som Y- og Z-klasse; disse falder saa i to underklasser hver, betegnet henholdsvis y- og z-klasse 1 og 2, hvoraf den ene underklasse i Y atter falder i to mindre grupper. Endelig staar et haandskrift, AM. 552 O^{4to}, paa en maade udenfor disse klasser, idet dette indeholder en ret frit omarbejdet og efter Landnáma rettet bearbejdelse af sagaen, og det nu ikke kan ses, om den tekst, der ved omarbejdelsen er lagt til grund, har tilhørt Y- eller Z-klassen.

Til grund for nærværende udgave, ligesom for udgaven 1860, ligger den tekst af vor saga, der haves i hskr. **160 fol.** i den Arnamagnæanske samling, her betegnet **160.** 160 er en codex paa 344 blade, skrevet for biskop Brynjólfur Sveinsson, indeholdende flere sagaer, det meste af haandskriftet, deriblandt Hávarðarsaga, er skrevet

af præsten Jón Erlendsson til Villingaholt. Háv. optager 44 blade (209—253), skrevet med Jón Erlendssons store og smukke frakturhaand. Sagaens overskrift lyder: Sagann af Havarde Isfirdinge Og Syne hans Olafe Biarnyl. Den tekst, dette haandskrift, og hskr. Gl. kgl. sml. 1006 paa Det kgl. blibliotek (se dette), indeholder, er i det hele taget den bedste bevarede af vor saga, dog har man fundet det nødvendigt adskillige steder at optage læsemaader fra Z-klassens bedste haandskrift, AM. 502^{4to} (bet. 502), hvorfra ogsaa udfyldelsen af hovedhaandskriftets lakune, (udg. 10^{11}—12^{8}), er taget. For versenes vedkommende lægges, som jeg senere vil komme nærmere ind paa, ikke noget enkelt haandskrift til grund. Foruden de steder, hvor læsemaader fra 502 er optagne i teksten, burde dette være gjort udg. 22^{22}, hvor inn oprindelig maa være en simpel skrivefejl. 502 burde ogsaa være fulgt udg. 8^{22}, hvor nú enn er optaget efter nogle daarlige haandskrifter.

Afskrifter af 160 haves i de Arnamagnæanske haandskrifter 553 A^{4to} og 946^{4to}.

Det bedste haandskrift af Z-klassen, er, som ovenfor antydet, **AM. 502^{4to}** (bet. **502**), skrevet af præsten Ketill Jörundarson (d. 1670). Dette haandskrift byder en ret god tekst af sagaen, skønt det, i det hele taget, staar lidt tilbage for 160. Der mangler i 502 det stykke, der svarer til nærværende udg. 25^{11}—26^{15}, og endvidere versene nr. 9, 11 og 12. Der findes et mærke + i haandskriftet for hvert af disse tre vers, derimod ikke for stykket 25—26. I øvrigt er teksten slet ikke forkortet, og hvad der i saa henseende siges i fortalen til udgaven 1860 er derfor i høj grad vildledende. Som ovenfor fremhævet, er i nærværende udgave det stykke, der svarer til hovedhaandskriftets lakune, optaget efter 502. Der er ingensomhelst grund til tvivl angaaende nævnte stykkes ægthed, idet jo dette passer udmærket godt som en integrerende del af sagaens tekst, og haand-

skrifternes indbyrdes forhold er, som vi i det følgende skal se, af en saadan beskaffenhed, at intet er til hinder for, at 502 (vistnok igennem mellemled) har det omtalte stykke fra den tabte membran, hvorfra alle endnu bevarede haandskrifter af vor saga stammer. Jeg har i nærværende udgave anført alle forskelligheder, der findes imellem 160 og 502, dog for prosatekstens vedkommende næsten udelukkende hvor der er forskel i ord; der er ikke taget hensyn til forskel i ordføjning eller ordformer, som absolut ingen betydning kan have for meningen, som f. eks. naar der i 502 er imperfektum hvor 160 har historisk præsens. Som ovenfor anført, er der i teksten nogle steder optaget læsemaader fra 502.

Árni Magnússon har ladet indføre i 502 varianter efter et haandskrift af Y-klassen (jfr. nedenfor)[1]. Endvidere har han til kap. 15 egenhændigt indført varianter efter et nu tabt hskr., hvor dette kapitel har været rettet efter Landnáma. Árni gør dog selv opmærksom paa, at i sagaen har fortællingen om Ljot fra første færd været som i 502's tekst, men ikke som i Landnáma.

Idet nu de ejendommeligheder, hvorved Z-klassen skiller sig fra Y-klassen, alle fremtræder i de efter 502 anførte varianter, samt de fra nævnte haandskrift i teksten optagne steder, er det klart, at som ovenfor udtalt, begge haandskriftklasser maa stamme fra een membran, Dog har der været et par mellemled imellem den antagne membran og hvert af vore klassers moderhaandskrifter (bet. Y og Z).

For prosatekstens vedkommende indeholder de øvrige haandskrifter, bortset fra to eller tre steder i hele sagaen, (jfr. under hskr. 1006 og 552), ikke noget af be-

[1]) I noterne til udg. 1860 skelnes der undertiden ikke imellem selve teksten i 502 og disse, fra et helt forskelligt haandskrift indførte, varianter.

tydning, udover hvad der staar i de to ovenfor beskrevne. Med versene forholder det sig lidt anderledes, her maa endnu tre haandskrifter benyttes; det er det ovenfor nævnte Gl. kgl. saml. 1006 og de Arnamagnæanske haandskrifter 552 b^{4to} og 560 c^{4to}.

Gl. kgl. sml. 1006 (bet. **1006**) har tilhørt Þormóður Torfason. Haandskriftet indeholder flere sagaer, og er for det meste skrevet af Jón Erlendsson, men Háv. er dog skrevet af en anden¹). Skriften er for det meste kursiv, dog med blanding af fraktur, vistnok fra 17. aarhundredes sidste halvdel. Torfæus, der til de øvrige sagaer i hskr. har skrevet talrige noter i marginen, har ikke skrevet nogen saadanne til Hávarðarsaga, men at vor saga har været i codex allerede da denne var i Torfæus' eje, fremgaar af den indholdsfortegnelse, han selv har skrevet bagest i bogen. Sagaens prosatekst er er i 1006 omtrent identisk med hovedhaandskriftets. Der er side 21^{31} fra 1006 optaget i teksten ordene í búðina og side 45^{30} har jeg i noterne anført en tilføjelse fra samme haandskrift. Flere forskelligheder findes der ikke, bortset fra nogle syntaktiske, af samme slags som i 502 har lades upaaagtet. I versene findes derimod, som i noterne meddelt, en del afvigende læsemaader, hvori snart det ene, snart det andet hskr. har det rigtigste. 160 og 1006 er øjensynlig to afskrifter af et nu tabt haandskrift. Udfra prosateksten vilde man snarest slutte, at det ene haandskrift var afskrift af det andet; den forskel, der findes i versenes tekst, viser imidlertid, at saaledes er forholdet ikke. Men her er haandskrifternes afvigelser fra hinanden af en saadan beskaffenhed, at de maa være fremkommet ved forskellig læsning af en fælles original, og undertiden ved skrivefejl i et af de to haandskrifter. Af det indbyrdes forhold imellem Y-klassens haandskrifter kan der overhovedet (jfr. se-

¹) Saaledes dømmer ogsaa prof. Finnur Jónsson.

nere) sluttes, at denne fælles original har staaet Y meget nær, sandsynligvis været en første haands afskrift af dette.

En afskrift af 1006 haves i AM. 157 b fol., skrevet af Ásgeir Jónsson, hvilket atter er afskrevet i hskr. nr. 239 fol. i den Kallske samling paa Det kongelige bibliotek.

AM. 552 b^{4to} (bet. **552**) er skrevet af Björn Jónsson paa Skarðsá (d. 1655). Dette haandskrift kommer i kvalitet næst efter de ovenfor behandlede, teksten er i det hele taget ret god og staar 160 og 1006 meget nær, skønt den ganske vist lider af en del flere fejl. I prosateksten indeholder 552 ikke noget af betydning, udover hvad der staar i 160, (jfr. dog udg. 57[1]). Med versene er det en anden sag, idet disses tekst flere gange viser sig at være rigtigere i 552 end i 160 og 1006. De fleste for 552 (og 560 s. d.) ejendommelige læsemaader er vistnok afskriverrettelser, men dette synes dog ikke at kunne gælde dem allesammen. Forholdet mellem 552 paa den ene side og 160, 1006 paa den anden maa tænkes saaledes, at det hskr., Björn paa Skarðsá skrev efter og den for 160 og 1006 fælles original, har været afskrifter af den samme membran.

Björn Jónsson har i hskr. levnet en aaben plads, svarende til nøjagtig den samme lakune, som findes i 160, 1006. Denne lakune er senere, efter et haandskrift af Z-klassen, blevet udfyldt af en anden.

AM. 560 c^{4to} (bet. **560**) er fra begyndelsen af 18. aarhundrede. Der staar paa bl. 95, ved slutningen af Rauðólfsþáttr: Skrifad a Geirraudar Eyri Anno 1707. Paa samme blads anden side begynder Háv., som staar sidst i hskr. 560 er skrevet med en stor og smuk frakturhaand. I dette hskr. er Háv. nu meget defekt, idet der mangler det stykke, der svarer til udg. 36^{26} væri til 48^{15} sænginni. Dette stykke har dog oprl. staaet i haandskriftet, men de paagældende blade,

vistnok et læg, er udfaldet. Det stykke, der svarer til vort hovedhaandskrifts lakune, er i 560 skrevet med den samme haand som den øvrige tekst, og taget efter samme haandskrift som udfyldelsen i 552. Teksten i 560 staar 552 meget nær, men er betydelig daarligere, baade paa grund af flere reelle fejl og en tendens til at undgaa svært forstaaelige gamle ord og udtryk, sproget er heller ikke helt frit for danismer. Der er dog enkelte steder, hvor 560 har rettere end Björn Jónssons haandskrift, deriblandt to steder i versene, (nr. 5 og 6), hvor læsemaader, særegne for 560, falder sammen med rettelser foreslaaede af prof. Finnur Jónsson. Jeg antager derfor, at 560 stammer, igennem et eller flere mellemled, fra det af Björn paa Skarðsá benyttede haandskrift, men ikke fra selve 552.

De øvrige haandskrifter har man ikke fundet nødvendigt at benytte ved udgaven, idet disse enten er uden al værd, eller, for enkeltes vedkommende, omtrent identiske med et af de benyttede. Jeg vil nu kortelig beskrive de ikke benyttede haandskrifter, for saa vidt disse ikke er afskrifter af endnu bevarede originaler. Jeg begynder med Y-klassen, og tager først det haandskrift, der genetisk staar 160 nærmest.

10. Papp. 8vo no. 10 paa det kgl. bibliotek i Stockholm, indeholder flere sagaer. Hskr. er helt igennem skrevet med samme haand, en lille fraktur, vistnok fra slutningen af 17. aarhundrede. Hávarðarsagas tekst lider her af forskellige mangler, ikke mindst hvad stilen angaar, denne er nogle steder langtrukken og helt usagamæssig. Af versene har hskr. blot nr. 1—2, 4, 6, 15. I de bevarede vers er teksten gennemgaaende overensstemmende med 160. Trods sine mangler staar 10 over de andre ikke benyttede haandskrifter af Y-klassen, og hvor der findes afvigelser mellem 160, 1006 paa den ene og 552, 560 paa den anden side, viser det sig at staa de første nærmest; det stammer, vistnok igen-

nem mellemled, fra det hskr., 160 og 1006 er skrevet efter. I 10 slutter sagaen saaledes: .... ok lykur hier soguþætte af Havarde hallta ok hans koppum. Dette er det eneste sted i Y-klassens haandskrifter, hvor sagaen nævnes ved navn i selve teksten.

Endelig har vi i Y-klassen fire haandskrifter, der indeholder en omtrent enslydende tekst af sagaen. Det er de Arnamagnæanske haandskrifter **217 b fol.** og **168 k fol.**; hskr. nr. **295^{4to}** i Det islandske litteraturselskabs samling paa Landsbiblioteket i Reykjavik (Isl. bókmfél. 295^{4to}) og hskr. nr. **1776^{4to} VIII** i den Thottske samling paa det kongelige bibliotek. AM. 217 b fol., der foruden Hávarðarsaga indeholder Harðarsaga og Víga-Glúmssaga, er vistnok fra tiden omkring 1700; haanden er kursiv, dog er hældningen langt mindre end i sædvanlig kursivskrift. AM. 163 k fol., der kun indeholder Hávarðarsaga, er skrevet med tre forskellige hænder. Det meste, svarende til udg. 26^{10} ok til 59^{15} segja, er skrevet af Hinrik Magnússon (omkr. 1700); begyndelsen, til 26^{10}, er skrevet med en fra hans forskellig haand, og sagaens sidste kapitel er skrevet med en tredje haand. Ísl. Bókmfél. 295^{4to} er skrevet af præsten Eyjólfur Jónsson paa Vellir (d. 1745). Her er Háv. nu defekt, idet hele teksten, fra udg. 33^{5} Þeir gengu þá, mangler. Thott 1776^{4to} VIII er skrevet med en stor frakturhaand, de store bogstaver tidt med kursivform, vistnok fra 18. aarhundredes første halvdel. Endvidere udgør varianter, indførte i 502 (jfr. ovenfor), æqvivalent til et femte haandskrift af denne gruppe. Disse varianter (bet. Var.), er øjensynlig blevet indført med en minutiøs nøjagtighed, men det hskr. hvorefter de er taget, er nu tabt.

Alle disse haandskrifter (Var. indbefattet, som altid i det følgende, naar der tales om denne gruppe i sin helhed) byder en meget daarlig tekst af vor saga, sproget er flere steder det 17. aarhundredes, men ikke sagaens

og indeholder adskillige danismer. Der mærkes helt igennem en tendens til at forkorte teksten, ved udeladelse af sætninger, som ikke er strengt nødvendige for indholdets skyld. Især er kap. 13 stærkt forkortet, der udelades ogsaa en del af sagaens slutningskapitel. Af versene findes der i denne gruppe nr. 1 og 7 og første halvdel af henholdsvis 9 og 15. Haandskrifterne har alle, undtaget Ísl. Bókmfél. 295^{4to}, nøjagtig lige meget af versene og omtrent ordret ens; teksten er her en forvansket form af den verstekst 552 og 560 har. Prosateksten er ogsaa omtrent ens i alle hskrr., der findes kun enkelte steder forskel i ord. Det maa dog bemærkes med hensyn til pastor Eyjólfur Jónssons haandskrift, at han har bestræbt sig for at udrense danismer af tekstens sprog. Det er nu klart, synes det, at alle nærværende gruppes haandskrifter stammer fra et daarligt nu tabt haandskrift. Nærmest er slægtskabet vistnok mellem det Thottske hskr. og Var. Dog kan varianterne i 502 ikke være taget efter det her behandlede Thottske hskr., der findes nemlig ordforskel, men Var. er optaget med en saa minutiøs nøjagtighed, at endog ikke den ubetydeligste forskel i syntaks eller ordformer lades upaaagtet; det haandskrift, varianterne er optaget efter, har sikkert været afskrift af den samme original som Thott 1776^{4to} VIII. Det fremgaar ogsaa tydeligt af teksten, at nærværende gruppes moderhaandskrift har stammet fra den afskrift af Y, der ligger til grund for 552 og 560. Dette fremgaar bl. a. af adskillige fælles fejl, der maa være mekanisk indkommet fra en fælles kilde, f. eks. udg. 4^4 ganga f. segja og 35^8 einslaga f. einstaka.

En afskrift af 217 b. fol. haves i hskr. **Ny kgl. sml. 1154 fol.** paa det kgl. bibliotek.

Naar vi nu atter kommer til **Z-klassen,** haves i hskr. **Papp. fol. nr. 60** paa det kgl. bibliotek i Stockholm (bet. **60**) en tekst af sagaen, der forholder sig til 502

paa lignende maade som 1006 til 160. Det Stockholmske hskr. er skrevet af Jón Eggertsson, sagaens overskrift er her Ísfirðingasaga. Ved sagaens slutning har Jón Eggertsson skrevet: Þesse Framann skrifud Isfirdinga Saga, (huoria Nockrer menn kalla ad Ødru nafni). ·|· Svo ·|· Sagann af Havarde Hallta): Var skrifud Epter Miøg gamallre membrana, og vantade þar i bokena, og var bil firer ætladt Þær vísur sem Eidann er hier og firer ætlud og a spatziunni vid kiólinn skrifad stendur Soleidis, Vantar v. Teksten er omtrent ordret som i 502, skønt overensstemmelsen her, hvad prosateksten angaar, ikke er saa fuldstændig som imellem 160 og 1006, til gengæld er der imellem 60 og 502 den samme overensstemmelse til stede i versenes tekst som i prosaen; svarende til mærket + i 502, for et manglende vers, levnes der i 60 en aaben plads, og det bemærkes i marginen, at et vers mangler (jfr. Jón Eggertssons her meddelte anmærkning til sagaen). Det har ikke været nødvendigt at optage i teksten eller noterne læsemaader, særegne for Jón Eggertssons hskr., men idet dette staar saa højt blandt vore haandskrifter, skal de steder, hvor teksten i 60 er forskellig fra 502, her meddeles. Til sammenligning med læsemaaderne efter 60, anføres tilsvarende læsemaader fra 502, naar disse afviger fra teksten i nærværende udgaves hovedhaandskrift; i modsat fald anføres paagældende steder fra udgavens tekst. De fra 60 anførte læsemaader staar altid bag efter de andre. Tallene foran betegner side og linje i nærværende udgave:

3^{1} Lónseyri: Landeyri, dog ellers Lónseyri. 4^{2-3} Hann—tǫluðu ul. 6^{22} ódælt: ódæmi. 16^{19} Dott: Datt. 27^{5} eggjunarorð: egningar—. 31^{12} lǫnd: lǫndum. 33^{8} hefndara: heldr hefnt. 34^{2} aðrar: ok svá í skálann tf. 35^{10-12} ok—kyrrastir ul. 35^{21} gejrdisar: geirde Saar. 36^{6} vilmæli:

viðmæli. 36^{20} vígtanna: viktanna. 37^{2-3} erhann (1): eða þa var hann! eðr hann er nú. 39^{12} bíða: bidia. 41^{3} þetta: þat, hvorefter tf.: líkar þeim lítt. 42^{19} fǫnnina: fjǫruna. 48^{5} af: at. 48^{24} lausn: rausn. 54^{8} hlaupaz: hleypaz. 56^{15} Hávarð ok ul. 59^{18} Svarbar ul., hvorfor der levnes en aaben plads. 60 har ogsaa Svarfaðar l. 17. 60^{19} sǫgu: Ísfirðinga tf. foran. Kapitelinddelingen er en anden i 60 end i 502. Hos Jón Eggertsson er sagaen 31 kapitler.

Af de fra 60 anførte læsemaader, er det øjensynlig kun to, der er bedre end tilsvarende i 502; det er dem, der svarer til de to steder paa side 48. Men her var der ingen grund til afvigelse fra hovedhaandskriftet. Skrivemaaden Datt er interessant derved, at den tyder paa, at den for 502 og 60 fælles original i dette navn ikke her haft *o*, men sandsynligvis *œ*.

Der kan ikke være nogen tvivl om, at Ketill Jörundarson og Jón Eggertsson begge har skrevet efter den »gamle membran«, Jón Eggertsson, i ovenfor meddelte anmærkning til sit haandskrift af Háv., taler om.

Vi har endvidere fire haandskrifter, der indeholder for det meste den samme tekst som 502 og 60, to af disse haandskrifter er nu meget defekte. Komplet findes Háv. i de Arnamagnæanske hskrr. **426 fol.** (bet. **426**) og **928^{4to}** (bet. **928**). 426 er et hskr. paa 317 blade, indeholdende flere sagaer. Paa titelbladet staar, at det er skrevet Ad Forlage og Vppakostnade Erugofugs Hófdingja Magnusar Ioonssonar ad Wigur á Ysafiardar diwpe Anno Domini MDCLXXXII. Dette betyder selvfølgelig, at bogen er færdigskrevet nævnte aar; hskr. er skrevet med forskellige hænder, dog helt igennem med fraktur. Háv. optager blad 264—288 incl. Teksten staar 502 meget nær, men er dog gennemgaaende af lidt ringere kvalitet, især for versenes vedkommende, hvor der findes flere mislykkede

rettelsesforsøg. Af versene mangler de samme i 426 som i 502, men de i haandskriftets tekst manglende vers er skrevet i marginen, og lyder ordret som i 552. Sagaen slutter med ordene: Ok luku vær þar nú þessare sóghu af Hävarde Isfirding.

928 er fra 18. aarhundrede, skrevet med lille kursiv. I hskr., der indeholder flere sagaer, optager Háv. bl. 253—274 incl, Teksten er her omtrent den samme som i 502, dog findes der, især i versene, flere fejl. 928 byder i det hele taget bedre tekst end 426, Sagaen slutter med ordene: .... og Liukum vier hier Sogunni af Havarde Isfyrdinge.

I **568** (AM. 568^{4to}) haves 9 løse blade af et Hávarðarsagahaandskrift; bladene er alle, med undtagelse af det sidste, beskadigede ved hensmuldren, hvorfor det nu ikke nøjagtig kan bestemmes, til hvilket stykke i sagaen hvert af disse oprl. har svaret. Den endnu læselige del af første blad gaar fra sagaens begyndelse til udg. 5^{20} Kunnigt er; bl. 2 udg. 10^{20} Hvert viltu til 15^{7} skaði; bl. 3 udg. 24^{4} þær til 30^{14} hart; bl. 4 udg. 36^{4} mikils til 40^{33} engit né; herfra har sagaen været komplet paa de sidste fem blade. Prosateksten er, saavidt den række r, omtrent den samme som i 502; i versene er der nogle forskelligheder, hvoraf de fleste viser sig at være rettelsesforsøg. Haandskriftet er skrevet med en lille tydelig frakturhaand fra 17. aarhundrede, vistnok snarest dettes første halvdel.

1147 (Ny kgl. sml. 1147 fol.), membran fra 17. aarhundrede. Her er Háv., der staar bagest i membranen, nu meget defekt, idet der i hskr. mangler det stykke, der svarer til udg. 2^{14} til begyndelsen af side 42. Dette stykke har dog oprl. staaet i hskr., men der er udfaldet nogle, vistnok fire, blade. Membranens sidste side er nu ulæselig, men jeg antager dog, at denne oprl. har været beskrevet, hvilket ogsaa stemmer godt dermed, at stykket fra næstsidste sides sidste linje (udg. 55^{14}) til

sagaens slutning netop passer til en side i hskr. Men denne side er tidligt blevet ulæselig paa grund af fugtighed, og adskillige ejere af haandskriftet har paa den skrevet deres navnetræk. Teksten staar 502 meget nær, og er omtrent af samme kvalitet som i 426. I 1147 kaldes Þorbjǫrn Þjóðreksson som i Y-klassen, hvilket vistnok er en rettelse, snarest efter Landnáma. Andre overensstemmelser med Y-klassen, i modsætning til Z-klassens andre haandskrifter, har 1147 ikke.

Jeg finder det rigtigst herunder ogsaa at omtale den ældste udgave af Háv. i Margfrooder Søguþætter Íslendinga Holum 1756 (bet. H) paa Björn Markússons forlag. Teksten staar Ketill Jörundarsons og Jón Eggertssons haandskrifter meget nær, og maa stamme fra den gamle membran, disse to har afskrevet. H kan dog hverken være trykt efter 502 eller 60 og sikkert ikke efter noget af de hskrr. vi nu har. Men forskellen imellem H paa den ene og 502 og 60 paa den anden side er saa ringe, at der ikke kan have været mange mellemled mellem den omtalte membran og det manuskript, hvorefter H er trykt; jeg antager at dette enten har været skrevet efter selve membranen, eller et af de tre haandskrifter 502, 60 eller 568; dog er det snarest at antage for en direkte afskrift af z1, blot af en smule ringere kvalitet end 502 og 60.

En afskrift efter udgaven i Margfrooder søguþætter haves i AM. Accessoria 5^{4to}. Denne afskrift er udført af Þorkell Sigurðsson paa Hamrar i Hraunhrepp og af skriveren selv dateret d. 25. maj 1772.

984 (Thott 984 fol.) er det daarligste haandskrift, der tilhører denne afdeling af Z-klassen. Her er teksten forkortet saa meget det kan ske uden skade for sammenhængen, versene udelades allesammen. I sproget findes der en del danismer, og teksten har mange reelle fejl. Nogle steder findes der læsemaader, der stemmer overens med Y-klassen i modsætning til andre haand-

skrifter af Z-klassen. Teksten i 984 er vistnok taget efter et 502 nærstaaende haandskrift, men paa sine steder rettet efter et hskr. af Y-klassen, snarest et af y2-haandskrifterne. Hskr. er fra sidste halvdel af 18. aarh. og for det meste skrevet af Jón Ólafsson fra Svefneyjar, paa Háv. er dog ikke hans haand. Teksten er skrevet med stor fraktur og i retskrivningen er der flere mislykkede arkaiseringsforsøg.

Der findes en anden afdeling af Z-klassen bestaaende af fire haandskrifter (foruden en afskrift af endnu bevaret haandskrift). Som jeg senere vil komme nærmere ind paa, maa det antages, at denne afdeling ikke stammer fra den membran, Ketill Jörundarson og Jón Eggertsson har afskrevet, men et søsterhaandskrift til denne, bet. z2. De bedste eller rettere mindst daarlige af disse hskrr. er R 699 paa Universitetsbiblioteket i Upsala (bet. U) og det Arnamagnæanske hskr. 486^{4to} (bet. **486**).

U er skrevet med en lille men tydelig halvfraktur;[1]) hskr. indeholder flere sagaer, hvoraf Háv. staar bagest. Ved sagaens slutning staar dateringen: Anno 1661 þann 19. Octobris. Paa smudsbladet foran i bogen staar skrevet: Bibliothecæ Upsalensis anno 1717. U indeholder alle de samme vers som 502, men teksten er langt daarligere, der er flere forsøg paa rettelser. Prosateksten er ogsaa daarligere end i de ovenfor behandlede haandskrifter af Z-klassen (undt. 984), især derved, at stilen er flere steder udtyndet og langtrukken, sproget det 17. aarhundredes og ikke frit for danismer. U er afskrevet i hskr. nr. 1776^{4to} IV i den Thottske samling. At forholdet ikke er omvendt fremgaar deraf, at i det Thottske hskr. er Bandamannasaga, der er skrevet af den samme mand som Háv. og slutter paa

[1]) Angaaende benævnelsen halvfraktur, se Gödel i fortalen til katalog over isl. og norske hskrr. paa Universitetsblioteket i Upsala.

det blad, hvor Háv. begynder, dateret den 31. december 1680.

486 er som U fra 17. aarhundredes sidste halvdel. Codex bestaar af seks sagahaandskrifter, hvilke Árni Magnússon har ladet indbinde i een bog, fordi han, vistnok med rette, antog dem allesammen for skrevet af Einar Eyjólfsson (d. 1695). Af versene mangler der i 486, foruden de i U manglende, nr. 5, 6, 12, og, med undtagelse af de resp. to første verslinjer, nr. 7 og 15; til gengæld er teksten i de bevarede vers bedre end i U. Prosateksten er omtrent af samme kvalitet i de to haandskrifter. — Árni Magnússon har i 486 ladet indføre varianter fra 160.

6 (Papp. 8vo nr. 6 I paa det kgl. bibliotek i Stockholm) er fra 17. aarhundredes sidste halvdel. Hskr., der indeholder fire sagaer, er skrevet af to forskellige skrivere[1]). De to forreste sagaer, Þórðar saga hreðu og Þorsteins saga bæjarmagns er skrevet med den samme haand, og under den sidste staar: Anno 1681 G. G. S. E. H. Hávarðarsaga og Krókarefssaga er skrevne med en anden haand, og under Krókarefssaga, der er den sidste i hskr., staar: Gudmundur Hansson E. H. Skriverne benytter dog begge den samme skriftart, nemlig en lille halvfraktur. Prosateksten staar U og 486 meget nær, men er dog af lidt ringere kvalitet. Af versene har 6 de samme som 486 og desuden verset Mótreyni klaufk mána, teksten er daarligere end i 486.

31 (Papp. fol. 31 paa det kgl. bibliotek i Stockholm) er fra 17. aarhundrede, skrevet med en middelstor tydelig fraktur. I marginen er indholdsangivelser med Guðmundur Ólafssons haand; Gödel meddeler, at hskr. er erhvervet af Jón Eggertsson under hans rejse paa Island 1682—83. 31 hører til de aller daarligste haandskrifter af sagaen; foruden en mængde reelle fejl og de

---

[1]) Dette har Gödel overset.

mangler, dette har tilfælles med de tre sidst behandlede haandskrifter, findes der plebejismer i fortællingen, der er ganske utænkelige i en saga. Af versene mangler der, foruden dem der mangler i 502, nr. 6, 7, 8 og 15, og i de vers hskr. har, er teksten yderst forvirret. — 31 er afskrevet i hskr. Papp. fol. nr. 71 paa det kgl. bibliotek i Stockholm.

Det er tilstrækkelig klart, af de fire sidst behandlede haandskrifters tekst, at de stammer alle fra eet nu tabt haandskrift, hvilket paa grund af det for disse hskrr. fælles senislandske præg, ikke kan have været ældre end fra 16. aarhundrede, snarest dettes sidste halvdel eller 17. aarh. Jeg antager dog, som ovenfor berørt, at dette hskr. ikke har stammet fra den membran Ketill Jörundarson og Jón Eggertsson afskrev, men fra et søsterhaandskrift til denne, hvilket enkelte steder har haft rigtigere læsemaader end de to nævnte afskrivere har efter deres fælles kilde. 486 har saaledes, udg. side 7^{10} róla tinglit, (z 1-hskrr. tunglit), hvoraf skrivemaaderne i U, 6 og 31 er øjensynlige forvrængelser, og den hest Torbjørn tilbyder Haavard som sønnebod hedder i z 2-haandskrifterne Dóttr, undt. 31 Dróttı; z 1-hskrr. Dottr. Det er nu ikke sandsynligt, at skriveren af nærværende gruppes moderhaandskrift, der netop maa have været uden sans og smag for det gamle sprog, har taget læsemaader som disse fra et hskr. af Y-klassen, naar han ellers slet ikke vilde affatte noget blandingshaandskrift; han har sikkert haft dem fra det Z-haandskrift, han afskrev. Det kan ogsaa fremhæves, at der i det for nærværende gruppe til grund liggende haandskrift har været usikkerhed med hensyn til Torbjørns fadernavn; han kaldes nemlig som regel Þjóðgrímsson, men dog udg. 28^{12} Þjóðólfsson i 486 og U og udg. 37^{8-9} Þjóðgeirsson i 486, Þjóðreksson i de andre. Ketill Jör. og Jón Eggertsson skriver altid

Þjóðgeirsson, hvilket viser, at deres original her har været konsekvent.

Trods det ovenfor fremhævede, er forskellen mellem de to afdelinger af Z-klassen ikke større end saa, at de fleste i nærværende udgave efter 502 anførte læsemaader or fælles for alle Z-haandskrifter.

O (AM. 552 o^{4to}) er fra sidste halvdel af 17. aarhundrede, skrevet med lille kursiv. Kaalund antager det for skrevet af præsten Ólafur Gíslason til Hof i Vopnafjörður (d. 1714), af hvem Árni Magnússon ogsaa har faaet haandskriftet. O indeholder en helt igennem forkortet og delvis ændret recension af sagaen. I særdeleshed har denne recensions forfatter sat sig for, at forlige Háv. og Landnáma, paa de betydningsfulde punkter, hvor sagaen staar i modstrid med denne vigtige kilde (jfr. afsnit III), men resultaterne af disse forsøg er, som det var at vente, endnu mere uhistoriske end selve sagaens fortælling. Saaledes vil rec. forlige sagaens og Landnámas beretning om Haavards beskyttere, paa den maade, at alt hvad sagaen meddeler om Stentor paa Øre bibeholdes, men for at udviske uoverensstemmelsen med Landnáma, indsættes Eyjolf den graa paa Atlis plads, og denne kendte stormand spiller Atlis rolle. Dog er der, sikkert i følelsen af, at det næppe gik an at tillægge Eyjolf alle Atlis egenskaber, de groveste træk i sagaens Atli-billede noget dæmpet. Det eneste punkt, hvor rec. helt forlader sagaen for at følge Ldn. er fortællingen om Ljótr kap. 14, dog er tilnavnet Hólmgǫngu bibeholdt. Slægtregistrene er taget efter Ldn., disse indflettes i fortællingen i tide og utide. Stoffet behandles gennemgaaende ret frit, og der føjes gerne noget nyt til. Saaledes gøres »Isfjordingernes lagmand«, Torkel, til søn af den fra Njála kendte Eyjúlfr Bǫlverksson. Det er ikke Gest Oddleifssøn, der afgør drabssagen efter Torbjørn, men en voldgift bestaaende af 12 mænd, hvoraf Gest, Stentor og Snorre gode

havde mest at sige. Efter kendelsen i Torbjørns drabssag flytter Haavard, ikke til Svarfaðardalen, men til Borgarfjorden i Østlandet; dette er sikkert lavet af recensionens forfatter, maaske fordi han selv har været i Østlandet. Enkelte gange fjærner O de største usandsynligheder i sagaen, saaledes falder ikke Torbjørn men kun brødrene Vakr og Skarf uhellige, og Haavard tager ikke til Norge for at blive døbt, men døbes hjemme paa sin gaard og »dør i daabsklæderne«. — Sagaens fortælling om Sturla Tjodrekssøns drab er bibeholdt. Af versene har O intet af Haavards egne og heller ikke det af hans søn Olaf digtede vers, men derimod tillægges der Haavard versene Hlakkar hagli stokkinn, her Þorbjørn Þynas vers helt igennem, og Nú hafa sex þeirs sævask, efter Ldn. digtet af Hásteinn Hrómundarson.

Der findes i England tre hskrr. af Háv., to paa Brit. Museum og eet paa Bibl. Bodlei., hvilke jeg har været afskaaret fra at benytte ved udgivelsen.

For at anskueliggøre forholdet mellem haandskrifterne, følger bagefter nærværende indledning en stamtavle over disse. Jeg regner ikke med absolut sikkerhed i alle enheltheder, men der synes ikke at være tvivl om noget, der med hensyn til sagaen er af betydning.

Der er ogsaa blevet digtet rimer over Hávarðarsaga. I Ny kgl. sml. 335^{8vo} haves Hávarðarrímur halta, digtede af Þorvaldur Magnússon (18. aarh.) efter et hskr. af Z-klassen, snarest et nu tabt haandskrift. Rimerne er, med hensyn til sagaen, uden al værd, og i litterær henseende staar de ingenlunde over den middelmaadige rimedigtning i 18. aarhundrede.

Naar vi nu vil bestemme alderen af den antagne, for alle vore haandskrifter til grund liggende, membran (bet. X), saa kan man aldeles intet slutte af de nu eksisterende haandskrifters skrift eller retskrivning, idet begge dele er afskrivernes egne. Et holdepunkt har man

derimod i Jón Eggertssons omtale af sin original, idet han betegner denne som en »meget gammel membran«. Denne slutning maa Jón Eggertsson have draget udfra skriftens beskaffenhed; membranen kan næppe have været meget medtaget, idet baade Ketill Jör. og J. E. afskriver den omtrent ganske ens. Naturligvis kan man ikke tillægge Jón Eggertsson samme kendskab til gamle skriftformer, som haandskriftkendere nu til dags, men dog kan man nok gaa ud fra, at den skrift, han kalder meget gammel, ikke har været yngre end fra 16. aarhundredes første halvdel. Idet jeg nu antager, at Jón Eggertssons membran ikke er Z-klassens moderhaandskrift, men stammer fra dette, er maaske en afskrift deraf, saa maa haandskrifter af Hávarðarsaga allerede omkring 1500 være delt i to rækker, hvoraf i alt fald Z-kl. har haft de samme kendemærker som nu. Da der nu, som ovenfor berørt, maa have været et par mellemled mellem X paa den ene og resp. Y og Z paa den anden side, kan X næppe have været yngre end fra o. 1450, men snarest noget ældre.

— —

Idet retskrivning og ordformer, saavel i 160 som andre haandskrifter af vor saga, er senislandske, er teksten i nærværende udgave helt igennem normaliseret. Man vil lægge mærke til, at retskrivningen er mindre alderdommelig end den plejer at være i normaliserede sagaudgaver, men dette hænger sammen dermed, at Háv., som jeg senere vil komme nærmere ind paa, maa antages at være forfattet i tiden omkring 1300, hvorfor der tages hensyn til de forandringer i sproget, der bevislig er ældre end nævnte tid. Der skrives saaledes *æ* baade for *æ* og *œ*, ǫ ogsaa for *ø* og t for ældre *ð* efter *p* og *k* i imperfektum af svage verber; angaaende dette sidste henvises til Hilding Celander Ark. f. nord. fil. XXII. Ligesom for senislandske bøjnings-

former, er der ogsaa for andre ordformer, yngre end 1300, indsat gamle, saaledes altid eða f. eður i hskrr. brott f. burt, eigi f. ei.[1]) Naar haandskrifterne skiftevis har to former af samme ord, begge ældre end 1300, hvoraf den ene nu er forsvundet af sproget, er den form gennemført, der ogsaa er nyislandsk, saaledes gersemi, snemma, ikke gǫrsimi, snimma. Forøvrigt er at bemærke, at der altid indsættes hví for haandskrifternes því i spørgende betydning, og i aarsagssætninger því at f. enkelt því. Versene er trykt med en ældre retskrivning, og, som der i næste afsnit nærmere gøres rede for, er fremgangsmaaden her helt anden end i prosaen.

Til slut nogle ord om sagaens navn. I haandskrifternes overskrifter kaldes den næsten altid efter Hávarðr, der snart har tilnavnet halti, snart Ísfirðingr, undertiden, f. eks. i 160, tages Olafs navn med i overskriften. Dette viser, at i 17. aarhundrede har sagaen i almindelighed haft navn efter Hávarðr. Paa den anden side maa bemærkes, at navnene Hávarðarsaga eller Saga af Hávarði ikke i noget af de bedste haandskrifter forekommer i selve teksten. Det eneste af disse, der i sin tekst nævner sagaen ved navn, er Jón Eggertssons haandskrift, hvor den kaldes Ísfirðinga saga, hvilken overskrift sagaen ogsaa i hans haandskrift har, og Jón i sin ovenfor meddelte anmærkning til sagaen gaar udfra som den rigtigste titel, skønt han ogsaa kender den anden. Af de haandskrifter, som kan kaldes nogenlunde gode, har 426 og 928 navnet saga af Hávarði Ísfirðing i tekstens slutning, men her er dette sikkert ikke kommet fra nogen kilde ældre end 1700 (jfr. ovenfor). Det er dog ikke sikkert, at navnet Ísfirðinga saga har

[1]) Det senislandske spørgende pronomen hvaða 47[20] burde være erstattet ved en ældre pronominalform, snarest hvat med substantivet i dat. pl.

staaet i den membran, Jón Eggertsson afskrev; det staar nemlig ikke i 502, og 568, der udmærket godt kan være en direkte afskrift af samme original som 502 og 60 har det heller ikke. Naar Landnáma omtaler Hávarðarsagas begivenheder, taler den om en saga Þorbjarnar ok Hávarðar halta eller saga Ísfirðinga, men i Ldn. maa, som vi senere skal se, talen være om en ældre nu tabt saga. Det kan ikke afgøres, om vor sagas oprindelige navn er Hávarðarsaga eller Ísfirðingasaga, men Háv. er under alle omstændigheder det rigtigste, efter indholdet og Haavards plads i fortællingen.

II. Versene i sagaen.

Vi har set, at Hávarðarsagas prosatekst slet ikke er saa daarligt overleveret i haandskrifterne, som det flere gange er blevet sagt. Med versene er det desværre en noget anden sag, her har det vist sig betydeligt vanskeligere at faa en tilfredsstillende tekst, men haabløst forvanskede er disse dog ikke i det hele taget. Finnur Jónsson har, i festskrift til Wimmer, offenliggjort en afhandling om sagaens vers (»Versene i Hávarðarsaga«), hvilken hovedsagelig er rettelser og fortolkning af disse. Det er lykkedes Jónsson at fremstille mange af versene i en fuldt ud tilfredsstillende tekst, mens der i andre er steder, som vistnok ikke mere med sikkerhed lader sig rette; saaledes vers nr. 14 i nærværende udgave, hvor sidste halvdel er i den grad forvansket, at det nu umulig kan ses, hvorledes meningen oprindelig har været. I de andre vers er det enkelte verslinjer og ord, der ikke kan rettes, men det ses selvfølgelig ikke, hvilken betydning disse har haft for sammenhængen.

Finnur Jónsson er sikkert naaet saa vidt som man overhovedet kan komme i at at rette og fortolke sagaens vers, hvorfor jeg for det meste kan nøjes med at hen-

vise til hans ovennævnte afhandling. Her skal kun en enkelt bemærkning gøres.

Der er en betænkelig lighed imellem vers nr. 11 i Háv. og det vers, Grímr Droplaugarson digtede, da han havde taget hævn efter sin broder. Grims vers lyder saaledes i Möðruvallabók:

Hlogu hirði draugar
hlit var at þ*ui* litil
sei*m*s þa er særðum g*ri*mi
su*n*nr var harmr of v*n*ninn
nu tǽr freyr at fari
fregn ek auðskata dauðan
fullar mars ifiollu*m*
fliots annan veg þiota.

Skjaldedigtning A I side 193.

Som man ser, er tanken den samme i sidste halvdel af begge vers, og der sluttes med to variationer af samme talemaade; variationerne er formet efter de stedlige forhold, henholdsvis i Fljótsdalsherred og Isefjorden; Grímr siger, at nu tuder det anderledes i fljóts (d. e. Lagarfljóts) bjerge, men i Háv.s vers tales der om hafs eller hóps bjerge, som, hvilken af de to læsemaader man end foretrækker, henleder tanken paa Isefjorden. Det ligger saaledes nær at antage, at det ene vers indeholder en efterligning af det andet, og idet der næppe kan ligge mere end et par aar imellem Haavards hævn efter sin søn og Grims hævn efter sin broder, kan det regnes for udelukket, at den ene har kendt og efterlignet den andens vers. Men saafremt man antager det ene af disse to vers for uægte, bliver det øjensynlig verset i Háv., idet jo Droplaugarsonasaga baade er en gammel klassisk saga, og overleveret i en meget værdifuld gammel membran. Dog kan det tænkes, at begge vers oprl. er ægte, men at de er blevet sammenblandet paa grund af tilfældig lighed i første verslinje,

og saa har Haavards vers faaet en ny sidste halvdel, formet efter Grims vers.[1])

Spørgsmaalet om versenes ægthed har ingen afgørende betydning for bedømmelsen af sagaens troværdighed, idet nemlig beretningerne om alle de begivenheder, der omtales i versene (undt. vers 18), bekræftes af Landnáma.

Nærværende udgaves verstekst er helt igennem den af Finnur Jónsson fremstillede. Det bør bemærkes, at de to steder, vers 11_7 og 7_6, hvor han i ovennævnte afhandling gør to forskellige forslag til rettelser, er i nærværende udgave optaget de rettelser, Jónsson ikke har i den normaliserede tekst i Skjaldedigtning. Man vil lægge mærke til, at de haandskrifter, der anføres i nærværende udgaves noter til versene, ikke er ganske de samme som Finnur Jónsson har benyttet, men dette gør saa godt som ingen forskel. I udgaven anføres 1006 istedetfor 157 hos Jónsson, da, som ovenfor meddelt, det sidste er afskrift af det første, 486 udelades, idet dette hskr. ikke har nogen antagelige læsemaader, der ikke findes i andre benyttede hskrr., og 560 er medtaget, fordi dette to steder (vers 6_8 og 5_2, jfr. ovenfor) har rigtigere læsemaader end noget andet hskr. og, hvad versene angaar, i det hele taget staar paa højde med 552. Versene er trykte med den samme retskrivning, hvormed versteksterne fra omkr. 1000 er normaliserede i Finnur Jónssons Skjaldedigtning. Idet vers nr. 4 bevislig ikke hører hjemme i sagaen, er dette i teksten blot trykt ordret efter hovedhaandskriftet, og varianter fra de andre haandskrifter anførte i noterne, hvorefter følger de to versdele fra Landnáma, hvoraf dette vers i Háv. er sam-

---

[1]) Talemaaden Nu tuder det anderledes i bjerget findes, foruden de her behandlede steder, i et vers fra 12. aarh. tillagt Kári Sǫlmundarson, Íslendinga sögur III, 818—19, og i et anonymt vers Sturlunga (Kaal. udg.) I, 364; begge disse steder kan man gaa ud fra efterligninger af ældre vers.

mensat. — I den prosaiske gengivelse af versene indsættes i parentes oversættelser af særlig vanskelige ord, der er sat skarpe klammer foran de ord, som oversættes.

III. Sagaens troværdighed og litterære ejendommeligheder; dens affattelsestid m. m.

Her maa det først bestemmes, hvornaar omtrent sagaens begivenheder har fundet sted. Som godtgjort af Guðbrandur Vigfússon i hans afhandling Um tímatal i Íslendingasögum i Safn til sögu Íslands og íslenzkra bókmenta bind I, er sagaens angivelse herom (at det skal have været i Hakon jarls regeringstid) ganske urigtig, hvilket kan bevises udfra Landnámas beretning angaaende drabene i sagaen, idet, som Vigfússon og alle andre forskere er enige om, Landnáma absolut er at foretrække for Háv. Det er saaledes ingen tvivl underkastet, at Eyjúlfr grái og dennes søn Steingrímr, men aldeles ikke Steinþórr á Eyri har beskyttet Haavard, og at den Ljótr, der efter sagaen blev dræbt af to drenge, var Ljótr Þorgrímsson hinn spaki, der var Torbjørn Tjodrekssøns svoger, men ikke dennes broder.[1])

Vigfússon sætter drabene i Háv. til de næste aar efter 1000; Olafs drab til 1001, Torbjørns og Ljots drab henholdsvis til efteraaret 1002 og foraaret 1003, uden

[1]) I Árbók hins ísl. fornleifafélags 1900 hævder Brynjólfur Jónsson, at Hávarðarsagas beretning, om Stentor som Haavards beskytter, er rigtig, hvilket han slutter udfra lokaliteter paa Snæfellsnes, idet han mener, at sagaens skildring af Otradals beliggenhed passer paa gaarden Ámýrar, der ifølge en bygdetradition før skal have heddet Otradalr. Denne paastand trænger ikke til gendrivelse, men det skal dog fremhæves her, at den omtalte bygdetradition bevislig er intet værd; det fremgaar nemlig af et brev fra 1270 D. I. II, 82, at gaarden Ámýrar dengang har haft samme navn som nu.

dog at hævde bestemmelsens absolute sikkerhed. Det er klart, at V. ialtfald har truffet meget nær det rigtige, og hvad her i det følgende skal siges, er nærmest for yderligere at bekræfte denne hans omtrentlige tidsbestemmelse.

Der kan trækkes en sikker grænse nedad i tiden; Vermundr mjóvi ægtede Ásgeirr Knattarsøns (jfr. senere) enke, Torbjørg, datter af Olaf paa, og fik med hende gaarden Vatnsfjǫrðr og godedømmet i Isefjorden. Det er nu, som ogsaa Vigfússon fremhæver, klart, af alt hvad vi overhovedet ved om Vermund, at denne først efter Torbjørns drab er blevet Tjodrekssslægtens overhoved. Nu kan det regnes for sikkert, at Vermund var flyttet til Isefjorden, da hans broder, Víga-Styrr, blev dræbt i efteraaret 1007; ellers vilde han sikkert, sammen med Snorri gode, have deltaget i toget til Borgarfjorden og altingsstriden i 1008. Det er ogsaa værd at lægge mærke til, at Heiðarvígasaga lader Vermund bo i Isefjorden allerede da han fik bersærkerne af Hakon jarl, hvilket bevislig er urigtigt, da Vermund, ifølge en sikkert historisk beretning i Eyrbyggja, endnu 998 boede i Bjarnarhǫfn. Det er sandsynligt, at denne fejl har sin forklaring deri, at Vermund var flyttet til Isefjorden dengang Heiðarvígasagas hovedbegivenheder fandt sted. Det kan altsaa ikke være senere end i foraaret eller sommeren 1007, at Vermund er flyttet til Isefjorden. Det er ogsaa kun to aar herefter, at Fóstbrœðrasaga omtaler ham som høvding i Isefjorden.

Vi kan endvidere gaa ud fra, at drabssagerne efter Torbjørn og Ljot er blevet afgjort inden Vermund kom til Isefjorden. Der findes i Háv. (jfr. senere), trods megen forvirring i fortællingen, navnene paa de to mænd, vi ud fra vore kilder kan slutte har været eptirmálsmenn. Hvis nu V. var kommet til Isefjorden og gift med Torbjørg, da drabssagerne behandledes paa tinge, vilde han have været selvskrevet hovedmand

i søgsmaalene, og man kunde i saafald vente at finde et minde derom i Háv., hvilket slet ikke er tilfældet. Drabssagerne maa altsaa være afgjort paa tinge senest 1006, hvilket atter vil sige, at Torbjørns og Ljots drab ikke kan have fundet sted senere end henholdsvis efteraaret 1005 og foraaret 1006.

Det er mere vanskeligt at trække en sikker grænse opad i tiden, skønt man ogsaa her ialtfald kan komme det rigtige meget nær. Vigfússon paaviser, i sin ovenfor siterede afhandling, at Ljots søstersøn Úlfr (senere kong Harald haarderaades staller), der efter Landnáma var hos sin onkel da denne blev dræbt, ikke kan være født førend et af de sidste aar før 1000, men udtaler paa den anden side, at Ulf maa være født inden 1002, da nemlig (efter V.s tidsregning), hans fader og farbrødre, paa grund af Kjartan Olafssøns drab, maa forlade landet for aldrig mere at vende tilbage. Nu sættes ganske vist Kjartans drab med paafølgende tingsag til 1003, men Ulf kan alligevel ikke være født senere end 1002. Laxdœla beretter nemlig, at der ikke kunde anlægges sag imod Ulfs fader, Óspakr, for Kjartens drab, idet han allerede var fredløs paa grund af bruderovet fra Ljot; det kan altsaa ikke være senere end 1002, at Ospak er dømt fredløs for den voldelige bortførelse af Ulfs moder. Men idet Ulf nok snarest er født et par aar tidligere, kan dette kun tjene til at bestemme tiden omtrentlig, men ikke med sikkerhed paa aarstal.

Vi har ogsaa et andet middel til bestemmelse af grænsen opad. Kristnisaga regner Torbjørns brodersøn, Asgeir Knøttssøn, blandt Islands høvdinger i aar 981. Det er klart, at Torbjørn efter dennes død er blevet gode. Der vides ellers kun saare lidt om Asgeir, det eneste man ved om ham, udover den siterede beretning i Kristnisaga, er det, at han var gift med Olaf paas datter, Torbjørg, og havde med hende en søn Kjartan, fra hvem den senere kendte Vatnsfjord-

slægt stammede. Asgeirs dødsaar kendes ikke, men det kan alligevel antages, med en ikke ringe grad af sandsynlighed, at han ikke er død før 1000, eller vistnok snarest et par aar derefter. Det er sønnen Kjartans formentlige alder, der her kommer os til hjælp. Den omstændighed, at Kjartan slet ikke nævnes i Fóstbrœðrasaga, hvor hans stedfader ikke sjældent omtales, lader formode, at K. har været meget ung dengang hans moder blev gift anden gang. Vi ved endvidere, at Kjartan var gift med Guðrún, datter af Snorri godes søn Halldórr. men en datter af Haldor kan ikke være født førend i aarene 1047—1050. Her har aldersforskellen imellem ægtefællerne under alle omstændigheder været usædvanlig stor, endog i den gamle tid, men giftermaalet bliver dog endnu mere paafaldende, hvis Kjartan antages at være født før 1000. Gísli Brynjólfsson[1]) har ogsaa sandsynligheden paa sin side, naar han antager, at Kjartan bærer sin fætter Kjartan Ólafssøns navn og følgelig maa være født efter dennes død. Hvis man gaar ud herfra, kan man gaa videre, og med en høj grad af sandsynlighed antage, at Asgeir først er død i sommeren 1003; var nemlig sønnen født efter faderens død, skulde han ifølge almindelig skik og brug bære dennes navn. Men Brynjólfssons antagelse er desværre ikke helt sikker; det kan ikke regnes for udelukket, især naar man erindrer den stolthed, hvormed Olaf paas slægt har omfattet mindet om sin kongelige irske stamfader, at Kjartan Asgeirssøn er opkaldt efter selve Mýr-Kjartan; at en saadan opkaldelse har kunnet finde sted, uagtet den ældre frænde, der bar det samme navn, var i live, kan ikke paa forhaand nægtes, naar talen er om tiden ved aarhundredskiftet 1000.

Efter Háv. skal Torbjørn mindst fem aar have været

---

[1]) Naár Gísli Brynjólfsson i det følgende siteres, menes hans afhandling »Om Haavard Isfirding og forklaring over viserne«, Hávarðarsaga 1860.

Isfjordingernes høvding, men dette kan der ikke tillægges synderlig vægt. Torbjørn kan godt, skønt han ikke var gode, have gjort Haavard en og anden uret, bl. a. dræbt hans søn, uden at Haavard, paa grund af Tjodreksslægtens magtstilling, kunde faa nogen oprejsning derfor. Paa den anden side kan det regnes for absolut sikkert, at da Torbjørn blev dræbt, var Asgeir død; ellers vilde denne have taget sagen i sin haand, og der vilde nogenlunde sikkert være taget blodhævn efter Torbjørn. Det er efter al sandsynlighed rigtigt i Háv. at Torbjørn, da han blev dræbt, havde herredets bestyrelse i sin haand, og idet Vermund i de aar, Fóstbr. fandt sted, øjensynlig ene haandhæver godedømmet og styrer herredet, kan man slutte, at Tjodreksslægten efter Torbjørns drab har været uden handledygtigt overhoved. Det er ikke usandsynligt, at Haavard har mandet sig op til kamp med Torbjørn, netop fordi Asgeir var død, og der i øjeblikket var ingen, som efter Torbjørns drab kunde hævde slægtens magt.

Det ligger nærmest at sætte Torbjørns og Ljots drab henholdsvis til efteraaret 1003 og foraaret 1004. Senere bør disse begivenheder paa grund af Eyjolf den graas alder (jfr. Vigfússon) ikke sættes. Olafs drab lader sig slet ikke bestemme paa aarstal; efter sagaen skal der være gaaet tre aar imellem drabet og hævnen efter ham, men her har fortællingen sagnmæssige træk og kan ikke tillægges historisk værd.

Naar Hávarðarsagas troværdighed iøvrigt skal bedømmes, saa er det hovedsagelig to hjælpemidler vi har: Sammenligning med Landnáma og resultater af topografiske undersøgelser i de egne, hvor sagaen er gaaet for sig. Hvad stedsforholdene angaar, henvises for det meste til Kaalund, Bidrag til historisk-topografisk beskrivelse af Island.

I Ldn. genfindes sagaens hovedpersoner, Torbjørn, Haavard, Bjargø, Olaf; Ldn. omtaler ogsaa sagaens hovedbegivenheder, Olafs og, som følge deraf, Torbjørns drab. Det er fælles for alle disse personer, at de ikke kendes fra andre sagaer end Háv. Vi kender Torbjørns slægt fra Ldn.; hans fader Tjodrek, der var søn af landnamsmanden Sléttu- (eller Sleitu-) Bjǫrn, flyttede fra Bredefjorden ttl Isefjorden, idet han syntes, at der paa det førstnævnte sted ikke var land nok til ham og hans sønner. Hvornaar Tjodrek er flyttet vestpaa vides ikke, men sikkert er det, at hans efterkommere fra omkr. 980 er høvdinger i Isefjorden. Haavards forfædre kendes derimod slet ikke, og man faar ikke engang at vide, hvis søn han var; sagaen siger blot, at han var ætstor. Om Bjargøs slægt ved vi (fra Ldn.) noget mere; hendes fader var Valbrandr, søn af landnamsmanden Eyvindr kné, hvis forfædre ikke kendes. Haavards giftermaal kan saaledes ikke gælde som bevis for nogen egenlig ætstorhed, men det taler dog derfor, at hans forfædre idet mindste har hørt til de bedre bønder, der i Norge kaldtes hǫlðar. Haavards tilnavn hinn halti bekræftes baade af Ldn. og Snorra edda.

Derimod er Háv. ofte i høj grad uhistorisk med hensyn til de andre personer, ligesom sagaens fremstilling af begivenhederne oftest er mere eller mindre forvrænget. Sagaens partiskhed er iøjnefaldende fra begyndelsen til enden.

Helt uhistorisk er alt hvad der berettes om »Isfjordingernes lagmand« Þorkell; saadanne lagmænd kan, ifølge hele den isl. fristats forfatning, slet ikke have eksisteret, og om den i Háv. omtalte Torkel ved man ingenting fra andre kilder. Fortællingen om Ljot paa Mánaberg kan ikke være rigtig, som den staar i sagaen; han kaldes her broder til Torbjørn, hvortil den vigtige bemærkning maa gøres, at Ldn. ikke nævner nogen Ljot blandt Tjodreks sønner; disse er, efter Ldn.,

foruden Torbjørn, Sturla, Knǫttr, Þjóðrekr. Idet nu Ldn. forholdsvis ret udførligt omtaler Tjodreks slægt, kan man gaa ud fra, at ingen af dennes sønner er overset. Gísli Brynjólfsson mente, at Ljótr var indkommet som fejllæsning for Knǫttr. En saadan fejllæsning er i og for sig meget tænkelig, men kan dog ikke have fundet sted allevegne, hvor denne mands navn nævnes i sagaen; man maatte, hvis man antog Brynjólfssons forklaring, forudsætte, at en afskriver, der en eller flere gange havde læst Ljótr for Knǫttr, havde generaliseret det første navn. Men der er en omstændighed, der bestemt taler imod Brynjólfssons antagelse. Knøtts søn, Asgeir, er, som vi før har set, høvding i Isefjorden aar 981, ved hvilken tid han, som sønnesøn af Tjodrek, maa være i temmelig ung alder; Asgeir kan næppe være over tyve aar, snarest noget yngre. Det er meget usandsynligt, at en mand i den alder havde haft herredets bestyrelse i sin haand, hvis hans fader var i live; Asgeir har sikkert enten arvet godedømmet (hvilket er det sandsynligste) eller købt dette efter faderens død. Knøtt er saaledes nogenlunde sikkert død før 981. — Angaaende gaarden Mánaberg ved man intet, udover en beretning i Árni Magnússons jordebog, hvilken her skal ordret meddeles:

»Mánaberg heiter þad pláts sem seled stendur nú á megenlande fra Ædey og í hennar landi. Þad er sogn manna ad þar hafi í fyrndinni bygd vered en lítil sjást þess nú merke af tofta rustum alleina.

Ecke ma hier bygd setja fyrer tunstædisleise«.

Den bygdetradition, hvorpaa jordebogens beretning hovedsagelig baseres, var helt uddød, da Kaalund foretog sin undersøgelse af paagældende egns topografi, men der ligger ogsaa nærved to aarhundreder imellem jordebogen og ham. Idet de antikvariske beviser for tradi-

ditionens rigtighed blot var »tomteruster«, kommer man ganske vist uvilkaarlig paa den tanke, om ikke disse kan have været ruiner af gamle sæterhuse, men der er dog ingen grund til uden videre at forkaste muligheden af en fordums gaards beliggenhed paa omtalte sted. Det er ialtfald sikkert, at en gaard Maaneberg ved Isefjordsdybet ikke kan søges andre steder end her; traditionen om en gaard af dette navn paa øen Vigur, kan, som Kaalund tilstrækkelig paaviser, ikke være rigtig. Ganske vist kommer Maaneberg, hvis man følger den i jordebogen meddelte tradition, til at ligge paa Snefjeldsstranden meget nær ved Haavardstad, hvilket ikke stemmer med Háv.; men denne er saa upaalidelig i alt topografisk, at herpaa kan der ikke lægges megen vægt. Det ligger altsaa nærmest, hvis Ljot overhovedet skal betragtes som historisk person, at antage ham for en nabo til Haavard, med hvem denne er kommet i strid. Med Tjodreksslægten kan denne Ljot næppe have haft noget som helst at gøre, det er ikke sandsynligt, at et medlem af denne mægtige slægt har boet paa en saa lille gaard, som vort Maaneberg, efter de stedlige forhold at dømme, maa have været.

Om Þormóðr paa Bakki kan der fra historisk synspunkt ikke siges noget som helst. Angaaende gaarden Bakki henvises til Kaalund.

Beretningen om Haavards flytning til Snefjeldsstranden er sikkert rigtig; en ødegaard Hávarðsstaðir, lader sig, ifølge Kaalund og Generalstabens kort, endnu paavise, og i Árni Magnússons jordebog tales der her, foruden om »tomteruster«, ogsaa om gærdelevninger. Det er sikkert rigtigt i sagaen, at Haavard er flygtet derhen for Torbjørns overmagt, en mand vilde næppe med sin gode vilje være draget bort fra en ret anselig gaard i Laugardalen, (som Blámýrr), til den lidet tillokkende Snefjeldsstrand. Haavardstad maa ogsaa, at dømme efter de oplysninger man faar i jordebogen og

de stedlige forhold overhovedet, have været en betydelig mindre gaard end Blaamyr. Hvad angaar den direkte afgørende anledning til Haavards flytning over fjorden skal det siges, at strid og fjendtligheder paa grund af en ilanddrevet hval ikke er noget enestaaende i sagaerne, og heller ikke noget usandsynligt. — I høj grad uhistorisk er sagaens omtale af landnamsmænd i Isefjorden i Haavards tid.

Alt hvad der fortælles om Torbjørns giftermaal med Gest Oddleifssøns søster er, som alle forskere er enige om, ganske urigtigt. Torbjørn var efter Ldn. gift med Halldís, en søster af Ljot den vise, og det er selvfølgelig det fælles tilnavn, enn spaki, der har givet anledning til sammenblanding af Ljot og Gest. — Olafs drab bekræftes, som ovenfor meddelt, af Landnáma; angaaende Torbjørns motiver hertil har vi kun sagaens beretning.[1] — Om den hjælp, sagaen lader Gest Oddleifssøn yde Haavard imod Torbjørn bør tillægges dennes virkelige svoger Ljot, eller om det hele blot er hjernespind, lader sig ikke afgøre. — Stentor paa Eyrr har ikke haft noget som helst med Haavard eller hans sager at gøre. — Hvad angaar Bjargøs brødre saa gør allerede den maade, hvorpaa disse præsenteres i sagaen,

[1]) Naar Heinzel i sin afhandling, Beschreibung der isländischen saga, Sitzungsberichte der Wiener akademie aar 1880 side 122 og 200, forstaar sagaen saaledes, at Olaf virkelig har været faaretyv, saa er dette ganske forkert. Den sindsbevægelse, hvori Olaf, (nærværende udg. side 6) kommer, er øjensynlig, ifølge sagaens opfattelse, en retfærdig harme over den løgnagtige bagvaskelse, han er genstand for. Var Olaf tyv, saa var det vedkommende høvdings pligt, at rydde ham af vejen, tyveri straffedes efter loven med fredløshed, og hørte, ifølge den almindelige opfattelse, til de allerforagteligste handlinger. En mand, der er skyldig i tyveri, kan i en saga ikke nyde den sympati, hvormed Háv. omfatter Olaf.

alle med navne paa -brandr, og boende paa tre hinanden meget nærliggende gaarde, et mindre historisk indtryk. Af disse tre mænd er det kun Valbrandr, der lader sig historisk paavise, og denne er ganske sikkert Bjargøs i Ldn. omtalte fader, men ikke hendes broder; Hallgrímr er derimod sikkert Bjargøs broder, Ldn. omtaler en broder til hende af dette navn. Ásbrandr og Þorbrandr er ganske uhistoriske personer, de nævnes ikke i andre kilder, og deres gaarde lader sig slet ikke paavise, hvorimod Valbrandsstad med sikkerhed kendes, og er endnu, (ganske vist under navnet Melgraseyri), beboet; jfr. Kaalund. Om den Eyjolf, hvem Haavard omtaler i et af sine vers, som i sagaen fortalt har været søn af Valbrand, altsaa historisk Bjargøs broder, lader sig ikke afgøre; det fremgaar dog af Haavards vers, at flere end een søn af Valbrand har fulgt ham i kampen.

Vi kommer saa til Haavards kamp med Torbjørn. Her er beretningen om Sturla Tjodrekssøns (Víga-Sturlas) drab fortællingens hovedfejl, denne var jo som bekendt høvding endnu 1010. Det kan heller ikke være rigtigt, at en søn af ham er faldet i kampen, i saa fald vilde Sturla sikkert paa en meget virkningsfuld maade have grebet ind i drabssagen; der kendes heller ikke, fra sikre kilder, nogen søn af Víga-Sturla ved navn Þjóðrekr. Man kunde tænke sig, at den Tjodrek, der efter sagaen skal være faldet sammen med Torbjørn, er dennes i Ldn. anførte broder af navn Tjodrek, men hvis dette var tilfældet, vilde det nogenlunde sikkert være berørt i Ldn.[1]) — Hvad angaar Torbjørns, Haavards og Halgrims svømning til et skær langt ude paa fjorden, er sagaens fremstilling heraf sikkert stærkt overdrevet. Som Kaalund fremhæver, er en svømning til

[1]) Naar der i Melabók, AM. 106 fol. staar ok þeira bræðra efter víg Þorbjarnar, saa er dette øjensynlig en tilføjelse efter Háv.

det midt paa fjorden liggende Breiðsker højst utrolig; sandheden er sandsynligvis den, at Torbjørn er svømmet ud til et af de smaaskær, der ligger ganske nær ved land, fordi han har ment at kunne, f. eks. ved stenkast, slaa sine fjender ihjel, naar disse kom svømmende ud til skæret, hvor han allerede var. Det er alligevel lykkedes Haavard at komme i skæret og slaa Torbjørn ihjel, men saa har sagaen lavet et mesterstykke ud af denne ret korte svømning. — Kaalund mener, at beretningen om Vakrs druknen næppe kan være rigtig; mon ikke denne fortælling er lavet, for at faa sagaen, ind i hvilken Víga-Sturlas drab allerede var kommet, til at stemme med Haavards vers, Vér hǫfum felda fjóra? Disse fire har sandsynligvis været Torbjørn, Vakr, Brandr og en ukendt. Angrebet paa Ljot er sikkert, hvis det overhovedet er historisk, en kamp, Haavard ved en anden lejlighed (jfr. ovenfor) har haft, men som i traditionen er kædet sammen med hans store daad, sønnehævnen. — Angaaende sagaens, i flere henseender urigtige, skildring af lokaliteterne hvor kampen fandt sted henvises til Kaalund; blot skal det fremhæves, at Kaalund regner det for sandsynligt, at der har ligget »en nøjagtigere beskrivelse af stedsforholdene« til grund for den skildring vi har i sagaen, — en antagelse, der støttes af Generalstabens kort. — Overfaldet paa Torbjørn har sikkert fundet sted saaledes som i sagaen fortalt; hvis Haavard paa en mere ridderlig maade havde taget hævn efter sin søn, var glansen deraf sikkert ikke blevet forminsket. — Det slette skudsmaal Torbjørn faar i Háv. lader sig ikke historisk bedømme, der er her ikke andre kilder end sagaen; maaske har Brynjólfsson ret, naar han antager, at Tjodreksslægten, som var ny i Isefjorden, har været paagaaende og ubillig overfor herredets gamle indbyggere.

Der er ovenfor gjort rede for sagaens forvirring med hensyn til Ljot »paa Rødesand«, hvorom iøvrigt hen-

vises til Vigfússons Tímatal. Ljots drabsmænd var ifølge Ldn. (der ubetinget bør følges) sønner af en mand ved navn Grímr kǫgurr, og de omtales som voksne mænd, men blot smaa af vækst (»litlir menn ok smáir«). Om grunden til Ljots drab fortæller Ldn. anderledes end Háv., efter Ldn. er det Grim der bærer sig urigtigt ad, idet han uden tilladelse graver en grøft igennem Ljots land. Dog kunde den formaning, Gest Oddleifssøn efter Ldn. gav Ljot, om at bevare godt forhold til sine naboer, tyde paa, at sagaens ufordelagtige omtale af denne ikke er helt uberettiget. Det kan ogsaa bemærkes, at Ljot kaldes i Laxdœla som i Háv. Hólmgǫngu-Ljótr, men man maa huske, at i den tid kunde tilnavne være meget letkøbte. — Landnámas beretning om tilnavnet enn spaki kan absolut ikke drages i tvivl. — Vi ved fra Ldn., at det var Eyjolf den graa og dennes søn Steingrim, der beskyttede Grimssønnerne, ligesom Haavard.

Hávarðarsagas Atli er, som paavist først af Gísli Brynjólfsson, uden tvivl Atli Hǫgnason, sønnesøn af landnamsmanden Geirþjófr, efter hvem Geirþjófsfjǫrðr er opkaldt. Denne Atli var gift med Þuríðr, datter af Þorleifr kimbi, en broderdatter til Bjargey. Det er meget sandsynligt, som Brynjólfsson antager, at det er Atli, som har formaaet Eyjolf til at beskytte Haavard; det ligger ikke fjernt, med Brynjólfsson og Jón Jónsson, Árbók hins íslenzka fornleifafélags 1911 side 69, at formode, at Eyjolfs søn Steingrim har været besvogret med Atli. — Det usle og komiske, der i sagaen tillægges Atli, og hvorom nærmere skal tales i det følgende, har historisk ikke noget paa sig.

Angaaende Dyrfjordingernes tog til Otradal er det meget vanskeligt at sige, hvad der er historisk. Det er dog sikkert, at Torbjørn ikke har haft nogen broder ved navn Þórarinn (jfr. ovenfor om Tjodreks sønner); der har heller ikke været i Dyrefjorden nogen høvding

ved navn Dýri, da Háv. fandt sted, og landnamsmanden Dyres slægt havde ingen forbindelse hverken med Torbjørn eller dennes svoger Ljot. Derimod var der svogerskab imellem landnamsslægten i Alviðra i Dyrefjorden og Ljot—Torbjørn, idet Þórðr ǫrvǫndr Þorvaldsson var gift med Ljots søster Ásdís. Men herom gør Bogi Th. Melsteð, Íslendingasaga II, 496, den øjensynlig rigtige bemærkning, at idet Tord og Asdiss datter Otkatla, blev gift med Víga-Sturla, maa Asdis have været gift med Tord inden Ospak Osvifrsson røvede hende fra hendes broder. Nu ved man, udover det her sagte, kun det om Tord, at han deltog i Jomsvikingeslaget 986; det er derfor umuligt at sige, om han er død i ung alder eller om hans og Asdis's ægteskab er blevet hævet ved skilsmisse, som i den hedenske tid meget let kunde komme istand. Sikkert er det, at Asdis var i sin broders værge, da Ospak røvede hende. Der kendes ingen andre børn af Tord og Asdis, end den ovenfor nævnte Otkatla. Det er saaledes slet ikke sandsynligt, at Tord eller Alviðraslægten har haft noget som helst med Hávarðarsagas drabssager at gøre. Hvad angaar Þorgrímr og Þórarinn, saa er disse sikkert, som antaget først af Gísli Brynjólfsson, de i Ldn. omtalte Þorgrímr gagarr, søn af Ljot den vise, og dennes fostersøn Þórarinn. Disse to har været de retmæssige eptirmálsmenn, det er meget muligt, at Torarin har været søn af Torbjørn. At kampen i Otradal nogensinde har fundet sted, er ikke sandsynligt; det vilde sikkert være omtalt i Ldn., hvis Ljots søn Torgrim var blevet dræbt, og det er ikke sandsynligt, at Torgrim og Torarin, efter Torbjørns og Ljots drab, har vovet en aaben kamp med den mægtige Eyjolf i Otradal. De historiske fakta, der ligger til grund for hele denne fortælling, er sikkert paa den ene side Torgrims og Torarins haandhævelse af drabssagerne paa tinge, paa den anden Ljots og Torbjørns forbindelse med

Alviðraslægten i Dyrefjorden; man vidste, at Tord i Alviðra var Ljots svoger og gift med en søster til Torbjørns kone, og ud herfra er der saa, idet nærmere kendskab manglede, blevet sluttet til Dyrfjordingernes deltagelse i drabssagerne. Ganske vist skal et af Haavards bedst overleverede vers være digtet efter kampen i Otradal, men dette kan godt være digtet efter en anden kamp, hvorom der nu ingen fortælling haves.[1])

Fortællingen om afgørelsen i drabssagerne efter Ljot og Torbjørn er i høj grad forvirret og modsiger endog sig selv. Det vilde have været saa meningsløst som tænkes kunde, paa den ene side at kende de dræbte for uhellige, men paa den anden side at forvise drabsmændene, dels fra deres landsdel, dels fra hele landet; især da man jo ved, at en saadan forvisning var ulige mere ydmygende, end en nok saa klækkelig pengebod. Det er ogsaa mere end usandsynligt, at saa højættede mænd som Ljot og Torbjørn er faldet uhellige. Det lyder heller ikke troværdigt, at der er bestemt tre mandebøder for Olaf, der ikke tilhørte nogen høvdingeslægt; efter mere paalidelige kilder at dømme var Høskuldr Hvítanessgoði den første, der blev »gjort saa dyr«. Det eneste, man med sikkerhed ved, er, at Haavard efter drabene har flyttet til Øfjordegnen. Herfor taler baade den omstændighed, at sagaen (jfr. senere) med sikkerhed kan antages at være forfattet i nævnte egn og topografiske forhold i Torvaldsdalen; der er heller ingen fare

[1]) Det bør bemærkes her, skønt det ikke kan tillægges historisk værd, at Laxdœla kalder Asdis Ulfs moder for datter af Holmgangs-Ljot paa Ingjaldssand (ɔ: Ljot den vise). Hvis dette var rigtigt, og altsaa Ulf stallers moder en helt anden person end Tord i Alviðras kone, vilde der ikke være noget imod at antage Tord som eptirmálsmaðr, og han kunde udmærket godt have foretaget et angrebstog til Otradal. Men idet Ldn. klart og tydeligt siger, at Ulfs moder netop var Ljots søster, kan der ikke være tale om at følge Laksdœla.

for, at det, sagaen fortæller i Haavards disfavør, ikke passer. Háv. er heller ikke i den grad uhistorisk, at der skulde være grund til tvivl om en saa stor begivenhed i heltens liv. Det forholder sig da øjensynlig saaledes med udfaldet af drabssagerne, at drabsmændene, som det var at vente, har maattet trække det korteste straa; blot har deres beskyttere formaaet at redde dem fra en domstols afgørelse, hvilken uvægerligt vilde have lydet paa fredløshed; sagen er blevet afgjort ved en gerð, hvorved Haavard, og (jfr. senere) Torhal, forvistes fra Vestfjerdingen, men de øvrige delagtige, sandsynligvis for livstid, fra landet. Sagaen har ikke kunnet komme udenom forvisningen, men for om muligt at slaa en streg over Haavards nederlag, er den øvrige del af kendelsen lavet. — Det er derimod ikke usandsynligt, at Gest Oddleifssøn har haft mest at sige ved sagernes afgørelse, især hvis disse, som Brynjólfsson antager og netop er sandsynligt, er blevet afgjort paa Torskefjords tinget; Gest var jo den mægtigste mand i dette ting i aarene omkring 1000. Men dette er ogsaa det eneste, Gest i virkeligheden kan have haft med Hávarðarsagas begivenheder at gøre.

Sagaen beretter, at Haavard, efter at han kom til Nordlandet, med nogle aars mellemrum, grundlagde to gaarde, som han begge kaldte Haavardstad. Dette er nu, idet fortællingen om Haavards daabsløfte og Norges rejse selvfølgelig ikke bør tages højtideligt, (den modbevises ogsaa af vor tidsbestemmelse), ikke sandsynligt. Haavard har sikkert, straks da han kom til Øfjordegnen, grundlagt gaarden Haavardsstad i Torvaldsdalen, hvilken gaard i flere aarhundreder har ligget øde, men dog paavises endnu (jfr. Kaalund). Kort fra Haavardstad findes en anden Ødegaard, Torhallekot, (ɔ: sagaens Þórhallstaðir), som efter Olavius »menes tilforn at have været præstegaard«. — Navnet Torhalsdal findes i Árni Magnússons jordebog, som

dalens andet navn, men der gaas ud fra Torvaldsdal som det rigtigste. — Det kan ogsaa antages med Finnur Jónsson, afhandling om Svarfdœla, at den Hávarðr, Svarfdœla omtaler som boende i Torvaldsdalen, netop er Hávarðr Ísfirðingr. Sagaens anden Haavardstad lod sig ganske vist endnu i Olavius' tid paavise, men med denne gaard har vor sagas helt sikkert ikke haft noget som helst at skaffe.

Hvad sagaen beretter om Torhals kirkebygning kan ikke kontrolleres, men det er dog ikke usandsynligt, at dette har noget paa sig. En redegørelse for, hvor helten var begravet, hørte til de faste bestanddele af en saga, og sagamændene har sikkert lagt vægt paa, at vide herom med sikkerhed.

Angaaende de stedsforhold, sagaen berører, skal endnu blot een bemærkning gøres. Kaalund meddeler, (I, 605), at der findes en saakaldt Ólafs rúst (efter traditionen Ólafs leiði), netop paa det sted, hvor kampen mellem Torbjørn og Olaf, ifølge topografiske undersøgelser, men modsat sagaen, maa have staaet. Olaf er sikkert ikke blevet begravet paa dette sted, Haavard har selvfølgelig bragt liget hjem til sin gaard, men det er interessant at have en saadan bygdetradition, der har historisk grundlag, uden at støtte sig til en kendt saga.

Hávarðarsagas troværdighed maa i det hele taget bedømmes saaledes, at sagaens hovedpersoner og hovedbegivenheder er historiske, men iøvrigt er sagaens beretninger som regel mere eller mindre forvirrede, og undertiden kan der kun tales om en historisk kerne.

Sagaens rent litterære ejendommeligheder er til dels bedømt af Gísli Brynjólfsson i den ovenfor nogle gange siterede afhandling, Finnur Jónsson i hans oldnorsk-islandske litteraturhistorie og Vigfússon Origines Is-

landicæ II. Jónsson fremhæver det stereotype i sagaen, hvilket, som han vistnok ogsaa mener, uden tvivl skyldes paavirkning fra de uhistoriske fornaldarsagaer; herom henvises iøvrigt til Jónsson. Af Brynjólfssons udtalelser skal blot hans omtale af kontrasterne i sagaen fremhæves. Det er øjensynlig rigtigt hos Brynjólfsson, at Háv.s forfatter har en stor kærlighed for kontraster, og bestræber sig for at gøre disse saa store og virkningsfulde som muligt, endog paa bekostning af sagaens overensstemmelse med sig selv. Det er derimod ikke rigtigt, naar Brynjólfsson omtaler saadanne kontraster som hyppige i sagaerne, tilsigtede kontraster er sjældne i de historiske sagaer, og i ingen af disse drevet nær saa vidt som i Háv.; den af Brynjólfsson paapegede kontrast i Bandamannasaga er ikke nær saa dyb, skønt vistnok ogsaa tilsigtet. Derimod er de uhistoriske sagaer fulde op med alslags kontraster, hvilke, paa grund af disse sagaers fjernhed fra alt virkeligt, ofte udarter til det rene kontrastmageri. Man bør derfor sikkert, i Hávarðarsagas kontraster, ligesom i de stereotype træk, antage paavirkning fra fornaldarsagaerne. — Med hensyn til Háv. maa det fremhæves, at kontrasterne her er fremstillet med en vis kunst og ikke uden virkning, især er dette tilfældet hvad angaar Haavard—Bjargø.

Men ogsaa i andre henseender viser der sig i Háv. paavirkning fra fornaldarsagaerne. Saaledes har personskildringerne en kendelig smag af fornaldarsagaen. Et af den klassiske sagas hovedkendetegn er den individuelle personskildring; der lægges netop vægt paa det, som kendetegner et menneske i modsætning til andre, og enkeltmennesket fremstilles lyslevende i egne ord og handlinger. Fornaldarsagaen er gerne den direkte modsætning hertil, personerne skildres ofte i store men temmelig tomme ord, og vi faar, hvis der overhovedet gives noget, ikke enkeltmennesker men typer. — I Háv.

er metoden den klassiske sagas, forsaavidt personerne skildres ved egen optræden, blot er skildringerne undertiden øjensynlig overdrevne. Derimod genfindes det levende individualbillede ikke i Háv. Der findes, især i skildringen af Torbjørn, nogle rent individuelle træk, men naar man efter endt læsning af sagaen betragter dennes personbilleder, saa bliver disse mere almen-menneskelige og typiske end individuelle. Det er Torbjørn alene, der til en vis grad skildres med fortrin og fejl, og i omtalen af ham skjuler sig vistnok træk af et personbillede, saadan som man kender det fra den klassiske saga. Til sammenligning med Háv. kan nævnes, for at tage en af de korte sagaer, Hrafnkelssaga Freysgoða. — En af de personer i Háv., der, foruden selve hovedpersonerne, mest falder i læserens øjne, er Atli i Otradal. Sagaens omtale af denne mand ligger temmelig fjernt fra den historiske sandhed om ham, men Atli-billedet er sikkert, helt eller for det meste, dannet af træk fra fornaldarsagaen. Det mest iøjnefaldende ved Atli er den usle mand, der ved en psykisk revolution bliver højsindet, modig og tapper.[1]) Dette minder om kulbiderne, der fra de uhistoriske sagaer er kommet ind i nogle af ættesagaerne. Her er ganske vist den forskel, at kulbiderne var drenge, hvorimod den usle og komiske Atli er en voksen mand, men voksne mænd kan ogsaa i fornaldarsagaen forvandles fra uslinger til helte, jfr. Hjalte i Rolf krakes saga. Der findes ogsaa et andet fornaldarsagatræk i billedet af Atli. Det fremgaar tydeligt af Torgrims svar paa Atlis ord, da denne bebrejder ham trolddom, at Atli er, efter sagaens opfattelse, troldkyndig. Her har man sikkert det kendte

[1]) Det er derimod ikke rigtigt, naar Heinzel opfatter sagaen saaledes, at Haavards manden-sig-op til hævn skyldtes en psykisk revolution; her er ikke tale om noget andet end det, at den i sin ungdom tapre men efter sønnedrabet nedslaaede mand tager mod til sig.

motiv om en bonde, der er ringe af ydre men mægtig ved klogskab og trolddom. Hvad angaar Atlis nærighed, saa kan mindes om den familje, hos hvilken kong Gaute overnattede i skoven, men det er nu maaske at gaa over bækken for at hente vand, at søge dette træks forbillede i et gammelt sagn. Nærighed er en hos komiske figurer saa almindelig egenskab, at denne kunde traditionen meget godt tillægge Atli, naar den komiske usling engang var der.

Hvad sagaens personer iøvrigt angaar, skal endnu nogle enkeltheder berøres. Hvad der berettes om Torbjørns vold mod kvinder, er det samme som man hører om kong Sigurd slefa, Hakon jarl og flere andre onde høvdinger. Torbjørns haanlige tilbud til Haavard om sønneboden minder om Víga-Styrs optræden overfor Gest, især naar man betænker, at der er tilsvarende lighed i alder imellem lammet og Gest som imellem hesten og Haavard. — Bjargey er sikkert formet efter skikkelserne Auðr—Bergþóra. — Sigríðr tænkes øjensynlig at have begaaet selvmord paa grund af Olafs uundgaaelige drab. Fra sagaerne kendes der ikke andre eksempler paa, at en kvinde begaar selvmord paa grund af at hun ikke kan faa sin elskede, hvorimod der berettes om to kvinder, Helga—Oddný, der havde en trist skæbne af den grund, og i Ldn. hører vi om en kone, der hængte sig fordi hun ikke vilde skifte ægtemand. Det er vistnok ogsaa frygten for efter Olafs drab at komme i Torbjørns magt, der driver Sigrid i døden. — Skildringen af Vakr gør et stærkt indtryk af at være overdreven.

Skønt Háv. omtaler ubillige og onde høvdinger, har denne dog ingen antiaristokratisk tendens, som Bandamannasaga. Det er netop de mægtige høvdingers retfærdighedssans, Haavard har at takke for det forholdsvis gode udfald af sine sager.

Sprog og stil er ikke saa alderdommeligt som i de bedste sagaer, men maa dog betegnes som godt og saga-

mæssigt. Her skal gøres opmærksom paa det elliptiske Kvenna ǫrmust farandi 23⁷⁻⁸. Af sjældne ord forekommer: tingl 7¹⁰, hvilket kun ellers findes i digtning, hvor det ifølge Lex. poët. Finnur Jónssons udg. betyder »metalplade, brakteat, især om (metal- eller træ-) plader (med figurer) i skibets forstavn til pryd«. Det kan sikkert med G. Þórðarson, fortalen til udg. 1860, antages, at tingl i Háv. betyder gengangerens hoved. klymta 19⁶, hvilket ikke findes andre steder i islandsk, men derimod som tysk laaneord i gammel norsk, og oversættes i Hægstad og Torps ordbog kny, mukka, hvilken betydning det også maa have i sagaen. hvinnendr vers 11², hvilket af Finnur Jónsson sættes i forbindelse med norsk kvinna dreje sig rask rundt, hvirvle som i en springdans o. desl. (Ross).

En fejl i sagaens komposition er den udførlige omtale af »Holmgangs«-Ljots drab, dette stammer dog sikkert fra forfatterens haand, men er ingen interpolation. Det er en øjensynlig tendens i sagaen, at lade det gaa saa ilde som muligt for alle Torbjørns »brødre«, og da man nu havde Haavards vers i anledning af Ljots drab, og dette ifølge den tradition, sagaforfatteren havde at nedskrive, var saa nedværdigende for en kæmpe som Ljot, tillod man sig at fortælle udførligt herom.

Sagaens forfatter har sikkert været en gejstlig. Dette fremgaar først og fremmest af den strengt etiske livsopfattelse, der gaar igennem hele sagaen; fortællingen om Haavards daabsløfte og Norgesrejse kan ogsaa fremhæves. Som af mange fremhævet, kan det med sikkerhed sluttes ud fra sagaens omtale af stedsforhold, at den er forfattet i Øfjordegnen. Som fremhævet af Finnur Jónsson, Litt. hist. under Svarfdœla, er der aabenbart slægtskab imellem denne og Háv.

Sagaens affattelsestid maa, med Finnur Jónsson Litt. hist., sættes til omkr. 1300. Herfor borger saavel sagaens ringe grad af historisk troværdighed som flere af dens rent litterære kendemærker. Her skal det særlig fremhæves, at fortællingen om Isfjordingernes lagmand forudsætter en fuldstændig forvirring med hensyn til fristatstidens institutioner, hvilken ikke kan have fundet sted førend ved aarhundredskiftet 1300.

Det bliver da klart, at den saga, Landnáma omtaler under navnene saga Ísfirðinga og saga Þorbjarnar ok Hávarðar halta, og hvilken, efter hvad der kan sluttes af Landnámas ord, har haft de samme hovedbegivenheder, man kender fra Háv., maa være en ældre nu tabt saga. Den endnu bevarede Háv. er sikkert forfattet paa grundlag af den mundtlige tradition, der med støtte i versene har holdt sig i Øfjordegnen og har stammet fra Torhals[1]) efterkommere. Om en bearbejdelse af den ældre saga kan her næppe være tale.

Adskilligt, der tilstrækkelig omtales i de ovenfor siterede behandlinger af sagaen, er i nærværende indledning ladet uberørt.

---

[1]) Professor Valtýr Guðmundsson antager, Eimr, III, 156, at Haavard i Svarfaðardalen er gift for anden gang, og at det er hans efterkommere, vi skylder sagaen. Denne Guðmundssons antagelse kunde ligge meget nær, det ligger altid nærmest at antage, at en saga er bevaret blandt heltens efterkommere, og Torhals rolle i sagaen er lidt paafaldende. Men imod Guðmundsson taler den omstændighed, at forfatteren øjensynlig ikke kender noget til folk, som har regnet deres slægt fra Haavard, hvilket var paafaldende, hvis sagaen var bevaret blandt hans efterkommere. Det er heller ingen umulighed, at en saga er bevaret, skønt helten ingen efterkommere har (Grettir).

IV. Udgaver og oversættelser.

Om den ældste udgave af Hávarðarsaga (1756) er talt i afsnittet om haandskrifterne. For anden gang blev sagaen udgivet af Det nordiske litteratursamfund, København 1860. Denne udgave, ved hvilken, som ovenfor fremhævet, hskr. AM. 160 fol. blev lagt til grund (dog saaledes at enkelte læsemaader blev optaget fra AM. 502^{4to}) besørgedes af Gunnlaugur Þórðarson, og dermed fulgte en dansk oversættelse, udført af samme. Med udgaven fulgte ogsaa en afhandling af Gísli Brynjólfsson »Om Haavard Isfirding og Forklaring over Viserne«; i denne afhandling meddeler Brynjólfsson versene i en af ham fremstillet tekst. Udgaven er i det hele taget meget daarlig, der findes store unøjagtigheder i teksten. Som det var at vente, er dog denne udgaves tekst aftrykt i de senere udgaver. Paa Island er sagaen to gange udgivet, paa Ísafjörður 1889 og i Reykjavík (ved Vald. Ásmundsson) 1896. Háv. er ogsaa ved Guðbrandur Vigfússon udgivet, ledsaget af engelsk oversættelse, i Origines Islandicae II. Her ender sagaen i kap. 11 (Torbjørns drab), idet Vigfússon mente at det følgende var uoprindeligt i sagaen. I Valdimar Ásmundssons udgave er Brynjólfssons verstekst fulgt. — Hávarðarsaga er oversat til dansk (foruden i udg. 1860) ved Fr. Winkel Horn i »Billeder af Livet paa Island« København 1871, og til norsk (rigssprog) ved Gerhard Gran i »Vore fædres liv«, udg. af Nordahl Rolfsen, Bergen 1888. Til tysk er Háv. oversat ved Willibald Leo. Heilbronn 1878, og en engelsk oversættelse (foruden den ovenfor nævnte) findes i Saga Library, udg. ved Eiríkur Magnússon og William Morris, 1891. I de to førstnævnte oversættelser udelades versene, i den tyske oversættelse følges versteksten i udgaven 1860, men i den engelske er versene oversat for det meste efter Brynjólfssons tekst.

Til slut beder jeg min universitetslærer professor Finnur Jónsson modtage min bedste tak, for en meget værdifuld bistand ved udgivelsen; han har ogsaa læst 2. korrektur af udgaven. Jeg takker ogsaa Landsbiblioteket i Reykjavik, det kongelige bibliotek i Stockholm og universitetsbiblioteket i Upsala for velvilligt laan af de haandskrifter af sagaen, der haves paa nævnte biblioteker.

København i november 1923.

Björn K. Þórólfsson.

X
Y
Z
y 1
y 2
z 1
z 2
160
1006
10
552
560
502 60 568 H
426 928 1147
984
486
U
553 946
157
239
1776^{IV} 6
31
71
217 163 295 1776^{VIII} Var.
1154

X
Ldn.
O

1. Þat er upphaf þessarrar sǫgu, at Þorbjǫrn hét maðr; hann var Þjóðreksson. Hann bjó í Ísafirði á þeim bæ, er heitir at Laugabóli, hann hafði goðorð um Ísafjǫrð. Hann var stórættaðr maðr ok hǫfðingi mikill ok hinn mesti ójafnaðarmaðr, svá at engir menn þar um Ísafjǫrð báru styrk til neitt í móti honum at mæla. Hann tók dætr manna eða frændkonur ok hafði við hǫnd sér nǫkkura stund, ok sendi síðan heim; fyrir sumum tók hann bú upp eða rak brott af eignum sínum. Þorbjǫrn hafði tekit þá konu fyrir bú sitt, er Sigríðr hét; hon var ung kona ok stórrar ættar. Hon átti fé mikit, ok skyldi þat standa fyrir henni ok ekki fram ganga, meðan hon væri með Þorbirni. Hávarðr var maðr nefndr; hann bjó þar sem heitir á Blámýri. Hann var ættstórr maðr ok var þá hniginn á hinn efra aldr. Hann hafði verit víkingr mikill hinn fyrra hluta æfi sinnar ok hinn mesti kappi, ok í einhverjum bardaga hafði hann orðit sárr mjǫk ok fengit eitt sár undir knéskelina, ok þaðan af gekk hann jafnan haltr síðan. Hávarðr var kvángaðr, ok hét Bjargey kona hans; hon var af góðum ættum ok hinn mesti skǫrungr. Þau áttu son einn, er Óláfr hét; hann var á ungum aldri ok manna gǫrviligastr; hann var

---

2. Þjóðreks-: Þjóðgeirs- *altid 502.* — 3. hann: Þorbjǫrn. — 4. um: vestr um allan. — 6. styrk: þrótt. — 9. bú: fé. — 11. fyrir: í. — 12. stórrar: góðrar. — 16. var þá: *ul.* hniginn: mikit *tf.* hinn: *ul.* — 17. mikill: *ul.* — 19. eitt sár: áverka. — 23. skǫrungr: kvenskǫrungr. son einn: *omv.* ok *ul.* — 24. hann var: bæði.

2 mikill vexti, fríðr sýnum. Þau Hávarðr ok Bjargey unnu Óláfi mikit; hann var þeim ok hlýðinn ok auðráðr. Þormóðr hét maðr, hann bjó á þeim bæ, er heitir á Bakka í Ísafirði; Þorgerðr hét kona hans. Þormóðr var lítt við alþýðu skap manna; hann var þá hniginn nǫkkut á hinn efra aldr. Var þat kallat, at hann væri eigi einhamr, þótti hverjum þeira ok verst við hann at eiga. Ljótr hét maðr, er bjó á Mánabergi í Ísafirði. Ljótr var mikill maðr ok sterkr; hann var bróðir Þorbjarnar, ok honum líkastr um alla hluti. Þorkell hét maðr, er bjó í ey þeiri, er Æðey heitir. Hann var vitr maðr, ok þó lítilmenni, en þó af góðum ættum ok manna óeinarðastr. Þorkell var lǫgmaðr þeira Ísfirðinga. Tveir menn eru nefndir til sǫgunnar, annarr hét Brandr, en annarr Vakr; þeir váru heimamenn Þorbjarnar á Laugabóli. Brandr var mikill vexti ok rammr at afli. Þat var iðja Brands, at hann hafði ferðir á sumrum ok flutti at búi þat er þurfti; en á vetrum gætti hann gamals fjár; var hann vinsæll ok óáleitinn. Vakr var systursonr Þorbjarnar; var hann maðr lítill ok smáskitligr, vígmáligr ok títtmáligr; fýsti Þorbjǫrn frænda sinn jafnan þess, er þá var verr enn áðr. Varð hann af því óvinsæll, ok unnu menn honum sannmælis. Hann vann ekki annat, en gekk með Þorbirni út ok inn eða fór sendiferðir hans, ok þá er hann vildi ill verk gera láta. Þórdís hét kona, er bjó á Hváli í Ísafirði; hon var systir Þorbjarnar, en móðir Vakrs. Hon átti ok annan son, er Skarfr hét. Hann var bæði mikill ok sterkr, var hann með móður sinni ok sá um bú
3 þeira. Þórálfr hét maðr, er bjó þar sem heitir á

5. skap manna: skaptr. — 7. þeira: manni. — 9. á Mánabergi: mitt. — 10. Þorbjarnar: Þjóðgeirssonar *tf.* — 15. eru: enn *tf.* — 17. á: at. — 22. títtmáligr: illmáligr. — 28. Hváli: Hóli.

Lónseyri; hann var vinsæll maðr ok ekki mikilmenni. Hann var mjǫk skyldr bústýru þorbjarnar. þórálfr hafði boðiz til at taka við Sigríði ok ávaxta fé hennar, en þorbjǫrn vildi þat ekki, ok sýndi þar um enn ójafnað sinn, ok bað hann ekki orð til leggja.

2. þar er nú til máls at taka, at Óláfr vex upp á Blámýri; hann geriz efniligr maðr. Svá segja menn, at Óláfr Hávarðsson hafi haft bjarnyl, því at aldri var þat frost eða kuldi, at Óláfr færi í fleiri klæði en eina brók ok skyrtu gyrða í brækr. Aldri fór hann svá af bæ á brott, at hann hefði fleiri klæði. þórhallr hét maðr, hann var frændi þeira Hávarðar ok heimamaðr, ungr maðr ok hinn fráligsti; hafði hann atdrátt at búi þeira. þat var eithvert haust, at Ísfirðingar gengu afréttir sínar, ok heimtu menn lítt. þorbirni á Laugabóli var vant 60 geldinga. Liðu vetrnætr ok fanz ekki. Nǫkkuru fyrir vetr ferr Óláfr Hávarðsson heiman ok gengr afréttir ok ǫll fjǫll, leitar fjár manna ok finnr fjǫlða fjár, bæði þat er þorbjǫrn átti ok þeir feðgar ok svá aðrir menn, rekr síðan heim fénaðinn ok færði hverjum þat er átti. Verðr Óláfr af þessu vinsæll, svá at hverr bað honum góðs. Einn dag snemma rekr Óláfr geldinga þorbjarnar ofan á Laugaból. Hann kom í þann tíma, er menn sátu yfir borðum, ok váru engir menn úti. Óláfr drepr á dyrnar ok gekk kona ein til dyranna, þat var Sigríðr bústýra þorbjarnar, ok heilsaði hon honum vel. Hon spurði hvat hann vildi. Óláfr svarar: „Ek hefi rekit hingat geldinga þorbjarnar, er honum var vant í haust“. Ok er 4
þorbjǫrn heyrði, at á dyrnar var drepit, bað hann Vakr forvitnaz hvat komit væri. Hann gerði svá

2. bústýru: *saal. 502*; þórdísi systur *160.* — 8. geriz: gerðiz. — 10. færi í: hefði færi eða. — 18. ekki: nǫkkurr *tf.* fyrir vetr: eptir vetrnætr. — 19. ok(2): *tf. efter 502.*

ok gekk at skellihurðinni. Hann sá þá, at þau Sigríðr tǫluðuz við. Hann hljóp þá upp á okann ok stóð þar meðan þau tǫluðu. Þá mælti Óláfr: „Nú þarf ek ekki at fara lengra, skaltu nú, Sigríðr, segja til geldinganna“. Hon segir at svá skyldi vera ok bað hann vel fara. Vakr hljóp innar í stofuna æpandi. Þorbjǫrn spurði, hví hann léti svá, eða hvat komit hefði. „Þat ætla ek, segir hann, at Óláfr glóprinn af Blámýri, son Hávarðar, kæmi; hefir hann rekit hingat geldinga þína þá er vant var í haust“. „Þat var vel gert“, segir Þorbjǫrn. „Annat ætla ek verit hafa eigi síðr undir ferðinni“, segir Vakr, „því at þau Sigríðr hafa talat í allan morgun, sá ek, at henni þótti allgott at leggja hendr sínar um háls honum“. Þorbjǫrn mælti: „Þó at Óláfr sé hraustr maðr, þá er honum þat ofdirfð at fara óþokkaferðir til vár“. Óláfr ferr heim. Líða þau misseri, ok er svá sagt, at Óláfr kemr jafnan á Laugaból ok fann Sigríði, ok gerðiz vel með þeim. Var þetta brátt orðat, at Óláfr fífldi Sigríði. Ok annat haust gengu menn enn afréttir sínar ok heimta lítt. Varð Þorbirni enn flest vant. Ok er lokit var réttunum, ferr Óláfr heiman einn saman ok gengr afréttirnar víða um fjǫll ok heiðar, finnr enn fjǫlða fjár ok rekr í byggðina; færir enn hverjum þat er á. Gerðiz hann nú svá vinsæll af byggðarmǫnnum, at allir biðja honum góðs, utan Þorbjǫrn; hann grimmaz við hann fyrir alt saman þat er aðrir lofa hann, ok þat er hann heyrir talat um byggðina um þangatkvámur hans til fundar við Sigríði. Vakr sparir nú ekki af at rægja þau við Þorbjǫrn.

5 Nú er enn svá komit, at Óláfr er kominn á Laugaból með

2. okann: okana. — 8. at: væri *tf.* — 9. kæmi: *ul.* — 10. vant var: vantaði. — 13. talat: verit á tali. — 15. hraustr: hraustligr. — 18. jafnan: þau misseri *tf.* 31. nú: ok. Nú: *her beg. nyt kapitel i 502.* enn: *tf. efter 502.*

geldingana svá marga sem fyrr; ok er hann kom, váru engir menn úti. Gengr hann nú inn ok til stofu. Var þar Þorbjǫrn bóndi í stofunni ok frændi hans Vakr, ok margt heimamanna. Óláfr gengr innar á gólfit, hann hefir ǫxina fyrir sér. Ok er hann kemr innar mjǫk at pallinum, stingr hann niðr ǫxarskaptinu ok styz á, en engi heilsaði honum, ok þǫgðu allir. Ok er hann sér at engi æmti honum, þá kveðr hann vísu:

1. Þess ræðk fyrst at fregna
fámálgasta þegna,
hví þegja hér allir
hjǫrþings viðir snjallír;
metorð leggja menn engi
á mállausa drengi;
hefk staðit hér lengi
hǫfumk kvaddan alls engi.

Þá mælti Óláfr; „Þat er mitt eyrendi hingat, Þorbjǫrn bóndi, at ek hefi rekit hingat geldinga þína“. Þá mælti Vakr: „Kunnigt er mǫnnum þat nú, Óláfr, at þú geriz sauðreki um Ísafjǫrð; vitu vér ok eyrendi þitt hingat, þat at þú ferr at heimta hlut af sauðunum. Er þat ok stafkarla hlutr, ok er einsætt at minnaz hans þó at lítit sé“. Óláfr svaraði: „Ekki er þat mitt eyrendi, mun ek ok ekki reka hit þriðja sinn“. Snýr hann þá í brott; en Vakr hleypr upp ok æpir at honum. Óláfr gaf engan gaum at því,

1. fyrr: fær. — 5. hann—sér *ul.* — 6. pallinum: hefir hann ǫxina fyrir sér *tf.* — 10. þess *F. J.*: þat *hskrr.*, ræðk *K. G.*, ried *hskrr.* — 11. fámálgasta: famaluga *502.* — 12. hví *K. G.*: því *hskrr.* — 13. hiǫrþings: *saal. udg. 1860,* -bings *160, 1006, 552, 560,* -baugs *502.* — 14. leggja menn: leggjum vier *160, 1006, 552, 560.* — 16. staðit: hier *tf. 502.* — 17. *saal. rettet af F. J.:* Sva (at *tf. 502*) mik kvaddi alls engi *hskrr.* — 20. mǫnnum: mér. — 21. sauðreki: -rekr. — 23. hlutr: háttr. — 25. hit: í. — 26. sinn: heim til þín geldinga þína *tf.*

ok gekk heim, ok líða þau misseri. Ok um haustit heimta menn vel, utan Þorbjǫrn; honum var vant 60 geldinga, ok funduz ekki. Létu þeir frændr þau orð um fara, at Óláfr mundi enn ætla at heimta til hlutar eða stela ella. Þat var eitt kveld, at þeir feðgar sátu yfir borðum, ok á diskinum fyrir þeim lá **6** langleggjarstykki. Óláfr tók upp ok mælti: „Þetta er furðu mikill leggr ok digr“. Hávarðr mælti: „Þat ætla ek þó, frændi, at hann sé af okkrum sauðum, en eigi Þorbjarnar bónda. Ok mikit er at þola slíkan ójafnað“. Óláfr leggr niðr legginn á borðit ok roðnaði við, ok þótti þeim, er hjá sátu, sem hann þrýsti við borðinu, en þó brast sundr leggrinn, ok svá snart, at annarr hlutrinn stǫkk utar í þjórinn, svá at þar var fastr. Hávarðr leit upp ok mælti ekki, en brosti þó at. Ok í því gekk kona í stofuna, ok var þar komin Þorgerðr af Bakka. Hávarðr fagnaði henni vel ok spurði tíðenda. Hon segir andlát Þormóðar bónda síns. „Erum vér þó ekki vel við komin, því at hann vitjar hverja nátt sængr sinnar. Því vilda ek þiggja, bóndi, at þér veittit mér nǫkkut lið, því at fólki mínu þótti ódælt við Þormóð, en nú er svá komit, at þat ætlar alt í brott“. Hávarðr svarar: „Ek em nú af léttasta skeiði, ok ekki til slíks færr, eða hví ferr þú ekki á Laugaból? Er þess ván um hǫfðingja, at þeir láti skjótt til slíkrar heraðsstjórnar koma sitt sveitargengi“. Hon svarar: „Einskis góðs vænti ek þangat; læt ek vel yfir, ef hann gerir mér ekki ilt“. Þá mælti Hávarðr: „Þat er mitt ráð, at þú biðir Óláf son minn, ok væri þat ungra manna at reyna sik svá at karlmennsku, mundi oss forðum slíkt gaman

4. at *tf. efter 502.* heimta: halda. — 5. at: er. 6. ok: at. fyrir–lá: lá fyrir þeim. — 12. þeim: mǫnnum. — 13. þrýsti: hristi nǫkkut. þó: þá. — 16. at: við. — 21. því: nú. — 22. nú *tf. efter 502.* fólki mínu: fólkinu. — 27—28. koma—sveitargengi: *tf. efter 502.* — 32. at *saal. rettet,* á *hskrr.* forðum slíkt *ul.* gaman: at slíku *tf.*

hafa þótt“. Hon gerir nú svá. Óláfr hét ferðinni, ok bað hana þar vera um náttina; en um daginn eptir fór Óláfr heim með Þorgerði. Var þar alt fólk ókátt. En um kveldit fóru menn at sofa. Óláfr lá í stafnrekkju utar við dyr. Ljós brann í skálanum, var ljóst hit efra, en dimt hit neðra. Óláfr lagðiz niðr í skyrtu ok brókum, því at hann hafði aldri 7
fleiri klæði. Hann kastaði á sik feldi einum. Ok er var dagsett, gekk Þormóðr inn í skálann ok lét róa tinglit. Hann sá at rekkja var skipuð, er ekki var vani á; var hann ekki allgestrisinn, snýr hann þangat ok þrífr í feldinn. Óláfr vill eigi laust láta, ok heldr þar til at þeir skipta feldinum með sér. Ok er Þormóðr finnr at afl er í þeim, er fyrir er, hleypr hann upp í setit at rúminu. Óláfr hljóp upp ok þreif til ǫxarinnar ok hafði ætlat at slá hann, en bráðara bar at, því at Þormóðr hljóp undir hendr honum. Varð Óláfr þá við at taka; tókz þar hinn harðasti atgangr. Varð Þormóðr harðtækr, svá at alt hljóp hold undan þar sem hann þreif til, flest gekk ok upp þat sem fyrir þeim varð, ok í því bili sloknaði ljósit. Þótti Óláfi þá ekki um batna. Þormóðr sótti þá í ákafa, ok þar kemr at lyktum, at þeir hǫrfa út. Í túninu lá rekatré mikit, ok svá berr til, at Þormóðr rekr hælana báða í tréit ok fellr á bak aptr. Óláfr lætr þá kné fylgja kviði, leikr þar til við Þormóð, er hann sér fyrir honum slík ráð, er honum sýniz. Fólkit þagði alt, er Óláfr gekk inn. Ok er hann lét heyra til sín, var alt senn, at fólkit var uppi ok ljósit, ok strauk hann uppi ok niðri. Var hann hvervetna meiddr af atgangi Þormóðar. Þakkaði hvert mannsbarn honum, þat

1. þótt: í æskuskeiði *tf.* svá: ok biðr Óláf *tf.* Óláfr hét: Ól. þótti leiði á. — 2. ok: en. — 10. tinglit: tunglit. — 11. vani: vanði. — 15. setit: *saal. 502*; sætit *160.* — 20. þreif: tók. — 25. til: við. — 27. slík: slíkt. — 29. Ok—lét: ok lét ekki. var: bar.

er mæla kunni. Hann kvez ætla, at þeim mundi ekki mein at honum verða. Óláfr dvalðiz þar nǫkkurar nætr, fór síðan heim á Blámýri; varð hann víðfrægr af þessu verki um Ísafjǫrð ok alla landsfjórðunga, ok af ǫllu þessu óx mjǫk óþokki millum þeira Þorbjarnar.

3. Þat er þessu næst at segja, at hvalr kemr í Ísafjǫrð, þar er Þorbjǫrn ok Hávarðr áttu reka at tveim megin. Var sú sǫgn þegar, at Hávarðr mundi eiga, var þat hin bezta reyðr. Hvárirtveggju fóru
8 til ok ætluðu at hafa lǫgmanns órskurð á. Kom þar fjǫlði manns saman, þótti ǫllum sýnt, at Hávarðr mundi hvalinn eiga. Þorkell lǫgmaðr var þar kominn. Var hann þá at spurðr, hverr ætti. Þorkell svaraði, ok heldr lágt: „Þeir eiga hval víst“, sagði hann. Þorbjǫrn gekk þá at honum með brugðit sverðit ok mælti: „Hverir þá, armi?“, segir hann. Þorkell svaraði skjótt, ok drap niðr hǫfðinu: „Þér, þér víst“, segir hann. Þorbjǫrn gekk þá at með ójafnað sinn ok tók upp hvalinn allan. Fór Hávarðr heim ok unði illa við sinn hlut. Þótti ǫllum mǫnnum Þorbjǫrn nú enn hafa auðsýndan ójafnað sinn ok fullkominn ódrengskap. Þat var einn dag, at Óláfr gengr til fjárhúsa sinna, því at veðrátta var hǫrð um vetrinn ok þurftu menn mjǫk at fylgja fénaði sínum; hafði veðr verit hart um náttina. Ok er hann ætlaði heim at ganga, sér hann at maðr gengr at húsinu, er þar kominn Brandr hinn sterki. Óláfr tók honum vel. Brandr tók vel kveðju hans. Óláfr spurði, hví hann færi svá síð. Hann svaraði: „Eigi er svá frásǫguligt, ek gekk til fjár míns snemma í

5. ok: en. óx: varð. — 7. kemr: upp á reka *tf.* — 8. reka: saman. *tf.* — 10. Hvárirtveggju: ok *tf. foran.* — 14. hverr: at *tf. 160.* — 18—19. þér þér: þeir þeir. 21. hlut: hag. — 22. nú enn: *saal. 217, 163 k, var. i 502 og Thott 1776*; enn nú *160*; enn *502.* — 24. sinna: þeira. — 26. hart: mikit. — 27. heim: brott. — 29. tók(1): heilsar.

dag, en þat hafði rekaz látit ofan í fjǫruna. Má þar ok í tveim stǫðum upp reka, en jafnan þar sem ek leitaða til, þá stóð þar maðr fyrir ok bandaði í móti fénu, svá at þat hljóp aptr í fang mér, ok hefir svá farit í allan dag alt hér til. Nú vilda ek gjarna, at vit færim til báðir saman“. „Þat vil ek gera fyrir þína bæn“. Ganga síðan báðir saman ofan í fjǫruna. Ok þegar þeir vilja féit upp reka sá þeir, at Þormóðr er þar fyrir, glímufélagi hans, ok bandar í móti fénu, svá at féit hleypr aptr í fang þeim. Þá mælti Óláfr: „Hvárt viltu heldr, Brandr, reka féit, eðr ráðaz í móti Þormóði? Brandr svarar: „Þat mun ek kjósa, hit auðveldara, at reka féit“. Óláfr 9
gengr at þar er Þormóðr stóð gegnt á uppi, þar var laginn snjór mikill framan í bakkann. Óláfr rann þegar upp á bakkann at Þormóði, en hann gefr honum rúm. Ok er Óláfr kemr á upp, rennr Þormóðr þegar undir hendr honum. Óláfr tekr ok við eptir megni. Gangaz þeir at lengi. Þykir Óláfi hann ekki raknat hafa eptir hnyskingina. Þar kemr at þeir falla báðir senn fram á bakkann, ok er svá er komit, veltir hvárr ǫðrum þar til er þeir tumba báðir ofan fyrir fǫnnina; eru þá ýmsir undir, þar til er þeir koma í fjǫruna. Þá bar svá til, at Þormóðr varð neðri. Neytir Óláfr þá þess ok braut í sundr hrygginn í honum, bjó þá um sem honum líkaði, ok lagðiz út á sjóinn með hann langt frá landi, ok sǫkti niðr í djúp. Þykir þar jafnan óhreint síðan ef menn sigla í nándir. Óláfr lagðiz til lands. Hafði Brandr þá upp komit fénu ǫllu ok fagnaði Óláfi

3. bandaði: *saal. 502*; bannaði *160*. — 6. til *ul.* — 7. bæn: bón; segir Ólafr *tf.* — 8. sá þeir: sér Ólafr. — 9. bandar: *saal. 502*; blagar *160*. — 10. fénu *ul.* svá: ferr þegar *tf. foran.* — 13. hit: er. auðveldara: er *tf.* — 18. þegar: *ul.* — 19. við: honum *tf.* — 20. eptir: við. — 22-24. tumba—þeir *ul.* — 29. nándir: nánd.

vel; gengu þeir þá heim báðir. Ok er Brandr kom heim, var mikit af nátt. Þorbjǫrn spurði, hvat hann hefði dvalit, Brandr sagði svá sem farit hafði, ok svá hversu Óláfr hafði honum til staðit. Þá mælti Vakr: „Hræddr hefir þú orðit, er þú lofar glóp þenna; mun þat hans fremð mest, at fáz við aptrgǫngumenn“. Brandr svarar: „Hræddari mundir þú hafa verit, því at þú ert mestr í málinu, sem refrinn í halanum; muntu í engum hlut mega jafnaz við hann“. Tǫluðu þeir þar til er hvárumtveggja mislíkaði. Þorbjǫrn bað Brand ekki kapp á leggja
10 með Óláfi: „Skal þér eigi duga, ok engum ǫðrum, at láta Óláf framar enn mik eða frændr mína“. Líðr nú af vetrinn. Ok er várar, talaz þeir við feðgar, Óláfr ok Hávarðr. Hávarðr mælti: „Svá er komit, frændi, at ek hefi eigi skaplyndi lengr at búa svá nærri Þorbirni, með því at vit hǫfum engan afla at halda okkr til jafns við hann“. Óláfr svarar: „Lítit er mér um at hafa þat í yfirbætr at flýja fyrir Þorbirni, en þó vil ek at þú ráðir; eða hvert viltu þá leita?“ Hávarðr svaraði: „Út með firðinum hinum megin eru víða tóptir ok vítt land, þat er engi maðr á; þar vil ek, at vit reisim okkr bústað, ok erum vit þá nær frændum okkrum ok vinum“. Þetta taka þeir til ráðs, flytja þangat fé sitt alt ok þat góz er þeir eiga, ok gera þar hinn bezta bústað; heitir þar síðan á Hávarðsstǫðum. Váru þeir einir bændr í þenna tíma í Ísafirði, er landnámamenn váru.

4. Þorbjǫrn Þjóðreksson reið hvert sumar til þings með menn sína; var hann hǫfðingi mikill, ættstórr ok frændmargr. Í þann tíma bjó Gestr Oddleifsson í Haga á Barðastrǫnd; var hann spek-

4. staðit: stoðat. — 8-9. refrinn í halanum: *saal. 502*; refarnir í holunum *160*. — 9. muntu: máttu. mega: *ul.* — 11. ekki: *herfra til*: Þá mælti Sigríðr *Side 12 l. 8 er der en lakune i 160, teksten er her taget efter 502.*

ingr mikill, vitr ok vinsæll ok manna framsýnastr, ok hafði margt mannaforráð. Þetta hit sama sumar, er þeir feðgar færðu bústað sinn, reið Þorbjǫrn til þings, ok hóf bónorð sitt ok bað systur Gests Oddleifssonar. Gestr tók þessu máli seinliga, ok sagði sér lítit um Þorbjǫrn fyrir ójǫfnuð hans ok ofbeldi; en með því at margir váru veitendr at málinu með Þorbirni, þá gerði Gestr kost á, at þessi ráð skyldi takaz, ef Þorbjǫrn héti honum því með handtaki at láta af ójǫfnuði ok rangindum, bjóða hverjum manni þat er á ok halda lǫg ok rétt. En ef hann vildi ekki ganga at þessu, þá skyldi Gestr brigða bónorðit ok gera skilnað þeira. Þessu játar Þorbjǫrn, ok kaupa at svá mæltu. Þá reið Þorbjǫrn með Gesti af þinginu heim á Barðastrǫnd, ok tókuz þar þessi ráð um sumarit; var þar hin bezta veizla. 11
Ok er þessi tíðendi spurðuz til Ísafjarðar, þá tekr Sigríðr þat ráð ok Þórálfr frændi hennar, at kveðja til bændr ok láta virða Sigríði alt sitt fé af Laugabóli, fór hon til Þórálfs á Lónseyri. Ok er Þorbjǫrn kom heim á Laugaból varð hann stórliga reiðr, er Sigríðr var í brott, hét þeim afarkostum ok reiði bændunum, er þeir hǫfðu virt féit; geriz þá þegar hinn harðasti ok þóttiz nú enn vaxit hafa af þessum mægðum. Fé Hávarðar bónda var mjǫk óspakt um sumarit, ok einn morgun snemma kom smalamaðr heim, ok spurði Óláfr, hversu at færi. „Svá ferr at, segir hann, at vantar fjǫlða fjár, get ek eigi hvárttveggja gjǫrt, at leita þess er vantar, enda gæta hins er fundit er“. Óláfr svarar: „Vertu kátr, félagi; geym þess er fundit er, en ek skal leita þess er vantar“. Hann geriz þá hinn efniligsti maðr ok manna fríðastr sýnum, mikill ok sterkr; hann var

12. vildi ekki ganga at þessu: héldi eigi þetta *217, 163 k, var. i 502 og Thott 1776, VIII. sandsynligvis en afskriverrettelse.*

þá 18 vetra gamall. Hann tekr nú ǫxi í hǫnd sér, gengr síðan út með firðinum alt þar til er hann kemr á Lónseyri; hann sér hvar féit er alt komit þar sem þat hafði verit flutt. Óláfr snýr þá til bæjarins; var þat snemma morguns; hann barði á dyrnar. Þá gekk Sigríðr til duranna ok fagnaði vel Óláfi, hann tók vel kveðju hennar. Ok sem þau hǫfðu nǫkkura stund skrafat, þá mælti Sigríðr: „Skip ferr þar handan yfir fjǫrðinn, ok sé ek gerla at þar er Þorbjǫrn Þjóðreksson ok Vakr frændi hans. Ek sé at vápn þeira liggja í stafni fram, þar er ok Gunnlogi, sverðit Þorbjarnar, ok er annathvárt, at hann hefir ilt gert eða ætlar hann, ok vil ek Óláfr, at þú finnir ekki Þorbjǫrn; hefir lengi fátt verit með ykkr, en þó ætla ek at nú hafi ekki um batnat er þér virðuð mér féit á Laugabóli“. Óláfr svarar: „Ekki óttumz ek Þorbjǫrn á meðan ek hefi ekki gert til saka við hann, mun ek ok skamt renna fyrir honum
12 einum“. Hon svarar: „Þetta er hraustliga mælt, at þú 18 vetra mundir eigi undan leita þeim manni, er jafnvígr er hverjum manni; hann hefir ok þat sverð er hvergi nemr í hǫggi stað, ætla ek ok þat, ef þeir vilja þik finna, sem mér segir hugr um at sé, at Vakr, illmennit, muni eigi sitja hjá, ef þit beriz“. Óláfr svarar: „Ek á ekki eyrendi við Þorbjǫrn; mun ek ekki finna þá, en ef vér finnumz, skaltu nǫkkut hraustligt eiga til at spyrja, ef þess þarf“. Sigríðr svarar ok kvez ekki mundu at spyrja. Óláfr spratt upp skjótt ok bað hana vel lifa, en hon

4. hafði—flutt: var á land flutt, *var. i 502 og Thott 1776, IV*; *sikkert en afskriverrettelse.* — 9. ferr: berr sé: kenni. at *ul.* — 11. þeira: hans. stafni fram stafninum, *hvorefter tf.*: ok þeira allra. ok: í. — 15. ykkr: þeim Hávarði. batnat: með ykkr síðan *tf.* — 17. ekki—saka: ekki til saka gert. — 20. 18: *saal. 502,* 15 *160.* — 21. hverjum manni: ok Þorbjǫrn. — 22. ok þat: þat líka. — 24. at sé *ul.* at: hann *tf.* — 28. þarf: við *tf.*

bað hann vel fara. Hann gekk þá ofan á eyrina, því at þar lá féit. Þeir Þorbjǫrn váru þá at landi komnir þar gegnt. Gekk hann þá ofan at skipinu ok tók í móti ok kipti upp undir þeim á eyrina. Þorbjǫrn fagnaði þá vel Óláfi. Tók Óláfr kveðju hans ok spurði, hvert hann ætlaði. Hann kvez ætla at finna systur sína, Þórdísi, „Ok munum vér fara allir saman“. Óláfr svarar: „Ekki er þat samfært, af því at ek verð at reka heim fé mitt; væri þat sanntalat, at þá stækkiz sauðrekarnir um Ísafjǫrð, ef þú lægðir þik svá“. „Ekki fer ek at því“, segir Þorbjǫrn. Var viðarbulungr mikill á eyrinni, ok þar á ofan lá forkr einn mikill, ok var brotit af endanum. Óláfr tók upp forkinn ok hafði í hendi sér, stǫkkvir nú fénu fyrir sér; ganga þeir allir saman. Talar Þorbjǫrn við Óláf, ok var hinn kátasti. Hann fann, at þeir vildu jafnan ganga síðar, en hann sá við því, ok fóru jafnan fram allir ok alt fram fyrir hólinn; skilduz þar vegirnir. Þorbjǫrn sneriz þá við ok mælti: „Vakr frændi, ekki þarf at seinka því er ætlat er“. Óláfr sér þá hvat þeir ætla; snýr hann þá upp í brekkuna, en þeir sækja at neðan. Óláfr verz með forkinum, en Þorbjǫrn hǫggr hart
ok tíðum með sverðinu Gunnloga ok skýfði svá 13
forkinn sem hvannir; fengu þeir þó stór hǫgg af forkinum meðan til vanz. Ok er hann var sundr sniðinn, tók Óláfr ǫxi sína ok varðiz þá svá vel, at þeim þótti ósýnt, hversu fara mundi með þeim; urðu þeir ok allir sárir. Þórdís systir Þorbjarnar gekk út þann morgun, er þeir bǫrðuz, ok heyrði til, en mátti ekki sjá. Hon sendi skósvein sinn at for-

8. samfært: samfari. — 9. af *ul.* — 10. um Ísafjǫrð: í mína ferð. — 12. var: þar lá. viðarbulungur: -buðlungur. — 15. stokkvir: *saal. rettet*; stǫkkr *hskrr.* þeir: nú. — 18 jafnan fram: jafnframt. — 20. seinka: við *tf.* — 26. forkinum: honum. — 31. skósvein: smásvein.

vitnaz til. Hann gerði svá ok sagði þórdísi, at þeir berðiz þorbjǫrn bróðir hennar, Vakr sonr hennar ok Óláfr Hávarðsson. Hon snýr þá inn ok fann Skarf son sinn ok segir honum þessi tíðendi ok bað hann til fara ok veita frændum sínum. Hann mælti: „Ek em ráðinn at berjaz með Óláfi, ok í mót þeim; þykkir mér ok skǫmm, at þrír gangi at einum manni, með því at þeira er eigi óvænna en fjǫgurra annarra; mun ek hvergi fara“. þórdís svarar: „þat ætlaða ek, at ek munda eiga tvá sonu vel hugaða; er þat satt, at mælt er, at margt leyniz lengi, nú veit ek, at þú ert dóttir heldr en sonr, er þú þorir eigi at verja frændr þína. Skal nú ok raun til gera, at ek em vaskari dóttir en þú sonr. Hon gekk þá brott, en hann reiddiz ákafliga ok spratt upp ok þreif ǫxi sína. Hann hljóp út ok ofan fyrir brekkuna ok þar til, er þeir bǫrðuz. þorbjǫrn sá hann ok sótti í ákafa, en Óláfr sá hann ekki. Ok þegar er Skarfr kemr í hǫggfæri við Óláf, þá hjó hann tveim hǫndum milli herða honum, svá at þegar stóð á kafi. Óláfr hafði ætlat at hǫggva til þorbjarnar. Ok er Óláfr fekk hǫggit, snaraz hann við; Skarfi varð laus ǫxin, en Óláfr hafði reidda ǫxina, ok hjó hann í hǫfuð Skarfi, svá at þegar stóð í heilanum, ok í því var þorbjǫrn upp kominn hjá þeim ok hjó í fang Óláfi. Var þat ok nóg banasár,
14 ok falla þeir báðir. þorbjǫrn gekk þá at Óláfi, ok hǫggr um þvert andlitit, svá at ór stukku tennrnar ok jaxlarnir. Vakr spurði: „Hví gerir þú þetta við dauðan mann“? Hann kvað enn þat mundu koma til nǫkkurs. þorbjǫrn tók þá skauta einn ok knýtti

2. hennar: ok *tf.* — 3. ok Óláfr: við Óláf. snýr: gekk. — 5. sínum: lið *tf.* — 6-7. berjaz—mót: b. eigi með Ól. ok eigi í mót. — 8. þeira: *saal. 502*; þat *160.* — 12. heldr en: en ekki. — 17. þar til: at þar. — 18. sótti: þá *tf.* — 19. þegar: þá. — 27. þeir: þar *tf.* — 30. enn *ul.*

þar í tennrnar ok varðveitti. Eptir þat gengu þeir upp til bæjarins ok sǫgðu Þórdísi tíðendin. Váru þeir báðir stórmjǫk sárir. Hon varð nú stórliga hrygg við þessa sǫgu ok harmaði, er hon hafði eggiat son sinn svá mjǫk. Veitti þeim nú þó beina ok hjúkun. Spyrjaz nú þessi tíðendi um allan Ísafjǫrð, ok þótti ǫllum hinn mesti skaði at Óláfi, með þeiri vǫrn, er menn heyrðu hann haft hafa, fór Þorbirni ok vel, at hann sagði jafnt frá sem farit hafði ok bar vel Óláfi sǫguna. Þeir fóru heim þegar er þeir þóttuz mega ok mæði rann af þeim. Þorbjǫrn kom á Lónseyri ok spurði at Sigríði. Honum var sagt, at hon hefði ekki fundiz síðan hon gekk í brott með Óláfi um morguninn hinn. Var hennar þar víða leitat, ok er svá sagt, at aldri fanz hon síðan. Fór Þorbjǫrn þá heim ok settiz um kyrt í búi sínu.

5. Þar er nú til máls at taka, at þau Hávarðr ok Bjargey spyrja þessi tíðendi, fall Óláfs sonar síns; Hávarðr karl blés við mjǫk ok gekk til sængr sinnar. Var ok svá sagt, at alla þá 12 mánuði næstu lá hann í rekkju ok reis aldri ór, en Bjargey tók þat ráð, at hon reri á sjó hvern dag með Þórhalli, en hon vann um nætr þat er hon þurfti. Fór nú svá fram þau misseri, ok er kyrt alt. Verðr ekki eptirmál um Óláf. Þótti mǫnnum ok ekki líkligt, at nǫkkur rétting mundi frændum hans koma, því at Hávarðr þótti þá til einskis færr, en við slíka stóreflismenn sem eiga er, ok eigi mjǫk væna til jafnaðar; ok liðu þau misseri. Var þat einn morgun, at Bjargey gekk til fundar við Hávarð karl ok spurði hann, hvárt hann vekti, en hann kvaz vaka ok spurði, hvat hon vildi. „Þat vil ek“, segir hon, „at þú standir

3. varð: gerðiz. stórliga: mikillega. — 8. menn: þeir. — 9. farit: verit. hafði: um vǫrnina *tf.* — 20. Var ok: ok er. — 22. á sjó *ul.* — 26. rétting: réttindi. — 29. liðu: svá *tf.* — 30. fundar: *saal. 502*; funda *160.*

15 upp ok farir á Laugaból ok finnir Þorbjǫrn ok beiðir hann bóta eptir Óláf son þinn. Þat er karlmannligt mál, at hann er til engra harðræðanna er færr, at spara þá ekki tunguna at tala þat er honum mætti verða gagn at; muntu vera at ekki mikilþægr, ef honum ferr vel". Hann svarar: „Eigi hygg ek gott til þess, ok þó skaltu ráða". Eptir þat býz Hávarðr karl ok ferr þar til er hann kemr á Laugaból. Þorbjǫrn fagnaði honum vel. Hávarðr tók kveðju hans. Síðan mælti Hávarðr karl: „Svá er mál með vexti, Þorbjǫrn", mælti hann, „at ek em kominn at heimta bætr eptir Óláf son minn, er þú drapt saklausan". Þorbjǫrn svarar: „Kunigt er þat, Hávarðr, at ek hefi margan mann drepit; þótt menn hafi saklausa kallat, þá hefi ek engan fé bættan. En með því at þú áttir vaskan son ok þér fellr svá nær, þá ætla ek betr gert at minnaz þín í nǫkkuru, þó at lítit sé. Er hér hestr fyrir ofan garð, er þeir sveinarnir kalla Dǫtt; hann er grár at lit, afgamall ok baksárr ok hefir jafnan legit afvelta hingat til, en nú hefir hann verit á moðum nǫkkura daga, ok ætla ek hann batnat hafa. Far þú heim með hestinn ef þú vilt ok eig". Hávarðr roðnaði ok mátti engu svara, fór hann þegar í brott ok var stórliga reiðr, en Vakr æpti at honum. En hann gekk ofan til báts síns ok fór allþjúgr, en Þórhallr hafði þar beðit á meðan. Síðan reru þeir heim. Gekk Hávarðr þegar til hvílu sinnar ok lagðiz niðr ok stóð aldri upp á hinum næstum tólf mánuðum. Spurðiz þetta nú, ok þótti Þorbjǫrn enn sýnt hafa ójǫfnuð ok illmensku í þessum svǫrum. Líða nú þau misseri.

---

3. mál—er: með því at þú ert. er *ul.* — 4. honum: þér. — 5. at *ul.* — 7. skaltu: nú *tf.* — 11. mælti hann *ul.* — 19. Dǫtt: Dott. — 24. fór: sneri. — 30. ójǫfnuð: sinn *tf.* — 31. nú: enn.

6. En um sumarit ríðr Þorbjǫrn til þings með menn sína ór Ísafirði. Þat er þá enn einn dag, at Bjargey gengr til máls við Hávarð. Hann spurði þá, hvat hon vildi. Hon svarar. „Nú ætla ek at þú 16 skulir ríða til þings ok vita, ef nǫkkut skipaz um mál þitt“. Hann svarar: „Þetta er mér mjǫk í móti skapi; eða þykkir þér ek ekki helzt til hraktr af Þorbirni sonarbana mínum, þó at eigi hrekti hann mik meir þar sem allir hǫfðingjar koma saman“. „Eigi mun svá fara, sagði hon; þess get ek, at nú verði nǫkkurir veitendr at þínu máli, ok mun þat gera Gestr Oddleifsson, ok ef svá ferr, sem ek get, at hann komi sættum á með ykkr Þorbirni, ok hljóti hann at gjalda þér fé mikit, þá get ek, at hann láti margt manna hjá vera, ok mun hringr sleginn um yðr ok munu þér fáir vera innan í hringnum þá er Þorbjǫrn greiðir féit. Ok ef svá berr til, áðr greitt er féit, at Þorbjǫrn gerir þat nǫkkut, er þér er í móti skapi eða raun at, þá skaltu skunda á brott sem mest máttu, ok ef þér verðr þá léttara, en þér þætti ván á, þá skaltu ekki sættaz á þetta mál, því at þá er ván, þó at ólíkligt sé, at hefnt verði Óláfs sonar okkars. En ef þér léttiz þá ekki, þá skaltu ekki ósáttr fara af þinginu, því at þá mun ekki hefndin verða“. Hann kvaz ekki vita til hvers þetta kæmi: „En ef ek vissa, at hefndin mætti verða eptir Óláf son minn, þá hirða ek aldri hvat ek ynna þar til“.

7. Eptir þat býr hon ferð hans, ok ríðr hann leið sína; var karl heldr bjúgr ok kemr hann á þing. Váru þá tjaldaðar búðir ok menn allir komnir. Hann reið at einni mikilli búð, en þá búð átti Steinþórr

1. *Kapitelinddelingen er herefter taget efter 502.* En *ul.* — 2. enn *ul.* — 3. màls: tals. — 5. skipaz: at *tf.* — 7. ekki: einn áðr. til: *saal. rettet*; lítt *hskrr.* — 11. verði: muni verða. veitendr: *saal. 502*; veitandi *160.* — 12. get: til *tf.* — 22. sé: þyki. — 23. ekki(2) *tf. efter 502.* — 27. ynna—til: til ynna. Skilja þau umtal sitt *tf.* — 28. Eptir—hans: E. svá mælt flyz ferð hans. — 29. bjúgr: ok dapr *tf.* — 30. allir: at *tf.* Hann: Hávarðr. — 31. Steinþórr: Steindórr *altid 502.*

af Eyri, ríkr maðr ok hǫfðingi mikill ok hinn mesti garpr ok fullhugi. Hann stígr af baki ok gengr inn í búðina. Sat Steinþórr ok menn hans hjá honum þar. Hávarðr gekk fyrir hann ok kvaddi hann vel. Hann tók vel kveðju hans ok spurði, hverr hann væri. Hávarðr sagði til sín. Steinþórr mælti: „Ertu sá sem frægstan áttir son, þann er Þorbjǫrn drap, ok menn ágættu mest vǫrn hans?“ Hann sagði, at
17 sá er hinn sami, „Ok vilda ek, bóndi, at þú leyfðir mér at vera í búð þinni um þingit“. Hann svarar: „Þat lofa ek víst. Ok ver hljóðr ok fáskiptinn, eru þeir sveinarnir jafnan glensmiklir, ok þér harmr mjǫk í hug; ertu lítt við kominn, gamall ok til einskis færr“. Þat er sagt, at Hávarðr karl tekr sér einhverstaðar rúm í búðinni, leggz þar niðr ok gengr aldri or rúmi sínu; aldri kemr hann á mál sitt við nǫkkurn mann, ok líðr mjǫk á þingit. Þat var einhvern morgun, at Steinþórr gengr at Hávarði ok mælti: „Hví fórtu hingat, þar sem þú liggr hér sem arfsǫlukarl á þingi“. Hávarðr svarar: „Hitt hafða ek ætlat at leita bóta eptir Óláf son minn, en ek em ófúss til mjǫk, er Þorbjǫrn ósparr til illyrða ok ódrengskapar“. Steinþórr mælti: „Haf ráð mitt: gakk til fundar við Þorbjǫrn ok kær mál þitt; vænti ek, ef Gestr ferr með þér, at þú fáir rétt af Þorbirni“. Hann stóð þá upp ok gekk út mjǫk bjúgr; fór hann til búðar þeira Gests ok Þorbjarnar ok inn í búðina. Var Þorbjǫrn þar, en eigi Gestr. Þorbjǫrn heilsaði Hávarði ok spurði, hví hann væri þar kominn. Hann svarar: „Svá verðr mér minni-

1. ríkr: hann var *tf. foran.* — 2. hann: Hávarðr. — 3. sat: þar *tf.* — 3—4. ok—þar: ok margt manna með honum. — 8. mest: fyrir *tf.* — 12. sveinarnir: smá—sveinarnir. — 13. lítt við: hér. — 16. aldri: ok *tf.* — 20. arfsǫlukarl á þingi: *saal. 502*; arftǫkukarl eða ófærr maðr *160.* — 21. bóta: at bótum. mjǫk *ul.* — 22. mjǫk *ul.* illyrða: illinda. — 24. fundar: *saal. 502;* funda *160.* — 26. Hann: Hávarðr. — 28. þar: einn *tf.* Gestr: fleiri. — 30. verðr: var.

samt dráp Óláfs sonar míns, at mér þykkir sem nýtt sé, ok er þat eyrendi mitt, at beiða þik bóta fyrir vígit“. Þorbjǫrn svarar: „Hér kann ek gott ráð til; kom til mín heima í heraði, mun ek þá hugga þik at nǫkkuru, en ek á nú margt at annaz, ok vil ek, at þú klymtir nú ekki á mér“. Hann svarar: „Ef þú gerir nú engan veg á, þá hefi ek reynt, at eigi gerir þú heldr heima í heraði; hafða ek ætlat, at nǫkkurir mundi styrkja mál mitt“. Þorbjǫrn mælti: „Heyrið fádæmi“, segir hann; „hann ætlar at koma mǫnnum á hendr mér! Ver á brott ok kom ekki á þetta mál við mik síðan, ef þú vilt ómeiddr vera“. Hávarðr reiddiz þá mjǫk ok sneri út ór búðinni ok mælti: „Urðum til gamlir, ok verit hefði **18** þeir mínir dagar, at mér hefði ólíkligt þótt, at ek munda þola slíkan ójafnað“. Ok er hann gengr í brott, þá gengu menn í móti honum, var þar Gestr Oddleifsson ok fylgðarmenn hans. Hávarðr var svá reiðr, at hann hugði varla at hvar hann fór; hann vill ok ekki finna mennina. Gekk hann heim til búðar. Gestr leit til mannsins, er gekk hjá honum. Hávarðr gekk til rúms síns ok lagðiz niðr ok blés við. Steinþórr spurði, hversu farit hefði. Hann sagði sem fór. Steinþórr svarar: „Slíkt er óheyriligr ójafnaðr ok vænn til mikillar sneypu nær sem fram kemr“. En er Gestr kom inn í búðina, fagnaði Þorbjǫrn honum vel. Þá mælti Gestr: „Hverr gekk maðr ór búðinni fyrir litlu?“ Þorbjǫrn svarar: „Hví spyrr þú svá undarliga, vitr maðr; ganga hér miklu fleiri út ok inn, en vér megim greina“. Gestr svarar: „Þessi maðr var ólíkr ǫðrum mǫnnum, hann var mikill vexti ok nǫkkut við aldr, ok skauz

4. heima: *saal. 502*; heim *160.* — 6. klymtir: æmtir. á: móti *tf.* — 7. reynt: þat *tf.* — 9. styrkja: styðja. — 10. segir hann *ul.* — 14. hefði: hafa. — 15. hefði— þótt: mundi ólíkligt þykkja. — 16. munda: skylda. — 25. vænn: vænt. — 29. hér: þar. — 32. nǫkkut: mjǫk.

á fótum, ok þó hinn karlmannligsti, ok svá leiz mér sem fullr væri upp harms ok óynðis ok skaprauna, ok svá var hann reiðr, at hann gáði eigi, hvar hann fór. Mér leiz ok maðrinn giptusamligr ok eigi allra færi við at eiga". Þorbjǫrn svarar: „Þar mun verit hafa Hávarðr karl, þingmaðr minn". Gestr spurði: „Var sá ekki hans son, er þú drapt saklausan?" „Þat ætla ek víst", sagði hann. Gestr mælti: „Hversu þykkiz þú hafa efnt þat er þú lofaðir mér, þá er ek gipta þér systur mína?". Þorgils hét maðr ok var kendr við móður sína ok kallaðr Hǫlluson; hann var hinn mesti ágætismaðr ok fullhugi. Var hann þá með Gesti frænda sínum ok þá sem mestr uppgangr hans. Gestr bað Þorgils ganga eptir Hávarði ok biðja hann þangat koma. Þorgils gekk til búðar Hávarðar ok sagði honum, at Gestr vildi finna hann. Hávarðr svaraði: „Ófúss em ek at fara
19 ok verða at þola Þorbirni ójafnað ok skemmilig orð". Þorgils bað hann fara: „Mun Gestr styðja þitt mál". Hávarðr fór ok er þó tregr til. Koma þeir til Gests. Hann stendr upp í móti honum ok fagnaði honum, setr hann niðr hjá sér. Þá mælti Gestr: „Nú skaltu, Hávarðr, taka til at upphafi ok segja frá skiptum ykkrum Þorbjarnar". Hann gerði nú svá. Ok er hann hafði sagt, spurði Gestr Þorbjǫrn, hvárt nǫkkut væri svá. Þorbjǫrn kvað ekki hégómat frá. Gestr mælti: „Hefir nǫkkurr heyrt slíkan ójafnað! Eru hér tveir kostir til: Sá annarr, at ek rýf ǫll kaup, ella lát mik einn skera ok skipta um ykkur mál". Þorbjǫrn játar því. Þeir gengu þá út ór búðinni. Kallaði Gestr til sín fjǫlða manna, ok stóðu menn í hring. En þar váru í hringnum nǫkkurir menn

---

4. giptusamligr: gæfusamligr. — 7. spurði: svarar. — 15—16. gekk—Hávarðar: skundar eptir honum. — 20. til Gests: þar. — 21. Hann: Gestr. — 23. at: af. — 28. kaup: okkur *tf.* — 29. skera ok skipta: skipa ok skikka. ykkur: þetta.

saman komnir ok tǫluðu málit. Þá mælti Gestr: „Eigi kann ek, Þorbjǫrn, at gera svá mikit sem vert væri, fyrir því at þú hefir ekki til; vil ek gera fyrir víg Óláfs þrenn manngjǫld. En fyrir annan ójafnað þann sem þú hefir gert þeim Hávarði, þá vil ek gera þér, Hávarðr, haust ok vár, at þú komir til mín, ok skal ek sæma þik gjǫfum ok því heita þér, at gera aldri forverkum við þik meðan vit lifum báðir“. Þá mælti Þorbjǫrn: „Þessu vil ek játa ok gjalda hægliga heima í heraði“. Gestr svaraði: „Nú skal gjalda alt féit hér á þinginu, ok gjalda vel ok skǫruliga; mun ek svá leggja til ein manngjǫld“. Lét hann ok þegar þat fram alt vel goldit. Settiz Hávarðr þá niðr ok helti í kápuskaut sitt. Þorbjǫrn gekk þá at ok galt smám ok smám, ok gat goldit ein manngjǫld, ok kvað þá lokit því er hann hefði til. Gestr bað hann þá ekki undan draga. Þorbjǫrn tekr þá einn knýtiskauta ok leysir til: „Þat mun víst, at þá mun honum ekki vangoldit þykkja, ef þetta ferr til“. Slær síðan á nasir Hávarði, svá at **20** þegar fell blóð um hann. „Eru þar nú tennr ok jaxlar“, segir Þorbjǫrn, „ór Óláfi syni þínum“. Hávarðr sér nú, at þat hrynr ofan á kápuskautit; sprettr hann upp ákafareiðr, svá at sinn veg hrýtr hverr penningrinn. Hann hafði einn staf í hendi ok hleypr at hringnum, ok setr stafinn fyrir brjóst einum manni, svá at þegar fellr hann á bak aptr svá at hann lá lengi í óviti. Hávarðr stǫkk út yfir mannhringinn svá at hann kom hvergi við ok kom hvar fjarri niðr, ok svá heim til búðar, sem ungr maðr. Ok er hann kom heim í búðina, mátti hann

2. mikit: fé á hendr þér *tf.* — 3. gera *ul.* — 18. knýtiskauta: knýtilskauta. til: ok mælti *tf.* mun: er. — 19. þykkja: vera. — 20. ferr til: bætiz við. slær: sendir. — 21. hann: allan *tf.* — 22. ór: er ek hjó *tf. foran.* — 28. svá—hann: ok. — 30. hvar: hann. ok: gekk *tf.* — 29–30. sem—búðina: ok. — 30. í búðina *tf. efter 1006.*

við engan mann mæla, ok kastaði sér niðr ok lá sem sjúkr væri. Eptir þetta mælti Gestr við Þorbjǫrn: „Engum manni ertu líkr at illmensku ok ójafnaði; kann ek ok eigi at sjá á manni, ef eigi iðraz þú þessa nǫkkurt sinn, eða þínir frændr“. Gestr var þá svá reiðr ok óðr, at þegar ríðr hann af þinginu til Ísafjarðar ok gerir skilnað þeira Þorbjarnar ok Þorgerðar. Þykkir Þorbirni nú hin mesta smán ok ǫllum frændum hans, en geta þó ekki at gert. Sagði Gestr, at svá muni hann annarra skamma verri bíða ok sér makligri. Ríðr Gestr á Barðastrǫnd með frændkonu sína ok of fjár. Svá er sagt, at eptir þingit býz Hávarðr karl heim; var hann þá allstirðr. Þá mælti Steinþórr: „Ef þú þarft, Hávarðr, lítillar liðveizlu við, þá kom til mín“. Hann þakkaði honum. Reið síðan heim, ok lagðiz niðr í sæng sína ok lá þar hina þriðju 12 mánuði. Var hann þá miklu stirðastr. Bjargey helt sǫmu fram um athǫfn sína, at hon reri á sjó hvern dag með Þórhalli.

8. Þat var einn dag um sumarit, þá er þau váru á sjó, at þau sá skip fara inn eptir firðinum, kendu þau ok, at þar var Þorbjǫrn ok heimamenn hans. Þá mælti Bjargey: „Nú skulu vit hafa uppi færi okkur
21 ok róa í móti Þorbirni, vil ek finna hann. Skaltu róa framan at barðinu skútunnar, en ek skal tala við Þorbjǫrn nǫkkut, en þú skalt róa í hring um skútuna á meðan. Þau gera nú svá, róa at skútunni. Bjargey kastar nú orðum á Þorbjǫrn, heilsar hon honum ok spyrr, hvert hann ætli at fara. Hann kvez skyldu fara vestr í Vaðil: „Er þar kominn út Sturla bróðir minn ok Þjóðrekr son hans; skal ek

2. sjúkr: dauðr. — 12 of: ofur. — 15. Hávarðr: karl *tf.* — 17. sæng: rekkju. — 18. stirðastr: óhraustligri. sǫmu: *saal. 502*; hinu sǫmu *160*. — 21. þau: Bjargey ok Þórhallr *tf.* — 22. inn: innan. — 26. barðinu: borðum. — 31. Vaðil: Vaðal.

flytja þá hingat til mín. Hon spurði: „Hversu lengi muntu vera á brott bóndi“, segir hon? „Nær viku“ segir hann. Þórhallr hafði þá róit umhverfis skútuna. Bjargey hafði poka nǫkkurn í hendi ok veifði umhverfis skútuna. Ok er hon hefir at gert slíkt er hon vildi, þá fleyta þau í árum ok róa í brott slíkt er þau mega. Þá mælti Þorbjǫrn: „Kvenna ǫrmust farandi!. Ok skulum vér þegar róa eptir þeim ok drepa hann en meiða hana“. Þá mælti Brandr: „Nú sannar þú enn, þat er mælt er til þín, at þú munir eigi spara flest ilt at gera, enda skal ek veita þeim er ek má; skaltu þá at keyptu komaz“. En við umtǫlur Brands ok þat er þau váru langt undan komin, þá lét Þorbjǫrn vera kyrt ok fór leið sína. Þá mælti Bjargey: „Eigi er þat líkligt, en er þat þó ætlan mín, at hefnt muni verða Óláfs sonar míns; skulu vit eigi heim“. „Hvert viltu þá?“ segir Þórhallr „Nú skal fara, segir hon, ok finna Valbrand bróður minn“. Hann bjó á Valbrandsstǫðum; hann var gamall maðr mjǫk, en hafði verit hinn ágætasti maðr. Hann átti tvá sonu, hina vænligstu menn, hét annarr Torfi, en annarr Eyjúlfr; váru þeir þá á ungum aldri. Þau létta eigi fyrr en þau koma þangat. Valbrandr var úti á tǫðuvelli ok margt manna með honum. Hann gekk þá í mót systur sinni ok fagnaði henni vel ok bauð henni þar at vera, en hon kvað sér þat eigi gegna: „Verð ek heim í kveld“. Hann spurði: „Hvat viltu þá systir“? „Ek vilda, at þú léðir mér nætr þínar“.

4. poka: posa. — 4—5. Bjargey—skútuna: þá veifaði Bjargey kuffa sínum umhverfis skip þeira *552 O*; *dette er, dog ikke helt korrekt, optaget i udg. 1860, men alle andre hskrr. stemmer her overens med 160 el. 502. 552 O har sikkert her, som saa mange andre steder, et forsøg paa at rette sagaen.* — 6. fleyta: meta. — 11. flest: alt *tf.* — 17. heim: fara *tf.* — 18. skal fara: skulum vit. ok: *ul.* — 25. með: hjá.

22 Hann svaraði: „Hér eru 3 nætr, ok er ein forn mjǫk ok nú ekki trúlig, en hefir verit ǫrugg; en 2 eru nýjar ok óreyndar. Haf þú hvárt er þú vilt 2 eða 3“. Hon svarar: „Þær vil ek hafa hinar nýju, en ek vil eigi hætta til at hafa hina fornu. En lát þú búnar þessar, nær er ek læt eptir koma“. Hann kvað svá vera skyldu. Eptir þat fóru þau á brott. Þá mælti Þórhallr: „Hvert skulum vit nú fara“? Hon svarar: „Nú skal fara ok finna Þorbrand bróður minn“. Hann bjó á Þorbrandsstǫðum; hann var þá gamall mjǫk. Hann átti tvá sonu unga, hét annarr Oddr, en annarr Þórir; váru þeir vænligir menn. Ok er þau kómu þar, fagnaði Þorbrandr þeim vel ok bauð þeim þar at vera. Hon kvaz þat eigi mega. „Hvat viltu þá, systir“? segir hann. „Ek vilda“, segir hon, „at þú léðir mér net þín“. Hann svarar: „Ek hefi 3 til, ok er eitt fornt mjǫk, en tvau eru ný ok hafa ekki hǫfð verit; haf hvárt er þú vilt 2 eða 3“. Hon kvaz þau nýju hafa vilja ok skildu at því. Síðan fara þau í brott. Þórhallr spurði: „Hvert skulum vit nú fara“? „Nú skal“, segir hon, „fara at finna Ásbrand karl, bróður minn“. Hann bjó á Ásbrandsstǫðum; hann var þeira bræðra elztr. Hann átti systur Hávarðar karls. Hann átti son, er Hallgrímr hét; hann var ungr at aldri, en bæði mikill ok sterkr, ófríðr sýnum, en þó karlmannligr. Ok er Bjargey kemr þar, fagnar Ásbrandr henni vel ok bað hana þar vera. Hon kvaz skyldu heim um kveldit. Hann spurði: „Hvat viltu þá?, ok kemr þú þó sjaldan at finna frændr þína“. „Lítit er eyrendit, segir hon, vér erum svá óbirg um torffæri, ok vilda ek gjarna, at þú léðir mér torfǫxi þína“. Hann

1. ein: farin ok *tf.* — 2. ok—trúlig *ul.* — 3. nýjar ok *ul.* — 21. skulum vit: skal. — 23. bræðra *ul.* — 25. at *mgl. i hskrr.* — 26. ófríðr: fríðr. karlmannligr *saal.* *502*; -ligri *160.* — 29. þá: systir *tf.* — 31. óbirg: ørbirg. — 32. gjarna *ul.* torfǫxi þína *tf. efter 502.*

svarar brosandi: „Hér eru 2 til, ok ǫnnur ryðfrakka
mikil, forn ok skǫrðótt, ok þykkir nú til einkis fær;
ǫnnur er ný ok mikil, ok hefir til einkis hǫfð verit“.
En hon kvaz hafa vilja þá hina nýju, „þá er ek **23**
læt vitja“. Hann svarar, at hon skal ráða. Síðan
fara þau heim á Hávarðsstaði um kveldit.

9. Líða nú nǫkkurir dagar þar til sem henni þótti ván, at Þorbjǫrn mundi vestan koma. Ok einn dag gekk hon at sæng Hávarðar ok spurði, hvárt hann svæfi. Hann settiz upp við ok kvað vísu:

2. Eigi hefr á augu
(undskíðs) komit síðan
(dyggr hné) óf (und eggjar
óðstefnir) mér svefna,
síz hræstorðar harðan
hjǫr gerðu styr bǫrvar
ótt, þeirs Áleif létu
allsaklausan falla.

„Þat er víst, segir hon, at þetta er allmikil lygi, at þú hafir aldri sofit á þrim árum; en þó er nú upp at standa ok gera sik sem vaskastan, ef þú vilt hefna Óláfs sonar þíns, því at eigi verðr hans hefnt um aldr þinn, ef eigi verðr á þessarri nátt“. En er hann heyrði ummæli hennar, spratt hann upp ór sænginni ok fram á gólfit ok kvað þá vísu:

---

2. mikil—skǫrðótt: forn ok mikil. — 3. ný ok *ul.* — 4. nýju: ok lát búna vera *tf.* — 6. kveldit: síðla *tf.* — 10. *efter* ok kvað vísu *følger i 502 umiddelbart verset* Hlakkar hagli stokkinn. — 12. undskíðs, *saal. 157*; *sikkert Ásgeir Jónssons rettelse for* utnskíðs *1006, 160*; unnskíðs *552, 560.* — 13. hné *F. J.*, þó *hskrr.* óf *F. J.*; af *160, 1006*; of *552, 560.* — 14. óðstefnir *F. J.*, oddstefnum *hskrr.* svefna *G. Br.*, svefner *160, 1006*; svefnar *552, 560.* — 16. hjǫr: hier *160, 1006.*

3. Ákat hœgt (af hœgu
hljóð veiti mér sveitir)
enn í elli minni
ívegstafi segja,
síz vel hressan vissak
vápna Njǫrð at jǫrðu,
minn vas sonr at sǫnnu
snjallr aflstuðill, fallinn.

Hávarðr var þá hinn sprækasti ok skorti ekki gǫngu. Hann gekk til kistu einnar mikillar, hon var full af vápnum, ok lauk henni upp, tók hjálm
24 á hǫfuð sér ok fór í sterka brynju. Hann leit þá upp ok sá, at már einn fló yfir glugginn. Hann kvað þá vísu:

4. Hlakkar hagli stokkinn
hræs er kemr á lævar
maðr krefr morginbráða
már valkasta sára;
svá gól fyrr þá feigna
fǫr árungar váru
Gunnar haukr þar er gauka
garðz bragðz svá sagði.

1. Ákat: *G. Br.* átta eg *hskrr.* — 3. enn: eg *tf. 560.* 5. hressan *G. Br.*, hressa *hskrr.* vissak: viss eg *560.* — 7. vas: *G. Br.*, er *hskrr.* — 8. afl-: álf- *552*, alf- *560.* — 16. hræs er: hræfr *502.* — 17. maðr: móðr *502. 552, 560.* bráða: bjóða *502.* — 18. valkasta: mal-*560; -*kasta: -kosta *502.* — 19. feigna: feigir *552, 560*; feiga *502.* – 20. fǫr: fiǫr *552, 560*; funnarunger *502; 157 har* gunnarungar *skønt* gunn *i 1006 i marginen er rettet til* fǫr, *med den samme haand hvormed teksten er skrevet.* haukr: hakr *502.* — 22. garðz bragðz: gerðins brags *560,* gands bragst *502.*

Dette sidste vers tillægges her i sagaen urigtig Hávarðr; dets første halvdel er fra et vers af Þorbjǫrn Þyna, *den sidste halvdel fra et andet af* Hrómundr halti. *Disse to versdele lyder i Finnur Jónssons efter Landnámahaandskrifterne restituerede, men saa godt som intet rettede tekst, henholdsvis som følger:*

Hlakkar hagli stokkinn
hræs er kømr at sævi
móðr krefr morginbráðar
mǫr valkasta bǫru;

Svá gól fyrr þás feigir
folknǫrungar vǫru,
gunnar haukr, es gaukar
Gauts bragða spǫ́ sǫgðu.

Hann vápnaðiz skjótt ok fimliga; hann bjó ok Þórhall með góðum vápnum. Ok er þeir váru búnir, sneri hann at Bjargeyju ok mintiz við hana, kvað þá eigi sýnt vera nær þau fyndiz. Hon bað hann vel fara. „Þarf eigi at hafa eggjunarorð við þik um hefnd eptir Óláf son okkarn, með því at ek veit, at þar fylgir kapp ok hreysti er þú ert“. Eptir þat skildu þau. Gengu þeir ofan til sjávar, hrundu fram sexærum bát ok taka til ára, léttu eigi fyrr en þeir komu fyrir bæ Valbrands. Þar var eyrartangi langr, er gekk út í sjóinn, lǫgðu þeir þar at bátinn. Bað Hávarðr Þórhall gæta bátsins, en hann gekk upp til bæjarins; hann hafði spjót í hendi, var þat ágætt vápn. Ok er hann kom upp á vǫllinn, váru þeir þar feðgar. Þeir bræðr váru af klæðunum ok rǫkuðu upp tǫðuna; þeir hǫfðu tekit af sér skóna ok sett á vǫllinn hjá sér, váru þat upphávir skór. Valbrandr gekk í móti Hávarði ok fagnaði honum vel ok bauð honum þar at vera. Hann kvez ekki þar vera mega. „Em ek kominn at vitja nóta þinna, er þú léðir systur þinni“. Hann gekk at sonum sínum ok mælti: „Hér er kominn Hávarðr mágr ykkarr, ok er þann veg búinn, sem þá er hann mundi ætla til stórræða nǫkkurra“. Ok er þeir heyra þetta, kasta þeir hrífunum ok hlaupa til klæða sinna. Ok er þeir skyldu taka skóna, hǫfðu þeir skorpnat í skininu. Þeir stigu í ofan sem skjótast, svá at þegar gekk skinnit af hælunum, ok er þeir kómu heim, váru skórnir fullir af blóði. Valbrandr fekk sonum sínum góð vápn ok mælti; „Veitið Hávarði góða fylgð, hyggið meir á hefnd, en hvat eptir kemr“. Eptir þat fóru þeir á Þorbrandsstaði; váru þeir ok skjótt

3. við hana: til hennar. — 7. ok *ul.* — 12. Þórhall: at *tf. 160.* — 19. kvez—þar: kvað eigi svá. — 22—23. Hér—ætla: Hér er ætlat. — 26. skininu: skinninu.

búnir Oddr ok Þórir. Fóru nú þar til er þeir kómu á Ásbrandsstaði. Krafði Hávarðr þar torfǫxarinnar. Bjóz Hallgrímr frændi hans þá til ferðar með honum. Ánn er maðr nefndr; hann var heimamaðr Ásbrands, hafði hann húskarls verk. Hann var fóstri Hallgríms ok bjóz til ferðar með þeim. Ok er þeir váru búnir, fara þeir þar til er bátrinn var; fagnaði Þórhallr þeim vel. Váru þeir þá átta saman, ok hverr ǫðrum vígligri. Þá mælti Hallgrímr við Hávarð frænda sinn: „Hví fórtu svá heiman, frændi, at þú hafðir hvárki sverð né ǫxi“? Hann svarar: „Verði svá vel, at vér finnim Þorbjǫrn Þjóðreksson, ėptir várn skilnað skaltu annat mæla, því at mér ætla ek sverðit Gunnloga, er bezt vápn er“. Þeir báðu hann lúka heilum munni í sundr. „Væri oss nú mikit undir, at oss tækiz karlmannliga til handa“. Þat var mjǫk at áliðnum degi. Þeir hrinda þá fram bátnum ok stigu þar á ok tóku til ára. Þeir sá, at hrafnaflokkr mikill fló fyrir þeim ok yfir eyrartangann, er fyrir þeim var. Hávarðr kvað þá vísu:

5. Efna hygg þats Yggjar
ek hef heitit mǫ feita,
sundlíri flýgr sára
svangr fyrir eyrartanga;
26 veitk at vér munum hljóta
vel's fallit þat allir,
hljómr 's af hjǫrva glaumi
Hallgrímr, farar tíma.

3. þá: þaðan. — 4. er—var *ul.* — 8. þá: þar. — 12. Þjóðreksson: ok *tf.* — 16. handa *ul.* — 18. þar á: á hann. — 21. Efna: Efnir *160, 1006.* þat: þar *160, 1006, 552, 560.* Yggjar: er uggir *160, 1006, 552, 560.* — 22. ek: eig *160.* feita: feitu *160, 1006, 552, 502.* — 23. sundlíri *G. Br.* sunntýði *160, 1006*; -tyri *502, 552, 560.* sára *G. Br.* sáran *160, 1006, 552, 560*; sar *502.* — 24. fyrir: í *502.* — 26. vel: val *552, 560.* allir: allar *160, 1006.* — 27. hjǫrva: hildar *160, 1006, 552, 560.*

þeir fóru yfir sundit, ok var hvast mjǫk á firðinum ok fengu mjǫk framanvátt; sóttu þeir drengiliga ok léttu eigi fyrr en þeir kómu fyrir Laugaból. Var þar gott at at leggja, fyrir því at Þorbjǫrn hafði látit gera þar hǫfn góða; hann hafði látit ryðja ok hreinsa alt inn at landi. Var þar atdjúp mikit, mátti þar fljóta skúta eða stærri skip þó at vildi. Þar váru ok grafin niðr rif stór fyrir hlunna ok festir endarnir grjóti; þurfti þar engi maðr vátr at verða, þó at af skipinu stigi eða á skip ok hvárt er var meira skip eða minna, en uppi yfir var malarkampr hár. Fyrir ofan kampinn stóð hurðanaust mikit ok var vel um horfit; til annarrar handar var lón mikit fyrir ofan kampinn. Frá naustinu sá engi í fjǫruna, en af malarkampinum mátti bæði sjá til naustsins ok í fjǫruna. Ok er þeir koma at landi, hlaupa þeir af bátinum. Þá mælti Hávarðr: „Nú skulum vér bera bátinn upp yfir kampinn á lónit, vér skulum ok vera fyrir ofan kampinn, svá at þeir megi eigi þegar sjá oss; verum ok eigi of veiðibráðir, hlaupi engi fyrr upp en ek segi fyrir!“ Var þá mjǫk dimmat.

10. Þar er nú til máls at taka, at Þorbjǫrn ok þeir félagar fóru vestan 10 saman á skútunni. Var Sturla þar ok Þjóðrekr son hans, Þorbjǫrn ok Vakr, Brandr hinn sterki ok 2 húskarlar; hǫfðu þeir hlaðit mjǫk skútuna. Ok þetta hit sama kveld koma þeir við Laugaból fyrir myrkr. Þá mælti Þorbjǫrn: „Vér skulum fara at engu ótt, ok skulum vér láta liggja skútuna hér í nátt ok ekki af bera nema vápn vár ok klæði; er nú veðr gott ok þurrligt“. Skaltu Vakr bera upp vápn vár. Hann tók fyrst **27**

2. framanvátt: innan-. drengiliga: róðrinn *tf.* — 9. grjóti *ul.* — 10. þó at *ul.* stigi *ul.* — 15—16. en—fjǫruna *ul.* — 18. lónit: land. — 21. fyrir: til. — 25. Þorbjǫrn ok *ul.* — 26. ok—húskarlar *ul.* — 31—32. ok—vár *tf. efter 502.*

sverð þeira ok bar upp at naustinu. Þá mælti Torfi: „Tǫkum fyrst sverð þeira ok þann sem fylgir“. „Látum vera enn“, sagði Hávarðr. Hann bað Hallgrím fara ok taka sverðit Gunnloga ok færa sér. Ok er Vakr gekk ofan, hljóp Hallgrímr ok tók sverðit ok færði Hávarði. Hann brá á lopt við ok skók meðalkaflann. Vakr gekk upp í annat sinn, ok hafði hlaðit á bak sér skjǫldum, en stálhúfum hafði hann hlaðit á handlegg sér; hann hafði hjálm á hǫfði. Ok er hann var kominn upp með lóninu, þá hlupu þeir upp ok ætluðu at taka hann. Ok er hann heyrir harkit til þeira, þóttiz hann vita, at ófriðr mundi vera; ætlaði hann at skunda til þeira með vápnin. Ok er hann bregðr við hart, skruppu honum fætrnir við lónit, svá at hǫfuðit kemr fyrst niðr á honum. Var þar blautt mjǫk, en vatnit grunt, en maðrinn þungr á sér með vápnum ǫllum, getr hann ok eigi upp staðit, en engi þeira vildi duga honum, ok lýkr svá æfi Vakrs, at hann deyr þar. Ok er þeir sá þat, hlaupa þeir ofan á malarkampinn. Ok er þetta sér Þorbjǫrn, kastar hann sér þegar á sund ok leggz frá landi. Þetta sér fyrst Hávarðr karl, skundar þegar ok kastar sér á sund eptir Þorbirni. Svá er sagt um Brand hinn sterka, at hann hleypr at ok rífr upp einn hlunn, þat var hvalrif mikit, ok rekr í hǫfuð fóstra Hallgríms. Hallgrímr var þá ofan kominn af mǫlinni ok sá, at Ánn fell. Hann hljóp at með reidda ǫxina ok hjó í hǫfuð Brandi ok klauf hann í herðar niðr, ok í þessari svipan hlupu þeir á sund Þorbjǫrn ok Hávarðr. Ok er Hallgrímr sér þat, hleypr hann þegar eptir þeim. Torfi Valbrandsson hleypr í móti Sturlu;
28 var hann bæði mikill ok sterkr ok hverjum manni

4. fara: at *tf. foran hskrr.* — 8. stálhúfum: *saal. 502*; húfur *160.* — 16. blautt: undir *tf.* — 25. hlunn: hlunninn. — 26. rekr: færir. — 30. þessari svipan: því. — 31. Hallgrímr: *saal. 502;* hann *160.* — 32. þeim: *saal. 502*, honum *160.*

betr vígr, hann var ok með vápnum sínum ǫllum. Þeir bǫrðuz bæði lengi ok drengiliga.

11. Nú verðr þar til at taka, er þeir Þorbjǫrn eru ok Hávarðr. Þeir leggjaz frá landi, var þat langt sund, þar til Þorbjǫrn kom í eitt sker, er þar liggr frammi fyrir. Ok er hann kemr í skerit, þá kom Hávarðr at framan. Ok er Þorbjǫrn sér þat, var hann vápnlauss fyrir; þrífr þá upp stein mikinn ok ætlaði at keyra í hǫfuð honum. Ok er Hávarðr sér þat, kom honum í hug, at hann hafði heyrt sagt utan ór lǫndum, at þar var annarr siðr boðaðr, en norðr í lǫnd, ok með því ef nǫkkurr kynni honum þat at segja, at sú trúa væri betri ok fegri, þá skyldi hann því trúa, ef hann sigraði Þorbjǫrn. Ok eptir þat lagði hann sem harðast at skerinu. Ok er Þorbjǫrn ætlaði at kasta steininum, skruppu honum fætrnir ok varð honum á hált á grjótinu, svá at hann fell á bak aptr, en steinninn fellr ofan á bringspalir honum, ok verðr honum ósvipt við. Ok í því komz Hávarðr upp á skerit, ok lagði hann þegar í gegnum með sverðinu Gunnloga. Hallgrímr var þá upp kominn í skerit. Hávarðr hjó þá um þvert andlitit ok klauf tennr ok jaxla ok þar niðr í gegnum. Hallgrímr spurði, hví hann gerði svá við dauðan mann. Hávarðr svaraði: „Þat var mér þá í hug, er Þorbjǫrn rak knýtilskautann á nasir mér, hrundu þá ór tennr ok jaxlar, er hann hafði hǫggvit ór Óláfi syni mínum með hinu sama sverði". Síðan lǫgðuz þeir til lands. Þótti mǫnnum síðan, þeim sem um tǫluðu, Hallgrímr hraustliga farit hafa, er hann lagðiz út á fjǫrðinn, en vissi ekki til at skerit væri

---

3. taka: víkja. — 5. eitt sker: sker eitt. — 9. keyra: bera. honum: Hávarði. — 15. harðast: hraðast. — 16. honum: við *tf.* — 17. á(1) *ul.* — 19. ósvipt við: ósýnt undir. — 22. í: á. þvert *ul.* — 26. hrundu: hrutu.

út undan; var þat þó alllangt sund. En er þeir
kómu at landi, var þar allkyrligt. Ok er þeir kómu
29 upp at mǫlinni, hljóp maðr mót þeim með reidda
ǫxi; sá var í blám stakki ok gyrðr í brækr. Þeir snúa í mót honum; ok er þeir funduz, kendu þeir þar Torfa Valbrandsson ok fǫgnuðu þeir honum vel. Spurði Torfi, hvárt Þorbjǫrn væri dauðr. Hávarðr kvað vísu:

6. Mótreyni klaufk mána
malma braks í jaxla,
hegg létk alms í augu
eitt hǫgg staðar leita,
sákat hitt at hrykki
hringmerkðr fetilsstingi
hlyn (Gunnlogi) Gunnar
(gall) harðan sák falla.

Hávarðr spurði, hvat þeir hefði at gert. Torfi sagði, at Sturla væri fallinn ok húskarlarnir, „Enda er Ánn dauðr“. Hávarðr kvað vísu:

7. Vér hǫfum felda fjóra
(feng telk í því drengjum)
brátt, þeirs blóðgan létu
Bjargeyjar son deyja;

---

1. undan: firðinum *tf.* — 2. allkyrligt: alt kyrligt *1006*, *502*. — 10. braks *F. J.*, brags *hskrr.* — 11. hegg *F. J.*, segg *hskrr.* — 13. sákat: *F. J.*, sakaða *hskrr.*, *undt. 502*: so bað eg. hitt: higg 560. — 14. hring: hrigg *502*. stingi *G. Br.*, þingi *hskrr.*, *undt. 502*: þiggi. — 15. hlyn *F. J.*, hve *160*, *552*, *560*; hne *1006*, *502*. — 16. gall: gjall *160*, *1006*, *502*; gull *552*. — 18. húskarlarnir: fimm *tf.* — 20. felda: fella *160*. — 21. *Denne verslinje indledes i 502 med* fræg. því *G. Br.* drengjum: þreingjum *160*, *1006*, þingum *502*. — 22. þeir: þann *502*, *552*, *560*. — 23. B-son: burgejssömi *502*.

enn af órum mǫnnum
(Eir vas sollin geira)
þanns vas hœfðr með hlunni
Hallgrímr kveðr nú fallinn.

Þeir gengu þá upp at naustinu; váru þeir þar fyrir félagar ok fǫgnuðu þeim vel. Þá spurði Eyjúlfr Valbrandsson, hvárt eigi skyldi drepa þrælana. Hávarðr kvað ekki at hefndara Óláfs sonar síns þó at þeir dræpi þrælana. „Veri þeir hér í nátt, ok geymi svá at engir steli af rekunum“. Þá spurði Hallgrímr, hvat þeir skyldi þá at hafaz. Hávarðr svaraði: „Vér skulum taka skútuna ok alt þat er oss þykir slægr til ok halda undir Mánaberg ok finna Ljót kappann; væri heldr hefnd í slíkum mǫnnum, sem hann er, ef svá vel vildi verða“. Þeir **30** taka nú skútuna ok marga gripi, þá er þeir frændr hǫfðu átt, ok róa út eptir firði ok framan at Mánabergi. Þá mælti Hávarðr: „Nú munum vér verða með ráðum at at fara; er Ljótr varr um sik, á hann jafnan sǫkótt. Hann lætr vaka yfir sér hverja nátt með vápnum; hann liggr í lokrekkju læstri hverja nátt. Jarðhús er í hvílugólfinu, ok er annarr jarðhússmunninn á baki húsunum; hefir hann ok margt manna með sér“. Þá mælti Torfi Valbrandsson: „Þat er mitt ráð, at vér berim eld at bænum, ok brennim inni hvert mannsbarn“. Hávarðr sagði, at eigi skyldi svá vera: „Skulu þit Hallgrímr frændi vera uppi á húsunum ok gæta þess jarðhússmunnans, er út má ganga, trúi ek ykkr bezt til; hér eru ok

2. *Saal. foreslaaet af F. J.; uforstaaeligt i hskrr.*; einhvor sollinn geira, *alle hskrr. undt. 502*: -hvorn *f.* -hvor — 3. þanns: *F. J.; hskrr.* þjón. — 4. kveðr: kvað *502.* nú *ul. 560.* — 9. dræpi þrælana: væri drepnir. — 13. undir: út fyrir. — 14. heldr: helzt. — 16. þeir *tf. efter 502.* — 21. læstri: ok læsir hana. — 24. Torfi Valbrandsson: *haandskrifterne har* Þórir Þorbrandsson, *men det følgende viser, at det maa være Torfi som her taler.*

tvennar dyrr framan á bænum, á skálanum eru ok tvennar dyrr. Nú skulu vit Eyjúlfr ganga inn aðrar, en þeir bræðr Oddr ok Þórir aðrar ok svá í skálann, en þú Þórhallr skalt gæta hér skútunnar ok skaltu verja með karlmensku, þó at þess þurfi með“. Ok er hann hefir til skipat svá sem hann vill, þá ganga þeir heim at bænum. Útibúr mikit stóð í túni, ok maðr einn sat undir veggnum með vápnum. Ok er þeir koma mjǫk svá at upp, sér hann mennina ok sprettr upp ok hleypr ok ætlar at gera vart við kvámu þeira. Hallgrímr gekk fyrstr þeira félaga, hann skaut spjóti eptir honum ok rak í gegnum hann við vegginn. Dó hann þegar á spjótinu. Eptir þat gengu þeir þangat sem ætlat var; ganga þeir Torfi ok Hallgrímr þangat sem útganga var á bænum.

12. Svá er sagt, at Hávarðr snaraz inn í skálann; brann þar ljós ok var ljóst hit efra, en dimt hit neðra; hann gekk þar þegar at hvílugólfinu. Bar þá svá til, at húsfreyja var ekki í sæng komin, var í stofu ok konur hjá henni; var þá ekki læst hvílugólfit. Hávarðr slær flǫtu sverðinu á hurðina.
31 Ljótr vaknaði við ok spurði, hverr harkaðiz. Hávarðr karl sagði til sín. Ljótr mælti þá: „Hví ertu hér, Hávarðr karl? Var oss sagt í fyrra dag, at þú værir at dauða kominn“. Hávarðr svarar: „Annars dauða muntu fyrr spyrja, kann ek at segja þér víg bræðra þinna, Þorbjarnar ok Sturlu“. Ok er hann heyrir þetta, hljóp hann upp í rúminu ok grípr ofan sverð, er hekk yfir honum. Ljótr bað menn upp standa í skálanum ok taka til vápna. Hávarðr hljóp þá upp í hvílugólfit ok hjó til Ljóts á ǫxlina vinstri, en Ljótr bráz við hart, ok bar sverðit út af ǫxlinni

4. Þórhallr: Þórhalli. — 9. mjǫk svá: svá mjǫk. — 10. hleypr: at dyrunum *tf.* — 13. þegar: þar *tf.* þeir: hverr *tf.* — 15. útganga: -gangurinn. — 18. þar: þá. — 20. var: hon *tf.* þá: því. — 26. muntu: máttu. — 28. grípr: þrífr. sverð: sitt *tf.*

ok flusti ofan handlegginn ok af hǫndina í ǫlnbogabótinni. Ljótr hljóp fram ór rúminu með brugðit sverðit ok ætlaði at hǫggva til Hávarðar. Þá var Eyjúlfr upp kominn ok hjó á ǫxlina hægri ok af hǫndina, ok feldu þeir þar Ljót. Þá var yss mikill í skálanum, vildu húskarlar Ljóts þá upp standa ok taka til vápna. Váru Þorbrands synir þá inn komnir, fengu menn þá einstaka slǫg ok skeinur. Þá mælti Hávarðr ok bað húskarla vera sem kyrrasta, ok sýna eigi illt af sér, „Ella drepum vér hvert mannsbarn á fætr ǫðru". Þykkir þeim sá beztr at liggja sem kyrrastir. Var Ljótr fám-harmdauði, þó at þeir hefði verit með honum. Eptir þat snúa þeir út; vildi Hávarðr þar ekki at gera fleira. Þá kómu þeir á móti þeim Torfi ok Hallgrímr; hǫfðu þeir þá ætlat til inngǫngu, ok spurðu hvat at hefði gerz. Hávarðr kvað þá vísu:

8. Hratt gekk sonr, þás sótti
sunnu bekks at runni
(hvatr frák at brá bitrum
blóðísi) Geirdísar;
enn réð Eyjolfr minnask
eggleiks við kyn seggja,
geymi-Baldr, at gjalda, 32
gunnbliks, jǫru runnum.

Síðan gengu þeir ofan til skútunnar, ok heilsaði Þórhallr þeim vel. Þá spurði Torfi Valbrandsson, hvat nú skyldi at hafaz. „Nú skal leita til trausts

1. flusti: fremst á. — 10. ok *tf. efter 502.* — 13. snúa: gengu. — 18. hratt: *saal. Rvík udg.;* snar *160, 1006, 552, 560*; snart *502.* sonr: sunnur *502.* — 19. sunnu *G. Br.;* sunnar *hskrr.* bekks *G. Br.;* bliks *hskrr.* runni: minni *160, 1006,* munni *552, 560.* — 20. at *F. J.;* hjǫr *160, 1006, 552, 560*; hjǫrvi *502.* — 21. -ísi: -dýsi *552, 560.* — 24. geymi-Baldr *F. J.;* geymi-Balldrs *160, 1006, 552, 560*; geira Baldri *502.* — 25. -bliks: *G. Br.;* blaks *hskrr.* jǫru *F. J.;* fyrra *hskrr.*

nǫkkurs, þó at ekki verði hefndin jafnmikil sem ek vilda, þá munu vér þó ekki einhlítir til at halda oss eptir þessi verk; eru enn margir frændr Þorbjarnar þeir er mikils eru verðir. Þykkir mér líkast at leita til Steinþórs á Eyri; hefir hann helzt haft tilmæli við mik, ef ek þyrfta nǫkkurs við“. Allir þeir báðu hann fyrir sjá ok sǫgðuz þat vilja gera, er hann vildi, ok eigi fyrr við skiljaz, en hann sæi ráð fyrir. Eptir þat halda þeir út á fjǫrðinn. Tóku þeir at spenna árarnar, en Hávarðr settiz við stjórn. Þá mælti Hallgrímr ok bað Hávarð kveða vísu nǫkkura. Hávarðr kvað þá vísu þessa:

9. Heldr hǫfum heiptir goldit
Hallgrímr saman allir,
(vígs iðrumk þess þeygi)
Þjóreks sonum stórar;
urðu œski-Nirðir
oddregns of sǫk vegnir;
ætt þjóðar veitk eyði
ímgjarna Þorbjarnar.

13. Nú er ekki at segja frá þeira ferð fyrr en þeir koma á Eyri; var þat þann tíma dags, er Steinþórr sat at borðum með menn sína. Þeir ganga í stofuna fjórir saman með vápnum; gekk Hávarðr fyrir Steinþór ok kvaddi hann. Steinþórr tók kveðju **33** hans ok spurði, hverr hann væri. Hann kvez Hávarðr heita. „Vartu í búð várri í fyrra sumar“?

5—6. haft tilmæli: til haft vilmæli. — 16. stórar: stórum *502*. — 17. urðu: *G. Br.;* niordr *hskrr.* œski-: arske *160, 1006;* æska *502*. Nirðir *G. Br.;* nyrdar *160, 1006, 552, 560*; virdar *502*. — 18. oddregns: nadd- *552, 560*. -regnis *560*. of *tf. G. Br.* vegnir: nægir vegnar *502*. — 19. *Denne verslinje lyder i 502*: ham þiodar leit eg leijde; ætt: *F. J.;* bor *160, 1006*; ætt þjoðar: ǫr-þiáda *552, 560*. veit: liet *160, 552, 560, 1006*; leit *502*: — 20. *Denne verslinje lyder i 502*: vígtanna þar kannat. ímgjarna: *G. Br.;* inn- *hskrr.* — 23. at: yfir. — 24. fjórir: *VII.* — 27. fyrra sumar: sagði Steinþórr *tf.*

Hann kvað svá verit hafa. Steinþórr mælti: „Hafi þér sét ólíkara mann, piltar, sjálfum sér, er hann er nú, eða þá var hann; sýndiz mér sem hann gæti varla gengit staflaust á milli búða ok oss þótti líkligr til kararmanns, með því at honum skapraunaði mjǫk. En nú sýniz mér maðrinn hinn gǫrviligsti undir vápnum; eða segi þér nǫkkut tíðenda“? Hávarðr svaraði: „Vér segjum víg Þorbjarnar Þjóðrekssonar ok bræðra hans Ljóts ok Sturlu Þjóðreks sona, Brands hins sterka ok þeira 7 saman“. Steinþórr svarar: „Þetta eru mikil tíðendi; eða hverir hafa þetta gert, er drepit hafa niðr kappa hina mestu ok stóreflismenn?“ Hávarðr mælti ok sagði, at þeir frændr hafi þat gert. Steinþórr mælti ok spurði, hvert Hávarðr ætlaði at leita traustz eptir slíkt stórvirki. Hávarðr svarar: „Þat hefi ek ætlat, sem nú er orðit, at leita til þín; þótti mér þú þat mæla í fyrra sumar á þingi, ef ek þyrfta lítillar liðveizlu við, at ek munda eigi síðr koma til þín en til annarra hǫfðingja“. Steinþórr svaraði: „Eigi veit ek nær þú þykkiz mikillar þurfa, ef nú þarftu lítillar; en þat máttu hugsa, at eigi munda ek þá góðr viðtakna, ef nǫkkurs þyrfti við, er nú læt ek seint við; skal ok eigi svá vera. Vil ek bjóða þér, Hávarðr, hér at sitja með félǫgum þínum þar til er þessi mál koma til vegar, vil ek ok því heita, at rétta yður mál, því at mjǫk líz mér svá á yðr, at sá mun betr hafa, er við yðr tekr, ok er ekki víst, at jafnrǫskva menn fái sem þér eruð. Hefir þetta meir gengit eptir málefnum, en líkendum“. Hávarðr kvað þá vísu:

2—3. piltar—nú *tf. efter 502.* — 6. mjǫk *ul.* — 27. mál: *i 160 paafølges dette ord af* eptir, *hvilket sproglig set ikke kan passe*; *502 har* aptr. því mjǫk: nú.

10. Nú 's jafnǫndum efni
angrsólar fram ganga,
varra lands, þeirs vilja
viggs temjendr sik fremja;
34 vesa kveða, hǫgg enn hǫggvin
hjǫr saklaussa bǫrva;
Ísfirðinga, urðu
eirlaust, farit trausti.

Þǫkkuðu þeir Steinþóri mikilmannligt boð. Hann bað taka við klæðum þeira ok vápnum ok fá þeim þurr klæði. Ok er Hávarðr tók af sér hjálminn ok steypir af sér brynjunni, þá kvað hann vísu:

11. Hlógu herðidraugar
hvinnendr of sǫk minni
„fróns“, þás frænda mínum
fellidómr réð bella;
nú mun, síz vegnir vǫ́ru
víg-Njǫrðungar, hǫrðu
hóps í hverju bjargi
hóts annan veg þjóta.

2. fram: frami *160*, *1006*, *552*, *560*. — 3. varra: var *502*. lands *F. J.*, elds *hskrr.* — 4. viggs temjendr: *F. J.*; vígs teimendr *502*; veg stemmendr *de andre hskrr.* sik *tf. F. J.* — 5. vesa: vara *502*. kveða: kvaða *160*, *502*. hǫgg: *G. Br.;* ham *hskrr. undt. 502:* hara. — 6. hjǫr: hér *160*, *1006*, *502*. -laussa bǫrva: -lausa baurna *160*, *1006*; -lausan bera *502*. — 7. Isfirðinga: Isfirðingum *502*. urðu: angre *160*, *1006*, *552*; angrs *157*, *sikkert fejllæsning af ordet i 1006*. — 8. *Denne verslinje findes kun i 502, hvor den lyder*: eirlaust skartit trausta; farit trausti *G. Br. Baade dette og tre følgende vers mangler i 560*. — 9. Þǫkkuðu: *160 begynder dette stykke med* þat. — 14. hvinnendr: vinn- *160*, *1006*. of: *F. J.;* um *hskrr.* — 15. þás: *G. Br.;* á *hskrr.* — 16. felli: *F. J.;* falli *hskrr.* réð bella *F. J.;* í skelli *160*, *1006*; skalla *552*. — 17. síz: víst *160*. vegnir *G. Br.*; hoggnir *hskrr.* — 18. *Denne verslinje lyder i 552*: níðingar vurðu víða; víðníðingar verðu *de øvrige hskrr.*; víg Njǫrðungar hǫrðu *F. J.* — 19. hóps: hafs *160*, *1006*. hverju: hveri *1006*. hvorju hóps *552*. — 20. hóts: *F. J.*; Ljóts *160*, *1006*; hljóts *552*. *Dette vers mangler i 502.*

Steinþórr bað Hávarð ganga til bekkjar ok sitja gegnt sér, „Ok skipa þar félǫgum þínum hjá þér“. Hávarðr gerir ok svá, skipar Hallgrími frænda sínum innar frá sér, en innar frá honum sitja þeir Þórir ok Oddr Þorbrands synir, en utar frá Hávarði sátu þeir Torfi ok Eyjúlfr Valbrands synir, þá Þórhallr, þá heimamenn þeir sem áðr sátu. Ok er þeir setjaz niðr, þá kvað Hávarðr vísu:

12. Hallgrímr skulum heiman
hlítik vætki (lítit
uggik ógnar mǫ́lum
íðvandr ór stað bíða;
en víg þaus vér vǫ́gum,
vildak aldri gjalda
geira gætiǫ́ru,
gǫrvǫll í strá falli.

Þá mælti Steinþórr: „Auðheyrt er þat nú, Hávarðr, **35**
at þér gengr nú flest eptir vilja; enda væri þá svá ok, ef ekki eptirmál mundi verða um jafnhrausta menn ok ríka, sem þeir váru allir frændr, ok svá miklir menn, sem enn eru til eptirmálsins“. Hávarðr kvez aldri hugsa um eptirmál, kvað lokit því heðan af, at hann mundi hafa nǫkkura sorg eða angr í sínu hjarta, ok þykkja eigi þann veg vel, sem af reiddi hans mál. Var hann ok svá kátr ok glaðr við hvert mannsbarn, sem ungr væri. Spyrjaz nú þessi tíðendi víða, ok þótti með mestum ólikendum verða. Sátu þeir nú á Eyri með Steinþóri bónda. Skorti þar ekki fjǫlmenni mikit ok hinn mesta fagnað;

1. ganga: at *tf. foran 160.* — 2. þar *ul.* þínum—þér: sínum—sér. — 10. vætki: vættingi *502.* lítit *F. J.;* líta *160, 1006, 552;* níta *502.* — 11. ógnar mǫ́lum: ógnir mestu *160, 1006;* malum ognar *552.* — 12. íðvandr: *F. J.;* oddvargs *160, 1006,* iddvargs *552*; *i 502 lyder denne verslinje:* oddvangs vest at bíða. — 15. -ǫ́ru: *G. Br.;* ara *hskrr.* — 16. vǫll: valt *502.* strá: stað *502.* falli: *G. Br.;* falla *hskrr.* — 24. eigi: á. — 24—25. sem af reiddi: hafa af reidd. — 26. sem—væri *ul.* — 27. mestum: miklum atburðum ok.

þar var ekki færa en 60 vígra manna. Hverfum nú frá er þeir sitja á Eyri með Steinþóri í góðum fagnaði ok með miklum kostnaði.

14. Ljótr hét maðr, hann bjó á Rauðasandi; hann var kallaðr Hólmgǫngu-Ljótr. Var hann bæði mikill ok sterkr ok hinn mesti hólgǫngumaðr. Hann var bróðir Þorbjarnar Þjóðrekssonar. Er svá sagt, at Ljótr var hinn mesti ójafnaðarmaðr ok hafði ǫxi í hǫfði hverjum manni, er eigi vildi laust láta fyrir honum þat er hann vildi, ok báru engir menn frjálst hǫfuð fyrir honum þar um Rauðasand ok víðar annarstaðar. Þorbjǫrn hét maðr, hann bjó þar sem heitir á Eyri; hann var auðigr maðr at fé ok kominn mjǫk á hinn efra aldr ok ekki mikilmenni at skapi. Hann átti 2 sonu; hét annarr Grímr, en annarr Þorsteinn. Svá er sagt, at þeir Ljótr ok Þorbjǫrn áttu eitt veitiengi báðir saman; var þat hin mesta
36 gersemi. Var svá skilit, at sitt sumar skyldu hafa hvárir, en sá lækr fell fyrir neðan bæ Ljóts, er hljóp á engit á várin. Váru þar í stíflur ok vel um búit. Fór svá jafnan, er Þorbjǫrn átti at hafa engit, at hann náði aldri læknum, ok kom svá, at Ljótr lét næsta þau orð um fara, at Þorbjǫrn ætti ekki í ok skyldi hann eigi þora at eigna sér. Ok er Þorbjǫrn heyrði þetta, þykkiz hann vita, at Ljótr mun þat efna, sem hann hefir heitit. Var skamt milli bæja þeira. Ok einn dag funduz þeir; spurði Þorbjǫrn, hvárt Ljótr ætlaði at taka af honum engit. Ljótr svaraði, ok bað hann ekki orð til leggja: „Skal þér eigi duga heldr en ǫðrum at kvarta um þat, er ek vil vera láta; ger annathvárt, lát þér vel líka þat er ek vil gera, elligar rek ek þik brott af eignum þínum; skaltu hvárki hafa engit né annat“. Ok er Þorbjǫrn vissi ójafnað Ljóts, en hann hafði of fjár, þá

17. veitiengi: vítt engi. — 22. kom: fór. — 23. um: sér um munn. í: engit. ok: kvað *tf. foran.* — 31—32. ger—gera: *tf. efter 502.* — 34. hann hafði: sik hafa.

kaupir hann engit eptir því sem Ljótr kvað á ok gaf fyrir 20 hundruð þegar í stað; ok skilja at því. Ok er sveinarnir spyrja þetta, verða þeir stórilla við ok kalla þetta hit mesta arfrán, at kaupa þat, er hann átti áðr. Spyrz þetta nú víða. Þótti mǫnnum þetta hinn mesti ójafnaðr orðinn. Þeir bræðr gættu fjár fǫður síns; var Þorsteinn 12 vetra en Grímr 10. Þat var einn dag á ǫndverðum vetri, er þeir bræðr gengu til fjárhúsa; hafði veðr komit mikit, ok ætluðu at vita, hvárt heim væri kominn allr fénaðrinn. Þat bar saman, at Ljótr hafði þá gengit um morguninn til reka sinna. Hann var umsvifsmaðr mikill um bú sitt. Þat var í þann tíma, er sveinarnir váru komnir at húsinu, þá sjá þeir, at Ljótr gengr neðan frá sjónum. Þá mælti Þorsteinn við Grím bróður sinn: „Sér þú Hólmgǫngu-Ljót þar sem hann gengr neðan frá sjónum“? „Hví mun ek ekki 37 sjá hann“? segir Grímr. Þá mælti Þorsteinn: „Mikinn ójafnað gerir Ljótr þessi oss ok mǫrgum ǫðrum, ok er mér þat í skapi at hefna, ef ek gæta“. Grímr mælti: „Þetta er óvitrliga mælt, at þú mundir sýna nǫkkura óvísu af þér við slíkan kappa sem Ljótr er, ok gildari en 4 eða 5 aðrir, þó at mjǫk sé vaxnir, ok er hann ekki barna færi“. Þorsteinn svaraði: „Ekki gerir at letja mik; skal ek til ráða alt at einu, en þú munt líkjaz fǫður þínum ok vilja vera ræningi Ljóts, sem margir aðrir“. Grímr svarar: „Með því at þér er þetta í hug, frændi, þá mun þér verða of lítit

3. sveinarnir: þeir bræðr. — 8. ǫndverðum: miðjum. — 10–11. væri—fénaðrinn: hefði komit féit. — 12. umsvifsmaðr: *saal. 502*; umsvips- *160, sandsynligvis kun en skrivemaade* p *f.* f *foran* s. — 13—14. sveinranir: þeir bræðr. — 14. húsinu: fjárhúsum. — 15–18. við —Þorsteinn *ul.* — 20. mér *tf. efter 502.* þat: eitt *tf.* — 22. óvísu: óvissu. — 23. þó—vaxnir: þó at sé vænir. — 25. ek: þó *tf.*

gagn at mér, en slíkt sem er, þá skal ek veita þér eptir megni". „Þá ferr þér vel", segir Þorsteinn, „ok má vera at gangi eptir málaefnum". Þeir hǫfðu handǫxar í hendi, ok váru þær litlar ok bitrligar. Standa þeir nú ok bíða til þess er Ljót berr at húsinu. Hann snaraz fram hjá þeim; hafði Ljótr bolǫxi í hendi; hann gengr leið sína ok lætr eigi sem hann sjái sveinana. Ok er hann berr fram hjá þeim, þá hǫggr Þorsteinn á ǫxlina Ljóti; ǫxin beit ekki en þó varð hǫggit svá mikit, at hǫndin gekk ór axlarliðnum. En er Ljótr sá, at sveinarnir vildu glettaz við hann, snaraz hann við ok hóf upp ǫxina ok ætlaði at slá Þorstein með ǫxinni. Ok í því er hann reiðir upp ǫxina, hleypr Grímr at, ok hǫggr af Ljóti hǫndina fyrir ofan úlflið; fellr þá niðr hǫndin með ǫxinni. Láta þeir þá skamt hǫggva á milli. Ok er eigi sagt líkligra en svá, at þeir fella þar Hólmgǫngu-Ljót, en verða ekki sárir; grafa þeir hann niðr í fǫnnina ok ganga þar frá. Ok er þeir koma heim, var faðir þeira í durum úti ok spurði, hví þeim hefði seint orðit, eða hví blóðug væri
38 klæði þeira. Þeir segja víg Ljóts. Hann spyrr, hvárt þeir hefði drepit hann. Þeir segja at svá var. Þá mælti hann: „Verðið í brott, vándir óhappamenn; hafið þit unnit hit mesta óhappaverk, ok drepit hinn mesta hǫfðingja ok várn formann. Munu þit þat hafa at gert, at ek mun gerr af eignum mínum ok ǫllu því er ek á, en þit munuð drepnir, ok er þat allvel". Þorbjǫrn hljóp þá brott ok út frá bænum. Grímr mælti: „Fáumz vit aldri við skrattakarl þenna, er svá lætr leiðinliga, ok er þetta eigi meðalvesalingr,

1. skal: mun. — 3. má—gangi: mætti vera gagn í. — 10—11. þó—axlarliðnum: þó gekk axlarleggrinn ór liði fyrir hǫgginu. — 13—14. ok ætlaði—ǫxina *ul.* — 17. svá: þat. — 21. seint: svá *tf. foran.* orðit: fariz. — 27. gerr: útlægr *tf.* — 30. skrattakarl: skrafkarl.

hversu sér lætr". Þorsteinn svarar: „Finnum vit hann, því at þat grunar mik, at hann sé eigi jafnreiðr sem hann lætr til reiðuliga". Eptir þat ganga þeir at honum. Þorbjǫrn mælti glaðliga við þá, ok bað þá bíða sín þar. Hann gekk þá heim ok var litla stund á brott; hann kom aptr með hesta tvá vel búna. Þá mælti Þorbjǫrn, at þeir skyldi stíga á bak: „Vil ek senda ykkr á Eyri til Steinþórs vinar míns, biðið hann at taka við ykkr; er hér gullhringr, mikil gersemi, er þit skuluð gefa honum. Hefir hann opt til mælt, ok fengit aldri, en nú skal lausan láta fyrir ykkra nauðsyn". Eptir þat minniz karl við sonu sína ok bað þá vel fara ok heila hittaz. Er nú ekki sagt frá þeira ferð, fyrr en þeir koma á Eyri; var þat snemma dags. Ganga þeir til stofunnar, ok var hon altjǫlduð ok skipuð á báða bekki; skorti þar eigi glaum né gleði. Þeir ganga fyrir Steinþór ok kveðja hann vel. Hann tók vel kveðju þeira. Hann spurði, hverir þeir væri. Þeir sǫgðu nǫfn sín ok fǫður síns. Þá mælti Þorsteinn: „Hér er hringr, er faðir minn sendi þér, ok með kveðju sína ok bað þess, at þú veittir okkr vetrvist í vetr, eða lengr, þó at vit þyrftim", Steinþórr tók við hringnum ok mælti: „Segi þit nǫkkur tíðendi?" Þeir segja þá víg Ljóts ok þat, at þeir hefði drepit hann.
Steinþórr svarar: „Þetta er enn orðit undarliga, at 39
tvau ungmenni hafa orðit at skaða þvílíkum kappa sem Ljótr var; eða hvat var til saka?" Þeir sǫgðu slíkt sem þeim þótti vera. Steinþórr mælti: „Þat er ráð mitt, at þit gangit yfir fyrir hann Hávarð hærukarlinn, er sitr gegnt mér; spyrið hann eptir, hvárt

1. hversu—lætr *ul.* — 3. til: sér. — 9. biðið: bið ek. — 13. hittaz: aptr *tf.* — 22. vetrvist: vist — 25. þá *ul.* — 27. orðit—kappa: þvílíkan kappa drepit. — 30. yfir *ul.*

hann vill taka við ykkr eða eigi í sveit með sér“. Þeir gera nú svá, ganga fyrir Hávarð. Hann fagnar þeim vel ok spurði tíðenda ok lét sem hann hefði ekki heyrt, en þeir sǫgðu honum frá sem inniligast. Ok er lokit var ræðu þeira, sprettr Hávarðr upp í móti þeim ok kvað vísu:

13. Þekð liggr vǫ́r á vígi
(vǫ́ruð hollir styrþollum)
ann ek ægis runnum
ógóligu, sólar;
þann vissak mér manna
mest alls at hlít fallinn,
orð spyri fárlig fyrðar
flest andskotum vestan.

Hávarðr skipar þeim bræðrum utar frá sér. Sátu þeir þá glaðir ok kátir. Spyrjaz nú þessi tíðendi um allan Rauðasand ok víða annarstaðar. Finz Ljótr þar dauðr undir veggnum. Var þá farit til Þorbjarnar, ok hann at spurðr. Þrætti Þorbjǫrn ekki, at synir hans hefði drepit hann. Ok með því at Ljótr var óvinsæll um Rauðasand, ok Þorbjǫrn kvez hafa illa við orðit ok rekit þá á brott, ok þat bera heimamenn með honum, þá verðr þar ekki eptirmál at sinni. Sez Þorbjǫrn um kyrt í búi sínu.

15. Nú er þar til at taka, at þeir sitja á Eyri allir saman vel haldnir. Varð Steinþóri kostnaðarsamt,
40 svá margt fjǫlmenni sem hann hafði, ok þurfti stóran kostnað til at leggja, svá mikla rausn sem hann

4. inniligast: var *tf.* — 7—8. *Disse verslinjer lyder i haandskrifterne*:

Þekkiliger var vijgi
vertu hollur hier þollum.

Rettet af F. J. — 9. ann *G. Br.;* enn *hskrr.* ægis *F. J.;* æski *hskrr.* — 10. ógó- *G. Br.;* ogur- *hskrr.* — 12. at hlít *G. Br.;* a hlijn *hskrr.* — 14. vestan: mestan *160, 1006. Dette vers mangler i 502.* — 16. þá: þar. — 18. undir veggnum: hjá veginum. — 24. Þorbjǫrn: þá *tf.* — 28. rausn: rausnarmenn.

helt. Atli hét maðr, er bjó í Otradal, ok átti systur Steinþórs á Eyri, er Þórdís hét. Atli var manna minstr ok vesalligastr, ok svá er sagt, at þar eptir væri skaplyndi hans, at hann var hinn mesti vesalingr, en var þó stórra manna ok svá auðigr, at hann vissi varla aura sinna tal; hafði Þórdís verit gipt Atla til fjár. Svá er sagt, at bærinn í Otradal er kominn mjǫk af almannaveg; þat var út ǫðrum megin fjarðarins gegnt Eyri. Atli tímði ekki at halda vinnumenn; vann hann bæði nátt ok dag slíkt er hann mátti. Hann var ok svá einþykkr, at hann vildi hvárki eiga við aðra menn gott né ilt. Hann var hinn mesti búmaðr; hann átti útibúr mikit; var þar í alls konar gæði. Þar váru inni hlaðar stórir ok alls konar slátr, skreið ok ostar ok alt þat er hafa þurfti. Atli hafði þar gert sæng sína, ok lágu þau þar hverja nátt. Svá er sagt, at einn morgun var Steinþórr snemma á fótum ok gekk at sæng Hávarðar ok tók á fótum hans ok bað hann upp standa. Hávarðr spratt upp skjótt ok fram á gólfit. Ok er hann stóð upp, þá stóð upp hverr at ǫðrum þeira félaga, því at þat var vanði þeira, at allir gengu hvert sem einn þurfti at fara. Ok er þeir váru allir búnir, gengu þeir út í túnit. Steinþórr var þar fyrir með nǫkkura menn. Þá mælti Hávarðr: „Búnir erum vér, bóndi, at fara hvert er þér vilið láta fara; viljum vér gjarna þér fylgja hvárt sem er rífligt eða órífligt, en þat er eptir metnaðar míns, at ek vil eigi vera í þeiri ferð, er ek veit eigi, hvert ek skal fara“. Steinþórr svarar: „Ek ætla at fara til Atla mágs míns, ok vil ek, at þér veitið mér brautargengi“. Þeir gengu ofan til sjóvar; var þar

1. Otradal: Otrar-, *altid 502.* — 7. gipt: gefin. — 8. er kominn: væri. — 14. konar: kyns. — 21. Ok —upp(2): Hann stóð upp ok. — 23. allir: þeir *tf. foran.* — 28—29. þat—míns: þat er af mér at segja. — 29 vil eigi: vilie *160, sikkert fejlskrivning for* vil ei. — 30. fara: eða til hvers *tf. 1006.*

41 skúta sú er þeir hǫfðu tekit af Þorbirni. Þeir hrundu fram skútunni ok tóku til ára ok reru yfir á fjǫrðinn. Þótti Steinþóri þeir félagar til alls harðfengiliga taka. Þenna morgun stóð Atli bóndi snemma upp ok gekk af sæng sinni. Atli var svá búinn, at hann var í hvítum stakki, stuttum ok þrǫngum; var maðrinn ekki skjótligr á fótum, var hann bæði vesalmannligr ok ljótr at sjá, skǫllóttr ok inneygr. Hann gekk út ok sá til veðrs. Veðr var kalt ok frost mikit. Hann sá, at skip fór handan yfir fjǫrðinn ok komit mjǫk at landi, ok kendi þar Steinþór bónda mág sinn ok varð eigi gott við. Garðr stóð í túninu ok meir út á vǫllinn; stóð þar í heykleggi einn, ok dregit at ǫllum megin. Þat var bragð Atla, at hann hljóp í garðinn ok velti kleggjanum ofan á sik, ok lá Atli þar undir. Nú er at segja frá Steinþóri ok þeim ǫllum saman, at þeir koma at landi ok ganga upp til bæjarins, ok er þeir koma í útibúrit, þá spratt Þórdís upp ok fagnaði vel bróður sínum ok ǫllum þeim, ok kvað hann sjàldsénan þar. Steinþórr spyrr, hvar Atli mágr hans var. Hon kvað hann fyrir litlu brott genginn. Steinþórr bað þá leita hans. Þeir leituðu hans um bæinn ok fundu ekki ok segja síðan Steinþóri. Þá mælti Þórdís: „Hvat viltu hingat frændi til vár?“ Hann svaraði: „Þat hafða ek ætlat, at Atli skyldi hafa gefit mér eða selt mér fǫng nǫkkur“. Hon svaraði: „Eigi þykkjumz ek síðr ráða eiga, en Atli; vil ek at þú hafir slíkt er þú vilt“. Hann kvaz þat gjarna vilja. Eptir þat ryðja þeir búrit ok bera ofan á skútuna til þess at hon var hlaðin; váru þar alls konar fǫng. Þá mælti Steinþórr: „Nú skulu þér fara heim á skútunni, en

3—4. til—taka: heldr harðfengligir til hvers sem þeir tóku. — 7. skjótligr: skǫruligr. — 8. skǫllóttr: bæði *tf. foran.* inneygr *saal. rettet;* -eygðr *hskrr.* — 10. handan *ul.* — 14. at *saal. 502;* af *160.* — 22. brott: út. — 28. slíkt er: svá mikit sem.

ek skal hér eptir vera hjá systur minni; er mér forvitni á at vita, hversu Atli mágr minn lætr sér þá er hann kemr aptr“. Hon svarar: „Þarfleysu eina 42
ætla ek þetta vera, frændi minn, sagði Þórdís; mun þér ekki þykkja gaman í at heyra til hans, en þó skaltu ráða; en því skaltu heita mér, at vera ekki verri vin Atla en áðr, hvat sem hann mælir eða gerir“. Steinþórr játaði þessu. Hon lét hann vera undir fortjaldi nǫkkuru þar sem engi mátti sjá hann; en þeir halda heim aptr á skútunni. Þeir hǫfðu hvast mjǫk á fjǫrðinn ok fengu mjǫk innanvátt, áðr þeir kómu at landi.

16. Nú er þar til at taka, er Atli liggr undir kleggjanum; ok er hann sér, at þeir eru undan landi, skríðr hann undan kleggjanum, ok er hann þá svá stirðr ok kalinn, at hann má varla upp standa. Dragnar síðan heim at búrinu ok er hann kemr inn, skelfr hann svá mjǫk, at glamrar í honum hver tǫnn ok gnǫtrar. Hann rekr upp sjónirnar ok sér, at rutt er búrit. Hann mælti þá: „Hvaða ránsmenn hafa hér komit?“ Þórdís svarar: „Engir hafa hér rænt, en þó kom hér Steinþórr bróðir minn með menn sína, ok gaf ek honum þat er þú kallar rænt“. Atli svaraði: „Þess mun ek mest iðraz, er ek hefi þik fengit, ok er ek vesall eigu; veit ek eigi hverr verri maðr er en Steinþórr bróðir þinn, eða hverir meiri ránsmenn eru en þeir sem með honum eru, en tekit nú frá mér ok stolit ok rænt hér ǫllu, svá at vit munum brátt á húsgangi“. Þá mælti Þórdís: „Aldri mun okkr fé skorta; ok far í sæng

5. þykkja—í: gagn í. — 9. fortjaldi nǫkkuru: fortjaldinu. — 10—11. þeir—áðr: unz, *ikke punktum i 502.* — 14. eru: róa. — 15. kleggjanum: heyinu. — 18—19. glamrar—ok: gnǫtrar í honum hver tǫnnin. — 19. sjónirnar: skygnurnar. — 21—22. Engir—rænt: Engir ránsmenn hafa hér komit né rænt. — 22. þó *ul.* — 25. eigu: minnar *tf.* — 29. húsgangi: húsgang fara. — 30. skorta: karl minn sæll á meðan vit lifum *tf.*

þína, ok lát mik verma þik nǫkkut, þykki mér sem þú sér stórliga kalinn“. Ok þat verðr, at hann hokrar undir klæðin hjá henni. Þykkir Steinþóri mágr sinn alllítilfjǫrligr vera; hefir ekki á fótunum, en steypt stakki á hǫfuð sér, ok tók hvergi ofan. Atli smýgr þá niðr undir hjá henni ok er málóði; ámælir jafnan Steinþóri ok kallar ránsmann. Eptir þat þagnar hann nǫkkura stund. Ok er honum hit-
43 nar, þá mælti hann: „Þat er þó at segja, at mikla gersemi á ek þar sem þú ert, er þat ok satt at segja, at slíkr rausnarmaðr mun eigi finnaz sem Steinþórr mágr minn; er ok þat vel komit sem hann hefir haft, er þat sem ek varðveitta“. Gengr þetta nú lengi, at hann lofar Steinþór. Steinþórr gengr þá fram at sænginni, ok er Atli sér hann, stendr hann upp ok fagnar honum. Þá mælti Steinþórr: „Hvárt þykki þér, Atli mágr, ruz hafa búrit?“ Atli svaraði: „Þat er nú sannast, at mér þykkir þat alt bezt komit, er þú hefir; vil ek ok þat bjóða þér, at þú hafir þat alt af mínu gózi, sem þú vilt, því at eigi skortir til. Hefir þú hit hǫfðingligsta ráð upp tekit, tekit við þeim mǫnnum, er rekit hafa harma sinna; muntu þá ætla út at leysa stórmannliga, máttu verða af því hinn stórmannligsti“. Þá mælti Steinþórr: „Þess vil ek biðja þik, Atli mágr, at þú gerir þik eigi jafnvesalan sem þú hefir gert þik áðr; tak þik upp vel ok haf vinnumenn fyrir þik ok ver siðblandinn við aðra menn. Veit ek, at þú ert ekki lítilmenni, þó at þú gerir þik svá fyrir skaplyndis sakir“. Atli

5. steypt—hǫfuð: steypir stakki af hǫfði. — 6. niðr *tf. efter 502.* málóði: um stund *tf.* — 9. þó: sannast *tf.* — 12. komit *tf. efter 502.* — 12—13. er—sem: en. — 14. Steinþór: í hverju orði *tf.* fram: framan. — 16. honum: vel *tf.* — 18. alt—komit: allvel komit ok bezt. — 23. stórmannliga: vel. af: *tf. efter 502.* — 24. því: þeiri lausn. — 27. siðblandinn: -blandur *160, sikkert fejllæsning af* -blandinn; -blendinn *502.* — 29. skaplyndis: *saal. 502;* -lyndar *160.*

hét nú þessu. Ferr Steinþórr heim um daginn. Skilja þeir mágar með mikilli blíðu, ok kemr svá heim á Eyri, ok þykkiz vel farit hafa. Sitja nú heima, ok leið á vetrinn. Þeir hǫfðu gleði mikla á Eyri um vetrinn. Váru þar skinnleikar knáir.

17. Svartr hét maðr, hann var þræll þar á Eyri, mikill ok sterkr, svá at hann hafði 4 manna megin; var hann þarfr búi, vann hann mikit. Þat var einn dag, at Steinþórr lét kalla til sín þrælinn ok mælti við hann: „Þeir vilja, at þú værir í leik með oss í dag, því at oss vantar einn mann“. Svartr svarar: „Ekki þarf at biðja mik til þess, því at ek á margt at vinna; get ek ok, at kappar þínir vili eigi vinna fyrir mik; en þó skal þetta veita þér ef þú vilt“. Svá er frá sagt, at Hallgrímr skyldi í móti Svarti; er 44
þar ok bezt frá at segja, at í hvert sinn, er þeir takaz á, þá fellr Svartr, ok eptir hvert fall þá fara af honum skórnir, ok tefz hann þar af lǫngum at binda á sik skóna. Ferr svá lengi dags, ok gerðu menn hér at mikit óp ok hlátr, en Hávarðr kvað vísu:

14. Varð at viggja Njǫrðum
Valbrandssonum, handan
(þess minnumk nú) þvinnils
þvengr vanbundinn lengi,

2. mikilli blíðu: miklum blíðleikum. — 3—4. ok—vetrinn: um vetrinn. — 4—5. um vetrinn *ul.* — 5. knáir: ok knattleikar — 10. Þeir vilja: Þat vilda ek. — 14. fyrir mik: með mér. — 18. tefz—af: gengr—at. — *Verset mangler i 502.* — 22. Varð: eg *tf. 160.* viggja *G. Br.*; væcke *160, 1006;* vecke *552, 560.* Njǫrðum *G. Br.*; mordum *106, 1006*; njordum *552, 560.* — 24. minnumk nú: minn minzt um *1006.* Þvinnils *G. Br.*; þinnils *hskrr.* — 25. þvengr *G. Br.*; þveings *hskrr.* -bundinn: -kunnden *160;* bundins *552, 560.*

þás, skerfoldar, skyldi
(skjalda hlums) á sumri,
(garðr svall) gǫfug sólar
Gefn, míns sonar hefna.

Leikrinn var hinn bezti. Var Hallgrímr þá 18 vetra gamall ok þótti líkligr til afreksmanns þá er væri fullþroskaðr. Svá er sagt, at af leið vetrinn ok varð ekki til tíðenda, ok alt þar til er þeir bjugguz til þings. Steinþórr léz eigi vita, hvert ráð hann skyldi sjá fyrir þeim félǫgum. Vildi hann eigi hafa þá til þings með sér, en þótti ekki gott at láta þá vera heima um þingit. Ok fám dǫgum fyrir þingit funduz þeir Atli. Atli spurði, hvat hann mundi sjá fyrir vistarmǫnnum sínum um þingit. Steinþórr kvaz eigi víst vita, hvar hann mundi þeim svá koma, at hann væri óhræddr um þá: „Nema þú takir þá“. Atli mælti: „Bindaz mun ek í at taka við þessum mǫnnum“. „Þá gerir þú vel“, sagði Steinþórr. Atli mælti: „Eptir megni mun ek veita þér þat er þú vilt“. Steinþórr mælti: „Þar treysti ek þér allvel til.

18. Eptir þetta ferr Hávarðr brott með Atla ok hans félagar. Koma þeir í Otradal. Tekr hann við Hávarði báðum hǫndum. Skorti þar ekki, þat er
45 hafa þurfti; gerði hann þeim hina beztu veizlu.

2. hlums: hlunns *160, 1006.* — 3. garðr svall: garder snall *160, 1006;* græfur svall *552, 560;* garðr *G. Br.* gǫfug *F. J.;* gylfirs *160, 1006;* gylfurs *552, 560.* sólar *F. J.;* sjófar *160, 1006, 552;* sjáfar *560.* — 4. Gefn—sonar *G. Br.;* geing mijns sonar *160;* gengit mijns far *1006;* gegn mijns fǫdur *552, 560.* hefna: hegna *552, 560.* — 6. afreks-: frækins. — 11. ekki gott: þó mikit. 11—12. vera—þingit: umsjálausa heima. — 12. fyrir þingit: síðar. — 14. um þingit *ul.* — 15—16. hvar þá *ul.* — 17. Bindaz—mǫnnum: þér mun eigi boðligt þykkja, en þó mun ek bjóðaz til at taka við þeim, ok halda eptir megni meðan þér eruð á þinginu. — 18—19. Þá—vilt *ul.* — 19—20. Steinþórr—til: hann kvez þat gjarna vilja ok þér trúi ek bezt. — 23. Hávarði: þeim.

Váru þar 10 karlar vígir. Lét Atli ryðja búrit ok gerði þar sængr þeira ok festi þar upp vápn þeira, ok var þar búit um hit bezta. En Steinþórr boðar at sér mǫnnum, skorti þar eigi vini né frændr; var hann ok mægðr við hǫfðingja. Reið hann á þing við CCC manna; váru þat alt hans þingmenn, vinir, frændr ok mágar.

19. Þórarinn hét maðr; hann var goðorðsmaðr vestr um Dýrafjǫrð, hǫfðingi mikill ok nǫkkut við aldr, hann var bróðir þeira Þjóðreks sona; var hann miklu hyggnastr ok spakastr. Hann hafði spurt þessi tíðendi, víg bræðra sinna ok frænda, ok þótti sér nær hǫggvit vera, ok þóttiz eigi sitja mega hjá slíkum málum, þar sem mest kom til hans eptirmálit. Ok áðr til þings var riðit, stefnir hann at sér mǫnnum um Dýrafjǫrð, ok þar sem váru vinir ok frændr. Dýri hét maðr, er þar var annarr mestr hǫfðingi; hann var vinr mikill Þórarins goða. Þorgrímr hét son hans; var hann fullþroskaðr maðr þá er þetta var tíðenda. Svá er frá honum sagt, at hann var mikill ok sterkr, fjǫlkunnigr ok hinn margvísasti, ok gerði margt með gǫldrum. Bar Þórarinn þetta mál upp við vini sína, ok var þat ráð þeira allra saman at þessu, at Þórarinn ok Dýri ríða á þing við CC manna, en Þorgrímr Dýrason bauz til at drepa Hávarð ok þá alla saman frændr ok félaga. Kvez spurt hafa, at Steinþórr á Eyri hefði haldit þá um vetrinn, ok heitit at halda þeira málum til fullra laga við þá sem eptirmálsmenn væri við þá frændr. Kvez Þorgrímr vita, at Steinþórr væri heiman riðinn með mikit fjǫlmenni, en þeir frændr ok

3. búit um : búiz við. boðar: hafði boðit. — 10. Þjóðreks: *saal. ogsaa 502.* — 10—11. var—spakastr *ul.* — 12. víg: ok *tf. foran i 160.* — 13. sitja : sneiða. — 14—15. eptirmálit: eptirmálstaðr. — 15. Ok áðr *ul.* — 16—17. þar —frændr: þarmeð vinum ok frændum. — 21. fjǫlkunnigr ok: þarmeð. — 22. ok—gǫldrum *ul.* — 23. sína: ok frændr *tf.* — 24. Dýri: skyldu *tf.* — 29. laga: svara. eptirmálsmenn: til eptirmáls. — 31. frændr ok *ul.*

félagar væri komnir í Otradal til Atla veslingsins, mágs Steinþórs: „Ok mun ekki fyrir verða, at drepa hvern á fætr ǫðrum“. Var þetta ráð tekit, at Þor-
46 grímr ríðr heiman við 18. mann. Er eigi sagt frá ferð þeira, fyrr en þeir koma til bæjar Atla í Otradal; var þat einn morgun snemma, ok ríða í eitt dalverpi, þat er eigi mátti sjá frá bænum. Bað Þorgrímr þá stíga af baki; kvað sik svá syfja, at hann mátti engan veg upp sitja. Þeir gera nú svá; létu hestana bíta, en Þorgrímr sofnaði ok breiddi feld á hǫfuð sér ok lét illa í svefni.

20. Nú er þar til at taka, hvat þeir hafaz at heima í Otradal. Þeir sofa í útibúrinu um náttina, sem þeir áttu vanða til. Um morguninn vakna þeir við þat, at Atli lét illa í svefni, svá at engi þeira mátti fyrir sofa, því at hann brauz um ok blés ok barði bæði hǫndum ok fótum í sænginni, þar til er Torfi Valbrandsson hljóp upp ok vakti hann ok sagði, at engi mætti sofa fyrir honum ok látum hans. Atli sez upp ok strauk um skallann. Hávarðr spyrr, hvárt nǫkkut hefði borit fyrir hann. Hann kvað heldr þat vera: „Ek þóttumz ganga út ór búrinu, ok sá ek at vargar runnu sunnan á vǫllinn 17 saman, en fyrir vǫrgunum rann refkeila ein. Þat var svá slægligt kvikindi, at slíkt hefi ek aldri sét fyrri; þat var ógurligt mjǫk ok illiligt, þat skygndiz víða ok á ǫllu vildi þat augu hafa, ok ǫll sýnduz mér dýrin grimmlig. En er þau váru komin heim at bænum, þá vakti Torfi mik, ok veit ek víst, at þat eru manna hugir; skulu vér þegar upp standa“. Atli hafnaði eigi vana sínum, sprettr

---

3. tekit: *saal. 502*; lokit *160*. — 13. heima: á bænum *tf.* — 16. brauz um: hraut. — 23. ór búrinu: fram ór útibúrinu. — 24. 17: 18. — 26. ógurligt mjǫk: ólmligt. illiligt: illúðligt. — 27. skygndiz: skundaði.

upp, ok steypir á sik stakki sínum, svá út sem kólfi skyti; en þeir taka vápn sín ok klæði ok búaz sem skǫruligast. Ok er þeir váru mjǫk búnir, kom Atli aptr ok var þá kominn í sterka brynju ok brugðit sverð í hendi. Þá mælti Atli: „Þat er líkast, at þetta fari svá sem margr hefir getit til, at Steinþóri mági mínum mundi þat þeygi vel duga at láta yðr hér niðr koma. Nú beiðumz ek þess, at þér látið 47
mik fyrir ráða tilskipun fyrir oss; er fyrst mitt ráð, at vér gangim út undir hússvegginn ok látim eigi stanga oss inni, get ek ok yðr þat í hug at flýja ekki, hvat sem at hǫndum kemr“. Þeir segja svá vera.

21. Þar er nú til at taka, at Þorgrímr vaknar; var honum orðit heitt. Hann mælti þá: „Heima hefi ek verit um hríð á bænum, ok er svá vilt fyrir mér, at ek veit eigi frá mér, en þó munum vér heim ganga at bænum. Ætla ek, at vér skulim brenna þá inni; þykki mér þat skjótast mega yfir taka“. Taka þeir nú vápn sín ok ganga heim á vǫllinn. Ok er þeir Atli sjá mennina, þá mælti Atli: „Þat er ætlan mín, at þeir sé hér komnir Dýrfirðingarnir, ok sé fyrir þeim Þorgrímr Dýrason, er verstr maðr er í ǫllum Dýrafirði ok fjǫlkunnigastr. Eru þeir hinir mestu vinir Þórarins, er eptirmál á um bræðr sína. Ætla ek mér, þó at ólíkligt sé, at ganga á móti Þorgrími, en þér, Hávarðr, ætla ek at ganga í móti tveimr, ertu reyndr ok kappi mikill. Hallgrími frænda þínum ætla ek ok tvá þá sem gildastir eru, Valbrands sonum, Torfa ok Eyjúlfi, ætla ek fjóra, ok þeim Þorbrands sonum, Oddi ok Þóri, ætla ek ok fjóra, Þorbjarnar sonum, Grími ok Þorsteini, ætla ek þrjá, en þá ætla ek sinn mann hverjum

1. svá: skundar *tf. foran.* — 3 mjǫk búnir: m. svá viðbúnir — 7. þeygi *tf. efter 502.* — 11. stanga: fanga. — 24. fjǫlkunnigastr: *saal. 502*; -kunnastr *160.* — 28. ok *ul.*

þeira Þórhalls ok húskarls míns“. Ok er Atli hafði til skipat sem hann vildi, þá gengu þeir Þorgrímr sunnan at húsum. Sjá nú at þar er ǫðruvíss fyrir búit en þeir ætluðu; standa þar menn með vápnum ok búnir til viðtǫku. Þá mælti Þorgrímr: „Hverr veit, nema Atli hinn ragi sé brǫgðóttari, en vér ætlum, en þó skulum vér á móti þeim alt at einu“. Hlaupaz menn nú at, svá sem ætlat var. Þat var
48 hit fyrsta athlaup, at Atli hinn litli hljóp at Þorgrími ok hjó til hans tveim hǫndum með sverðinu, ok beit eigi á. Þeir hjugguz til nǫkkura stund, ok beit ekki á Þorgrím. Þá mælti Atli: „Trǫlli líkr ertu, Þorgrímr, en eigi manni, er þik bíta engi járn“. Þorgrímr svaraði: „Hví dirfiz þú at tala um slíkt, því at ek hjó til þín áðan svá sem mér var hægast, ok beit eigi á þinn vánda skalla“. Atli sér at eigi mun svá búit hlýða; kastar síðan sverðinu ok hleypr undir Þorgrím ok rekr hann niðr við vǫllinn. Nú er eigi vápnit hjá honum, en hann veit at liðsmunr er mikill; verðr honum þat fyrir, at hann greyfiz niðr at honum Þorgrími ok bítr sundr í honum barkann, dregr hann síðan þangat til er sverð hans var ok sníðr af honum hǫfuðit. Eptir þat rekr hann upp skygnurnar ok sér, at Hávarðr hefir felt annan þeira, er hann átti við. Hleypr Atli þar fyrst at, ok skipta þeir eigi lengi hǫggum við hann áðr hann fellr. Hallgrímr hafði drepit báða þá, er hann átti við, ok svá Torfi, Eyjúlfr hafði drepit annan þann er hann átti við, Þórir ok Oddr hǫfðu drepit þrjá, en eptir var einn, Þorsteinn ok Grímr hǫfðu felda tvá, en einn var eptir, Þórhallr hafði drepit þann er hann átti við, húskarl hafði

3. húsum: húsinu. fyrir: um. — 14. um *ul.* — 17. hlýða: hlíta. — 19. er *tf. efter 502.* — 21. greyfiz: grúfaz. — 24. upp *tf. efter 552, 560, 217.* upp skygnurnar: skygnurnar í *502.* — 30—31. Þorsteinn—eptir *ul.*

eigi drepit þann er honum var ætlaðr. Hávarðr bað
at hætta skyldi. Þá mælti Þorsteinn Þorbjarnarson:
„Eigi skal faðir minn þat spyrja vestr á Rauðasand,
at vit bræðr vinnim eigi hlutverkum okkrum sem
aðrir menn;“ hann hleypr at einum þeira með reidda
ǫxi ok rekr í hǫfuð honum, svá at þegar fekk hann
bana. Atli spurði, hví hann skyldi eigi alla drepa.
Hávarðr kvað þat til einkis vera. Atli settiz niðr
ok bað þá leiða fyrir sik. Hann rak af þeim hárit
ok gerði þeim koll ok bar í tjǫru eptir, síðan tók 49
hann kníf sinn ór skeiðum ok rak af þeim ǫllum
eyrun ok bað þá svá markaða fara á fund Dýra
ok Þórarins; kvað þá heldr muna mega, at þeir
hefði fundit Atla hinn litla. Eptir þat fara þeir
þaðan þrír, en kómu 18 saman, allir frækiligir ok
vel búnir. Hávarðr kvað þá vísu.

15. Þat mun vestr ok vestan
(varð ǫ́r roðin sǫrum)
orð til Ísafjarðar
(oddregns) koma þegna,
at til geira glettu
gunn-nœringar fœri,
vægr es vǫxtr í augum
Valbrands sonum, handan.

Eptir þat snúa þeir áleiðis ok jarða þá er drepnir váru, taka síðan á sik náðir ok frelsi slíkt sem þurfti.

22. Nú er þar til at taka er menn kómu á þing; var þar fjǫlmenni mikit. Váru þar hǫfðingjar miklir ok mikils verðir; þar var Gestr Oddleifsson. Stein-

7. hann *ul.* — 9. rak: rakar. — 11. rak: skar. — 18. *Denne verslinje lyder i 502*: virdar rodni saran. sǫrum *F. J.*; sáran *hskrr.* — 19. orð: aulld *502.* — 20. koma: komu *160, 1006*; kjemur *502.* þegna: fregna *502.* — 21. glettu: gletti *552, 560.* — 22. gunn-nœringar *F. J.*; -œringar *hskrr.* fœri *G. Br.*; væri *hskrr.* — 23. vægr *G. Br.*; vegur *552*; vogur *de øvrige.* — 24. sonum handan: siner handar *502.* — 26. þurfti: þeir þurftu. — 27. taka: víkja. — 28. miklir: margir.

þórr af Eyri ok þeir Dýri ok Þórarinn. Var þá talat um mál þeira ǫll saman; var Steinþórr fyrir hǫnd þeira Hávarðar. Bauð hann sættir fyrir þá ok gerð Gests Oddleifssonar; kvað honum kunnigast um málit. Ok með því at þeir vissu áðr, hversu þeir hǫfðu undir búit, þá gengu þeir at ǫllu þessu glaðliga. Þá mælti Gestr: „Með því at þat er vili hvárratveggja, at ek tala hér nǫkkut um, þá skal eigi seint til láta. Mun ek þar fyrst til taka, sem hit fyrra sumar var talat, um víg Óláfs Hávarðssonar, at ek geri þat þrenn manngjǫld, skulu þar niðr falla víg
50 Sturlu ok Þjóðreks ok Ljóts, er mjǫk váru saklausir drepnir. En Þorbjǫrn Þjóðreksson skal hafa fallit ógildr fyrir ójafnað sinn ok fyrir marga óheyriliga tiltekt, þá er hann hefir haft við Hávarð ok marga aðra; svá ok þeir Vakr ok Skarfr bræðr skulu hafa fallit óhelgir. En víg þeira skulu jǫfn vera Brands hins sterka ok Áns fóstra Hallgríms, gjalda ein manngjǫld fyrir fylgðarmann Ljóts at Mánabergi, er þeir Hávarðr hǫfðu drepit. Svá ok um víg Ljóts; kann ek eigi fé at gera, er þat ǫllum auðsætt, ójafnaðr sá, er Ljótr hefir haft við Þorbjǫrn ok alla aðra þá er hann hefir mátt; gekk þat eptir málefnum, at tvau bǫrn skyldu drepa þvílíkan kappa sem Ljótr var; skal ok Þorbjǫrn hafa engi þat alt frjálsliga, er þeir áttu báðir saman áðr. En til huggunar við Þórarin, þá skulu þessir menn fara utan: Hallgrímr Ásbrandsson, Torfi ok Eyjúlfr Valbrands synir, Þórir ok Oddr Þorbrands synir, Þorsteinn ok Grímr Þorbjarnar synir; með því at þú ert gamlaðr mjǫk, þá skulu þeir eigi koma út fyrr en þeir spyrja at

6—7. ǫllu—glaðliga: *saal. 502*; þessu allgleðilega *160*. — 8. seint: *saal. 502;* sumt *160*. — 10. talat: um at *tf.* — 16. bræðr: *saal. rettet*; bræðrungar *160*; systrungar hans *502*. — 21. auðsætt: auðsagt. — 22. alla: fleiri.

þú ert allr. En Hávarðr skal færa bústað sinn, ok vera ekki í þessum landsfjórðungi, ok svá Þórhallr frændi hans. Vil ek, at þér sættiz heilum sáttum, ok sé þetta prettalast af hvárumtveggjum“. Eptir þat gengr Steinþórr at, ok tekr sætt fyrir Hávarð ok þá alla félaga, með því skilorðí, sem Gestr hafði fyrir sagt. Steinþórr geldr ok C silfrs þat er gjalda átti. Gengu þeir Þórarinn ok Dýri at ǫllu drengiliga ok létu sér vel líka þat er gert var. Ok er þessum málum var lokit, þá kómu þar þeir afeyringar á þingit, ok segja þessi tíðendi at ǫllum áheyrǫndum, sem gerz hǫfðu í ferð þeira. Þótti ǫllum þetta mikil tíðendi, ok þó farit makliga. Þótti mǫnnum Þorgrímr hafa dregiz til fjandskapar við þá, en orðin umskipti jafnlig. Þá mælti Gestr: „Þat er þó [51] sannast at segja, at þér frændr eruð ólíkir ǫðrum mǫnnum at illsku ok ódrengskap; eða hví varð þér þetta fyrir, Þórarinn, at láta sem þú skyldir sættaz, en fara með slíka prettvísi? Nú með því at ek hefi hér nǫkkut um talat áðr, þat er til vægðar mætti komaz þitt mál, þá læt ek nú þó standa svá, eptir því sem áðr var gert ok talat, en hins væri þit verðir, Þórarinn ok Dýri, at ykkur mál væri mjǫk spjǫllut fyrir ykkra undirhyggju; en þat skal þar fyrir koma, at ek skal aldri at ykkrum málum veita. En þú, Steinþórr, lát þér þetta vel líka, fyrir því, at heðan af skal ek veita þér at málum þínum, við hvern sem þú átt um; hefir þér þetta vel farit ok drengiliga. Steinþórr sagði, at Gestr skyldi þá mestu um ráða; „þykki mér þeir nú hafa af hinn versta, látit menn sína marga ok þar með drengskap sinn“.

1. ert *tf. efter 502.* færa: *saal. 552, 560, 217;* fara á *160, 502.* — 2. landsfjórðungi: fjórðungi. — 10—11. afeyringar: af Eyri. — 12. þeira: þeiri. — 18. skyldir: vildir. — 19—20. ek—talat: hér hefir nǫkkut verit um talat. — 21. þitt: þetta. — 30. versta: beðit *tf.*

Eptir þetta slíta þeir þingit. Skilja þeir Gestr ok Steinþórr með mikilli vináttu, en þeir Þórarinn ok Dýri unðu við stórilla. Ok er Steinþórr kom heim á Eyri, sendir hann eptir þeim í Otradal. Ok er þeir finnaz, segja hvárir ǫðrum sem farit hafði. Þótti þeim allvel farit hafa ór því sem ráða var. Þǫkkuðu þeir Steinþóri fyrir forganginn, sǫgðu ok at Atli mágr hans hefði vel við þá gert, enda hversu hraustliga hann hefði fram gengit, ok sǫgðu hann hinn hraustligsta dreng. Gerðiz þá hin bezta vinátta með þeim mágum; var Atli þaðan af haldinn hinn bezti drengr hvar sem hann kom.

23. Eptir þat ferr Hávarðr ok þeir allir heim til Ísafjarðar; verðr Bjargey þeim stórliga fegin, ok svá feðr þeira bræðra, ok þykkjaz nú ungir orðnir í annan tíma. Nú tekr Hávarðr þat til ráðs, at hann býr til veizlu mikillar, var þar bær mikill ok stór-
52 mannligr; skorti þar engan hlut til. Síðan býðr hann Steinþóri af Eyri ok Atla mági hans, Gesti Oddleifssyni ok ǫllum mágum sínum ok frændum. Verðr þá fjǫlmenni mikit ok hin vænsta veizla. Sitja þar viku allir saman glaðir ok kátir. Hávarðr var stórauðigr maðr at alls konar fé, ok at lyktum veizlunnar gefr Hávarðr Steinþóri 30 geldinga ok 5 yxn, skjǫld ok sverð ok gullhring hina beztu gersemi. Gesti Oddleifssyni gaf hann tvá gullhringa ok 9 yxn. Atla bónda gaf hann ok góðar gjafir, Valbrands sonum ok Þorbrands sonum ok Þorbjarnar sonum gaf hann ok ǫllum hinar beztu gjafir, sumum vápn góð ok aðra hluti. Hallgrími frænda sínum gaf hann sverðit Gunnloga ok þar með ǫll hervápn harla góð.

---

6. farit hafa: skipat hafa verit. — 8. enda: *saal. 502*; eða *160*. — 10. hraustligsta: hraustasta. — 11. haldinn: kallaðr. — 17–18. var—stórmannligr: var hon allstórmannlig. — 18. hann: til *tf.* — 21. þá: þar. vænsta veizla: bezta veiting. — 25. gullhring: einn *tf. foran*. gersemi: gripi.

þakkaði þeim ǫllum góða fylgð ok drengiliga framgǫngu. Ǫllum gaf hann góðar gjafir, þeim sem hann hafði þangat boðit, því at hvárki skorti til gull né silfr. Ok eptir þessa veizlu ríðr Steinþórr heim á Eyri, en Gestr á Barðastrǫnd, Atli í Otradal. Skilja nú allir með hinum mestum kærleikum. En þeir, er utan skyldu, fara vestr í Vaðil ok þar utan um sumarit; gefr þeim vel, koma við Nóreg. Réð þá Hákon jarl fyrir Nóregi. Váru þeir þar um vetrinn, en um várit fá þeir sér skip ok leggja í hernað ok verða hinir frægstu menn. Hafa þeir þá iðju nǫkkur misseri. Fara þeir nú út hingat, ok var Þórarinn þá dauðr. Urðu þeir ágætir menn; eru af þeim miklar sǫgur hér á landi ok víðar annarstaðar. Lýkr nú hér frá þeim at segja.

24. Svá er sagt frá Hávarði, at hann selr eignir sínar, en þau ráðaz norðr til Svarfaðardals ok upp í dal þann, er Oxadalr heitir, ok reisir þar bústað sinn, ok bjuggu þar nǫkkura vetr, ok kallaði Hávarðr þenna bæ á Hávarðsstǫðum. Ok nǫkkurum vetrum síðar spurði Hávarðr þau tíðendi, at Hákon jarl var dauðr, en kominn í land Óláfr konungr Tryggva- **53**
son, ok væri hann orðinn einvaldskonungr yfir Nóregi ok boðaði aðra trú sanna. Ok er þetta spyrr Hávarðr, bregðr hann búinu ok ferr utan, ok Bjargey með honum ok Þórhallr frændi hans. Koma þau á fund Óláfs konungs ok tók hann vel við þeim. Var Hávarðr þá skírðr ok ǫll þau, ok váru þau þar um vetrinn í góðu yfirlæti með Óláfi konungi. Þann sama vetr andaðiz Bjargey; en Hávarðr ok frændi hans Þórhallr fóru út til Íslands um sumarit. Hávarðr hafði út með sér kirkjuvið harla mikinn. Hann setti bústað sinn í neðanverðum Þórhallsdal,

7. skyldu: fara *tf.* fara: fóru. utan(2): *saal. 502;* váru *160.* — 12. þeir nú: síðan. — 18. Oxadalr: Svarbardalr (*d. e.* Svarfaðardalr; *dette navn skrevet to gange, l. 17 og-saa skr.* Svarbar-). — 23. yfir: endilǫngum *tf.*

ok býr þar eigi lengi áðr hann tekr sótt. Kallar þá á Þórhall frænda sinn ok mælti: „Svá er nú mál með vexti, at ek hefi sótt fengit, þá er mik mun til bana leiða; vil ek at þú takir fé eptir mik ann ek þér vel at njóta. Hefir þú mér vel þjónat ok veitt mér góða fylgð. Skaltu færa bústað þinn í ofanverðan Þórhallsdal, skaltu láta þar kirkju gera, ok vil ek at þeiri mik grafa láta“. Ok er hann hefir fyrir sagt slíkt er hann vill, þá deyr hann litlu síðar. Þórhallr bregðr við skjótt ok færir bústað sinn upp í dalinn ok gerir þar reisuligan bæ, ok kallar á Þórhallsstǫðum. Fær hann kvánfang gott, ok hefir margt manna frá honum komit, ok býr þar til elli. Er ok svá sagt, at þá er kristni kom til Íslands, at Þórhallr lét kirkju gera á bæ sínum af þeim viði, er Hávarðr flutti út hingat. Varð þat hit skrautligsta hús, ok var Hávarðr at þeiri kirkju grafinn, ok þótti verit hafa hit mesta mikilmenni. Ok lúkum vér nú þar þessarri sǫgu.

2—3. mál með *tf. efter 502.* — 15. gera: byggja. — 19. sǫgu: *saal. slutter sagaen i 502; 160 føjer til*: at sinni með þessu efni.

VERSFORTOLKNING

Vers 1, *af Óláfr Hávarðsson, trænger ikke til forklaring.*

Vers 2, *som alle de følgende, undtagen vers 4, af Hávarðr halti.* Eigi hefr [óf svefna (alt for megen søvn) komit síðan á augu mér — dyggr [undskíðs óðstefnir (mand) hné und eggjar — síz [hræstorðar bǫrvar (krigerne) gerðu ótt harðan styr hjǫr, þeirs létu Áleif falla allsaklausan.

Jeg har ikke faaet synderlig blund i mine øjne — den brave svend segnede under sværdsæggene — siden krigerne gjorde rask den haarde kamp med sværdet, da de lod Olaf falde ganske sagesløs.

Vers 3. Ákat hœgt enn í elli minni [segja ívegstafi (fortælle om berømmelige bedrifter) — sveitir veiti mér hljóð [af hœgu (lettelig) — síz vissak vel hressan [vápna Njǫrð (mand) fallinn at jǫrðu; snjallr sonr vas at sǫnnu aflstuðill minn.

Jeg har ikke let ved endnu i min alderdom at fortælle om mine bedrifter — mændene give mig lettelig lyd — siden jeg erfor, at den raske kriger var segnet til jorden; min brave søn var i sandhed min krafts støtte.

Vers 5. Hygg efna þats ek hefi heitit feita [Yggjar mǫ́ (ravnen); [sára sundlíri (ravnen) flýgr svangr fyr eyrar tanga; veitk, Hallgrímr, at vér munum allir hljóta farar tíma; hljómr's af hjǫrva glaumi; þat's vel fallit.

Jeg agter at holde hvad jeg har lovet, at fede ravnen; blodfuglen flyver hungrig foran ørens tange; jeg ved Halgrim, at vi vil alle faa held med os paa rejsen; sværdene vil gjalde; det er meget passende.

Vers 6. Klaufk [malma braks mána mótreyni (krigeren) í jaxla; létk eitt hǫgg leita staðar í augu [alms hegg (manden, dativ); sákat hitt, at hringmerkðr [fetilstingi (sværd) hrykki; sák harðan [Gunnar hlyn (manden) falla; Gunnlogi gall.

Jeg kløvede manden ned til kindtænderne; jeg lod ét hug ramme manden over øjnene; jeg saa ikke, at det ringmærkede sværd veg (viste sig ikke stærkt nok); jeg saa (derimod) den haarde kriger falde; Gunnlogi (eller maaske snarere: sværdet) rungede.

Vers 7. Vér hǫfum brátt felda fjóra, þeirs létu son Bjargeyjar deyja blóðgan; telk feng drengjum í því; Hallgrímr kveðr enn af órum mǫnnum nú fallinn þann's vas hœfðr með hlunni; [geira Eir (kampen) vas sollin.

Vi har hurtig fældet fire, dem som lod Bjargøs søn dø saaret; det regner jeg til baade for mændene (os): Halgrim siger, at af os er der endvidere falden én, der blev ramt med rullestokken (hvalribben): kampen svulmede(?).

Vers 8. Sonr Geirdísar gekk hratt, þás sótti at [bekks sunnu runni (manden); frák at hvatr brá bitrum [blóðísi (sværd); enn réð Eyjolfr minnask [eggleiks (kampen) [gunnbliks geymi-Baldr (mand), við seggja kyn, at gjalda [jǫrurunnum (krigerne).

Gerdis' sön (Eyjolf) trængte raskt frem, da han angreb mændene; jeg har hørt, at den raske svend svang det skarpe sværd; endnu mindedes Eyjolv, krigeren, kampen overfor mændene, idet han tog hævn over krigerne.

Vers 9. Hǫfum, Hallgrímr, allir saman goldit Þjórekssonum heldr stórar heiptir; iðrumk þeygi þess vígs; [oddregns œski-Nirðir (krigerne) urðu vegnir of sǫk; veitk ætt Þórbjarnar ímgjarna þjóðar eyði.

Vi har allesammen, Halgrim, i høj grad gengældt Tjodrekssønnerne deres stærke fjendskab; det drab fortryder jeg aldeles ikke; krigerne blev dræbte med god grund; jeg ved, at Torbjörns slægtninge er kamplystne mod mændenes banemand (mig).

Vers 10. Nú's [jafnǫndum angrsólar (mændene), þeir [[varra lands viggs (skibets) [temjendr (mænd), es vilja fremja sik, efni ganga fram; kveða vesa farit trausti

Ísfirðinga, en hǫgg saklaussa [hjǫrbǫrva (mænds) urðu hǫggvin eirlaust.

Nu er det for mændene, dem som vil indlægge sig hæder, gyldig grund til at træde frem; man siger, at Isfjordingernes tillid er borte; de sagesløse krigeres hug blev rettede uden skaansel.

Vers 11. Herðidraugar hlógu hvinnendr of minni sǫk, þá's fellidómr „fróns“ réð bella frænda mínum; nú mun, síz [víg-Njǫrðungar (krigerne) vóru vegnir, þjóta hóts annan veg í hverju hǫrðu bjargi hóps.

Krigerne lo jublende før ad min sag, da døden blev voldsomt bibragt min frænde (søn); nu vil det, efter at krigerne er dræbte, suse ganske anderledes i enhver haard klippe ved fjorden.

Vers 12. Hallgrímr, skulum bíða heiman ór stað; hlítik vætki [ógnarmǫ́lum (truende ord); uggik lítit [íðvandr (omhyggelig i min gerning); en víg þaus vér vǫ́gum falli gǫrvǫll í strá; vildak aldri gjalda [geira gætiǫ́ru (krigerne).

Halgrim, lad os vente rolig hjemme her (paa hvad der vil ske); jeg ænser slet ikke truende ord; jeg er ikke bange paa grund af min dygtige gerning; men de drab vi har begaaet skal helt og holdent bortfalde (ubødede); jeg vilde aldrig give bøder for krigerne.

Vers 13. Vǫ́r þekð liggr á ógóligu vígi; vǫruð hollir [styrþollum (krigerne, mig); ek ann [ægis sólar runnum (mændene); þann manna vissak mér fallinn alls mest at hlít; fyrðar vestan spyri flest orð fárlig andskotum.

Jeg finder velbehag i det slemme drab; I var tro mod krigerne (mig); jeg holder af mændene (eder); den mand kendte jeg som den, ved hvis fald jeg føler den allerstørste tilfredsstillelse; maatte mændene mod vest spørge saa meget som muligt skadeligt for vore fjender.

Vers 14. [Þvinnils viggja Njǫrðum (mændene) handan, Valbrands sonum, varðat lengi vanbundinn þvengr — þess minnumk nú —, þás skyldi hefna sonar míns, á sumri, gǫfug [Gefn skerfoldar sólar (kvinde); [garðr skjalda hlums (kampen) svall.

For mændene deroverfra, Valbrandssønnerne, blev deres skotvinge ikke længe ubunden — det mindes jeg nu

— da de skulde hævne min søn i sommer, gæve kvinde; kampen rasede.

Vers 15. Þat orð mun koma vestr til Ísafjarðar ok þegna vestan — [oddregns ǫr (sværdet) varð roðin sǫrum — at [gunnnœringar (krigerne) fœri handan til [geira glettu (kamp); vǫxtr es vægr í augum Valbrands sonum.

Det ord vil komme vesterpaa til Isefjord og mændene dér, — sværdet rødfarvedes i saarene —, at krigerne begav sig hinsides fra til kampen; i Valbrandssønnernes øjne bliver der ikke meget for stort (vanskeligt).

NAVNEREGISTER

1. Personnavne.

2. Stednavne.

3. Navne paa dyr og genstande.

TRYKFEJL.

Side	3^{10}	kuldi	læs	kulði
»	3^{28}	dyranna	»	duranna
»	6^{22}	veittit	»	veittið
»	10^{11}	enn	»	en
»	11^{29}	gjǫrt	»	gert
»	16^{13}	kunigt	»	kunnigt
»	21	noterne 30	»	31
»	27^{10}	komu	»	kómu
»	31^{26}	hrundu	»	hrunðu.

HEIÐREKS SAGA

HERVARAR SAGA
OK HEIÐREKS KONUNGS

UDGIVET FOR

SAMFUND TIL UDGIVELSE AF GAMMEL NORDISK LITTERATUR

VED

JÓN HELGASON

KØBENHAVN
TRYKT HOS J. JØRGENSEN & CO. (IVAR JANTZEN)
1924

INDLEDNING.

1. Haandskrifter.

a. R-klassen.

Gl. kgl. sml. 2845, 4to. Dette haandskrift, som i nærværende udgave betegnes *R*, indeholder ialt 9 sagaer og þættir, hvoraf Heiðreks saga er den sidste. Angaaende haandskriftets beskaffenhed og historie henvises til Kålunds Katalog (kgl. bibl.s hds.) og Emil Olsons udgave af Yngvars saga víðfǫrla s. III—V. Kålund henfører (Katalog s. 49) haandskriftet til 15. aarhundrede, uden nærmere bestemmelse, men har senere i en samtale med Scharovolskij sluttet sig til den ældre opfattelse, som henfører det til 15. aarhundredes begyndelse. Olson mener at haandskriftet kan være endnu ældre, fra det 14. aarhundredes slutning (Yngv. s. LXXV); denne antagelse er før fremsat af Scharovolskij, som støtter sig til mundtlige udtalelser af Finnur Jónsson, og som mener at kunne konstatere stor lighed med Jón Þórðarsons haand i Flateyjarbók (Scharovolskijs udgave s. XXI).

Heiðreks saga begynder i R midt paa bl. 61 v. Dens overskrift er meget utydelig, og allerede Árni Magnússon bemærker (i AM 202 k fol.): »Titulus in Membrana deest«. Dette er imidlertid fejlagtigt — hvorved min anmærkning til overskriften s. 1 berigtiges —; man kan efter slutningen af Eiríks saga víðfǫrla ret tydelig skimte nogle røde bogstaver; der synes at staa *Saga af h*, men *af h* er ikke sikkert. Senere har en ung haand, ifølge Kålund Jón Eiríkssons, tilføjet overskriften »Heidreks Saga«.

Efter bl. 65 v er der en lakune (jvf. s. 32), idet 9. lægs sidste blad mangler; ogsaa læggets første blad, som har været sammenhængende dermed, er borte, men denne lakune tilhører Eiríks saga víðfǫrla. Derefter er et fuldstændigt læg paa 8 blade bevaret, men resten af haandskriftet, hvor sagaens slutning har staaet, er tabt (jvf. s. 88).

Sagaen er overhovedet let læselig; kun de røde kapiteloverskrifter er ofte stærkt afblegede. Paa haandskriftets sidste side er enkelte bogstaver beskadigede ved slid, uden dog at frembyde større vanskeligheder for læsningen. En haand fra det 17. aarh. (Björn á Skarðsá?) har i nedre margen afskrevet de nederste linjer, som er de mest medtagne, men forsøget er ikke faldet heldig ud.

I nærværende udgave er R's tekst aftrykt s. 1—88 foroven paa siden, bogstavret og med kursiverede opløsninger. Der gennemføres stort bogstav i begyndelsen af egennavne og ligeledes moderne interpunktion; haandskriftet bruger næsten ingen skilletegn. Skriveren plejer at fremhæve vers i teksten ved *u* i marginen; ligeledes nummererer han gaaderne, indtil 20. gaade, ved romerske tal i marginen. Begge dele udelades her.

Haandskriftets ortografi er, forsaavidt Yngvars saga, som er skrevet med samme haand som Heiðreks saga, angaar, grundigt behandlet i Olsons udgave s. LIX—LXXIV. I den nedenfor givne redegørelse for Heiðreks sagas stavemaade anføres Olsons paragrafnummer i parentes foran hvert afsnit.

(81). Der er en mængde eksempler paa overgangen vá > vó: uor 5^{11} uogr 9^{4} uopn 9^{10} uoɴ 15^{11} uondum 40^{5} suo 42^{13} tuo 60^{3}, quomo 45^{12} kuodu 51^{6} o. s. v. Derimod: kuan 65^{9}.

(82). U-omlyd af a betegnes sædvanlig ved o. Ogsaa ô er ret hyppigt: hôfdu 9^{14} 35^{4} 39^{16} ôdru 11^{12} hôggua 11^{18} gôfger 13^{5} uôn 45^{11} gôllt 54^{5} sôk 55^{2} môrgu 78^{5} lôgum 88^{12}, ligeledes ꜹ: hꜹggi 3^{6} ꜹll lꜹnd 5^{10} (= oll

lond 5^{4}) ꜹdrum 8^{9} þꜹrf 9^{1} hꜹfn 9^{4} o. s. v.; au, som i Yngv. kun forekommer én gang, er optegnet i: audru 9^{12} audrum 11^{30} faur 14^{3} audlaz 16^{14} faur 40^{13} laundum 44^{14} daugg 59^{8} maug 65^{10} haufud 71^{10} bardaugum 73^{6} aund 78^{1} haulliNi 87^{12} grauf 88^{3} gautu 88^{4} staudum 88^{6} lauND 88^{9}.

(84). For ældre é skrives ie kun i: sier (verb.) 10^{3} (pron.) 15^{1} síer 55^{6} þier 6^{16} 12^{4} 38^{11} hier 17^{5}, ellers e, f. eks.: Red 1^{1} lettí 8^{10} o. s. v. Der forekommer kun feck (3^{5} 12^{1}), fell (12^{2}), hellt (18^{2}).

(85). Overgangen eng > eing udtrykkes som regel i skriften: streingía 5^{6} streíngdu 5^{7} dreingir 9^{10} eingi $9^{10, 11}$ 23^{5} leingí 34^{1} leíNgr 47^{5} leingr 64^{2} m. m. Derimod: fengit 35^{8} 39^{16} engi 42^{6} fengi 47^{12}.

(88). Betegnelsen ô for o el. ó er optegnet i: môrgíN 35^{6} fôruítni 74^{9} stôfu 84^{5} — fôrN 3^{9} uôpn 11^{26} 84^{6} 85^{25} uôpN 24^{4} uôpnlꜹsaN 68^{6} fôrk 14^{4} feuôn 17^{13} uôn 40^{14} 51^{1} iôr 66^{9} fôta 80^{14} ôr 29^{1} 30^{12} 31^{15} 41^{3} 45^{18} 54^{7}.

(90). Det negative præfiks er tre gange ú-: usattir 52^{3} uuínr 54^{14} ufrelsi 84^{4}, ellers ó-, f. eks. okunum 39^{3} osígr 39^{16}.

(91). Formen hun findes 21^{17}, ellers hon. Præp. ór skrives én gang ur (38^{3}), ellers altid or eller ôr.

(92). Vokalen u betegnes sædvanlig u; v er optegnet i vtt 34^{3} vndir 43^{12} m. m.

(93). I verbet þykkja er y én gang optegnet: þyckí 21^{4}, ellers altid i: þikir 7^{2} þickir 11^{11} þíckiumz 31^{6} þícki 37^{15} þíckía 40^{10}.

(95). Der skrives: kem 13^{25} kemr 38^{11} sefr 69^{6} efri 8^{11} efstum 14^{12} erendi 6^{3} 7^{15} reri 17^{17} rero 85^{3}. Verbet gøra skrives næsten altid med forkortelsestegnet for *er* og er derfor opløst til ger-; der findes dog enkelte former med jǫ, nemlig: gíorir 8^{2} 23^{5} gíort 36^{1} 50^{3} giôr 69^{7}.

(96). Den sædvanlige betegnelse af æ er, som i Yngv., æ eller ǽ; ę er optegnet i bęn 6^{17} brędr $8^{1, 10}$ ędru 9^{11} fęrí 51^{1} gętí 54^{12} fęr 56^{9} uęttr 80^{15}; e forekommer kun

interlineært ved forkortelser, f. eks. þrell 15^{14} frenda 16^{11}; geta 4^{4} skal sikkert være gę̨ta, men krøllen er her utydelig, idet et bogstav skinner igennem fra den anden side.

(97). Diftongen au betegnes sædvanlig ꜹ; au er optegnet i daudr 11^{28} lausir 61^{1} laukr 63^{4}.

(100). Brydningsdiftongen skrives hyppigst io, f. eks. híord 18^{2} hior 29^{12} fíotr 51^{7}; desuden forekommer iǫ: Hiǫruardr 23^{9} iǫrdu 63^{4} giǫr 69^{7} og iꜹ: fiꜹlinní 84^{25} skíꜹlld 87^{11}.

(101). I modsætning til Yngv. er e hyppigere end i i endelser foran r: mikler 5^{1} þesser 7^{3} gǫfger 13^{5} brader 14^{12} þícker 15^{13} hirder 15^{24} nockurer 17^{9} aller 17^{13} seger 25^{6} mæler 40^{15} marger 46^{16} huerer 49^{2} okater 49^{11} siuker 49^{12} gerer 52^{5} 71^{4} skorter 52^{7} epter 53^{14} under 58^{8} uarer 59^{9} uarder 65^{11} 75^{10} bruder 64^{5} 68^{4} snoter 74^{7} griser 80^{7} seger 80^{20} fiorer 81^{2} — nefNdír 4^{14} allir 6^{4} 10^{5} 67^{7} miklír 6^{6} undir 12^{7} uarír 45^{12} gerir 56^{2} kíælldír 59^{9} dꜹdír 61^{7} huerír 67^{5} 82^{3} undír 84^{31} þessír 85^{3}. Ellers er e meget sjældent i tryksvag stavelse: allre 27^{9} síNe 35^{9} meíre 48^{1} taleþur 16^{2} morned 23^{14} hefnden 36^{12} eríndes 47^{7} edles 75^{3} (forvansket).

Der findes baade -endi og -indi, samt én gang -yndi: erendi 6^{3} 7^{15} uisenda 41^{20} kuikuendí 3^{4} kykuendí 85^{26} — eriNdi 6^{5} eríndí 42^{11} eríndes 47^{7} — eryndit 47^{10}. Endelsen -ligr, -liga skrives kun én gang med e: blidlega 53^{6}; derimod f. eks.: makligra 6^{16} 36^{9} skíotliga 16^{16} syslíga 18^{5} dreingiligastr 85^{22}.

(102). Eksempler paa o i endelser er forholdsvis sjældne: soNo 4^{11} blæío 16^{18} meyío 26^{12} quomo 45^{12} miklo 48^{12} ero 74^{4} 79^{10} huitfꜹlldodo 75^{9} eígo 75^{10} rero 85^{3} quoþo 85^{13} borþíno 87^{10} brynio 87^{11} riso 87^{15} dryckío 87^{21} nockorir 15^{9} brynior 29^{2} gator 54^{12} bylgior 76^{1} eckíor 76^{3} 77^{1} barǫr 79^{10} hugom storí 6^{9} hueriom 43^{6} þotomc 28^{2} berserkionum 6^{17} hundonum 49^{2} suei-

moN 21^{8} friíon 37^{8} eigod 65^{11}. Der skrives orosta 40^{21} med en traditionel forkortelse, men derimod þionustu 39^{2}.

(103). Svarabhaktivokalen skrives fuldt ud i Sigurlamí 1^{1} fosturs 47^{8}; desuden indgaar den ret ofte i tegnet for ur, f. eks. sigursæll 38^{12} agíætastur 42^{13} fætur 62^{1}. Dens tilstedeværelse i skriverens sprog ses ogsaa af omvendte skrivemaader som: sogr 7^{10} fa/dr 13^{6} modr 16^{24}.

(104). c anvendes, som i Yngv., i interlineære forkortelser (mic 11^{14} 23^{7}, hvor tegnet dog er overflødigt) og i forbindelsen ck; desuden i þotomc 28^{2}.

(105). Lyden ð betegnes ligesom d som regel ved ð (trykt d), men þ er hyppigt, ikke blot naar et forkortelsestegn følger efter (hofþingi 4^{5} tiþinda 5^{5} baþir 8^{10} suerþit 8^{16} goþra 9^{1} a/þro 9^{12} taleþur 16^{2} o. s. v., jvf. ogsaa gefiþ 14^{20} ha/fuþ 63^{4}), men ogsaa i andre stillinger, hvilket ikke forekommer i Yngv.: ǽtleífþa 4^{10} hǒfþu 25^{1} lofþunga 32^{10} ofroþr 38^{10} a/þro 44^{7} uafþr 46^{7} smiþí 61^{7} bleikhaddaþar 64^{6} a/rþígr 64^{12} 65^{4} hlífþu 77^{7} goþum 79^{1} uorþuna 84^{7} Hla/þr 85^{20} siþrí 85^{33} hringreifþom 86^{1} þioþaN 87^{7} borþíno 87^{10}. Særlig mærkes at præt. af hengja skrives hengþí 44^{3}; her betegner þ dog sikkert d, ligesom i munþir 17^{2} unþir 27^{17} 41^{7}, jvf. ǒnunþar i Yngv. Skriveren er blevet vildledt af former som unði (præt.), som i gamle haandskrifter blev skrevet unþe, men som han udtalte undi. — Assimilation af ð foreligger i sila (= sílla, síðla) 55^{8}, hvis det ikke er skrivefejl. Derimod skrives brudlaup 8^{4}.

(107). f har altid den angelsaksiske form. I stemte stillinger bruges enkelte gange u: Suaua 8^{3} (: Suofu 22^{4}) Tyruíng 25^{1} erua 85^{10}. Derimod skrives f for oprindeligt v i gíorfi 17^{8} siofar 84^{20} hafum 86^{22} hafaN 86^{26}.

(108). G forekommer i forbindelse med g: ha/gGi 3^{6} hygGiandí 24^{12}. Palatalt g betegnes et par gange gi: agíætastur 42^{12} gíær 57^{2} 58^{13}. Fejlagtigt indskud af g

mellem lang vokal (diftong) og j findes i meygía 1[2] bǽgiar 21[12].

(110). Overgangen k > g i svagtryksstavelse betegnes i aktag 12[22] mundag 13[18] mǽttag 30[1] nǽdag 31[9] uilldag 57[1]; derimod skrives ek (f. eks. 17[5]), þik (f. eks. 22[2]), mik (f. eks. 52[8]), míok (f. eks. 7[4]).

I stedet for fn forekommer to gange mn: hramn 14[7] samna 40[16]; det sidste eks. er rettet af selve skriveren og i det første kunde den fejlagtige anbringelse af forkortelsesstregen over r tyde paa tankeløs overførelse fra originalen. — Bortfald af m i verbalformer foran við er optegnet i: munu uid 10[8] komu uid 11[9].

(114). q er optegnet i quad 9[20] o. s. v., quelldít 34[2] quoþo 85[13].

(115). Der skrives altid pt, f. eks. aptr 35[2] gipti 4[6].

(116, 117). Anvendelsen af de forskellige r-typer er som i Yngv. Assimilation af r er optegnet i lydforbindelserne rs, rl og rn (det sidste foran konsonant og i svagtryksstavelse): annas 3[4] þosta 59[4, 9] ials 8[2] iall 8[11] ialli 54[3] kallar 15[1] Angrimr 4[9] nockun 45[9] yckaɴ 51[1].

(118). Den sædvanlige s-type er ſ; s anvendes i forbindelse med en forkortelse, f. eks. *suo*, og desuden et par gange i betydningen ss: þesir 10[14] 40[11] kysir 60[2].

(119). Overgangen t > ð i svagtryksstavelse er betegnet i følgende tilfælde: latíd 6[13] kastad 17[16] lítid 20[7] 36[1] þangad 36[3] getid 38[10] 57[10] leítad 46[15] freistad 40[7] farid 38[14] 40[7] blotad 42[3] fagnad 42[10] blotid 42[17] klapad 65[3] id 37[5] þad 84[1] m. m. Omvendt skrives t i verber i 2. pers. plur., f. eks. selít 24[1] breɴít 26[8] lofít 43[7] set 52[3]; derimod ueítid 6[14, 16] morned 23[14].

(120). v betegnes i de allerfleste tilfælde ved u, men v forekommer dog af og til i begyndelsen af ord: veíta 25[12] vel 31[2] 87[20] veg 40[2] villt 40[12] veitir 43[9] vandí 49[12] vid 49[16] vegr 58[2] viking 84[2] villdi 87[16] m. m.

(121). z findes i landz 17[17] blotz 42[18] naꜹz 78[1] ordz 43[2] borz 9[10] Híoruarz 19[7] karllmaɴz 17[8] gullz 38[7] 39[1] bezta

37[12] upp fǽzlu 48[6] o. s. v. At udtalen dog har været s fremgaar af skrivemaaderne tíals 85[3] suefnz 85[4] æzstr 42[3, 5] ǽstr 42[4].

(122). Verbernes refleksivendelse er sædvanlig z: bíoz 17[7] nefndíz 17[9] talaz 36[4] setz 54[3] (jvf. ueítz 31[11] = veizt). Desuden forekommer zt, stz og st: opnazt 21[9] barizt 39[15] sǽzt 39[16] beriazt 40[13] beidizt 41[11] lizt 42[13] beíddizt 50[1] þickizt 56[8] uefzt 57[12] oazt 70[6] brazt 83[8] bystz 48[12] gerastz 53[12] byst 52[1].

(123). I superlativ skrives z f. eks. i fridaztr 44[10] 85[22] friduz 1[2] bitrazt 2[1].

(113, 124, 125). Brugen af enkelt og dobbelt konsonant er, som i Yngv., meget vaklende.

For n skrives undertiden n*n*, ofte N (N*n*), f. eks.: hinna 10[9] brynníu 11[8] enngí 19[3] konna 45[3] baNí 3[2] síNa 4[6] nefNdír 4[14] INgíbíorgu 13[22] tidíNdí 14[15] barNi 14[19] suefN 17[4] soN 17[2] uopN 17[8] uiNr 32[10] mestaN 4[7] da/daN 36[6] þiNN (fem.) 40[13] o. s. v. Omvendt bruges n for nn: míniz 6[10] uína 6[12] kunr 7[9] neni 10[13] sunaN 16[6] bren 21[14] fínaz 40[21] ogryní 45[2] a/rnín 8[11] o. s. v.

Foran d fordobles l som regel, ogsaa hvor d er opstaaet af ð: alldri 3[1, 6] villdu 5[1] skialldar 9[7] felldi 11[31] elldar 20[5] huilldi 45[13] selldir 31[4] dualldiz 15[7] skilldí 21[12] skillduz 35[14] o. s. v. Dog findes ogsaa ld: heldr 6[17] 47[1] seldu 22[5] seldr 48[4] dualdiz 4[2] 39[18] 85[2] ha/ldum 78[7]. Ogsaa foran t findes begge skrivemaader: illt 6[17] villtu 11[5] uiltu 11[10]. I andre stillinger er fordoblingen sjældnere: karllmaNz 17[7] iarllar 39[14] sidfa/rllaN 86[23] skillnadí 37[2] talladi 34[3] þolla 56[6] mikill (fem. og n. pl.) 36[12] 40[21] 50[9]. Paa den anden side findes mikil som masc. 4[5] 7[5] 43[10] 54[6] faliN (= fallin) 59[8].

Fordobling af s efter konsonant er optegnet i huerssu 38[12]. Enkelt s (ɔ: ſ) foreligger i þes 5[8] huas 12[19] ha/su 22[14] (= hvǫssu). Særlig mærkes at enkelt s skrives i ofus 49[7] ha/siNN 78[2], men derimod dobbelt i kyss 53[5] la/ss 36[13] 59[4] (nyislandsk: ófús, hausinn, kýs, laus).

Endelig er anvendelsen af dobbelt t meget uregelmæssig, f. eks.: reyntt 7^{13} hartt 8^{9} 11^{25} muntt 38^{6} heyrtt 38^{10} burtt 50^{10} líttlu 84^{18} att geruí 5^{10} ueítt 6^{6} 40^{2} motti 8^{8} 11^{16} 36^{15} utt $9^{9,17}$ 21^{13} 35^{3} vtt 34^{3} utti 15^{9} 19^{16} uttan 29^{8} uítta 9^{15} uíttía 37^{9} Reídgotta 39^{11} yfirlǽttí 40^{8} mott 40^{20} briotta 47^{9} gaꜹttur 59^{13} heítta 75^{3} huittaɴ 87^{11}. Paa den anden side staar t for tt i: skíot 6^{5} ueit 6^{11} mat míní 9^{19} ueíti 11^{30} dotur 15^{14} i brot 17^{7} meínuætir 17^{14} notum 26^{9} þotomc 28^{2} mati 42^{6} sít 47^{6} gæta 50^{3} retara 63^{13} ati 88^{8}.

Endvidere forekommer enkeltskrivninger af følgende konsonanter: d i stadír 49^{16}, g i huortuegi 7^{5} haꜹgíɴ 12^{8} haꜹgit 35^{8} legr 43^{12} egiɴ 65^{5} ueg 82^{1}, p i kepaz 7^{3} lep 45^{18} klapad 65^{3}.

Der skrives én gang þikir (7^{2}), ellers þickir 11^{11} þícki 37^{15} þíckía 40^{10} þíckiumz 31^{6}. Ellers er enkelt k for dobbelt kun optegnet i okr 19^{15} (= ockr 20^{6}) smækaz 64^{1}.

Forkortelse af r forekommer ikke blot i tryksvag stavelse og efter lang vokal, men ogsaa efter kort vokal, hvilket tyder paa ret sen tid: annar 8^{10} 35^{5} 84^{22} Híalmar 6^{9} o. s. v. hamar 60^{8} gull karín 46^{14} fær 56^{8} fęr 56^{9} — híor 12^{18} fer 24^{9} 84^{19} spyr 38^{16} $39^{6,7}$ dyr 55^{8} fyr 3^{7} 7^{13} 41^{7} 42^{2} giỏr 69^{7} uarer 59^{9}. I modsætning til nyislandsk skrives ogsaa stora 11^{18} fyrum 60^{1}. I flere tilfælde skrives rr: huerr 18^{3} 59^{12} ferr 21^{5} 41^{8} hyrr 21^{8} uarr 35^{12} suerr 54^{9} berr 72^{7} fyrr 42^{6} gerr 85^{25} (n. pl., urigtigt).

(127). Bortfald af konsonant foreligger i brugnum 9^{18} (= brugðnum), ansuaꜹr 10^{27} 87^{19} aɴspíaꜹll 86^{28} (= and-). En ejendommelig udeladelse af v forekommer i haꜹsu 22^{14} haꜹssum 86^{2} (= hvǫss-) og maaske i tau 88^{21} (= tvau), som dog kan være skrivefejl. Lignende eksempler fra Bandamanna saga, som er skrevet med samme haand, findes i Cederschiölds udgave s. XII.

Følgende ordformer er optegnet: Substantiver: fedr dat. og akk. af faðir 7^{14} 87^{22}, siofar gen. af sjór 84^{20},

uarer akk. plur. af vỏrr 59^{9}, skurm som neutr. 65^{3}, kuikuendí 3^{4}: kykuendí 85^{26}. Ordet ‚konge' forekommer ikke fuldt udskrevet; skriverens form har imidlertid utvivlsomt været kongur, ikke konungr, som opløst i nærværende udg.

Adjektiver: gǫfugr hedder i komparativ neutr. gꜹfugra 37^{14}, derimod hedder det margmalgari 57^{11}.

Artiklen er sædvanlig inn, sjældnere enn eller hinn: iɴɴ 6^{9} 15^{14} 42^{16} 69^{9} íɴ 54^{13} iɴum 37^{12} iɴni 13^{21} 86^{4} inir 83^{12} iɴar 79^{8} id 37^{5} eɴɴ 69^{5} 70^{3} enar 68^{9} eɴar 68^{7} 69^{2} et 17^{6} hínum 43^{6}. Særlig mærkes formen enu: þa eɴu godu 88^{3}.

Pronomener: nockur skrives altid saaledes, ikke nỏ- eller nꜹ-; — engi hedder i akk. sg. m. enngí 19^{3} (i et vers) ꜹngan 48^{9} 61^{6} aungan 39^{13}, i akk. sg. f.: ꜹnga 5^{11} ꜹngua 29^{10} 47^{11}; — þessi hedder i gen. sg. f.: þessar 11^{12} 40^{9} 42^{8} 44^{16} 57^{10} þessarar 49^{7}, i gen. pl. þessa 84^{19}.

Verber: Indikativendelser er trængt ind i konjunktiv i munum 10^{5} flydum 10^{8} skilium 53^{4} skylldu 55^{11}; ligeledes mærkes konjunktivformen siai 26^{14}. — 1. pers. sg. præt. ender paa i i ætladi 80^{19} men i samme linje: ek hugda. — Præs. sg. 3. p. af brenna hedder breɴ 21^{10} bren 21^{14}. — Part. præt. af hǫggva hedder hꜹgíɴ 12^{8}. — Præt. pl. 3. p. af koma skrives komu 17^{11} quomu 5^{2}, af kveða: kuodu 51^{6} quoþo 85^{12}. — falda bøjes svagt: huitfꜹlldodo 75^{9} huitfꜹlldudu 79^{8}.

Haandskriftets forkortede form for skulu er nogle steder opløst s*ko*lo (36^{8} 54^{11} 56^{8} 83^{12}); rigtigere er s*ku*lu, jvf. skuli 54^{10}.

Adverbier. I stedet for eigi skrives ei 4^{13} 20^{2} $24^{3, 14}$ 30^{14} 59^{1} 64^{9}.

Fra R stammer flere papirhaandskrifter, som dog alle er værdiløse for tekstkritiken, da intet af dem gaar tilbage til R i en mere fuldstændig skikkelse end den nu har.

AM 359 a, 4to er skrevet af Ásgeir Jónsson og har været i Torfæus' besiddelse; paa en vedlagt seddel er for Árni Magnússon noteret: »Fra Sal. Assessor Thormod Toruesens Enke 1720«, en anden haand har tilføjet: »Ur num. 13«. Overskriften er »Hervarar Saga«. Den første lakune betegnes ved ordene: »Her vantar 1 blad i Membr.«; hverken den eller slutningen udfyldes. S. 63 findes en marginalnotits af Torfæus angaaende en læsemaade hos Verelius.

Ny kgl. sml. 1769, 4to, som er skrevet af J. Johnsen, indeholder et brudstykke af sagaen (85^{20}—88^{23}). Titelbladet lyder: »Fragment af Hervarar sögu fra Sal. Assessor Thormod Thoruesens Enke ur n⁰ 13«. Suhm, fra hvis samling haandskriftet stammer, har derefter noteret: »efter n. 359 4to«.

AM 193 a, fol. er ligesom 359 a skrevet af Ásgeir Jónsson og har samme tekst som 359 a, men lakunerne udfyldes, som oplyst i selve haandskriftet, efter Upsala-udgaven.

AM 355, 4to er ligeledes skrevet af Ásgeir Jónsson og har hovedsagelig samme tekst som 359 a og 193 a, men her udfyldes den første lakune efter H, medens slutningen er defekt ligesom i R. Overskrift mangler. I haandskriftet er indklæbet en seddel, som lyder saaledes: »Ur þessu exemplari er skrifud bok Arna Sigurdssonar â Grund in 4to sem segest ad vera ritud af Jone Arnasyne lǫgmanns. Ad vïsu er Arna exemplar i fyrstu ur þessum codice, enn kynne vera mediante aliqvo exemplare chartaceo. Lacuna aliqvot foliorum sem er i þessarre membrana er eins i Arna Sigurdssonar exemplare«. — Denne seddel maa imidlertid være indkommet paa et galt sted; den hører øjensynlig hjemme i en eller anden membran. Den nævnte afskrift synes hverken at kunne være AM 111, 8vo (som er faaet fra Árni Sigurðsson) eller AM 113, 8vo (som er skrevet af Jón Árnason).

De tre haandskrifter, 359 a, 193 a og 355, er sikkert skrevne i Norge, hvor Torfæus havde R til laans i aarene 1682—1704 (Kålunds Katalog kgl. bibl. XLV). Scharovolskij mener, at 359 a er afskrevet direkte efter R, 193 a efter 359 a og 355 efter 193 a. Dette kan dog ikke være rigtigt, da 355 ligesom R slutter med »xij. c vapna» (88[23]), medens 359 a og 193 a udelader disse ord. Alle Ásgeirs afskrifter har fælles fejl, hvad man let kan overbevise sig om ved at sammenligne f. eks. s. 4 i nærv. udg. med dem. Men da deres indbyrdes forhold ingen betydning har, skal sagen her ikke nærmere drøftes.

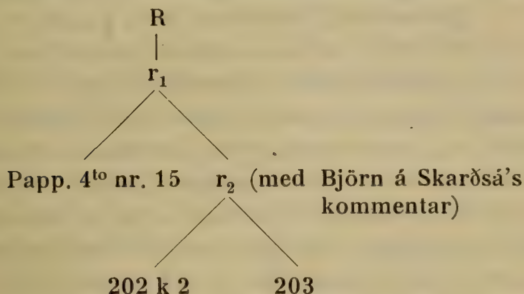
Papp. 4to nr. 15 tilhørende det kgl. bibliotek i Stockholm indeholder flere sagaer og er skrevet med forskellige hænder fra det 17. aarh. (se Gödels katalog). De første 27 blade, som indeholder Rauðúlfs þáttr, Norna-Gests þáttr, Hálfs saga og Heiðreks saga, er skrevne med samme haand og hører oprindelig sammen. Heiðreks saga har her overskriften »Soguþættur af Heidrek kongi og hans ættmønnum«; den slutter ligesom R med »vopna« (88[23]), hvorpaa skriveren tilføjer: »Hier wantar til sögunnar er ei fæst«. Lakunen inde i sagaen betegnes ved at nogle linjer staar blanke; senere har skriveren her indsat følgende bemærkning: »Hier wantar til sögunnar um þad er Hervor gifftist þeim kongi er Haufvardur hiet, og æ wid hônum ij syne, Heidrek og Angantyr, og þessi Heidrekur er odæll og illvirkur i lytsku edur wppvexti, sem heyra ma, þa hier til mælsins kiemur«. — En afskrift af dette haandskrift, ifølge Gödel vistnok skrevet af Þorvaldur Brockmann, findes i *Papp. fol. nr. 105*. I *Ny kgl. sml. 635, 4to* findes under overskriften »Variantes Lectiones ex Heidreks þáttur in Arch. Antiqv. Svec. Island. cartac. in qvarto No 15, collato cum Hervarar saga ex Edit. Verelii«, store stykker af Papp. 4to nr. 15 afskrevne af senere biskop Hannes Finnsson, som i 1772 var paa studierejse i Stockholm.

AM 202 k fol. I dette haandskrift findes Heiðreks saga i to eksemplarer, som dog oprindelig intet har med hinanden at gøre; det sidste, som her vil blive omtalt under betegnelsen 202 k 2, er skrevet af Jón Gissursson og har før været indlemmet i Add. 4 fol. Overskriften er »Søguþättur af Heydreke konge og hans ættmaunnum«. Sagaen slutter med »æ stôdum Danpär« 88^{6}; den første lakune betegnes ved at to sider staar blanke. Der findes enkelte marginalia med samme haand som teksten; saaledes anmærkes til »bragarfulli« (5^{7}): »kuedendis bikar vier kollum nu minne afbrigdis staup«. De samme marginalia findes tildels i Papp. 4to nr. 15.

En sammenligning af Papp. 4to nr. 15 og 202 k 2 viser, at de to haandskrifter har en mængde fælles fejl overfor R, saa at der ikke kan være tale om to selvstændige afskrifter. En rig samling af exempler, som beviser dette, findes hos Scharovolskij i hans udgave s. XXIV—V; her anføres blot, at i stedet for R's »huert siɴ er« (2^{1-2}), »þangat« (15^{6}), »iɴɴ uersti þrell« (15^{14}) har begge de nævnte haandskrifter henholdsvis »hvört sem«, »á skóginn«, »menn vitu er (að) þræll«. Papp. 4to nr. 15 staar i det hele R nærmere end 202 k 2 (jvf. eksempler hos Scharovolskij s. XXV), og Scharovolskij mente endog, at 202 k 2 gennem én afskrift nedstammede fra Papp. 4to nr. 15, som igen var direkte afskrevet efter R. Dette er imidlertid, som fremhævet af Andrews (Modern Philology XI 79), urigtigt; som et afgørende eksempel kan nævnes, at 202 k 2 har »kongzbordid« ligesom R (6^{8}), medens Papp. 4to nr. 15 har det fejlagtige »bordid«.

AM 203 fol. vil senere blive nærmere omtalt. Her bemærkes kun, at en stor del af dets tekst nedstammer fra R, og heri findes de samme fejl som Papp. 4to nr. 15 og 202 k 2 har. En nærmere sammenligning viser, at 203 og 202 k 2 ogsaa har fælles ejendommeligheder overfor Papp. 4to nr. 15; saaledes indeholder de begge

Björn á Skarðsá's kommentar til gaaderne, og begge har læsemaaderne »ráns« (15^6), »halur« (16^5), medens Papp. 4to nr. 15 har det rigtige, henholdsvis »stiga mannz« og »salur«. Det er utænkeligt paa grund af flere fejl, som kun findes i 202 k 2, at 203 kan være afskrift af dette haandskrift; 203 har f. eks. ligesom R »Þa« 41^{12}, men 202 k 2 har »Nu er nockrar stunder lyda framm«. Endnu mindre kan naturligvis 202 k 2, som indeholder en ren R-tekst, nedstamme fra 203, hvor flere tekstformer sammenblandes. Denne haandskriftsgruppes slægtskabsforhold kan altsaa med sikkerhed bestemmes saaledes:

Björns kommentar er dateret 14. jun. 1641, og r_2 har altsaa sandsynligvis været yngre end dette tidspunkt, selv om det naturligvis ikke er utænkeligt at kommentaren kan være blevet indsat i et færdigskrevet haandskrift. Paa den anden side døde Jón Gissursson 1648, og 202 k 2 er saaledes ældre end dette aar.*)

AM 591 k, 4to (»Saga af Heidreke könge enum spaka«) tilhører ogsaa denne gruppe og har flere af dens karak-

*) Mon ikke r_1 har været skrevet af Björn á Skarðsá? Han synes at have afskrevet nogle linjer i R (jvf. s. II), og heri findes fejl, som ogsaa har staaet i r_1. Den s. XII nævnte marginalantegnelse fra 202 k 2, som ogsaa findes i Papp. 4to nr. 15, maa have staaet i r_1, og dens stil minder noget om Björns.

teristiske fejl (f. eks. »nockra« for »rikra« 8^{13}, »og brynia« f. »ok in sida brynia« 12^{9}, »a sköginn« f. »þangat« 15^{6}, »þotti« f. »atti« 47^{2}, »butunkur« f. »butimbr« 77^{6}); da det indeholder Björns kommentar til gaaderne, nedstammer det efter al sandsynlighed fra r_2. En sikker bestemmelse af dets stilling er ikke let, ti teksten er meget vilkaarligt behandlet og har flere steder nærmest karakteren af en omarbejdelse. Teksten er overhovedet forkortet og ordlyden ændret; versene er tildels udeladt eller genfortalt i prosa, men til gengæld gengives et par steder prosareplikker paa vers. Omarbejderen synes enkelte gange at røbe kendskab til H-redaktionen (Bólm 4^{11}, Bjartmars 8^{2}, Húnaland 44^{5}, Angantýr men ikke Hjǫrvarðr bejler til den svenske konges datter); lakunen inde i sagaen udfyldes i overensstemmelse med H, men langt kortere (Hervörs ophold hos Guðmundr nævnes ikke) og maaske efter hukommelsen. 591 slutter med »rike miked og riett fieskipte« (88^{22-3}), og der er saaledes ikke forsøgt nogen udfyldning af sagaens slutning. Árni Magnússon har paa haandskriftets forsatsblad ladet notere: »Ur bokum sem eg feck af Sra. Olafi Gislasyne ä Hofi i Vopnafirde«. Den samme Ólafur Gíslason har ifølge Kålunds Katalog selv skrevet haandskriftet.

Som prøve paa dette haandskrifts behandling af teksten anføres med normaliseret nyislandsk retskrivning Heiðreks samtale med Gestumblindi (jvf. s. 56): »En daginn eftir gjörir Gestumblindi för sína á kóngs fund og kemur síð dags fyrir kóng og kveður hann vel, en kóngur þagði við. Gestur mælti: »herra, eg er því hjer kominn, að eg vil við yður sættast og leggja alt á yðar dóm«. Kóngur svarar: »þú munt vilja þola dóm spekinga minna«. Gestur mælti: »ei em eg þar til fær, herra, eða eru ei fleiri undanlausnir á þessu mínu máli?« »Víst skal það vera«, segir kóngur, »ef þú ert til fær að bera upp gátur, so eg fái eigi ráðið«. Gestur svarar: »lítt mun eg þar til fær, herra, með því eg er áður fávís næsta,

sem þjer vitið«. Kóngur svarar: »ei mun tjá að hokra í hyrningar, og kjós snart annaðhvört«. Gestur svarar: »hart mun að þola dóm spekinga þinna, og mun satt sem mælt er, að sjálfs mun hönd hollust, og mun eg við leita að bera upp gáturnar«. Kóngur kvað það vel vera«.

I *AM 738, 4to* og *Rask 30* findes gaadeafsnittet afskrevet under overskriften »Gestspeki eður gátur Gestumblinda (Gests hins blinda Rask 30) með ráðningum Heiðreks kóngs«. 738 begynder med kong Heiðreks ed (54^9), Rask 30 med 1. gaade; begge slutter med kongens drab (jvf. s. 84). At disse to haandskrifter hører nøje sammen, ses bl. a. af en overmaade ubehændig interpolation, som de har begge to; efter at Odin er fløjet ud af hallen og efter at kongen har hugget efter ham med sit sværd, lader de Odin vende sig om og fremføre denne gaade (om aaret, maanederne o. s. v.): »Hvört er það lyngið (»þingið« begge hskrr.), sem er með 12 blómstrum, en í hvörju blómstri eru 4 hreiður, en í hvörju hreiðri eru 7 fuglar, og er sitt nafn sjerhvörjum gefið?« 738 og Rask 30 har flere læsemaader fælles med 591 (»en kvíslir horfa upp« 64^{4-5} m. m.), men da alle disse haandskrifter er uden betydning, har en nærmere bestemmelse af deres indbyrdes forhold ingen interesse. Visse ting i Rask 30 viser, at ogsaa et haandskrift af 203-klassen (jvf. senere) er blevet benyttet (7. gaade i H er blevet optaget, jvf. ogsaa 13. gaade og opløsningen til 15. og 23. gaade). 738 har 7. gaade i H alene for sig (bl. 132 v) i en forvansket form.

Af breve trykt i Olai Wormii Epistolæ (1751) s. 628 og 629 ses, at Worms forhenværende amanuensis, præsten Sveinn Jónsson i aaret 1641 har sendt nogle islandske gaader til ham, og aaret efter skriver han: »Hospitem cæcum, seu Ænigmata Heidrico, Danorum Regi ingeniosissimo, olim proposita, pro modulo ingenii enucleata et concinnata, transmitto«. Rimeligvis

har Stephanius faaet en afskrift heraf fra Ole Worm, ti i sine Notæ uberiores til Saxo (1645) oplyser han (s. 125), at han er i besiddelse af »ænigmata Heidrico ab Odino proposita...quæ fortasse olim cum Deo et die lucem videbunt publicam«. Ole Worms eksemplar er gaaet over i hans søn, Villum Worms, besiddelse og omtales i Resens Eddaudgave (1665) bl. d 2: »Islandica qvoqve Ænigmata 30 qvæ Odinus enucleanda fertur olim Regi Danorum Heidrico proposuisse, unà cum versione Latinâ, item alia 40 Islandicè et Latinè scripta, à Cl. Wilh. Wormio hodiè possidentur«. Denne opskrift er nu tabt (sikkert brændt 1728), men der kan ikke være tvivl om, at den er originalen til gaaderne i *Papp. 4to nr. 34*, som er skrevne af Jón Rugmann i oktober 1665 i København og underskrevne »S. J. Isl.« (S. J. = Sveinn Jónsson). Overskriften lyder: »Hospes cæcus. Gestur blindi. Ænigmata qvæ Odinus enucleanda fertur regi Danorum Heidrico olim proposuisse«. Hele 9. kap. i R er her oversat til latin, dog anføres selve gaaderne ogsaa paa islandsk, og det ses af dem, at det ikke er selve R men r_1 eller en derfra stammende afskrift, som er grundlaget. Björn á Skarðsá's kommentar er benyttet ved fortolkningen, men Björn var som bekendt nøje knyttet til bispestolen paa Hólar, hvor Sveinn Jónsson var præst, da han sendte gaaderne til Ole Worm. Papp. 4to nr. 34 er ret flittigt benyttet i Verelius' udgave for at berigtige gaadernes tekst.

I *AM 65 a, 8vo* findes »Nockrar gatur sem Odenn vpp bar fyrir Heidrike konge vnder personu Gestz hinz blinda«; her staar kun 23. og 25—28. gaade efterfulgt af Odins sidste spørgsmaal og en kort beretning om kongens død. Til slutning staar følgende udbrud: »Þetta vrdu afdrif Heidriks kongz, þo ad hann være ägiætur þa vard hann ad deyia«.

En afskrift af Heiðreks saga fra det 19. aarh. findes i *AM 949 c 4to*; den beror hovedsagelig paa R, dels og-

saa paa 192 fol., og har i begyndelsen nogle varianter fra 345 (betegnet M). Gaaderne er udeladt. Der mangler ét blad efter bl. 2 og ca. 3 blade ved slutningen. Haandskriftet har før været i Oldskriftselskabets besiddelse og staar sikkert i forbindelse med udgivelsen af Heiðreks saga i Antiquités Russes (1850).

b. H-klassen.

AM 544, 4to. Hauksbók. Dette haandskrift er i nærværende udgave betegnet *H* og dets tekst af Heiðreks saga trykt s. 1—58 forneden paa siden. Sagaen er i H skrevet af Haukr Erlendsson († 1334) selv. Det er overflødigt her at opholde sig ved en nærmere beskrivelse af H, da der foruden Kålunds katalog kan henvises til den udførlige indledning til udgaven (Hauksbók udg. af Det kgl. nord. oldskrift-selskab Kbh. 1892—96). Her foreligger hele haandskriftet, deriblandt Heiðreks saga, ogsaa i bogstavret aftryk med kursiverede opløsninger*) og der var ingen anledning til at udgive den diplomatarisk paa ny. I nærværende udgave er teksten derfor normaliseret efter de sædvanlige regler; særlig bemærkes, at enkelte unge eller norvagiserede former hos Haukr er blevet ændrede, f. eks. anvendes i teksten formerne óx, son(r), ólíkr, hvor Haukr har vox, sun(r), vlikr. Ubetydelige skrivefejl lades upaaagtede i noterne, da alle saadanne anføres i oldskriftselskabets udgave. Ejheller gøres der som regel opmærksom paa de afblegede steder, som i H findes paa sagaens første og

*) En ret indgaaende sammenligning af sagaen med haandskriftet har vist, at udgavens nøjagtighed er meget stor. Følgende ganske ubetydelige fejl er bemærkede: a 351^{25} l. á, Uppsolv*m* 352^{19} l. Vppsolv*m*, Hiorvarðr 354^{14} l. Hiorvardr, fœt*r* 354^{36} l. fœtr, Hei*m*sk 356^{13} l. He*m*sk, stoðs 359^{21} l. stods, sitt 360^{28} l. sítt, *ek* 362^{9} l. ek, vt i 362^{25} l. vti i (fejlagtigt), k*on*v*ng*s 363^{17} l. k*on*v*ng*s, Heiðr*ek*r 363^{18} l. Heiðr*ekr*, h*e*l 363^{27} l. h*e*t.

sidste side (bl. 72 v og 76 v i hskr.); ogsaa herom gives der fuldstændige oplysninger i noterne til oldskriftselskabets udgave. For enkelte ords vedkommende er skriften nu omtrent helt udvisket, men overhovedet kan dog de afblegede steder læses med sikkerhed.

Sagaens slutning mangler nu i H, idet der er lakune mellem haandskriftets 76. og 77. blad. Bl. 76 v slutter med þú (58^{23}), bl. 77 r begynder inde i Fóstbrœðra saga. Man har forsøgt at beregne, hvor mange blade sagaens slutning kan have optaget, men holdepunkterne er for usikre til at føre til noget resultat; vi ved ikke hvorvidt der mangler ét eller flere læg og heller ikke hvor lang begyndelsen af Fóstbrœðra saga har været, ti H har sagaen i en særskilt redaktion, som ikke er overleveret andre steder. Scharovolskij beregner (i sin udg. s. XV ff.) den tabte del af Fóstbr. til ca. 5 blade*) og gaaderne, som de findes i papirafskrifterne 597 og 281 (jvf. nedenfor), til $1^1/_2$ blad. Der bliver saaledes $1^1/_2$ blad tilbage, hvis man gaar ud fra at der mangler ét læg paa 8 blade, og Scharovolskij tænker sig, at beretningen om Goternes kamp med Hunnerne, men ikke tillægget om de fra Angantyr nedstammende konger, har staaet her. Dette bliver dog som bemærket kun en formodning.

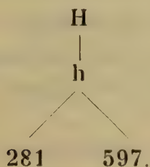
Lakunen i H kan tildels udfyldes ved hjælp af to papirhaandskrifter fra det 17. aarhundrede: AM 281, 4to og 597 b, 4to.

AM 281, 4to er skrevet af Sigurður Jónsson á Knerri (ikke Sig. Jónsson lagmand) og har tilhørt lagmanden Sigurður Björnsson. Her findes, blandt en mængde andre

*) I Konr. Gíslasons udgave svarer 18 sider med tekst fra H (s. 63—81) til 26 sider med tekst fra Mǫðruvallabók (s. 37—63). Forholdet er altsaa $\frac{9}{13}$. Til sagaens begyndelse efter Mǫðruvallabók, som i KG's udgave er 1060 linjer (s. 3—37) skulde altsaa svare 734 linjer med H-tekst, men dette vilde i haandskriftet udgøre $9^4/_5$ sider.

udtog af H, Heiðreks sagas gaadeafsnit med følgende overskrift: »Hier eru Gätur Heidreks kongs Hoffundarsonar og Hervarar dottur Angantyrs Arngrimssonar er Ódinn vppbar i Raun riettre enn liest vera gestur blindi hinn fävijse«. Herefter følger saa første gaade uden nogen indledning, hvorpaa der fortsættes til sætningen: »Og a þeirre nott var kongur drepinn« (83^{25-6}).

AM 597 b, 4to, som Árni Magnússon har faaet fra provst Þórður Jónsson til Staðarstaður († 1720), indeholder ligeledes en mængde uddrag af H; et blik paa fortegnelserne i Kålunds katalog viser, at det er de samme stykker, som er afskrevne baade i 281 og 597. Allerede dette tyder paa, at det her ikke er tale om to uafhængige afskrifter af H. Det samme fremgaar klart deraf, at 597 har ganske den samme overskrift over gaaderne som 281 (kun med fejlen »Arngeirssonar« for »Arngrimssonar«). Da 281 umulig kan være originalen til 597 eller omvendt, maa de begge stamme fra en tabt afskrift af H. Forholdet er altsaa saaledes:

En sammenligning med den i H bevarede del af gaaderne viser, at h ingenlunde har været nogen god afskrift. En særlig grov fejl findes i 2. gaade, hvis to første linjer (Heiman ek fór, heiman ek fǫr gerðak) baade i 281 og 597 lyder: »Heiman eg for i dag«. Mindre betydelige er følgende fejl: »gettu til« f. »gettu« 57^{20}, udeladelse af »ok« 57^{22}, »Gestur blinde« 57^{26}, »faed« f. »Fái« 57^{27}, »yfir vegur« f. »vegr yfir« 58^{16}, udeladelse af »getit er þeirar« 58^{20}. Desuden er der enkelte smaafejl, som kun findes i den ene afskrift og som altsaa

ikke stammer fra h. Alle varianter fra 281 er med en haand fra det 18. aarh. indført i 597.

I nærværende udgave er H-teksten s. 58^{23}—83^{26} aftrykt efter 597 med saa at sige fuldstændige varianter fra 281. Retskrivningen er normaliseret og unge sprogformer ændrede uden nogen bemærkning i noterne (f. eks. »varrar« 59^{21}, hvor begge haandskrifter har »varir«).

En værdiløs afskrift af Heiðreks saga i H findes i *AM 354, 4to* ved Ásgeir Jónsson; den slutter med »þeira vegr« 58^{23}. Afskriften viser, at visse ord paa sagaens første og sidste side allerede den gang har været meget slidte. Ásgeir har her flere steder efterladt aaben plads men bagefter tilføjet nogle nye, tildels urigtige, læsninger. 354 er igen afskrevet i *Ny kgl. sml. 1762, 4to* (»Saga af Heidreki konongi vitra udskreven af Papirs exemplar in Quarto i A. Magnæi bibliotheca Nr. 354«).

En anden afskrift af dele af H, deriblandt Heiðreks saga, findes i *Ny kgl. sml. 1151 fol.*; den er endnu yngre end Ásgeirs og naturligvis ligesaa defekt.

Endelig nævnes her *Lbs. 1500, 4to* skrevet af Magnús Jónsson i Tjaldanes. Grundlaget for sagaen i dette haandskrift er Valdimar Ásmundarsons udgave, som igen gaar tilbage til H-teksten i Bugges udgave.

c. U-klassen.

Denne klasses hovedhaandskrift er *R: 715* i Upsala universitets bibliotek, i nærværende udgave betegnet *U*. Haandskriftet er beskrevet af Gödel i Katalog öfver Ups. univ. bibl. fornisl. och fornnorska handskrifter s. 65—6. Det er et lille papirhaandskrift, efter skriften at dømme omtrent fra midten af det 17. aarhundrede. Heiðreks saga, som staar først, er skrevet med en særskilt haand, og man maa forudsætte, at det er denne saga Jón Rugmanns notits paa forsatsbladet gælder: »Saugu þessa hefur skrifad Pall Hallson ad Nupufelli. Vitnar J. R.«. Denne Páll Hallsson er sikkert, som antaget af Scharo-

volskij og Andrews, den samme som 1647 blev immatrikuleret ved Københavns universitet, og som senere blev præst i Harrested paa Sjælland*). Heiðreks saga i U er saaledes efter al sandsynlighed skrevet før 1647, medens Páll endnu var paa Island. Men i aaret 1658 er haandskriftet bragt til Sverige, som det fremgaar af følgende fortale (»Til lesarans«) med Rugmanns haand:

»Þriar saugur eru i þessari bok, godi lesari, af efni orgamlar en nu a orvasa alldri af vitaulum oskiælliga skrifvadar, ad þær, sierdeilis su fyrsta eru valla læsilegar edur skilianlegar þui hier samblandast opt þad adgreinast skildi og þui er vant effter þessum saugum ad adskilia timana huoriar þo tidavætti med riettu kallast eiga, kiemur þad og laungum suo til a Islandi ad saugur skrifvast af vidvaningum og litt frodum, og fara þui klausur stundum a vidisvang, fra sinni vppruna meiningu, edur ifra hanz meiningu sem fyrst hefur skrifad. I þessari bok finnast Hervarar saga, nockur erindi or lioda lykli Loptz Guttormsonar, sagan af Herraudi og Bosa, vinavijsur, item sagan af Vlfi Vggasyni, þessar allar hefi eg haft fra Islandi med mer ar 1658 og hefi nu feingid til eignar heidarligum og vellærdum manni Iakopi Istmenio i Vppsaulum ar 1666. 8. Iulij. Ionas Rugmann Islender«.

Angaaende haandskriftets historie henvises iøvrigt til Gödel.

Heiðreks sagas tekst er, som allerede Rugmann har bemærket, overmaade daarlig og fejlfuld; særlig versene

*) Se Worm: Forsøg til et Lexicon over danske, norske og islandske lærde Mænd. Tredie Deel (1784) 286, Gödel: Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige 108 (og der citeret litteratur), Bogi Benediktsson: Sýslumannaæfir I 235, AM 1031, 4to sidste side. Páll's fader, Hallur Bjarnason, boede i Möðrufell (Sýslumannaæfir I 239), men hans broder, Halldór Hallsson, boede i Núpufell (ibid. 236). En anden af hans brødre, Bjarni Hallsson, var gift med Jón Rugmanns moster (ibid. 233, 241).

er mishandlede i en saadan grad, at de ofte bliver helt uforstaaelige. Der findes i teksten, særlig dens første del, flere rettelser med andre hænder; alle saadanne er i nærværende udgave nævnt i noterne. De fleste af disse rettelser stammer, ligesom haandskriftets marginalia, vistnok fra Rugmann, men deres omfang er i mange tilfælde saa ringe, at det er vanskeligt at bestemme haanden med sikkerhed. En særskilt haand har foretaget den rettelse som nævnes 102 n. 2 og tilføjelserne 116 n. 3 og 5. Maaske stammer ogsaa rettelserne 93 n. 1 (og 6), 96 n. 8, 100 n. 5 og 116 n. 1 fra en særskilt haand. Resten maa tilskrives Rugmann.

Rugmanns rettelser kan inddeles i tre klasser. Nogle er foretagne paa grundlag af sammenhængen; et tydeligt eksempel herpaa findes 96 n. 3, hvor et navns fejlagtige form første gang det forekommer er blevet ændret. Nogle beror paa mere eller mindre vilkaarlige gisninger; af denne art er sikkert rettelserne 98 n. 3 og 4*), 101 n. 3, 103 n. 2, 104 n. 2, 105 n. 1 og 2, 106 n. 5, 108 n. 6, 109 n. 5, 122 n. 4, 146 n. 18, 156 n. 21. Endelig er der nogle, som beror paa andre kilder, nemlig Ǫrvar Odds saga og Hervarar rímur af Ásmundur Sæmundsson. Fra den første stammer rettelsen 100 n. 4, og at Rugmann har kendt rimerne fremgaar ikke blot deraf, at han har skrevet nogle vers fra dem som marginalia i U (se nedenfor), men ogsaa af rettelsen »kingi« 110 n. 2; rimerne har: »Eg of kyngi yður þá, so aldri liggið kyrrir þjer«. Andre rettelser, som stammer eller kan stamme fra rimerne, omtales bl. a. 89 n. 9, 92 n. 15, 97 n. 4, 100 n. 6, 101 n. 4, 103 n. 4, 110 n. 6 (rimerne har: »Menskur þótti eg maður fyr«), 114 n. 8, 130 n. 4 (rimerne har »lefill«), 133 n. 10.

*) Naar jeg her har forsøgt en versrestitution paa grundlag af rettelsen, forekommer det mig nu ikke berettiget. Den oprindelige læsemaade burde have staaet i teksten.

Hele haandskriftet er fyldt med marginalia, hovedsagelig islandske ordsprog og talemaader, som Rugmann har optegnet der (jvf. hans ordsprogsamling i haandskriftet R: 716 i Ups. univ. bibl.). Bl. 12 v—15 r (jvf. nærv. udg. 106 ff.) findes nogle vers fra Ásmundur Sæmundssons Hervarar rímur (6. ríma, 15., 18., 35., 34., 43., 46., 20. og 44. vers). Rækkefølgen kunde nærmest tyde paa, at versene var citerede efter hukommelsen. De aftrykkes her bogstavret:

(Bl. 12 v). Hervôr sagdi hef eg men higg eg bioda þier til þess fardu med mer fliott igen so faum ad heirra dumbungz verz.

Sauda rekur suaradi þa sie eg eg(!) nu manin witlausann hlaupa tekur hart sem mä hervôr sä þar effter hann.

(13 v). Ma til falla mein slisa mest af tirfing kongi þeim han munu kalla heidrisa hetiur pryddar brendum seim.

(14 r). Son þin giallda sydar mä sokn ä tirfing hefeg ä grun rodulz tialldi ræsir sa rykstur vndir alin mun.

(14 v). Vel þu gierdir vid mig hier vykingz nidur sagdi fliod betra suerdi bittir mier en budlungz alla norgis slod.

Aunguan feili idur af mier Andgrymz sinir harz a fru brædur heilir bui þier burtu skotla (!) mun eg nu.

(15 r). Elldin fliöd ey aktar smeik og ongvar skruggur draugana bälid od sem blautan reik til berserkianna haugana.

Fardu dotter frä mier vel fliott af audi gief eg þier afl og þrott sem vnda þiel eirneigin tolf mana fiôr.

Paa haandskriftets sidste blad staar to vers, ligeledes med Rugmanns haand og sikkert digtede af ham:

Herwarar hier saga siest
saurgud fornri penna rein
hun mun gledia hrunder mest
hagri vendud lioda grein.

Hana fyrr i lioda lag
lagda hefur Asmundur
slungin sa og breittan brag
bar framm opt vm mælsku dur.

Endvidere findes der i U som marginalia forskellige henvisninger, ordforklaringer o. lign. i tilknytning til teksten; de er tildels benyttede hos Verelius. De fleste anføres her med henvisning til udgavens side- og linjetal:

89^{1-4}: »nb. no... ad p... h.«. Synes at være henvisning til en note i »pergamenthaandskriftet« men er utydeligt og tildels bortsmuldret. 91^{5-6}: »vide perg. h.«. 91^{7}: »vide Stephanium fol. 142 de Thorgerda horgabrudr unde præfectura nomen ab horgis idest idolis accepit et horga brudur idolorum sponsa quia in horgaland Norvegiæ quadam præfectura præcipuam adorationem habuit«. Dette genfindes ordret i Verelius' udgave s. 33. 91^{10}: »vide Gautreks saugu«. 91^{15}: »insula in vestrog. est Bolmur distat enim 19 milliaria W. G.^{ca} ab insula Wisings öö«. 92^{3}: »Glæsis vǫllur. forte Estonia ubi olim glæssi copia extitit ut ad reges norvagiæ transmissum fuisset«. 93^{20-22}: »vide horum nomina ap. Ol. Magnum l. 5. c. 15. vbi Saxonem testatur«. 94^{5-12}: »vide Gautrekz sogu«. 94^{29}: »vide Olavum Magnum lib. 5 c. 14 et 15«. 96^{24}: »Samzey, fyen vicina, distant a se invicem 4 mill. profund. 9 fadm.«. 96^{25} (berserkzgangur): »sic vocatur berserkorum rabiosus furor qvando dimicaturi erant qvasi Bacchantium incessus«. 101^{29}: »anall seiger oddur fistur Island findi« (sætningen er taget fra Hervarar rímur V 16). 104^{20-23}: »spectrum hinc apparet«. 109^{12-14}: »Nb. Odinus hauga drottin«. 117^{31}: »bandingi hic dictus a band et ingi qvod semper immobile manet et primitivum est non sensu Petri Claudij de vijkingar«. 120^{13-19}: »cui offerentur hæc hostia ex Heidrici verbis apparet, Odino nempe«. 124^{18}: »Gardarijki Russia dicta«. 125^{23-4} (barnsala): »a barn filio et sala tradere, seu, promte promere alias sala venditio a

eg sel vendo«. 129^{4-13}: »id moris quoque hodie est inter profanas nationes teste experientia«. 130^{23}: »þessar gatur seigist steffan steffanius hafa M. S. og lofar ad han vilie med tydini läta þær ganga vt ä þrick«*). »hic incipiunt ęnigmata«. 133^{25} (geirlaukur): »huijtlok«. 133^{27}—134^{3}: »Hæc corruptissime scripta, igitur in legendo omittenda. explicatio quidem clara«. 140^{12}: »anaudger men servi vi subacti«. 147^{8}: »die hunnen haben vor zeiten in dem näheren Schytia an dem mæotischen meer oder see ihr wonhung (!) gehabt«. 148^{1}: »73200« (skal sikkert være krigernes antal). 152^{15} (gnæfar): »a magnitudine ifir gnæfa et a fanast, gnæfur er ydar gun fani qvas. exercitus veste mimia (!) celeritate accurrit. feigur morte visinus (!) vel instans«. 153^{17} (Duna heidi): »In Livonia fertur sita sit«. 155^{24} (norna): »lanificarum sororum fata«. 159^{12}: »Haralld k. Sigursson härrodi«.

I nærværende udgave er Heiðreks saga aftrykt efter U s. 89—161. Aftrykket er bogstavret, dog saaledes at brugen af i og y er normaliseret (haandskriftet anvender som regel i for i og y, y for í og ý) og moderne interpunktion gennemført. Navne, som i haandskriftet ikke skrives fuldt ud, udfyldes i parentes. Kapiteltallene optages fra Verelius' udgave; i haandskriftet findes de kun ved de første 5 kapitler, hvor de dog er senere tilføjede.

U, eller rettere Rugmanns afskrift deraf**), ligger til grund for sagaens første udgave, trykt 1672 i Upsala. Fra denne udgave stammer igen følgende haandskrifter:

Access. 5 i den Arnamagnæanske samling. Titelen lyder: »Hervarar Saga eptir Exemplari þrickto i Uppsølum i Svijariki med Notis og Versione Olaii Verelii A⁰ 1672«. Ved slutningen staar: »þessa Søgu reit at Hømrum oc endadi Knutz dag A⁰ mdcclxxi Þorkell Sigurdsson«. Der

*) Jvf. ovenfor s. XVI. **) Den er endnu bevaret i Riksarkivet i Stockholm, se Gödel Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige s. 87, 251—2, 281.

findes i marginen flere noter, som hovedsagelig beror paa Verelius. Sagaen slutter med genealogiske tabeller, optagne fra Verelius og Torfæus.

Add. Brit. Mus. 11108 14. Her staar ved sagaens slutning: »var þessi Hervarar saga prentud til uppsala j Suija Rijki ok er hier endir hennar«, og det er saaledes næppe rigtigt, naar Finnur Magnússon i sit katalog (AM 925, 4to s. 5) betegner haandskriftet som »ab impressis editionibus varians«. Det stammer, ligesom det følgende, fra det 18. aarh.

Add. Brit. Mus. 11108 15 har ganske den samme titel som Access. 5; ogsaa her findes ifølge Finnur Magnússon Hervörs slægtrække som tillæg, og der synes saaledes at være nøje slægtskab mellem disse to haandskrifter. De her givne oplysninger om Add. Brit. Mus. 11108 14 og 15 beror paa Scharovolskij, som dog ikke har set dem selv men som har faaet prøver af dem fra London.

Lbs. 896, 4to. Her findes blandt mange andre sagaer og rimer en afskrift af Upsalaudgaven (se Páll E. Ólason Skrá um handritasöfn Landsbókasafnsins I 386).

Rask 21 a indeholder sagaens vers med undtagelse af gaaderne; der forudskikkes en prosaisk indledning om Oddr og Hjálmarr i forbindelse med de første vers.

AM 1020, 4to indeholder nogle vers fra sagaen med svensk oversættelse, ligeledes enkelte runeindskrifter med tolkning. »Hæc omnia ex notis Olavi Verelij ad Sogu Hervarar editæ Upsalæ Anno 1672« staar der ved slutningen.

Kall 620, 4to indeholder stykker af Verelius' udg. (nærv. udg. s. 104^{14}—120^{19} med udeladelse af versene) med latinsk oversættelse.

I forbindelse med denne klasse nævnes endelig *Hervarar rímur* af Ásmundur*) Sæmundsson. De findes i

*) Navnet Ásmundur »bindes« i rimernes næstsidste vers.

flere haandskrifter i Landsbiblioteket i Reykjavík; et af dem, Lbs. 470, 4to, er muligvis tildels autograf (Páll E. Ólason Skrá um handritasöfn Landsbókasafnsins I 249). I København findes to haandskrifter af rimerne, AM 612 b, 4to og AM 614 b, 4to, men det første synes at være afskrift af det sidste. Rimerne i 614 b er ifølge selve skriverens oplysning afskrevne i aaret 1656 efter forfatterens egenhændige manuskript. Teksten er her god, men ikke fejlfri.

Rimernes alder kan bestemmes temmelig nøjagtigt ved hjælp af de oplysninger, som gives af Bogi Benediktsson i Sýslumannaæfir I 239—40. Hallur Bjarnason i Möðrufell, som paa grund af sin brutalitet blev kaldt harði Hallur, fungerede omtrent et halvt aars tid som sysselmand i Eyjafjarðarsýsla i aaret 1639. En af hans bedrifter, medens han indehavde dette embede, var den, at han lod en kvindelig slægtning af sig henrette, inden hun var blevet rask efter en barnefødsel. Hertil sigter et par vers i en af rimernes mansange (X 5 og 7):

Stendur innlendum virðum ver
að vinna á kvinnu skyldri sjer,
einkum krenking ef hún ber
og áður þjáð í sorgar hver.

Gírugan ýring blóðs og bann
bar að varast hvörn með sann,
þó vetur ljetist vera hann
vama gamall sýslumann.

Rimerne maa saaledes være digtede efter at Hallur mistede embedet igen, idet ordet »vetur« uden tvivl sigter til hans kortvarige embedstid, men dog medens henrettelsen endnu var i frisk erindring, altsaa 1640 eller i de nærmeste aar derefter. Rimerne skal af digteren have været dedicerede til Halls efterfølger, Björn Pálsson, som i aarene 1640—69 var sysselmand i Eyjafjarðarsýsla, og hvis datter, Sigríður, var gift med præsten Jón Torfason til Breiðabólstaður, fra hvem Árni Magnús-

son fik begge de nævnte haandskrifter af rimerne (Katalog AM. II 18, Sýslumannaæfir I 242—7).

Alt dette viser, at digterens hjemsted maa have været Eyjafjörður. Et tydeligt bevis derpaa er ogsaa den lidt pudsige lokalpatriotisme i hans gudelige digt Barnaber, som bl. a. findes i AM 242, 8vo. Det hedder her i 48. vers:

Guð minn, þína geymdu hjörð
grimmum úlfi við,
einkanlega um Eyjafjörð;
eg þess Jesús bið.

Iøvrigt kan der ikke oplyses meget om Ásmundur. At han er død før 1656 fremgaar af skriverens notits i 614 b (ordet »heitinn«, Katalog AM II 23). Efter et vers i rimerne (I 18) at dømme har han været en fattig mand paa en tidligere ubeboet gaard:

Valla er líklegt visku smekk
vildi nokkur þiggja
út af gömlum eyðistekk
eða þeim þar byggja.

Skønt han sikkert ikke har været studeret, har han tilegnet sig nogle latinske gloser (annotera IV 30, barbarismus VII 2, lupus X 30, author XIV 30, mandat XV 47). Rimerne har han paa nogle mænds opfordring (XX 48) digtet i en fremskreden alder (I 1), men før har han forfattet et eller flere digte af gudeligt indhold (ɔ: Barnaber?, II 5). Hans forhold til Hallur Bjarnason kan ikke have været videre venskabeligt, og naar han nogle steder i mansangene nævner sin fjende, er det maaske Hallur han har i tankerne. Endelig synes han selv at tro eller at ville faa andre til at tro, at han ved sin digterævne er i stand til at udrette overnaturlige ting, hvis han bare vil:

Þó hefði eg svoddan hróðrar snert,
að hrífa nokkrum skyldi,
er sá sæll, sem ilt gat gert
og ekki að heldur vildi. (I 6).

Hallur Bjarnason var fader til skriveren af U, Páll Hallsson. U og rimerne stammer saaledes fra en og samme egn, og en sammenligning viser, at der til grund for rimerne maa ligge et haandskrift af sagaen, som har været beslægtet med U. Denne sag bliver nærmere omtalt i det følgende.

d. Haandskrifter med blandet tekst.

AM 203 fol. Dette haandskrift indeholder en samling fornaldarsagaer, skrevne af Jón Erlendsson, præst til Villingaholt († 1672). Heiðreks saga optager her bl. 88—114 og er sammensat af følgende bestanddele:

1. Bl. 88 r—89 v med overskriften: »Hervarar þattur hinn gamle finnst so skrifadur sem hier eptterfylger«. Dette afsnit stemmer temmelig nøjagtig overens med sagaens begyndelse i U og maa stamme fra et beslægtet haandskrift; det afbrydes s. 89 v nederst med sætningen »þa streinngdu heit Arngrimz syner ect« (udg. 94^{16}). Varianter fra dette afsnit optages i nærværende udgave s. 89—94.

2. Bl. 90 r ff. med overskriften: »Sogu þattur aff Heidreke kõnge og hanns ættmõnnumm«. Teksten gaar her tilbage til R, dog ikke umiddelbart; dens original er ovenfor s. XIII bestemt som en afskrift, hvorfra ogsaa 202 k 2 nedstammer. Der er oprindelig levnet aaben plads (1½ side) til lakunen, og gaadeafsnittet er skrevet tospaltet, i første spalte teksten, i den anden Björn á Skarðsá's kommentar. Teksten i denne del er dog ikke ren, idet der er optaget flere læsemaader fra H; disse vil blive nærmere omtalt nedenfor. Mulig benyttelse af U-redaktionen i dette afsnit er nævnt s. 141 n. 1 og 8.

3. R-teksten afbrydes bl. 110 r i 78. vers (udg. s. 87). Verset begynder: »Hafa vil eg halftt alltt þad er Heidrek ãtte«, ligesom i R, men derefter fortsættes med »af al og af ødde einum skatte« o. s. v., ligesom i U (udg. s. 143^{12}). Resten af sagaen slutter sig til U og er efter

al sandsynlighed taget fra samme haandskrift som begyndelsen. Varianter herfra anføres i nærv. udg. s. 143—161.

Jón Erlendsson har saaledes uden tvivl haft to haandskrifter til sin raadighed, da han skrev 203. Det ene af disse, r_2 (jvf. ovenf. s. XIII), afskriver han saa godt som fuldstændigt. Fra det andet optager han sagaens begyndelse, som her var langt udførligere end i den anden bearbejdelse (hvis begyndelse han ogsaa afskriver), samt slutningen, som naturligvis har manglet i r_2.

Desuden er der, som allerede bemærket, flere steder, hvor der spores indflydelse fra H. Det faar dog staa hen, hvorvidt Jón Erlendsson selv har benyttet H som det tredje haandskrift, da han skrev 203, eller om varianter fra H allerede i r_2 har staaet som rettelser eller marginalia (skrevne til af biskop Brynjólfur Sveinsson?). At Jón Erlendsson ellers plejer at afskrive sine originaler uden eklektiske tendenser kunde tyde paa det sidste.

Det er ikke uden betydning for bestemmelsen af de følgende haandskrifters forhold til 203 at have rede paa, hvor indskud og læsemaader fra H findes optagne i 203. Der gives derfor her en oversigt over saadanne steder, citerede efter udgaven: 4^{11}, 22^{7}, $24^{13, 14}$, $25^{3-4, 6-13}$, 26^{15}, $27^{3, 12, 16}$, 28^{5}, $29^{13, 16}$, 30^{14}, $31^{7, 12-13}$, 32^{9-12}, 35^{11} (formen Höfundur her og senere; Papp. 4to nr. 15 og 202 k 2 skriver altid Höfvarður, og denne form maa saaledes have staaet i r_2), 37^{8}, 41^{19}, 43^{6}, 43^{8} (hvor stykket 43^{20}—44^{21} indskydes, saa at det samme fortælles to gange), $47^{5, 11}$, $54^{1, 2-3}$. Desuden har de 8 første gaader i H paavirket teksten i 203 ret stærkt, og da 203 her har selvstændig betydning efter at H i sin nuværende skikkelse slutter, aftrykkes de paagældende gaader her med bibeholdelse af haandskriftets interpunktion:

3.—4. gaade. Huad er þad drykio, er eg drack i giær

varad þad vijn, nie vatnn miôdur, nie munngät, ne matur ecke, þo gieck eg þostlaus þadann. Heidrekur kongur *o. s. v. til* þinn (= *59*$^{5-10}$). Enn ef þu ertt sa Gestumblinde er eg ætlada, þa ertu vitrare enn eg hugda, þviat ecke hefur eg spurtt ord þijn viturlig, enn gerder eingaleid spakligar. Gestumblinde mællti þad er von ad mig þriöti brätt enn þo villda eg enn ad þier lyded.

Þa mællti Gestummblinde: Huǫr er sa hinn hvelle er geingur hardar gôtur og hefer hann þær fyrr vmm farid miog fast kysser og hefer munna tuô sa er æ gulle einu geingur. Heidrekur kongur hygg þu ad gätu. God er g. þ. G. gietid er þeirrar. Þad er gullssmidz hamar er gullit er med sleigid. Hann kuedur *o. s. v. til* gäta (= *60*$^{8-10}$).

7. gaade (= *H 8*): Huad er unndra er eg ute sa fyrer doglingz dyrum hofde sijnu vijsar æ helvega enn fotumm til sölar snyr. Heidrekur köngur hygdu ad gätu. Göd er gäta þijn Gestumblinde. Þad er laukur. hofud hans horfer i iôrdu, enn lauksblodinn i loptt.

15. gaade (= *H 5*): Huor er sa hinn mikle er fer molld yfer svelgur hann vǫtn. og vid glug hann oast, enn gumna eigi og yrker æ söl til saka. H. k. h. ad g. God er gata þ. G. þad er miôrkvi er fyrer kiemur, ser ei solin ryfur þegar er vindur kiemur. enn menn meigu ecke ad honum giôra. hann drepur skine sölar. Enn welasamliga ber þu slijk vanmæle vpp hvor sem þu ertt.

23. gaade (= *H 6*): Huor er sa hinn mykli er mǫrgu rædur horfer til heliar hälffur. holdumm hann bergur, enn vid suôrd sakast, ef hann heffer sier veltraustann win. H. k. h. þ. a. gatu. Göd er g. þ. G. þad er akkere med digrumm og sterkumm streinng. þad hrijfur ôdrum fleyne i iaurd og horfer sa til heliar. hann bergur morgumm manne. Enn miôk undrunst eg ordfime þijna. og witurleik. Gestumblinde mælltti. Eg em nu og næliga þrotinn ad gǽtum. Enn frekur er huor til fiôrsinz.

H 7 (*indsat i 203 efter 25. gaade uden nummer*): G. b. m. Huor bygger hä fiðll. Huor fellur i diupa dale. Huor andalaus liffer. Huor æva þeiger. H. k. h. g. G. Hraffn bygger iafnann æ haumm fiollumm, enn dogg fellur iaffnann i diupa dale fisker (*!*) lifer andalaus enn þiotannde forssur (*!*) þeiger alldre. Wandast man nu seiger G. b. og veitka eg nu huad fyrer verdur.

Endelig har Jón Erlendsson to steder i marginen tilføjet varianter fra H, nemlig stykkerne Yngva—aðra 5^{27-30} og blótaði—at 54^{24}—55^{13}*). Det første indledes med »Exemplar membranaceum sic habet«, hvilket viser at kilden er selve H, ikke en afskrift. Lakunen har, som ovenfor bemærket, oprindelig staaet aaben, men den er senere blevet udfyldt af en anden skriver, som ogsaa har tilføjet i marginen en fuldstændig variantsamling til det foregaaende kvad, Hervörs og Angantyrs samtale ved højen. Begge dele er tagne fra H. Skriveren har været samtidig med Jón Erlendsson, da denne senere har afskrevet det hele (se nedenfor om 192 fol.).

En tredje haand, som i 203 har skrevet nogle marginalia, findes bl. 88 v (udg. 91 n. 3), 89 r (udg. 92 n. 5) og 110 r—113 v (udg. 143 n. 9, 11, 14, —144 n. 4, 7, — 149 n. 23, — 151 n. 13, — 152 n. 3, 5, 14, 15, — 154 n. 20, — 155 n. 16, — 156 n. 3, — 158 n. 9); dette er hovedsagelig rettelser til teksten, men desuden findes enkelte bemærkninger, som ikke er nævnt i noterne (f. eks. »skalkur minister« til 145^1). Den der har skrevet disse marginalia er uden tvivl biskop Brynjólfur Sveinsson (jvf. f. eks. breve med hans haand i AM 267 fol.), i hvis besiddelse haandskriftet altsaa sikkert har været.

*) Brynj. Sveinsson har øjensynlig næret stor interesse for dette stykke, særlig, som det synes, paa grund af ordet sonarblót (-gǫltr). Allerede i sin Saxokommentar fra 1649 (AM 856, 4to bl. 34 r) citerer han det, dog i en temmelig ukorrekt form; citatet er optrykt af Worm i Additamenta ad monumenta Danica s. 1.

Det er ogsaa biskoppen, som udg. s. 87[20] har skrevet ordene »vel þu verir« til udfyldning af en lille aaben plads efter »kominn«, som 203 oprindelig har haft, ligesom 202 k 2, idet ordene »Hlǫðr bróðir« har været utydelige i forlægget. Noget andet end en konjektur er dette sikkert ikke (jvf. Bugge NS 268).

AM 192 fol. Ogsaa dette haandskrift, som kun indeholder Heiðreks saga, er skrevet af Jón Erlendsson. Árni Magnússon har paa en tilhørende seddel ladet notere »lied mier af Jone Þorlackssyne 1709, og sidann selld 1710«. 192 er, som Scharovolskij først har indset, utvivlsomt afskrevet efter 203 og har ganske den samme tekst, dog saaledes at alle de nyere tilføjelser i 203 (udfyldningen af lakunen, varianterne fra H, Brynj. Sveinssons rettelser) optages. Bugge, som ikke var klar over forholdet mellem de to haandskrifter, benyttede i sin udgave hovedsagelig 192, som han betegnede *i*.

AM 395 fol. er et stort sagahaandskrift fra det 18. aarh. Heiðreks saga har her overskriften »Sagann af Hervøru og Heidreke konge«; teksten er meget forvansket og vilkaarlig behandlet, særlig i sagaens sidste afsnit. Sagaen gaar utvivlsomt tilbage til 203 men sandsynligvis gennem flere afskrifter.

AM 582, 4to, der er skrevet i det 17. aarh. (bl. 64 r findes dateringen 21. sept. 1692), indeholder bl. a. Heiðreks saga, der ligesom i 203 begynder med »Hervarar þattur hinn gamle«, hvorefter følger med ny overskrift »Sagann af Heidreke könge og hans ættmonnum«. I modsætning til 203 slutter 582 sagaen med »att« 156[21] og indeholder ikke Björn á Skarðsá's kommentar til gaaderne. — I *Ny kgl. sml. 1711, 4to* findes en afskrift af to sagaer i 582, hvoraf Heiðreks saga er den ene.

AM 359 b, 4to. Her findes to oprindelig ikke sammenhørende fragmenter af sagaen fra 17. aarh. Det sidste er skrevet med samme haand som Heiðreks saga i 582, og dets tekst er ogsaa nærbeslægtet, men dog saaledes,

at intet af disse to haandskrifter kan være det andets original. Dette fragment gaar fra »fyrsti« 42[8] til »hann« 51[7]. I marginen findes navnene Eiolfur Einarsson (9 v) og Dade (10 v); s. 10 r staar et rødt laksegl med bogstaverne OT og billedet af en fugl. — Det første fragment i 359 b begynder, ligesom 203, med »Hervarar þattur hinn gamli«, fortsætter med »Sagan af Heidreki kongi ok hans ættmônnum« og slutter med »qvad« 29[14]. I marginen findes navnet Þorsteirn Oddsson (bl. 8 v).

Ny kgl. sml. 331, 8vo. Sidst i dette haandskrift findes en afskrift af Hervarar þáttr hinn gamli, som slutter med dette afsnits slutning (nærv. udg. 94[16]); der har rimeligvis aldrig staaet mere, men fortsættelsen kan dog være tabt. Haandskriftet er fra 17. aarh.

JS. 624, 4to i Landsbiblioteket i Reykjavík er ifølge titelbladet skrevet „ad Lätrumm vid Isafiôrd Anno 1695“, men ved slutningen af Heiðreks saga, som er den første saga i haandskriftet, staar dateringen »Anno 1693«. Sagaen stemmer nøje overens med 582 og er muligvis afskrevet derefter; den eneste afvigelse af betydning er, at JS. 624 (ligesom 202 k) udelader Hervarar þáttr hinn gamli.

AM 202 k, fol. Heri findes, som ovenfor bemærket, to eksemplarer af sagaen; det sidste af disse er før beskrevet (s. XII), og her omtales derfor kun det første. Det stammer fra det 17. aarh. Sagaen begynder bl. 1 v med overskriften »Sagann af Heidreke kongi og hans ættmonnum« og indeholder saaledes, ligesom JS. 624 men i modsætning til andre haandskrifter af samme klasse, ikke Hervarar þáttr hinn gamli. Det er dog ikke sikkert om dette er oprindeligt, ti skriften paa haandskriftets første side er saa omhyggelig udslettet, at næppe et eneste ord kan læses. Det er tænkeligt, at ét blad forrest i haandskriftet er borte og at Hervarar þáttr hinn gamli har staaet der og paa den overstregede side, men de spor af skriften, som endnu kan skelnes,

tyder dog ikke paa at dette er tilfældet. Det er paa Árni Magnússons befaling, at skriften er blevet overstreget, ti en marginal med hans haand begynder: »þetta strikist ut«, mere kan ikke læses. Sagaen slutter, ligesom 582, med »att« 156[21]. De oprindelige gaader er fjærnede og erstattede med en ny afskrift, hvis grundlag synes at være 192 (Scharovolskij tror, at grundlaget er de oprindelige gaader i 202 k); dog udelades kommentaren. Man kan imidlertid ved at holde bl. 11, hvor den oprindelige skrift er overklistret, op imod lyset, læse slutningen af de oprindelige gaader, som har været skrevet tospaltet med kommentaren i den ene spalte.

Haandskriftet er, som det synes, to gange sammenlignet med R og rettet derefter, først vistnok af en af Árni Magnússons skrivere, derefter af ham selv. Árni oplyser selv herom ved haandskriftets begyndelse: »Collata cum Membranâ Bibliothecæ Regiæ et postea cum Exemplari chartaceo qvod fuit olim Brynolfi Svenonii Episcopi Scalholtensis«. Dette sidstnævnte haandskrift er anvendt ved kollationeringen, hvor R manglede (i lakunen og sagaens slutning), og en sammenligning viser, at dermed maa menes 192 fol. (jvf. ogsaa Arne Magnussons brevveksling med Torfæus s. 254, 336 og Torfæus Series dynastarum et regum Daniæ s. 309, 364, hvor dette samme haandskrift omtales). Særlig oplysende er, at i 202 k er sætningen þenna—kyrt (147[10]) overstreget ved kollationeringen, men den er netop oversprunget i 192 (findes derimod i 203). Noget paafaldende er det, at Árni, som naturligvis har kendt Jón Erlendssons haand meget godt, anvender udtryk som »Brynolfus Svenonius in suo Exemplari ex Membranâ Regia descripto hanc variantem lectionem ex alio Exemplari membraneo annotavit« (hvorefter følger en variant fra H, som ogsaa findes i 192), »hic in sui Exemplaris margine annotavit Svenonius« (ligeledes efterfulgt af en

variant fra H). Men Jón Erlendsson var jo Brynj. Sveinssons skriver og har kun skrevet hvad denne gav ham ordre til; anmærkninger med hans haand kunde derfor betegnes som biskoppens notitser.

En afskrift fra 18. aarh. af den første Heiðreks saga i 202 k findes i *Ny kgl. sml. 1189 fol.*

De sidstnævnte haandskrifter af sagaen, 582 og 202 k (i dets oprindelige, ikke rettede skikkelse) tilhører øjensynlig en særskilt gruppe, hvortil ogsaa JS 624, fragmenterne i 359 b og Ny kgl. sml. 331 hører. Dette fremgaar bl. a. deraf, at de begge slutter med »att« 156^{21}. Deres tekst slutter sig ret nøje til 203, men har dog mange ubetydelige ordafvigelser. Flere saadanne er sammenstillede i Scharovolskijs udgave, s. LXII—III.

Bugge benyttede i sin udgave baade 582 (betegnet *l*) og 202 k (betegnet *k*) ved siden af 192 og U m. m. og anførte varianter derfra i sagaens sidste afsnit, som jo kun er overleveret i papirhaandskrifter. Herimod har Scharovolskij gjort gældende, at 582 og 202 k (samt 359 b m. m.) nedstammer fra 203 og at disse haandskrifter saaledes er værdiløse for tekstkritikken. Hertil har ogsaa Andrews sluttet sig (Modern Philology XI 78), og der kan ikke være tvivl om at denne mening er den rigtige. Meget talende er følgende omstændighed: Den samme skriver som i 203 har udfyldt lakunen har ogsaa, som ovenfor omtalt, tilføjet varianter fra H i marginen til det nærmest foregaaende kvad; i 582 og 202 k er de overhovedet udeladt, men 19.—20. vers i H er dog optaget og ligeledes nogle varianter, som skriveren ikke har optegnet i marginen i 203 men inde i selve teksten (»erud« f. »eru« 23^{1}, »skelfrat« f. »skelfur« 26^{12}, »munu« f. »mun« 27^{14}). Og lakunen, som i 203 er udfyldt efter H af en anden haand, udfyldes ganske paa samme maade i 582 og 202 k.

Naar man sammenligner 582 og 202 k med 203 i det afsnit, hvor R endnu er bevaret, viser det sig, at i langt

de fleste tilfælde, hvor 582 og 202 k afviger fra 203, er det sidstnævnte haandskrifts læsemaade den oprindelige. Der findes dog tilfælde, hvor 582 og 202 k staar sammen med R overfor 203, nemlig følgende:

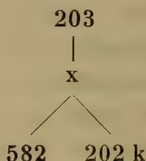
		R, 582, 202 k.	203.
1.	Udg.	2^{1-2} sinn er	sem
2.	—	6^{16} makligra	makliga
3.	—	7^{15} fyr hafa	hafa firr
4.	—	10^{8} mega (megna) tveir	tveir mega
5.	—	10^{25} s.	suarar
6.	—	12^{10} kued ek	kued ed
7.	—	13^{25} eigi	ecke
8.	—	15^{12} at segia	seigia
9.	—	16^{25} þu mik	þig mig
10.	—	20^{3} þra/sun, þrosun	þrôsumm
11.	—	31^{9} nædag	næda
[12.*	—	33^{20-21} ok nefndiz	nefndist]
[13.*	—	34^{18} ok vildi	villde]
14.	—	36^{16} þyrdi	þyrftti
15.	—	37^{7} hann gefi	gefe
16.	—	37^{11-12} at hann	hann
17.	—	39^{9} halfa mork	halfmork
18.	—	41^{2} er	sem
19.	—	47^{10} koma	kvomu
20.	—	52^{12} þat þa (þad 202 k)	þa þad
21.	—	55^{1} uill	villde
22.	—	56^{12} at bera	bera
23.**	—	62^{8} þat undra	unndra
24.**	—	69^{10} sinn	sem
25.**	—	73^{5-6} bardaugum	bardaganumm
26.	—	84^{25} suerþit	sverd.

I flere af disse tilfælde foreligger der i 203 en tydelig fejlskrivning, som enhver opmærksom afskriver af

* Kilden er her ikke R, men H. ** Her haves 202 k ikke til sammenligning.

sig selv vilde komme til at rette; dette gælder 2, 6, 8, 9, 12, 13, (14), 15, 16, 22, 23 (jvf. de andre gaader), 24. I andre tilfælde skyldes overensstemmelserne mellem R paa den ene side og 582 og 202 k paa den anden side saadanne vilkaarlige ændringer som i næsten enhver sagaafskrift forekommer i hundredevis (vekslen af er og sem 18, af præs. og præt. 19, 21, ubetydelige ændringer i ordstillingen 3, 4, 20 o. s. v.). Man kunde i tilfælde som 1 fristes til at betvivle, at 582 og 202 k gik tilbage til 203, da »sem« godt kan gaa an og man venter ikke nogen rettelse her. Imidlertid har baade Papp. 4to nr. 15 og 202 k 2 »sem«, og denne læsemaade har saaledes staaet i r_2. Da 582 og 202 k under alle omstændigheder maa nedstamme fra r_2, er »sinn er« i disse haandskrifter altsaa bevislig en rettelse, som dog har truffet det oprindelige.

Da 582 og 202 k har flere fælles overensstemmelser overfor 203, maa disse haandskrifters indbyrdes forhold være saaledes:

Fra x nedstammer ligeledes JS 624, de to fragmenter i 359 b og fragmentet i Ny kgl. sml. 331.

Papp. fol. nr. 120 er et eksemplar af Verelius' udgave af sagaen (1672) med en mængde haandskrevne varianter. Paa titelbladet staar, ifølge en notits af G. E. Klemming med Peringskiölds haand: »correctionerna uti thetta exemplar äro giorda af translatoren Gundmund Olufsson«. Men Guðmundur Ólafsson var Rugmanns efterfølger som translator ved Antikvitetskollegiet i Stockholm og døde 1695.

En sammenligning af Guðmundur Ólafssons tilføjelser

med 582 og 202 k viser, som paavist af Andrews (Modern Philology XI 83 ff.), en saa gennemført overensstemmelse, ogsaa med hensyn til læsemaader, som afviger fra 203, at det er ganske utvivlsomt, at det haandskrift, hvorfra de er taget, har nedstammet fra den afskrift af 203, som ovenfor blev kaldt x. Det har saaledes ikke haft nogen som helst tekstkritisk værdi og kan umulig have været ældre end ca. 1650 (jvf. ovenfor s. XIII). Naar ikke blot Bugge men ogsaa Scharovolskij imidlertid har tildelt Papp. fol. nr. 120 tekstkritisk betydning (varianter derfra er i deres udgaver betegnede *s*), beror det vel hovedsagelig derpaa, at ældre svenske forskere nævner et pergamenthaandskrift af sagaen, og der er al grund til at tro, at det er dette haandskrift, som Guðm. Ólafsson har benyttet. Bibliotekar G. E. Klemming har paa smudsbladet i Papp. fol. nr. 120 skrevet følgende notits herom:

»Rudbeck anför den pergamentshandskrift hvarur läsarterna äro tagna, på följande ställen i Atlanticans 3dje del: sid. 155, 401, 464, säger att han har den till låns från Peringskiöld, och omnämner några läsarter, som alldeles inträffa med de här inskrifna.

Peringskiöld nämner också samma handskrift, uti Vita Theodorici sid. 352, och lemnar ett utdrag derur, äfvenledes instämmande med det här tillskrifna. Som Rudbeck hade svårt att skilja sig vid de handskrifter han hade till låns, och denna numera ej finnes till, kan intet tvifvel vara om dess slutliga öde, hvilket den delade med så många andra dyrbarheter vid Rudbeckska husets brand 1702.

Detta exemplar bör således vara af vigt, såsom representant för den förlorade gamla hdsn.

G. E. K. [1850]«.

De af Klemming nævnte citater hos Rudbeck lyder saaledes (se O. Rudbäcks Atlands eller Manheims Tridie Del, Ups. 1698):

S. 155: »Vthi the gambla Böcker finnes så skrifwit,

att Iättahem kallades det som låg nårr om Gandwijk och söder om Lumbzland (Cod. R Archivi har: Ymes land för sunnan) och för än the Tyrkiar« o. s. v. Citatet, som er noget længere, stemmer helt overens med den svenske oversættelse i Verelius' udgave (jvf. nærv. udg. s. 89^{1-3}), men parentesen er enslydende med Guðm. Ólafssons tilføjelse: »ymis land fyrer sunnann« o. s. v. (jvf. nærv. udg. s. 89 n. 2).

S. 401. »*Unarvogi* pag. 89. som uti Codice Regio M. S. i Archivo af Secret. Pering Skiöld, och ett annat af Myrich. lånt, rätteligen står *Munnarvogi*«. Det omtalte sted (s. 89 hos Verelius) er 105^{8} i nærv. udg.; hertil findes der ikke nogen variant i Papp. fol. nr. 120, men derimod skrives »Munavoge« som variant til nærv. udg. 104^{26} (s. 88 hos Verelius).

S. 463—4. »Vti wår gambla Hervara Saga cap. 1. pag. 1. läs man . . . . . Om K. Gunmundz Son i *Glysiswall*. Att han war spaker, och setter d o m a n d i ifer oll þau Land, han d æ m d i aldrei rangan d o m. Och cap. 7 effter Archivi M. S. han war riet þ a m u r etc. ok rät þ æ m d e«. Det første citat stammer fra Verelius (nærv. udg. 89^{15} —90^{1}); det sidste stemmer overens med en variant hos Guðmundur Ólafsson (til nærv. udg. 114^{7}), men er stærkt forkortet; varianten lyder som nærv. udg. 34^{10-14}, men har »rett dæmde« svarende til »dœmði« 34^{14}.

Peringskiöld omtaler i sine »annotationes« til Cochlæus: Vita Theoderici regis Ostrogothorum et Italiæ, Stockh. 1699, s. 352, et haandskrift af sagaen paa følgende maade (der er tale om Nordboernes udvandring og tilbagekomst): »De priorum istorum migrationibus redituque ad suos, luculenta atque insignia exstant Testimonia in Historia Hervaræ quæ in pergameno scripta inter codices Regii Archivi Antiquitatum exstat, plurimis sane in locis auctior præ exemplari illo, quo usus fuerat Cl. Verelius in editione ejusdem operis. Ita vero habent verba illa, quæ indigitamus, Cap. 2.

Thessu samtiida komu austan Asiæ menn og Tirkiar, oc bigdu Nordurlaund. Foringiar theirrar ferdar voru brædur tveir, het annar Odin, en annar Alfur. Their bygdu sidan badir mestann luta Nordur Halfunnar: bygde Alfur hinn Eystra part og kalladi epter sinu nafne Alfheima. Thad Folk sem thar fæddest var fidara*) adrum Folke. Hin vestra lut Nordur halfunnar bygde Odin, og kallade Mannheima eda Mannheim. Bader their Brædur voru Kongar. Odin formadr theirra atti marga Sonu, urdu their aller mikler menn och riker«.

Her lyder første og sidste sætning som i Verelius' tekst (nærv. udg. 91^{20-23}), men resten som en marginal af Guðm. Ólafsson. I virkeligheden tyder alt paa at Peringskiöld har afskrevet citatet efter Papp. fol. 120. Retskrivningen er den samme saa at sige i de mindste enkeltheder, f. eks. »bigdu« fra Verelius men »bygde« fra Guðm. Ól.; særlig mærkes »adrum«, hvor Guðm. Ól. har »a/dru« med en lille streg over u. Men selv om Peringskiöld ikke citerer originalhaandskriftet, har han dog sikkert kendt det, og hans oplysning, at det var et pergamenthaandskrift, kan godt være rigtig, ti endnu i det 17. aarh. blev pergament paa Island undertiden anvendt til bøger. Kan de ovenfor (s. XXIV) nævnte henvisninger til et pergamenthaandskrift i U gælde denne codex? Dog kunde man spørge om Peringskiöld ikke havde taget fejl. Af en fortegnelse over det svenske Antikvitetsarkivs samlinger fra aaret 1693 ses, at der fandtes en »Hervara Tattur på Isländska Ms. in 4:to på Papper«, maaske det samme haandskrift som den »Herwarar Saga«, som Guðmundur Ólafsson bragte til Sverige 1684 (Gödel: Fornnorsk-isländsk litteratur i Sverige 1897 s. 285 og 181). Dette haandskrift er nu tabt, men overskriften Hervara Tattur tyder paa, at det har nedstammet fra 203, ti saadanne haandskrifter begynder

*) Trykfejl for fridara.

netop med overskriften »Hervarar þáttr hinn gamli«. Hvis vi antager at det er dette haandskrift, som Guðm. Ólafsson har taget varianterne fra, er det let at forstaa, at de stemmer overens med 582 og lignende afskrifter. Peringskiöld har da husket fejl og troet at varianterne stammede fra en membran af sagaen, som i saa tilfælde maatte være sporløst forsvunden, hvis den virkelig har eksisteret*). Dette kan dog kun blive en formodning. Kun saa meget er sikkert, at varianterne i Papp. fol. 120 er værdiløse; de stammer som allerede omtalt fra et haandskrift af samme klasse som 582 og 202 k, men er ofte noget tillempede for at kunne passe som indskud i Verelius' tekst. Nogle steder korrigeres unøjagtige skrivemaader hos Verelius, og fejl i hans tekst rettes undertiden ved konjektur; dette forekommer ikke sjældent i versene, hvor allitterationen er mangelfuld (se f. eks. s. 149 n. 22). Enkelte gange findes overensstemmelser med Hervarar rímur; de vil her blive anført:

---

*) For fuldstændighedens skyld anføres, at i Hickes Thesaurus II (1705) s. 310 ff. findes en fortegnelse over islandske haandskrifter i Antikvitetsarkivet i Stockholm, udarbejdet af Peringskiöld og dateret 13. marts 1701. Her nævnes »Herwarer Saga, continens res gestas inclutæ viraginis Hervoræ Angantyri filiæ, majorumque ejus ac posterorum, tam in Suecia Ridgothia Glæsisvallia et Gardaricia, quam in aliis Septentrionalium oris. Est a. hic MSS Codex longe emendatior atque locupletior illo vereliano, juxta quem Upsaliæ An. 1672 impressio Historiæ hujus facta est«. — I Salans udgave af Egils saga ok Ásmundar (Upsala 1693) forekommer nogle korte citater (s. 115, 117 og 122) fra et haandskrift af sagaen, som ifølge Salan var »vetustus codex«, men som i virkeligheden sandsynligvis har været den af Guðm. Ólafsson benyttede unge afskrift. Jeg blev først opmærksom paa disse citater efter at Papp. fol. 120 var tilbagesendt til Stockholm og har saaledes ikke været i stand til at sammenligne dem med Guðm. Ólafssons tilføjelser.

1. Det ovenfor (s. XLI) citerede stykke om Óðinn og Álfr har en parallel i rimerne og kun der (Herv. rím. I 30—39 jvf. s. LVII). Særlig mærkes, at i Papp. fol. 120 oplyses, at Óðinn og Álfr var brødre, hvilket rimerne ikke omtaler.

2. Udg. 96[5]. Guðm. Ólafsson retter »fòr um« hos Verelius (= »ferd um« i U) til »fridland«, saaledes ogsaa rimerne (»Þar áttu friðland Andgrímssynir orkusnjallir«, III 55).

3. Udg. 100[5]. Guðm. Ólafsson retter »fim bu« til »fimtan borger«, saaledes ogsaa rimerne (IV 65).

4. Udg. 101[25—6]. Guðm. Ólafsson retter »Allir heygdir« til »Oddur heygde þa brædur alla« og tilføjer efter eynni: »og var ad þeirri ydiu i heilann manud«. Det samme fortælles i rimerne (V 8, 11).

5. Udg. 111[28]. Guðm. Ólafsson retter »suerd i hendi« til »varpad Tyrfinge ùt ùr haugnum i hǫnd«. Dette minder om rimerne: »út var kastað hættum hjör Hervarar í greipar mund« (VI 42).

6. Udg. 118[24]. Guðm. Ólafsson retter »frijland« til »fridland«, maaske ved konjektur, men rimerne har »friðland« (VIII 44).

Disse overensstemmelser viser, at enten Guðm. Ólafsson eller hans forlæg har kendt rimerne eller muligvis et nærbeslægtet haandskrift af sagaen og optaget enkelte læsemaader derfra.

Papp. fol. nr. 121 er et eksemplar af Verelius' udgave, hvori Guðm. Ólafssons varianter er tilskrevne efter Papp. fol. nr. 120.

I *Papp. 4to nr. 79* findes som nr. VII en afskrift af Peringskiölds anmærkninger i hans eksemplar af sagaen. Overskriften lyder: »Annot. Io. Peringskiöld in suo Exemplari Herv. Saga ap. Dn. Langebec hodiernum possessorem«; med blyant er tilføjet »Broocmans hand«. Peringskiölds optegnelser begynder med følgende notits: »Obrect verterar Götriks Saga, Lagerlöf Hervara, Giöd-

ingen Bose Saga«, hvorpaa der følger en fortegnelse over de dage da distingen afholdtes i aarene 1648—73. Største delen af optegnelserne bestaar dog af varianter til sagaens tekst med overskriften »Ex mss. Archivi per J. Peringer«. Varianterne slutter med s. 104 i Verelius' udgave; de stemmer nøje med Guðm. Ólafssons marginalia i Papp. fol. nr. 120, men sproget er dog noget forvansket. Endvidere findes der nogle tilføjelser til Verelius' kommentar.

Papp. 4to nr. 62 er skrevet af Magnus von Celse († 1784) og indledes med en biografi af Verelius og fortegnelse over hans værker, samt en række citater vedrørende Heiðreks saga fra Resen, Torfæus m. m. Derefter findes en afskrift af Guðm. Ólafssons tilføjelser i Papp. fol. nr. 120 i to eksemplarer og tilsidst en notits om Guðm. Andrésson og flere islandske lærde (efter fortalen til Lexicon Islandicum 1683).

Papp. 4to nr. 63. Ogsaa her findes en afskrift af varianterne i Papp. fol. nr. 120; den er noget defekt, idet slutningen mangler. Haandskriftets sidste blade indeholder et citat fra Knytlinga saga, oplysninger om to svenske runestene, et brev til Peringskiöld angaaende en runeindskrift og dennes svar m. m.

*AM 345, 4to*, som tildels er skrevet af Jón Þórðarson (se Kålunds katalog), indeholder fem fornaldarsagaer; den tredje er »Sagann af Heidreke könge og hans ættmønnum«. Ved dens slutning staar: »I litlu töme skrifud Anno 1694 og endud 1. decembris«. Sagaen foreligger her i en ejendommelig bearbejdelse, men det haandskrift, som hovedsagelig ligger til grund, har utvivlsomt nedstammet fra den afskrift af 203, som ovenfor (s. XXXVIII) blev betegnet x. Scharovolskij har i sin udgave (s. LXII —III) samlet flere læsemaader, som viser, at dette er tilfældet, og muligvis kan dette haandskrift identificeres med 582; i hvert fald har de lignet hinanden i høj grad, hvad man let kan overbevise sig om ved at be-

tragte de læsemaader, som i Bugges udgave optages fra 345 (betegnet *a*), eller endnu bedre ved at sammenligne f. eks. gaaderne i 345 og 582. Imidlertid er der store afsnit i 345, som ikke stemmer overens med 582, og der kan ikke være tvivl om, at den kilde bearbejderen her har benyttet er de ovenfor (s. XXVI—IX) omtalte Hervarar rímur. Man kunde maaske tænke sig, at det ikke var selve rimerne, men den til grund for dem liggende redaktion af sagaen, som disse afsnit stammede fra, men herimod taler ikke blot den omstændighed, at hele stoffet genfindes i rimerne, hvad man i saa fald næppe kunde vente, men ogsaa det, at ord og sætninger, som i rimerne maa antages at være fyldekalk, optages i bearbejdelsen. Dette fremgaar bl. a. af følgende eksempel:

U's sætning »Heiðrekr konungr skipti þá liði sínu í þriðjunga« (125^{34}) har efter al sandsynlighed haft samme ordlyd i rimernes forlæg. I rimerne (XI 41) udvides den til et helt vers:

Heiðrik þá svo háttum brá,
sem hyggur að fullvel nægi,
sitt lið kná, þar segir frá,
hann setti í þrennu lagi.

345 har (bl. 40 v): »bra hann þä so hättum ad hann skifflte lide sijnu j þriä flocka«. — Der er ikke grund til her at anføre flere eksempler af samme art, men nærmere bekræftelse kan man faa f. eks. ved at efterse de sætninger i 345, som svarer til følgende vers i rimerne: III 95, V 22, VII 50, VIII 46, XVI 43, XIX 26.

Versene behandles i 345, særlig i haandskriftets første del, temmelig frit. I Hjalmars dødssang findes enkelte læsemaader, som oprindelig maa stamme fra U-redaktionen eller Ǫrvar-Odds saga, men udenfor dette ene kvad findes der ingen spor af andre kilder end de nævnte.

Brit. Mus. Add. 4859. Dette haandskrift omtales af Scharovolskij (s. LI), som dog ikke kender det af selv-

syn, og i AM 925, 4to; de her givne oplysninger beror derpaa. Det indeholder flere sagaer, hvoraf Heiðreks saga er nr. 18 (17, Scharovolskij) med overskriften Saga af Heiðreki konungi og hans ættmönnum. Ved slutningen staar: »...skrifaren Jon Þordarson Anno 1694« (925, 4to opgiver aarstallet 1696). Titel, skriver og alder stemmer saaledes overens med 345, og det samme er tilfældet med teksten, men der er dog nogle afvigelser, og i saadanne tilfælde synes 4859 at have den oprindeligste læsemaade (5^{5-6}: eit huert sinn 4859, einn 345; 5^{7}: sem sidr var til 4859, mangler 345). Scharovolskij tror derfor, at 4859 er originalen til 345.

345 blev hovedsagelig lagt til grund ved den udgave af sagaen, som udkom i København 1785. Fra denne udgave nedstammer sagaen i *JS. 160 fol.*, som er skrevet af Jón Egilsson paa Vatnshorn (»oc Endar So Bök þesse sem Ritud var á Stóra Vatnshorni I Ha/kadal og Endud ad ollu leite á Seinustu árum hinnar ätjándu alldar af I. E. S.« staar der ved haandskriftets slutning). — En direkte afskrift af 345 fra 18. aarh. findes i *Ny kgl. sml. 1701, 4to*.

AM 167 b, 8vo. Her findes et stykke med overskrift »Vr sogu Heidrekz kongz«, som omfatter nærv. udg. 54^{5}—81^{9}; fortsættelsen (til 84^{11}) er ved en fejltagelse indlemmet i *AM 164, 8vo* (bl. 70 ff). Björn á Skarðsá's kommentar er for største delen optaget. Stykket stammer middelbart eller umiddelbart fra 203. En afskrift af 167 b, deriblandt dette afsnit, findes i *Ny kgl. sml. 1891, 4to*.

I flere unge haandskrifter, særlig samlinger af Eddakvad, optages gaaderne som et særskilt kvad; ogsaa opløsningerne sættes paa vers, hvorved der fremkommer en vis lighed med samtalekvad som Vafþrúðnismál. Det ældste haandskrift, som har gaaderne i denne form, synes at være *R 692* i Upsala universitets bibliotek, som af Gödel sættes til 17. aarhundredes sidste halv-

del. Páll Vídalín († 1727) citerer en gaade med den omarbejdede opløsning (Skýringar yfir fornyrði lögbókar 92) og provst Jón Halldórsson omtaler i et brev 1729 Getspeki Heiðreks kóngs blandt Sæmundar Eddas »odæ« (Arne Magnussons private brevveksling 195). Rimeligvis er denne omarbejdelse foretaget i 17. aarhundredes sidste halvdel, men ikke 18. aarhundredes første halvdel, som antaget af Bugge (Sæmundar Edda 1867, s. XLVIII). Største delen af de haandskrifter, som i denne forbindelse kommer i betragtning, er imidlertid fra 18. aarh. Af selvsyn kender jeg følgende, som findes i det kgl. bibliotek i København: *Ny kgl. sml. 1108* og *1109 fol.*, *1866* (*1867*, kun én gaade), *1869* og *1873, 4to* (gaaderne i 1866, 1869 og 1873 bestemmes af Scharovolskij s. LIX som afskrifter af et haandskrift, som var i Jón Eiríkssons besiddelse og som nævnes i Hervarar saga 1785 s. VIII), *Thott 773 a fol.*, *1492, 4to* og *1499, 4to*. Overskriften er »Formáli (-mæli) at (til, af) getspeki (gest-) Heiðreks kóngs«; først præsenteres kongen og hans vismænd, hvorpaa der fortsættes med nærv. udg. 54[14] ff., og til slut er der to vers, som fortæller om falkens flugt ud af hallen. Grundlaget er utvivlsomt 203 eller et derfra stammende haandskrift. Af haandskrifter, hvori gaaderne findes, kan endvidere nævnes: *Lbs. 214, 4to* (Getspeki Heiðreks konungs), *522, 4to*, *636, 4to* (Speke Gests og Heidreks kongs) og *1199, 4to* (se Páll E. Ólason Skrá), et par haandskrifter i British Museum (se AM 925, 4to s. 173 og 177), *Ms. 21. 5. 2* i Advocates' Library i Edinburgh (AM 926, 4to s. 39, Olai Skulerud Catalogue 11) samt »codex Vidalinianus«, som nu skal være i Paris (Sæmundar Edda udg. af Bugge 450, jvf. dog Finnur Magnússons breve til Gräter i dansk Personalhistorisk Tidsskrift 1908, s. 178, 184).

Til slut nævnes, at i *Ny kgl. sml. 1251 fol.* er indlagt en seddel med fortegnelse over nogle haandskrifter

af Heiðreks saga. De der nævnte afskrifter kan identificeres som Ny kgl. sml. 1701, 1711, 1762 og 1769, 4to.

Det viser sig saaledes, efter at hele haandskriftsmaterialet er gennemgaaet, at kun forholdsvis faa har tekstkritisk værdi, nemlig:

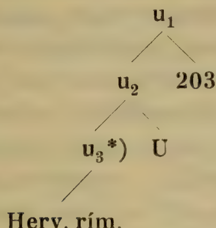
(R-redaktionen:) R.
(H-redaktionen:) H, suppleret ved 597 og 281, samt for enkelte gaaders vedkommende ved 203.
(U-redaktionen:) U, 203 og Hervarar rímur.

2. U's forhold til 203 og Hervarar rímur.

Som omtalt i beskrivelsen af 203 (s. XXIX) er det kun en mindre del af sagaen i dette haandskrift, som tilhører U-redaktionen, nemlig begyndelsen og slutningen. I Hervarar rímur er slutningen imidlertid saa afvigende, at man hovedsagelig er henvist til sagaens første del (nærv. udg. 89—94), naar man vil bestemme forholdet mellem de to haandskrifter og rimerne.

Det behøver ingen nærmere paavisning, at 203 ikke kan være afskrevet efter U, ti paa hver side i de afsnit, som er overleverede i begge haandskrifter, vil man kunne finde flere tilfælde, hvor 203 har rigtige læsemaader overfor U's fejl og skødesløsheder. Baade 203 og U gaar saaledes, rimeligvis gennem mellemled, tilbage til et fælles grundhaandskrift, som ingenlunde har været fejlfrit, hvad man let kan overbevise sig om ved et blik paa versene i sagaens sidste del. At rimerne ligesaa lidt som 203 kan grunde sig paa U, vil fremgaa af den nedenfor givne oversigt over læsemaader, som er mere oprindelige i rimerne end i U. Men da digteren selvfølgelig har fjærnet sig en hel del fra sagaens ordlyd, idet han satte den paa vers, er det klart, at en nøjagtig bestemmelse af det til grund for rimerne liggende haandskrifts stilling kan volde vanskeligheder.

Visse omstændigheder tyder paa, at afstamningsforholdet er saaledes:

203 har, ligesom H, sætningen Eptir—sitt 89^{12-13}; den mangler baade i U og Herv. rím. Ganske det samme gælder ordene á Hálogalandi 91^{15}. At enkelte smaating mangler i rimerne er dog ikke noget fuldgyldigt bevis paa, at det samme har været tilfældet i deres forlæg. Men der er ogsaa andre læsemaader, som peger i samme retning:

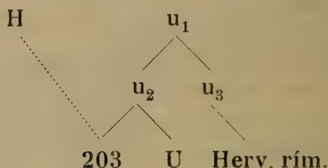
U, Herv. rím.**)	203, H.
90^4 Mannheimum U, heiminum manna Herv. rím.	Ymislandi.
91^{15} Bólmr (jvf. R's Hólmr).	Bólm.
92^{10} Dyrinn.	Durinn 203 (samme form Vǫluspá 10), Dulinn H (samme form i navneremser).
93^{21} Reitnir (skr. Reituer U).	Reifnir (saal. ogs. Hyndluljóð 23).
148^{4-5} stór borg U, borgin breið Herv. rím.	stǫð borg 203 (eks. mgl. i H).

Det sidste eksempel er dog af ringe betydning, ti dels kan U's læsemaade være den oprindelige, dels kan ordet »breið« i rimerne være indsat af digteren for rimets

*) Berettigelsen af dette mellemled vil senere blive paavist (s. LX). **) Alle citater fra rimerne her og i det flg. tages fra AM 614 b, 4to.

skyld. Forudsætningen for at de andre eksempler vil kunne begrunde det ovenfor skematiserede afstamningsforhold er, at overensstemmelse mellem 203 og H giver den for U-redaktionen oprindelige tekst, hvilket imidlertid ikke er ganske sikkert. Saadanne overensstemmelser kan nemlig være sekundære, ti naar 203 andre steder benytter H (jvf. s. XXX) kan det samme ogsaa være tilfældet i dette afsnit. I virkeligheden afviger 203 paa ét sted (nærv. udg. 92 n. 5) saa betydeligt fra U (og rimerne), at paavirkning fra H synes at være den mest sandsynlige mulighed. Det maa dog bemærkes, at blandt de ovenfor nævnte eksempler er der ét, som ikke saa gærne lader sig eliminere, nemlig navneformen Dyrinn i U og rimerne, ti 203's form Durinn, som bekræftes ved Vǫluspá, kan ikke stamme fra H, medmindre man antager, at kun vokalen er blevet rettet.

Det er saaledes ikke sikkert, at det ovenfor anførte skema udtrykker det virkelige forhold. Følgende mulighed kan ogsaa komme i betragtning:

At rimerne her opføres som stammende fra et mere oprindeligt haandskrift end 203 og U beror derpaa, at de har det rigtige víðfaðma (156[4]), hvor baade 203 og U har fejl (víðfarna, -farma). Nogen stor vægt tør man dog ikke lægge paa dette ene sted, ti der kan foreligge en rettelse i rimerne; i saa fald er u_1 i ovenstaaende skema unødvendigt, og u_3 bør da sideordnes med U og 203.

Medens det kunde have sin interesse at vide, hvorvidt de for 203 specielle overensstemmelser med H er

oprindelige eller sekundære, hvilket dog næppe kan afgøres, spiller spørgsmaalet om rimernes nøjagtige placering en ganske underordnet rolle. Deres værdi for sagaens tekstkritik er ubetydelig, fordi for det første grunder de sig paa en bearbejdet form af sagaen, hvilket senere vil blive paavist, for det andet kan der ikke blive meget uforandret tilbage af sagaens ordlyd, naar den er blevet omsat til vers. Dette gælder i en særlig grad rimernes sidste halvdel, hvor versemaalene er meget indviklede, og det kan i denne forbindelse nævnes, at Ásmundur, ligesom mange andre rimedigtere, ikke er i besiddelse af den taalmodighed, som udkræves, hvis den besværlige form skal forenes med nogenlunde forstaaeligt udtryk, og at han har en betydelig forkærlighed for det første paa det sidstes bekostning.

Man kan dog samle en række læsemaader fra rimerne, som er rigtigere end de tilsvarende i U eller i hvert fald ikke uden interesse til sammenligning. De vil her blive anført:

89[6]. Rimerne anvender her og overalt, hvor navnet forekommer, formen Goðmundur, ligesom 203.

89[10]. Ódáins.

90[3]. Navnet Arngrímr skrives i rimerne altid And- (saal. ogs. U 91[16]); denne skrivemaade beror rimeligvis paa udtalen angrím-, hvis eksistens i ældre islandsk kan sluttes af R's form 4[9].

90[4]. Eina mey, er Áma hjet, | úr heiminum manna | nam hann burt...

90[9]. Rimerne har her og senere den rigtige form Ögn (rim: gögn).

91[15]. Bólmur (saal. ogs. U). Dertil svarer i rimerne dat. Bólmi 91[17], 94[14].

92[5]. að sólarfalli.

92[8–9]. dverga tvo hann líta náði. Sverði brá yfir sindra

báða senn að bragði, | og utan steins þá öðling vígði. . . Læsemaaden »vígði« burde være optaget i teksten fra rimerne, 203 og H.

92^{10}. Dyrinn (saal. ogs. U).

92^{12}. Hann leggur á þá . . .

92^{18-19}. hann (ɔ: Svafrlami) aftur komi á stefnudegi.

92^{21}. Þá Dvalinn stóð í dyrunum steins. . . (saal. ogs. 203: steinsdurum).

93^{5}. Jötun Þjassa jöfur með því járni feldi (jvf. 203).

93^{11}. Svafurlama.

93^{12}. höggva skifti.

93^{17}. Eyfuru.

93^{18}. brullup (saal. ogs. 203).

93^{20-21}. Rimerne har fejlagtigt Brani (b rimbestemt) for Hrani (som senere forekommer). Af de andre navne mærkes: Brami, Barri, Reitnir.

93^{23}. tveggja.

94^{18}. Yngja. Formen forekommer to gange.

94^{28}. Veit hann bræður vera fyrir sjer voða stóra | og kyns ágæta . . . Her er »kyn« (jvf. R 6^{7}) utvivlsomt det oprindelige ord for U's »slekti«.

94^{30}. Hjálmar . . hinn hugarstóri.

95^{20}. At U her har udeladt en lignende stikpille til bersærken som H og R har, ses af rimerne: Auðvitað skal, eg tek heldur að höfðingja | góðkunnugan geymir hringa. En þann berserk ókunnan úr öðrum löndum, | sem fárligur líst oss falda ströndum.

95^{21-2}. Hvörs manns níðing held eg þig, ef hýran sprakka | áttu, fyrr en einvíg skakka. Til grund for dette vers ligger en læsemaade af samme art som R's.

95^{25-6}. Óttast hef eg aldri fyrri um yðar ferðir.

95^{29}. Kvað í þörf nú koma mundi . . .

96^{1}. Aldeigu borg.

97^{9}. Ólmir sex á askinn hvörn þá ýtar gengu.

97^{31-2}. í aftan munu við Óðin gista.

98^{1}. Aldri talaði hann æðru fyrr.

100^{5}. fimtán borgir. Her er »fimtán« sandsynligvis fejllæsning for »fimm tún« (ganske det samme findes i nogle fra R stammende haandskrifter) og »borgir« saa vilkaarligt tilføjet.

100^{20}. Fofnirs hnita foldin mig | fríðust síðast leiddi | á Agnafit. . .

102^{2-3}. kölluðu valla konuskap í kynni að verða.

102^{3-5}. Rimerne gaar her tilbage til en tekst, som har været mere oprindelig end U's, hvad man kan se ved sammenligning med H (14^{28-30}): Bjartmar skoðar barn og vonar betur gegni. | »Ætti eg stoða Andgrímssonu eftir megni. Upp á hauður ef hún nærist athugi vinir | með öllu dauðir ekki væri Andgrímssynir. Þó menjagerði margir hræðist málma þórar, | enn má verða af henni fæðist ættir stórar.

102^{21}. Hervör reiddist.

103^{8-9}. þinn talinn faðir trautt var rýr | með tárum Freyju. Hvorvidt de sidste ord kun er fyldekalk eller gengiver digterens opfattelse af de ord, som i U skrives »med fryd«, kan ikke afgøres.

103^{21-2}. þeirra auð eg öðlast skal eða annars deyja. Dette forudsætter den rigtige læsemaade i sagaens vers: nema ek áðr fǫrumz.

104^{5}. Rimerne har svarende til U's 18. vers: Móðir kunna taldi á trauða trúrra ráða, | bað ei nunna drauga dauða djarft ónáða. »Búning vona bitru fleins mjer být í færi, | sannprúð kona, sonur eins og sjálf eg væri«. Der har altsaa været et lignende prosastykke foran verset som i R (16^{24}).

104^{17}. Hervörs paatagne navn lyder i rimerne alle vegne Hjörvarður (jvf. 17 n. 8 og 114 n. 4 og 6).

105^{4}. Rimerne tilføjer som hyrdens ord flg. vers: Þegar sól er setst við fjöll, | sindrar eisa í loftið blá, | draugabólin opnast öll, | eldur og reykur gýs upp þá. Dette minder om H's »brennandi eldr leikr þar yfir, þegar sól gengr undir« (18^{14-15}).

107^{14}. bálið óð sem blautan reyk. Jvf. H 21^{30}.
107^{19}. Sváfu.
108^{5}. eru þjer.
108^{12}. Læsemaaden »úr munarheimi« bekræftes ved rimernes gendigtning af U's 37. vers: Menskur þótti eg maður fyr, | úr munar heimi býttu mjer | þann gjörðu drótt í stála styr | steyptan gulli dvergarner. Den forvanskning af versets første linje, som findes i U, har ikke været i rimernes forlæg.
111^{31}–112^{4}. betra sverði býttir frú | en buðlungs alla Noregs lóð.
113^{20}. búi þjer.
113^{33}. Glæsisvöllum.
114^{1-3}. Her findes de samme læsemaader som i U: Hjet hún þá enn Hjörvarður | sem hreystikempa í vigra jel, | og var þá sá öðlings bur | einkanliga tekinn vel.
114^{5}. Her er »vm« i U forvansket for »v« (ɔ: fimm), hvilket fremgaar af rimerne: veturnar skorti fylkir fá | fimm hundraða tölu á. Anmærkningen til stedet bør stryges.
114^{22}. minni hefnd.
114^{23}. Til det formodede »ætla eg« svarer i rimerne: dreg eg á grun.
115^{6}. algjörvastur.
115^{24}. væri, sagði hann, veisluspjöll | vænt að gjöra í föður míns höll. Jvf. H 34^{25}: kvez skyldu gera þeim nǫkkut ilt.
116^{7}. Angantýr.
118^{24}. friðland.
119^{7}. fyrrum hefði ei frænda mínum | för sú ægt með hraustleik sínum.
120^{11}. Heiðrek þá, sem hermir skrá, | við Helgu drotning sinni | átti son...
122^{9}. dísarsal.
122^{12}. Rimerne nævner, ligesom U, flere rejser til Saxland (á sumrum stór til Saxlands fór). Men U's »huort

sumar« er sandsynligvis fejl for »eitt sumar« eller »eitt huort sumar« (jvf. R: á einu sumri 44^{11}).

122^{26}. Rimerne kalder kongen i Saxland Áki.

124^{20}. Hlöður.

124^{23}. Finnland. Denne læsemaade burde være optaget i teksten.

124^{29}. Navnet skrives i rimerne Hrollaugur her og senere.

126^{8}. dýr og hjera.

126^{29}. Má ei skeiða meður brand, | manns nema vörmu blóði.

129^{23}. Gestur blindi. Senere forekommer baade nom. Gesturinn blindi og dat. Gestinum blinda.

130^{12}. reiðuglega lítur við, | en lítt hann kveðju tekur. Jvf. H 56^{16-17}: Konungr sá við honum ok þagði.

130^{22}. Stólar voru teknir til | tveimur á að sitja þeim. Jvf. H 56^{30}.

130^{25}. Fejlen i U findes ogsaa i rimerne: hvört er verk.

132^{25}. báru hadda bleika þær.

133^{5-6}. á köldum vetri hvítan skjöld.

133^{19-20}. kveð eg lítið kvikindið, | kóngvefju er nefnum vjer.

133^{27}. Gaaden gengives i rimerne: Hvörjar runnu rignd-ar tvær | reginfjalli, en hvör var mey, | er þó sonur, og áttu þær, | ei má þar við segja nei? Dette maa grunde sig paa rigtigere læsemaader end U har.

138^{8}. Her og svarende til 138^{11} har rimerne »drynhuarn (drin-)«.

139^{13}. so fluttist vetur um rúmið rutt. Her findes de samme fejl som i U.

139^{14-15}. Det mindre oprindelige ord »svínsinna« findes ogsaa i rimerne.

139^{16}. níu.

140^{6}. Ragvættir, það inni eg, einn þú veist til heilla seinn.

140^{17}. Hávaða undir fjöllum.

141^{1}. Greipá. Denne læsemaade bestyrker den i anmærkningen udtalte formodning, at Greipá i 203 stammer fra U-redaktionen.

141^{22}. Rimerne skriver her Damphstaðir og ligeledes (Damp-) svarende til 142^{2}.

144^{13}. í tvent.

145^{25}. barni.

146^{3-6}. Rimerne forudsætter her rigtigere læsemaader end U's: Hornungs barn á hauga veg | hlutlaust sat, þá skifti | öðling buðlungs eigu mjeg, | undan vondum kipti.

148^{2}. Myrkviðar skógur-skildi lönd.

148^{4-5}. Á fögru völlum borgin breið | við braut var kölluð af skógar leið.

148^{13}. á gylta hjálma glóaði þar.

148^{20}. syðsta.

150^{9-12}. Verset gengives i rimerne: Lútari hnje á hauðurs brún | heldur en sje í silkidún | við biðils knje að breka hún | um blíðu fje eða orma tún.

150^{21}. þegar var oss búið drykkju stjá.

150^{24}—151^{6}. Öngvan færan eg sje mann, | enn þó væri keyptur hann, | Hlöður sem bæri bardagann | bjóða nær og finna þann.

151^{17}. huslaði (se vers XIII 17 i rimerne).

151^{22}. Núna Húnum hvar skal þar...

152^{2}. á..Dyngju..dölum; saal. ogs. 152^{18}.

152^{3}. á Dúna heiðar leið; saal. ogs. 152^{19}: á..Dúna.. heiði.

152^{5}. Jassar fjöllum.

153^{11-12}. síst mjer líst að hræðast. Dette stemmer overens med U's læsemaade.

154^{13}. Höfðingjar þá heilir voru þó allir.

154^{19-20}. Rimerne gaar her tilbage til samme læsemaade som i U: Hlöður eggjar Húna fast af megni, | sagðist bjóða Gottum grið, | get eg nú sje seinunnið.

155^{11-12}. Brendar veigar bauð eg þjer. Her synes ordene »brendar veigar« at være en reminiscens fra 144^{18}.
156^{2}. Tilnavnet forekommer to gange i formen »úlfsham(ur)«.
156^{4}. víðfaðma.

Der kan, naar man ser paa disse læsemaader, ikke være nogen tvivl om, at rimerne i nogle tilfælde staar nærmere ved det fælles grundhaandskrift end U. Paa den anden side er der en hel del steder i rimerne, hvor indholdet afviger ganske betydeligt, ikke blot fra U men ogsaa fra de andre redaktioner, og det er her klart, at rimernes tekstform er uoprindelig og bearbejdet. Der indskydes en mængde smaa tillæg, om hvilke det dog tør siges med sikkerhed, at intet af dem beror paa gamle minder eller ukendte kilder. At gennemgaa alt dette vilde blive alt for vidtløftigt, og her nævnes derfor kun nogle af de vigtigste afvigelser.

De første linjer i U (89^{1-4}) udvides i rimerne og kombineres med andet stof til en beretning af følgende indhold: De hedenske og jætteagtige efterkommere af Cam, Noahs søn, flygtede bort fra Kanaans land og bosatte sig i Norden. Deres lande blev kaldt Jötnaheimar og Risaland*) nord for Gandvík. Disse jætter og halvjætter boede alene for sig, indtil ogsaa Japhets efterkommere, som ligeledes var hedenske men menneskelige og skønne af udseende, kom sejlende fra Asien. Deres førere var de to konger, Óðinn og Álfur. Den sidste tog østriget (austurríki) i sin besiddelse, og det fik saa navnet Álfheimar; de fleste af beboerne var skønnere end andre mennesker (jvf. U 91^{5-6}). Óðinn blev hersker over Sverige, men underkastede sig ogsaa Saxland og endnu flere lande, saa at han tilsidst var herre over største delen af Evropa. Tyrkerne fra Troja slut-

*) Risaland forekommer ogsaa senere i rimerne, hvor sagaen har Jǫtunheimar, nemlig 89^{6}, samt 120^{25}, hvor Heiðrekr for at træffe Hǫfundr sejler til Risaland.

tede sig til ham og bosatte sig i hans lande. Óðinn var klog og smuk og trolddomskyndig, og man dyrkede ham som en gud. Hans rige blev kaldt Mannheimar.

Ǫrvar-Oddr kaldes Naddoddur første gang han nævnes og forveksles senere med Islands første opdager.

Da Arngrimssønnerne kom til Samsø (jvf. 96[24]) siger rimerne, at de landede i Munarvogur, medens Hjálmar og Oddur landede i Unavogar paa den modsatte side af øen. Navnet Munarvágr forekommer i sagaens vers, hvor det dog er forvansket i U, men omarbejderen har sikkert optaget det fra Ǫrvar-Odds saga, som han uden tvivl har kendt (se særlig vers III 92—6, 107, IV 16—17). Svarende til Unnarvogi 104[26–7] har rimerne Munaðarvogi.

Sagaens korte omtale af Hjálmars og Odds kamp med Arngrimssønnerne (s. 98—99) udvides til lange kampskildringer af rimernes sædvanlige art.

Hǫfunds raad (116[17–25]) afpasses tildels efter de senere begivenheder: Ekki heldur öðrum bjarga um skal hirða, | er fjelaga sinn fór að myrða... Einninn trúnað ekki frillu allan segi. Der tilføjes to raad: Á grið sín aldri gangi sjálfur geð að tæla, | nje með sjer hafi marga þræla, | menn hertekna þeygi dæla. Det første sigter til modtagelsen af Óðinn.

Tyrfings tre ugærninger er ifølge rimerne Angantýrs, Haraldr og Hálfdans og endelig Heiðreks drab.

Skønt Hǫfunds fjærde raad i rimerne er blevet ændret (se ovenfor), er den begivenhed, som det sigter til, afpasset efter raadets oprindelige form (»at hann sé eigi úti síð hjá frillu sinni«). Det fremhæves nemlig, at Heiðrekr kom sent hjem fra jagten (jvf. s. 126) og mødte Sifka ude. De senere begivenheder er afvigende fra sagaen; efter at Heiðrekr er blevet befriet (jvf. 128[1]) sejler han hjem til Reiðgotaland, men kommer snart tilbage med hundrede krigsskibe. Det kommer dog ikke

til kamp mellem de to konger, ti Hrollaugr faar at vide, at hans søn er i live og ønsker derfor fred.

Af gaaderne optages kun følgende (med U's nummer): 1, 7, 4, 11, 23, 3, 15, 9, 8, 26, samt naturligvis 28. Grunden er sikkert den, at digteren her har valgt et meget vanskeligt versemaal, hvilket var saa meget mere uheldigt, som det her netop kom an paa, at bevare saa meget som muligt af gaadernes forblommede udtryk. Han har derfor opgivet at faa alle gaaderne med, og de faa, som han omdigter, er meget uklare og mislykkede.

Afsnittet om Heiðreks drab (jvf. s. 140) er omarbejdet, for at der skal blive anvendelse for Hǫfunds femte raad. Heiðrekr drog ud paa en rejse og red paa sin bedste hest, og de ni trælle, som ogsaa havde gode heste, fulgte ham, men resten af følget blev noget tilbage. Om aftenen opslog kongen og trællene deres telte under Hávaðafjǫll, og her blev kongen dræbt.

Kampene i sagaens sidste del, særlig det store Hunnerslag, skildres meget udførligt. Hunnerhærens størrelse er i begyndelsen »hundrað þúsundir þrennar...og sjötigir, hundruð átta að auki«. Lignende oplysninger gives om modstandernes antal, og læseren underrettes af og til om, hvor mange der er tilbage. Ved slagets slutning er 300 Hunner og 15000 Goter i live. Største delen af slagskildringerne bestaar af traditionelle vendinger. Paa slagets tiende dag kommer endelig afgørelsen. Ormarr bliver dræbt af Humli, Humli af Gizurr, Gizurr af Hlǫðr, Hlǫðr af Angantýr. Herlaugr, som deltager paa Angantýrs side, bliver farligt saaret, men helbredes og bliver konge i Garðaríki.

Svarende til U's 20. kap. har rimerne et afsnit, som her gengives: Angantýr herskede over Reiðgotaland til sin død og derefter hans søn, Heiðrikur úlfshamur. Slægten kan fra de otte stamfædre, Óðinn, Álfur, Goðmundur á Glæsisvöllum, Andgrímur, Starkaður, Gylfi,

Þjassi og Bjartmar, føres ned til Islændinge. Derpaa gives følgende slægtrække: Heiðrikur úlfshamur—Hildur —Hálfdan snjalli—Ívar víðfaðmi—Álfhildur gift med Valdar konge i Danmark—(Haraldur hilditönn og) Randver—Sigurður hringur—Ragnar loðbrók—Björn járnsíða —Ásleikur—Hróaldur hryggur—Björn byrðusmjör—Þórður landnamsmand paa Höfðaströnd, fader til elleve sønner og otte døtre. Denne slægtrække beror, som man ser, paa det stykke, som i U findes 155[25]—157[10], kombineret med Landnáma (udg. 1925 s. 108). Men rimerne har intet svarende til resten af tillægget om de svenske konger (157[11] ff.).

Med hensyn til den form af sagaen, som repræsenteres af rimerne, er der to muligheder. Enten ligger der en omarbejdet prosatekst til grund for dem, eller ogsaa er det selve forfatteren, Ásmundur Sæmundsson, som har ændret indholdet samtidig med at han satte det paa vers. Mod denne sidste mulighed taler ikke blot, at saaledes plejede almindelige rimedigtere næppe at bære sig ad, men ogsaa det, at Ásmundur et par gange henviser til sagaen angaaende ting, som ikke findes i U, nemlig XI 29 (= U 124[32]): Tvævetur sá buðlungs bur | birtir sagan væri | Herlaugur. . og XIX 33 (i skildringen af Hunnerslaget): Tuttugu mílur trú eg heyra mátti, | þegar þeir riðu rómu að, | ritað so hef jeg lesið það. En fuldstændig nøjagtig gengivelse af denne omarbejdede tekst er rimerne dog sikkert ikke; visse forkortelser skyldes rimeligvis Ásmundur, og et steds gør han endog selv opmærksom paa, at dette er tilfældet (Til virða skæðra vil eg ei | vífsins öll hjer orðin tjá VI 28, om Hervǫrs samtale med gengangerne).

3. Forholdet mellem R, H og U.

Flere forskere er kommet ind paa spørgsmaalet om forholdet mellem Heiðreks sagas redaktioner, men saalænge man kun tog hensyn til de to, som aftrykkes i

Bugges udgave, H og R, var grundlaget for undersøgelserne ikke af en saadan art, at sikre resultater lod sig udlede deraf, undtagen i nogle tilfælde. Efter at Andrews havde paavist U's uafhængighed af H og R, blev der mulighed for en sikrere bedømmelse af overleveringen. I en afhandling i Modern Philology XXI (1923) 187—199 (jvf. samme tidskrift XVIII 29—36, hvor sagaens vers behandles udførligere end her vil blive gjort) udreder Andrews forholdet mellem redaktionerne paa en maade, hvortil jeg i de allerfleste tilfælde kan slutte mig.

R 1^{1}—4^{11}. H 1^{4}—4^{25}. U 89^{1}—93^{19}. R nævner først Sigrlami, konge i Garðaríki, som fra nogle dværge havde faaet det udmærkede sværd Tyrfingr. Sværdet beskrives. En viking ved navn Arngrímr bliver kongens hærfører og støtte, og faar til slut ikke blot kongens datter, Eyfura, til ægte, men ogsaa sværdet som gave. Derpaa bosætter han sig i sit fædrenehjem i øen Hólmr. Dette sidste navn er imidlertid fejllæsning for Bólm(r), hvilket ikke blot fremgaar af H og U, men ogsaa af et vers (8) i Ǫrvar-Odds saga: þeir í Bólm austr | bornir váru.

Svarende hertil har H og U et forholdsvis udførligt afsnit, som i forhold til R maa anses for uoprindeligt. Det kan deles saaledes:

1. En kortfattet geografisk orientering, som i U indledes med en henvisning til gamle bøger, og i forbindelse dermed omtales kong Guðmundr paa Glasisvellir (Glæsis-) og hans søn Hǫfundr. Et lignende stykke, hvor i hvert fald Hǫfundr har været omtalt, maa ogsaa have staaet i R, hvor Hǫfundr begynder at spille en rolle i sagaen, men her er nu lakune i R. Stykkets plads er i H og U uheldig, ti Hǫfundr bør naturligvis ikke præsenteres sammen med de slægtled, hvortil hans hustrus urgamle forfædre hører. Ligeledes er det paafaldende, at allerede her nævnes, hvad der skete efter Guðmunds død; dette findes i H og 203 (jvf. s. XLIX—L),

men ikke i U. Grunden til omflytningen af stykket om Guðmundr er sikkert den, at man har fundet rimeligt, at han blev omtalt sammen med de andre stamfædre til Heiðreks slægt. — Der er mellem H og U enkelte afvigelser, som dog er af ringe betydning. U's omtale af Tyrkernes ankomst til Norden (89^{3-4}, jvf. 91^{20-21}) er maaske senere indsat. Derimod synes Mannheimar i U (89^{5}) at være rigtigere end Ymisland i H (1^{8}), ti meningen synes at være, at der ogsaa boede jætter i Ymisland, og at folkeblandingen bestod deri, at de giftede sig med kvinder fra den længere sydpaa liggende menneskeverden.

2. En slægtrække, som fra stamfædrene Arngrímr (Hergrímr) og Álfr føres ned til Arngrímr i Bólm. Nogle hovedbegivenheder i slægtens historie omtales. Der kan nu ikke paavises nogen kilde, hvorfra dette afsnit kan stamme. Der er nogle berøringspunkter med Gautreks saga (Ranisch udg. s. 12) men ikke noget afhængighedsforhold. Paa grund af H's alder maa man antage, at det fælles grundhaandskrift for H og U har været saa gammelt, at den mulighed ikke er udelukket, at afsnittet kan bero paa mundtlig tradition, som sagaens oprindelige forfatter ikke har kendt eller ikke brudt sig om at benytte. U har udførligere tekst end H, og dette maa forklares saaledes, at H forkorter. Saadanne træk som omtalen af Starkaðs tvekamp med Hergrímr (90^{18-19})*) og skildringen af Álfhilds bortfjærnelse (91^{3-8}) synes at maatte bero paa gamle minder. Undertiden er sammenhængen i H uklar; det motiveres ikke, hvorfor Þórr pludselig optræder som Starkaðs drabsmand, og det udelades, at Starkaðr efter Hergríms drab beholder hans søn Grímr hos sig, men dette er nødvendigt for at man skal forstaa, at Grímr senere følger med Álfhildr. U's

*) Stedet »enn efsti foss at Eiði« er maaske Ulefoss i nedre Telemarken (jvf. Bugge NS 351).

sætning Álfheimar—Raumelfar (91^{2-3}) genfindes næsten ordret i Ynglinga saga (Hkr. I 81). U's slægtrække Arngrímr—Hergrímr—Grímr passer ifølge gammel navneskik bedre end H's Hergrímr—Hergrímr—Grímr. Hvorvidt Bauggerðr i U eller Baugeiðr i H*) er det rigtige kan ikke afgøres, men den første form er ellers ukendt. At H (og 203) henfører øen Bólm til Hálogaland er fejlagtigt og har, da det mangler i U, maaske ikke staaet i U og H's fælles original.

3. Sigrlami søn af Óðinn omtales. U ved en del mere om ham end H, og H synes ogsaa her at være forkortet. I hvert fald maa H have udeladt, at Sigrlami var konge i Garðaríki, ti dette findes baade i R og U (jvf. i H, at Arngrímr kommer til hans rige paa et togt til Bjarmaland 4^{15}). Hvad R ved om Sigrlami tilskrives i H og U ikke ham men hans søn Svafrlami. At dette ikke er grebet ud af luften synes at fremgaa deraf, at ogsaa i Ǫrvar-Odds saga er Eyfura datter af Svafrlami. Den der indførte dette træk i Heiðreks saga forkastede dog ikke Sigrlami, men gjorde ham blot til Svafrlamis fader. At H én gang skriver Sigrlama (4^{16}) er vel kun en skrivefejl.

4. Sværdets erhvervelse og Svafrlamis død. Den fortælling, som H og U har herom, er vistnok blot opdigtet ud fra R's sætning »þessi konungr hafði eignaz sverð þat af dvergum, er Tyrfingr hét«, som igen beror paa vers (R 23, 26), hvor ogsaa dværgen Dvalinn nævnes. Der indføres saa motivet om dværge, som tvinges til at smede sværd, men som til gengæld udleverer det med en forbandelse (jvf. Ásmundar saga kappabana, Zwei Fornaldarsögur 82). I R er der ikke tale om noget saadant, men netop paa Tyrfingr, som under alle omstændigheder var et farligt sværd, syntes en saadan oprindelse godt at kunne passe. R oplyser, at sværdet

*) Bugge læste Bauggerðr i H (NS 204).

(ligesom Dáinsleif Sn E I 434) blev en mands bane hver gang det blev draget, og dette optages i forbandelsen, men naar der tilføjes, at der skal begaas tre ugærninger med sværdet, saa er dette traditionelle tal (jvf. Gautrekssaga udg. af Ranisch s. 29) indsat uden tilstrækkelig omtanke, ti i selve sagaen er det vanskeligt at paavise netop tre saadanne ugærninger. Først og fremmest maatte forbandelsen dog naturligvis gaa ud over Svafrlami, som tvang dværgene til at smede sværdet, og det blev saaledes nødvendigt at gøre Arngrímr til hans fjende og lade ham i en kamp faa fat paa hans eget sværd for at dræbe ham dermed, hvorpaa han tager Eyfura til ægte (jvf. Aarbb. f. nord. oldk. 1911, 25—7). — Ogsaa i dette afsnit er U i det hele taget noget udførligere end H; bl. a. kender U navnet paa Eyfuras moder. Baade Dulinn og Durinn, men ikke Dyrinn, findes ogsaa andre steder som navn paa en dværg, og det er ikke let at sige, hvilket navn her er det oprindelige.

Sagaens begyndelse viser saaledes, at baade H og U gaar tilbage til en omarbejdet form af sagaen, medens R nærmest synes at repræsentere den oprindelige tekst. At udlede R-teksten fra den form af sagaen, som H og U har, er ikke muligt. Det kan allerede her nævnes, at dette resultat i det følgende vil blive bekræftet. Men deraf følger, at naar R og U stemmer overens overfor H, maa det sidstes tekst antages for at være uoprindelig. Med hensyn til overensstemmelser mellem R og H overfor U gælder det samme kun i en vis grad, hvilket nærmere vil fremgaa af det følgende.

R 4^{11}—8^{1}. H 4^{25}—7^{32}. U 93^{19}—95^{27}. Af Arngríms og Eyfuras tolv sønner nævner R kun seks, og tilføjer, at det ikke kender navnene paa de andre. H og U har alle navnene, maaske fra et gammelt vers, som bl. a. findes i Hyndluljóð 23 (se f. eks. Eddica minora s. xc og 105), dog tildels med andre navne end i sagaen. Endvidere

nævner H og U tre af brødrenes sværd*), medens R kun kender Tyrfingr som Angantýrs sværd, som han dog først paa et senere tidspunkt faar som gave. Overhovedet skildres brødrenes færd udførligere i H og U end i R. At R ikke kan afledes af den tekst, som H og U repræsenterer, ses bedst af tilføjelsen »eigi eru nefndir fleiri« efter de seks brødres navne. U's selvstændighed overfor H fremgaar af sværdsnavnet Hrotti, som ogsaa kendes andre steder fra, medens H har det fejlagtige Broti.

Det følgende afsnit om brødrenes bejlerfærd til Upsala synes ved første øjekast at fremvise et nyt forhold mellem redaktionerne. Overensstemmelserne i ordlyden mellem R og U er iøjnefaldende, medens H nærmest synes at staa isoleret. Dog stemmer H og U overens deri, at de kalder Upsalakongen Yngvi, medens han i R hedder Ingjaldr, et navn som bekræftes ved Ǫrvar-Odds saga. Hans datter kaldes i H og U, ligesom i Ǫrvar-Odds saga, Ingibjǫrg; R har ikke dette navn i prosaen, men da det forekommer i et vers (R 10) har forfatteren naturligvis kendt det. Der er, naar man ser nærmere efter, ingenting som forbyder at antage, at H og U ogsaa her har fælles oprindelse overfor R. Men U har i alt væsentligt bevaret den oprindelige ordlyd, medens H ændrer og forkorter.

Først og fremmest lader H Angantýr optræde som bejler, medens det i de andre redaktioner er Hjǫrvarðr. Grunden til ændringen er klar. I kampen paa Samsø var det naturligst, at de to rivaler blev stillede overfor hinanden. At Hjálmarr her kæmpede med Angantýr stod imidlertid ikke til at ændre, ti det fremgik af hans dødssang. Altsaa maatte Angantýr gøres til bejler. Herved kommer bearbejderen dog fra asken i ilden, ti kort

*) Mistilteinn som Sæmings sværd nævnes ogsaa i Griplur III 53 (Rímnasafn I), men kilden er vistnok Heiðreks saga (Andrews i Mod. Philology X 51).

efter at Angantýr har aflagt det løfte ikke at ville ægte nogen anden kvinde end Ingibjǫrg gaar han hen og gifter sig med Bjartmars datter. Man kan ganske vist bortforklare denne modsigelse (jvf. Aarbb. f. nord. oldk. 1911 s. 22), men naar R og U er enige i at Hjǫrvarðr er bejleren, maa vi forudsætte, at dette er det oprindelige i sagaen.

Endvidere har H et stykke om Tyrfingr paa et højst paafaldende sted ($5^{31}-6^{21}$). I U findes intet tilsvarende, og der kan ikke være tvivl om, at Andrews (Mod. Phil. XXI 189) har bestemt det rigtigt som en noget sammentrængt gengivelse af sværdets beskrivelse i en R-tekst (jvf. 2^{1}—3^{9}). At den blev indsat her, kan forklares saaledes, at H-redaktionens ophavsmand (som vistnok er Haukr selv) først fik fat paa R-haandskriftet efter at han havde afskrevet sagaens begyndelse.

Den ovenfor (s. LXII) fremsatte antagelse, at H-teksten er forkortet, bekræftes ogsaa her. Ikke blot er H mere kortfattet end de andre redaktioner, uden at man dog kan være tilbøjelig til at tro at de udvider, men det har ogsaa en fejl (6^{23}), som bedst kan forklares som en følge af forkortningen. Hvis det er rigtigt, maa man tro, at den er foretaget af Haukr selv, ti hvis han i sit forlæg havde fundet en saadan fejl, vilde han sikkert have rettet den.

R 8^{1}—9^{2}. H 8^{17}—8^{32}. U 95^{27}—96^{23}. Den vigtigste afvigelse er her, at medens brødrene i R først rejser til Bjarmarr jarl, hvis datter Angantýr faar til ægte, derpaa hjem igen og endelig til Samsø, drager de i H og U direkte fra jarlen, som her kaldes Bjartmarr, til øen. Ogsaa herom gælder det, at man snarere kan tænke sig, at R's fremstilling er blevet ændret end det modsatte. Ved en saadan ændring opnaas, at Angantýr drømmer om sin død umiddelbart før kampen forestaar. Ligeledes skulde man vente, hvis han var kommet hjem

efter brylluppet, at han havde taget sin hustru med, men det ses senere, at hun er blevet tilbage hos faderen. Hvis man antager, at det fælles grundhaandskrift for H og U har henført brødrenes hjem til Hálogaland, ligesom H, og jarlens sæde til Aldeigjuborg, ligesom U, hvilket dog er meget usikkert, er det naturligt, at ruten Bólm—Aldeigjuborg—Bólm— Samsø blev simplificeret.

Ogsaa her finder man spor af, at H er bearbejdet i forhold til U. Angantýrs drøm fortælles i modsætning til R og U i direkte tale, — som H ogsaa ellers har forkærlighed for, jvf. Svafrlamis tale til dværgene, ordskiftet i Upsalakongens hal o. s. v., — men dog bliver paa et sted »þeir sneri« staaende for »vér snerim« (8^{26}). H udelader ganske beretningen om Arngríms afskedtagen med sine sønner, men U viser, at den har staaet i grundhaandskriftet, dog, i modsætning til R, naturligvis før brylluppet. Da Angantýr i U (og H) allerede før blev omtalt som ejer af Tyrfingr, maatte det udelades, at Arngrímr gav ham sværdet ved denne lejlighed. Men sætningen »kvað þeim nú í þurft mundu góð vápn koma« (95^{29}) er alligevel blevet staaende. At Angantýrs hustru hed Sváfa fortælles baade i R og U. H har navnet kun i et vers (H 8) i en form, som grunder sig paa fejllæsning.

R 9^{2}—14^{19}. H 9^{26}—14^{23}. U 96^{24}—101^{29}. Om kampen paa Samsø, som ender med alle Arngrimssønnernes og Hjálmars fald, har R og U en udførlig beretning, som dog for en stor del bestaar af vers. I H er dette erstattet med et ganske kort uddrag og en henvisning til Ǫrvar-Odds saga, hvilket naturligvis er uoprindeligt. Haukr eller maaske en ældre afskriver, som har været i besiddelse af Ǫrvar-Odds saga, har ikke brudt sig om at ofre tid og pergament paa afskrivning af et afsnit, som han allerede havde, om end i en noget afvigende form.

I H's korte uddrag er der et par punkter, som fortjener opmærksomhed. R fortæller at brødrene straks da de kom til øen fik øje paa modstandernes skibe og overfaldt dem. I U gaar de først op paa øen, og det samme fortælles i H (»gengu upp á land at leita Hjálmars«). Efter henvisningen til Qrvar-Odds saga synes denne saga nærmest at være kilde til H's uddrag. Derpaa tyder læsemaaden Munarvágar 10^{30} og den omstændighed, at Ingibjǫrg segner død om ved synet af Hjálmars lig og bliver højlagt sammen med ham. R og U lader hende dræbe sig selv og omtaler ikke højlægningen. At Hervarar rímur her stemmer overens med H kan ikke bruges som argument for U's uoprindelighed paa dette punkt, ti der er i rimerne utvivlsom paavirkning fra Qrvar-Odds saga (jvf. s. LVIII).

Hvad R og U angaar, er der ret betydelige afvigelser i ordlyden, men der kan dog ikke her, ligesaa lidt som de fleste andre steder, være tvivl om, at begge haandskrifter gaar tilbage til den samme skrevne tekst. Stedet, hvor kampen foregaar, kaldes i R Unavágr (9^4), i U Unavágar (96^{28}). Man maa nærmest tro, at dette skyldes en uagtsomhed i det fælles grundhaandskrift eller maaske hos sagaens forfatter, ti det fremgaar senere af et vers (R 25), at det rigtige navn er Munarvágr, og denne læsemaade har R ogsaa senere i prosaen (18^1), hvor det dog parafraserer et vers (H 1^{1-4}), i hviket m var bestemt ved allitterationen. Derimod gennemfører U formen uden m (104^{26}, 105^8).

At udrede forholdet mellem R og U her er iøvrigt vanskeligt. Saa meget er dog sikkert, at i versene har U flere læsemaader, som er bedre end R's (tveir fullhugar, en á hlið brynja o. s. v.), og verset R 11 staar i U paa sin rigtige plads. Undertiden stemmer U's læsemaader i versene overens med Qrvar-Odds saga. Hvis U her havde bevaret det for Heiðreks saga oprindelige, maatte man antage, at R havde ændret i en

grad, hvortil man ellers ikke finder mage i dette haandskrift (se versene R 4^2 9^{1-2} 10^{7-8}), men det er f. eks. ikke udelukket, at en afskriver kan have kunnet versene udenad og ændret derefter. Paa den anden side venter man, hvis U havde laant fra Ǫrvar-Odds saga, at nogle af den sidstes plusstrofer var optagne, men dette er ikke tilfældet.

Den første mulighed er maaske den rigtigste. I hvert fald synes R-teksten ikke at være saa god her som ellers. Det kan saaledes være et spørgsmaal, om Hjálmars og Odds samtale før kampen ikke er bedre bevaret i U (97^{26}—98^{14}) end i R (10^3—11^2). U har her et vers (U 4), som ganske vist er meget forvansket, men som ogsaa findes i Ǫrvar-Odds saga i en form, som næppe kan være grundlaget for U's (Hliðum vit fyr hjaldrviðum aldri þótt okkr atalt þykki). I R parafraseres det (10^{11-12}). Man kan ogsaa være tilbøjelig til at mistænke R-teksten, naar det først hedder, at Hjálmarr »gekk fram í móti Angantý«, og derefter »snúaz þeir í móti Hjálmarr ok Angantýr« (11^{15-17}). Naar U oplyser at Odds skjorte var fra Irland og at Hjálmars lig blev bragt til Sverige, saa stemmer begge dele overens med Ǫrvar-Odds saga, men om dette hører oprindelig hjemme i Heiðreks saga eller ej kan næppe afgøres.

R 14^{19}—17^6. H 14^{25}–17^{19}. U 102^1—104^{12}. Atter her staar U og H sammen overfor R, idet de begge har den oplysning, at jarlen paa trods af manges raad bestemte at Hervǫr skulde opfødes. Den betydeligste afvigelse, som findes her, er, at H udelader episoden om Hervǫrs mellemværende med trællene, tilligemed hendes versificerede samtale med bedstefaderen. At H imidlertid har kendt versene, ses af det korte referat: »Hón kømr at jarli einn dag ok mælti: brott vil ek heðan, því at ekki fæ ek hér ynði« (jvf.: fæ ek ekki hér ynði et næsta). Grunden til udeladelsen er sikkert ikke blot H's almindelige hang til forkortelse, men ogsaa hele

episodens usandsynlighed (Hervǫr faar først nu at vide, hvem hendes fader var) og versenes mangelfulde tilknytning til prosaen (hvem er Fróðmarr? hvad er det for drømme Hervǫr hentyder til?).

R 17^{7}—21^{13}. H 17^{19}—21^{27}. U 104^{14}—107^{10}. Ogsaa her er der god overensstemmelse mellem R og U, medens H synes at være forkortet. Fælles for H og U er omtalen af højildenes blussen og hyrdens forskrækkelse før versene. Den største afvigelse er her, at H gengiver Hervǫrs samtale med hyrden først i prosa, dog med en temmelig grov misforstaaelse af et vers (H 4); derpaa nævnes hyrdens flugt, og saa optages versene i deres helhed. Dette maa forklares saaledes, at en afskriver først har villet udelade versene, men af en eller anden grund har opgivet dette igen. Ganske ubetydelig er H's tilføjelse om vikingehøvdingens død (17^{22}).

Selve kvadet om Hervǫrs samtale med hyrden har i alle redaktioner afvigelser fra det oprindelige. U har versene i rigtig orden, men opfatter baade det første halvvers (U 19^{1-4}) og det sidste vers (U 25) som hørende med til samtalen, skønt de begge i virkeligheden er rent fortællende. Desuden er der en mængde smaafejl i teksten, som altid i U's vers. H har de samme vers som U, og teksten er bedre, men her er til gengæld den fejl, at det sidste vers (H 7) er flyttet frem foran H 5, naturligvis fordi verset H 5 er blevet misforstaaet, som om Hervǫr der talte om hyrdens flugt; altsaa maatte det vers, hvori selve flugten omtales, staa før. R udelader begge de fortællende vers (H 1^{1-4} og 7), sikkert med vilje, da deres indhold var optaget i prosaen (18^{1-2} og 21^{12-13}) Der er saaledes kun samtaleversene tilbage, men ét af dem (H 4, U 22) er oversprunget; for at faa den regelmæssige afveksling i samtalen har man saa ombyttet versene H 5 og H 6 (R 22 og 21), uden at tage hensyn til, at første halvdel af det

vers, som stilles først, netop hentyder til slutningen af det vers, som stilles sidst (jvf. Aarbb. f. nord. oldk. 1911, s. 11). Det er heraf klart, at mellem R og den originale saga ligger mindst én afskrift.

I selve versene er der betydelige varianter. Særlig mærkes, at der i H synes at foreligge bevidste omdigtninger (se versene H 2^{5-6} og 6^{5-8}), ti ifølge den her hævdede opfattelse af redaktionernes forhold, maa overensstemmelse mellem R og U give den oprindelige tekst.

R 21^{12}–32^{11}. H 21^{28}—33^{15}. U 107^{11}—113^{27}. I prosastykket foran kvadet har H den tilføjelse, som naturligvis er urigtig, at Hervǫr saa højboerne staa ude (21^{28}). Selve kvadet er bedst bevaret i H; her mangler kun et halvvers (H 26^{5-8}), som maaske er udeladt af den grund, at en skriver troede det var fejlagtigt, at det blev gentaget her (jvf. verset H 17). U overspringer to vers (R 30—31, H 15—16), men efter at disse vers var borte, passede det foran dem staaende prosastykke ikke, og det blev derfor flyttet længere frem (108^{23-4}). Ligeledes mangler der to vers (H 19—20, U 35—36) i R, hvilket sikkert ogsaa er en overspringelsesfejl, ti verset R 34 staar umotiveret (og er da ogsaa forvansket i R), medmindre H 20 staar foran det. Kvadet afbrydes i R ved lakunen. Derefter har U et vers (U 45), som ikke findes i H og som ikke gør et oprindeligt indtryk; det er en genklang af to vers i det foregaaende (U 39 og 43) og ikke nødvendigt, ti ogsaa andre steder tillægges der Angantýr to sammenhængende vers (R 27—28, 32—33). Paa den anden side maa det bemærkes, at gentagelser ogsaa ellers spiller en rolle i digtet, saa at for den sags skyld kan verset maaske nok gaa an.

Hvad læsemaader i kvadet angaar, er der fejl i hver enkelt redaktion. U og H staar undertiden sammen, bl. a. har de ligesom før Svafrlami for R's Sigrlami (H 8, U 26); i verset R 34^{7-8} har R bedre tekst

end H og U (jvf. Aarbb. f. nord. oldk. 1911, s. 14). Af særlig betydning er R's overensstemmelser med U overfor H, som findes i versene R 25, 29, 33, 40 m. m.

R lakune. H 33[16]—34[27]. U 113[28]—115[27]. Hvad man med sikkerhed kan sige maa have staaet i lakunen i R, er, foruden slutningen af kvadet, følgende: 1. Hervǫr kommer bort fra øen. 2. Hǫfundr omtales første gang (i modsætning til H og U, jvf. s. LXI). 3. Hervǫr bliver gift med Hǫfundr og faar to sønner, Angantýr og Heiðrekr. 4. Der afholdes hos Hǫfundr et drikkelag, hvor Heiðrekr er til stede. At han, ligesom i de andre redaktioner, ikke har været indbudt kan man slutte af ordet »sér« (34[1]), som utvivlsomt er det sidste ord i en sætning af samme indhold som H og U's: Angantýr.. bað hann sitja (bauð honum til sætis) hjá sér.

U er i dette afsnit ligesom ellers udførligere end H, som maa antages at være noget forkortet. Hvad udstrækningen angaar, synes R at have staaet U nærmest. Der mangler ét blad i R, hvortil der i nærv. udg. svarer ca. 75—80 linjer, men det til lakunen svarende stykke i H vilde, hvis versene blev trykt ud i ét, kun fylde ca. 50 linjer.

H har, foruden den ubetydelige tilføjelse, at Hervǫr opholdt sig en vinter paa Glasisvellir (33[20]), et lille stykke om Hǫfunds retfærdighed (34[10—14]), som i virkeligheden er en gentagelse af det tidligere fortalte (1[16—20]), dog med andre ord. U har intet tilsvarende, men derimod er det højst sandsynligt, at R har haft noget lignende. Dette er altsaa rimeligvis en interpolation fra det R-haandskrift, som H ogsaa ellers har benyttet.

R 34[1]—38[13]. H 34[27]—38[28]. U 115[27]—117[28]. Denne episode er noget forskellig i redaktionerne. R fortæller, at Heiðrekr ophidsede to mænd mod hinanden, indtil den ene blev dræbt. Angantýr fører Heiðrekr bort, for at han ikke skal anstifte flere ulykker. Heiðrekr gaar

af sted*), men vender snart tilbage og kaster en sten ud i mørket, hvor han hører menneskestemmer. Angantýr bliver dræbt af stenen. Hǫfundr jager Heiðrekr bort, men giver ham dog gode raad paa dronningens opfordring. Derpaa gaar Heiðrekr bort; hans moder følger ham paa vej og giver ham en mark guld og Tyrfingr.

Der er ikke tvivl om at dette er episodens oprindelige form. Man kan ikke forstaa, hvorfor de andre redaktioners fremstilling skulde være ændret, hvis den var den oprindelige, men det modsatte er let at forklare. Angantýr havde spaaet, at Tyrfingr skulde blive til fordærv for hele Hervǫrs slægt (verset H 17 m. m.), og dværgen havde udtalt sin forbandelse over sværdet. Et brodermord i familien var et oplagt tilfælde, hvor ulykkessværdet maatte spille en rolle. Men en forudsætning for at dette kunde ske var selvfølgelig, at Heiðrekr kom i besiddelse af sværdet, inden han dræbte broderen.

I U, som maa antages at bevare den omarbejdede episode bedst, opnaas dette derved, at Heiðrekr gøres landflygtig for den forholdsvis ubetydelige forseelse, at have hidset de to mænd mod hinanden. Derpaa følger de gode raad og moderens gaver ligesom i R (U's »gullsjóðr« 117[4] er uoprindeligt for »mǫrk gulls«, ti senere løskøber Heiðrekr forbryderne for en halv mark hver, ogsaa i U). Angantýr ledsager Heiðrekr ud af borgen og bliver dræbt med sværdet, hvorpaa Heiðrekr drager bort.

H's fremstilling er den uheldigste, og grunden er utvivlsomt den, at dens ophavsmand ikke lod sig nøje med at afskrive sin hovedtekst, som nu er bedst repræsenteret ved U, men ogsaa ønskede at tage hensyn til den R-tekst han havde. Den sidste følges deri, at Hǫfundr først efter Angantýrs drab giver sine gode raad. For at

*) R-redaktionen forudsætter her, at Heiðrekr ikke bor hos sin fader; altsaa har den sandsynligvis kendt Gizurr som hans fosterfader.

dette skal blive muligt, maa Heiðrekr efter drabet aflægge et besøg hos sin moder, som saa optræder som mellemmand, men da Heiðrekr ellers ikke bryder sig en døjt om raadene, er det daarligt motiveret, at han udsætter sig for fare for at faa dem; i de andre redaktioner gives de da ogsaa paa Hervǫrs opfordring uden noget ønske fra Heiðreks side. Til dette besøg henfører H ogsaa gaven af guldmarken, og ved denne lejlighed holder Hervǫr en tale om Tyrfings fortræffelighed. I R, hvor en lignende lovprisning findes, om end i en anden form, staar den paa sit rigtige sted, nemlig der hvor selve sværdet gives.

Der er ellers i dette afsnit enkelte smaating, som baade findes i H og U men ikke i R, f. eks. bemærkningen om Heiðreks ophold i skovene (36^{24-30}, 117^{22-28}). Hvad Hǫfunds raad angaar, er de saa godt som ens i R og U; den lidt afvigende form, som andet raad har i U, beror vistnok kun paa fejllæsning af »frið« som »ferð«, hvorefter det øvrige saa er ændret. At nogle af raadene kun daarligt passer til sagaens senere begivenheder, er en omstændighed, som først selve forfatteren (jvf. den rettede form af fjerde raad $48^{8-9, 23-4}$, 125^{19-21}) og efter ham alle opmærksomme læsere har bemærket. I H tilføjes to raad, som skal bøde lidt paa inkonsekvenserne. Boer har ment, at H's ottende raad forudsatte en oprindeligere form af sagnet om Heiðreks død end overleveringen kender (Aarbb. f. nord. oldk. 1911, s. 7 f.), men R's og U's enstemmighed viser, at raadet ikke kan være oprindeligt i sagaen, og man kan ikke tildele det større autoritet end marginaltillæggene i U (s. 116 n.) eller tilføjelserne i Hervarar rímur (s. LVIII). Raadet synes at maatte opfattes saaledes, at hvis kongen under gaadekampen ikke havde stillet Tyrfingr ved sine fødder (hvorom der ganske vist intet fortælles senere) havde han ikke kunnet fornærme Óðinn ved at hugge efter ham. Muligvis sigter det ogsaa til Heiðreks

drab. Men hvorledes H's beretning derom har været ved vi ikke.

R 38^{14}–41^{17}. H 38^{28}—41^{30}. U 117^{28}—120^{13}. Dette afsnit er i hovedsagen ens i R og U. R alene har en bemærkning om situationen i Reiðgotaland (39^{12-18}), men da dens indhold senere fremgaar af Heiðreks samtale med Haraldr, er den unødvendig, og den fejl, at her tales om nogle jarle (39^{14}), skønt de kun var to (41^{5}), gør det rimeligt, at mistænke bemærkningens oprindelighed. H forkorter teksten og udelader bl. a. Heiðreks samtale med Haraldr, men paa den anden side har det et par tilføjelser, som dog er ganske ubetydelige (tók þar gísla til 41^{23}, varði Heiðrekr landit fyrir báða þá 41^{27-8}). Fælles for H og U er, at Heiðrekr, inden det store slag med jarlene, faar nogen øvelse i krigskunsten; i U bliver han vikingefører ($118^{6-9,\,15-18}$), ligesom hans moder i sin tid; i H bliver han kong Haralds hærfører. At her er en sammenhæng ses af sætningen »gerðiz brátt víðfrægr ok sigrsæll« (40^{28-9}, 118^{18}). Fælles for H og U er ligeledes navnet Hálfdan for kong Haralds søn. R kender ikke hans navn, hvilket sikkert er det oprindeligste.

R 41^{18}–44^{3}. H 41^{30}–44^{23}. U 120^{13}–122^{9}. Heller ikke her afviger redaktionerne meget fra hinanden. H har en forklarende anmærkning (jvf. Sn. E. I 26, Cod. Worm. 1924 s. 8) til ordet Reiðgotaland (41^{31-2}), som dog forekommer en gang før (39^{29}); norvagismen Jútland tyder maaske paa, at den skyldes Haukr. U alene fortæller, at der blev sammenkaldt et ting, hvor vismændene saa søgte efter grunden til uaaret (120^{14}). Om det skæbnesvangre ting, hvor kampen fandt sted, har U langt udførligere beretning end R. H har nogle træk, som stemmer med U (bøndernes krav 43^{20}, troskabsederne 43^{22-5} m. m.), men er iøvrigt forkortet, hvad man bedst kan se deraf, at H glemmer at fortælle, at Haraldr blev dræbt. Der er intet i vejen for at antage, at H gaar

tilbage til en lignende beretning som U's. R har to gange »iiii hverr« (42^{16}, 43^{6}), hvor U og H har »annarr hverr«. Muligheden for en skrivefejl i R, som først maatte være opstaaet paa det ene sted, hvorefter det andet saa skulde være ændret, er ikke udelukket. Men hvis R's læsemaade er den oprindelige, er den i de andre redaktioners grundlag sikkert rettet med vilje.

R 44^{3}–47^{6}. H 44^{23}–47^{23}. U 122^{11}–124^{26}. Hvad episoden om Heiðreks giftermaal med kongedatteren fra Saxland angaar, er der meget ringe forskel paa R og U. Det eneste, som fortjener at nævnes, er navnene Haki og Ólǫf i U, som sikkert ikke er oprindelige i sagaen og som da heller ikke forekommer, hvor de paagældende personer nævnes først*). H er her som ellers forkortet, men fremstillingen er derved blevet højst uheldig; kongen klipper en lok ud af elskerens haar uden at gøre nogen brug af den senere, og hvordan elskeren paagribes staar der ikke noget om.

Med hensyn til beretningen om Heiðreks forhold til hans frille eller friller gaar redaktionerne forskellige

*) Det er ikke udelukket, at navnet Ólǫf er givet til den utro hustru paa grund af en reminiscens fra Olif, som i Landrisagnet (Karlamagnússaga, Landrésrímur) beskyldes for utroskab, dog med urette. Men nogen anden berøring med dette sagn kan man ikke antage (jvf. Benary's afhandling i Herrigs Archiv 133 (1915), s. 332—47). Derimod er der aabenbart en nøje forbindelse med et islandsk æventyr, trykt i to former i Jón Árnason Ísl. þjóðs. og æfint. II 348—60. Medens en konge er ude paa en rejse sender hans onde dronning sine to stebørn bort ved trolddom. Deres fader finder dem, og da han kommer hjem spørger han om dem. Dronningen siger, at de er døde. Kongen ønsker at se ligene, men dronningen søger at forhindre det (»sagði, að sú sjón væri ekki til annars, en auka á harma hans«). Da kisterne lukkes op, er der to (indsvøbte) hunde i dem. Kongen lader børnene fremføre, og dronningen faar sin straf.

veje. Der var her følgende kendsgerninger, som man maatte tage hensyn til: 1. Heiðrekr fik sønnen Hlǫðr. 2. Hlǫðr blev født og opdraget hos sin morfader. 3. Paa turen til Garðaríki havde Heiðrekr en frille hos sig.

R har kun én frille ved navn Sifka. Hun bliver taget til fange i Húnaland (Hundland i R er sikkert blot en læsefejl) og aaret efter sendt hjem, hvor hun føder Hlǫðr. Da Heiðrekr drager til Garðaríki er hun kommet tilbage. I mellemtiden har Heiðrekr været gift med kongedatteren fra Saxland.

U har to friller. Den ene hedder Sváfa, og hvad der fortælles om hende er i hovedsagen det samme som R har om Sifka; hun tages til fange, hjemsendes og bliver moder til Hlǫðr. Den anden hedder Sifka og stammer fra Finland; det er hende som er med paa turen til Garðaríki. Heiðreks forhold til begge finder sted efter ægteskabet med kongedatteren fra Saxland.

H's tekst er af den art, at det ingen steder er saa klart som her, at H foruden en tekst, som bedst er repræsenteret ved U, ogsaa har benyttet en R-tekst. Først omtales Sifka og Hlǫðr paa samme sted som i R (44^{23-6}). Derefter gentages det samme paa en højst forvirret maade der, hvor U omtaler Sváfa (47^{15-20}), og endelig nævnes en ny Sifka fra Finland, ligesom i U.

At Hlǫðs moder og frillen, som forraader Heiðrekr, oprindelig tilhører hver sit sagn er utvivlsomt. Deraf følger dog ikke, at U's tekst absolut behøver at være den for den skrevne saga oprindelige. Det virkelige forhold kan ligesaa godt være saaledes, at den der først satte sagaen sammen identificerede de to kvinder, men at en bearbejder, som fandt det urimeligt, at Sifka pludselig dukkede atter op hos Heiðrekr, adskilte dem igen og gav den ene navnet Sváfa (jvf. Hervǫrs moder). At det er Hlǫðs moder, som har dette navn, tyder paa, at U i forhold til R er uoprindeligt, ti i Wídsíð nævnes Sifeca sammen med Hliþe, Heaþoríc og Incgenþéow (jvf. Aarbb.

f. nord. oldk. 1911, 39 ff). Hvorvidt det er R, som har flyttet stykket om Hlǫðs fødsel frem, eller grundhaandskriftet for H og U, som har flyttet det tilbage, kan næppe afgøres. At Humli i H kaldes hertug er uden tvivl en fejl, ti baade i R og U er han konge.

R 47^{6}–53^{7}. H 47^{24}–53^{25}. U 124^{28}–128^{23}. Afsnittet om turen til Garðaríki er et af dem, som har de største afvigelser at opvise. R kender intet navn i Garðakongens familie; H nævner Hrollaugr, Herlaugr og senere (53^{22}) Hergerðr; U har de samme navne som H og desuden Herborg. R omtaler ikke Garðakongens store magt, hvilket vel maa være en fejl, ti ellers bryder Heiðrekr ikke Hǫfunds sjette raad ved at opfostre hans barn. H ændrer Garðaríki til Hólmgarðar. I H og U er Heiðrekr paa vikingetogt i østerleden da han faar Hrollaugs indbydelse. Denne tilføjelse staar naturligvis i forbindelse med den kamp, som senere indføres; for at den kunde finde sted, maatte Heiðrekr have en hær med. En del af hæren skjules, for saa at komme tilstede under kampen. Naar H og U endvidere tilføjer, at Heiðrekr ved at modtage indbydelsen handlede imod sin faders raad, er dette besynderligt, ti der er ikke tale om noget saadant raad før (undtagen som en senere tilføjelse i U).

R fortæller straks i forbindelse med jagten, at Heiðrekr sendte sin fostersøn til en gaard i nærheden. I U og H er drengen forsvundet, da Heiðrekr kommer hjem, og læseren faar foreløbig intet at vide om ham; først senere opklares det, at han har været i skoven hos Heiðreks mænd. At den sidste fremstilling kunstnerisk set staar højere er sikkert, men den behøver ikke af den grund at være den oprindeligste. Den foregivne grund til at Heiðrekr drager Tyrfingr er i R, at han vil faa fat paa et æble, i U og H, at han under en kamp med en vildgalt knækker sit spyd. Da han havde været ude for at jage dyr, har man ment, at det sidste passede

bedre. I R forraader Sifka hemmeligheden uden nogen udflugter, først til dronningen, som ønsker at skjule den, og derefter til kongen. I U og H faar kongen den at vide af dronningen, som først har maattet overtale Sifka. Den forkortende tendens i H spores deri, at jagten ikke nævnes og at dronningen efter samtalen med Sifka straks gaar til kongen for at fortælle ham, hvad hun har sagt, i modsætning til U.

Efter at hemmeligheden er forraadt, bliver Heiðrekr i R taget til fange og skal hænges. Han lader da sin fostersøn fremføre, og da det viser sig, at han er i live, bliver Heiðrekr løsladt med det samme. At dette er sagnets oprindelige form, ses bedst af de fremmede paralleller, som Liestøl har fremdraget (Festschrift Eugen Mogk zum 70. Geburtstag 1924, s. 89–95). Dronningen i Garðaríki, som frygter Heiðreks vrede, lader sin mand tilbyde ham penge og gods, som han dog ikke vil modtage. Først da han faar Garðakongens datter til ægte, formildes han.

I H og U har Heiðrekr, som allerede bemærket, en hær i beredskab. Da han bliver ført bort af Hrollaugs mænd (som i H er kun 200), forener denne hær sig og befrier ham ved en kamp, uden at Herlaugr kommer til stede. Denne ændring i fremstillingen, som maaske grunder sig paa et andet sagnmotiv (Aarbb. f. nord. oldk. 1911 s. 4 n), synes at være foretaget for at begrunde den omstændighed, at Garðakongen ikke vover andet end forlige sig med Heiðrekr, ti dels frygter han for hæren, dels er han ængstelig for sin søns liv. At Hrollaugr i H samler en stor hær (52^{17-18}) har intet tilsvarende i U, og denne hær spiller da heller ikke nogen rolle senere. Det meste af H's afsnit 52^{23}—53^{19} beror sikkert paa indflydelse fra det R-haandskrift, som H ogsaa ellers har benyttet, ti for det første har kun 52^{28-9} noget tilsvarende i U, for det andet passer ordene »engi vildi fjǫtra hann nema tveir illir menn« kun med R (51^{4-7}),

men ikke med H og U, hvor ogsaa andre end de to forbrydere er med til at binde Heiðrekr, skønt de er de ivrigste. Vindland som brudens medgift nævnes i H og U men ikke i R; tilføjelsen »er næst liggr Reiðgotalandi« skyldes rimeligvis Haukr (jvf. Vindland er vestast næst Danmǫrk Hauksbók 155^{23}).

R 53^{7}–56^{14}. H 53^{26}—56^{32}. U 128^{23}—130^{22}. Om Sifkas endeligt har R og H et afsnit, men i U findes intet tilsvarende. Der er grund til at tro, at dette afsnit er en interpolation i H, ti det afbryder sammenhængen paa en uheldig maade. Naar det straks efter (54^{17}) hedder »Dóttir þeira hét Hervǫr« passer det kun, hvis stykket om Sifka udelades, ti »þeira« gaar ikke paa Heiðrekr og Sifka men paa Heiðrekr og hans dronning. Dog kan man ogsaa forklare dette uheldige udtryk saaledes, at H i begyndelsen af 10. kap. har udeladt en sætning om Heiðreks og Hergerðs bryllup (jvf. R og U). Stykket om Sifka har i H en daarlig og uklar form. I R er ordene »ok var þat síð um kveld« (53^{9}) vistnok senere tilføjede af en skriver, som troede at Hǫfunds fjerde raad sigtede til denne begivenhed. Sagaens forfatter synes at have ment, at det skulde hentyde til den situation, da Heiðrekr betror Sifka den hemmelighed, at han har dræbt sin fostersøn.

At H omtaler Heiðreks visdom før Hervǫrs fødsel er sikkert uoprindeligt, ti baade R og U har den modsatte orden. Ligeledes er det en ændring i H, naar Gestumblindi og kongens vismænd, som her siges at være syv (xii læst som vii), nævnes før end i de andre redaktioner. Hervǫrs fosterfader hedder i H og U Ormarr, i R Fróðmarr jarl i England. I U spiller Ormarr senere en rolle, men hvad R har haft svarende dertil faar vi aldrig at vide. Om galten har H og U oplysninger, som mangler i R, bl. a. at den var helliget Freyr (jvf. hans galt Gullinbursti og R's beskrivelse: hvert hár þótti ór gulli vera 54^{7}), og at den hver juleaften blev ført ind

i hallen (jvf. prosastykket efter Helga kv. Hjǫrvarðssonar 30). Om Gestumblindi fortælles omtrent ens i alle redaktioner. At U udelader hans bloten til Óðinn er sikkert en overspringelsesfejl, ligesom det utvivlsomt er en yngre tilføjelse i H, at Heiðrekr tilbyder Gestumblindi sin datter, hvis han vinder i gaadekampen.

R 57^{1}—83^{14}. H 57^{18}—83^{26}. U 130^{23}—140^{12}. Gaadeafsnittet er en af de episoder i sagaen, som har de betydeligste afvigelser mellem redaktionerne. Det mærkes først og fremmest i gaadernes rækkefølge, som det fremgaar af følgende skema:

R	H	U	R	H	U	R	H	U
1—4	1—4	1—4	16	25	14	26	12	26
5	9	20	17	26	24	27	28	*
6	14	9	18	20	8	28	34	*
7	8	10	19^{1-3}	21^{1-3}	7^{1-3}	29	35	27
8	16	15	19^{4-6}	22^{4-6}	5^{4-6}	30	36	28
9	17	21	20^{1-3}	22^{1-3}	5^{1-3}	*	7	*
10	18	11	20^{4-6}	21^{4-6}	7^{4-6}	*	10	*
11	24	22	21	(jvf. 21)	6	*	11	*
12	31	12	22	27	23	*	13	*
13	19	13	23	6	19	*	15	*
14	29	16	24	23	18	*	30	*
15	5	17	25	32	25	*	33	*

Det ses heraf, at hovedbestanddelen i alle redaktioner er den samme. At U mangler to gaader, som findes i R og H, skyldes sikkert kun skødesløs afskrivning. H har syv gaader, som hverken findes i R eller U, og som sikkert er senere tilføjede. Samlingen var af en saadan art, at den let kunde forøges, og der har sikkert den gang som ellers eksisteret en mængde gaader i mundtlig overlevering.

Hvad rækkefølgen angaar, synes R bedst at have bevaret det oprindelige. H følger det princip, at gaader

med samme eller lignende begyndelse stilles sammen, men R's ordning synes at ligge til grund. De tre første gaader, som kan opfattes som om de indeholdt hentydninger til Gestumblindis rejse, staar urørte. Derefter følger R's 4., 15. og 23. gaade, som alle begynder »Hverr er sá«, samt en ny gaade, som ogsaa begynder med »Hverr«. Herefter kommer i tilknytning til R's 5. gaade alle andre gaader, som begynder »Hvat er þat undra«. Rækkefølgen er dog ikke ganske som i R (7, 5, ny, ny, 26, ny, 6, ny, 8). R's 9. og 10. gaade staar nu paa det rigtige sted, men efter den sidste, som begynder »Hverjar eru þær«, stilles andre gaader med samme begyndelse i R's rækkefølge (13, 18, 19, 20, 24). Derefter kommer 11. gaade paa det rigtige sted. Der er nu 10 gaader tilbage (12, 14, 16, 17, 21, 22, 25, 27, 28, 29), hvoraf to, 16 og 17, har fælles begyndelse (Hvat er þat dýra); de stilles næst. Derefter følger to dyregaader, 22 og 27, og to gaader, hvor tingen omskrives som et dyr, 14 og H 30 (uden noget tilsvarende i R), samt endelig i rigtig rækkefølge 12, 25, 28, 29, 30. 21 udelades.

U synes nærmest at følge det i en gaadekamp uheldige princip, at stille gaader, som betegner det samme, efter hinanden. Efter de fire første gaader, hvis plads er den samme som i R og H, følger tre gaader om bølger, to om dyr, to om planter, tre om brætspil, samt to, hvori »tinna« spiller en rolle. De sidste gaader, fra 25 af, staar i samme rækkefølge som i R, men to af dem mangler.

Hvad gaadernes tekst angaar, er der en del afvigelser. U er ofte stærkt forvansket men bekræfter flere steder R's tekst overfor H (se f. eks. 1. gaade). Ejendommeligt er, at i gaaden R 18 (U 8) mangler 3. linje baade i R og U. Iøvrigt bemærkes kun, at bølgegaaderne, som ligner hinanden meget, sammenblandes i haandskrifterne, idet H og U, som dog ikke er ganske enslydende, staar paa den ene side, R paa den anden, men

paa hvilken side fejlen ligger kan ikke afgøres. I de prosaiske opløsninger er der ganske betydelige forskelligheder, ti her kunde hver afskriver let gøre ændringer og tilføjelser i overensstemmelse med sin opfattelse af gaaderne. U og H staar sammen overfor R bl. a. i opløsningerne til H 6 (U 19) og H 19 (U 13). Specielle for H er kongens hyppige udbrud om modstanderens dygtighed og andre lignende tilføjelser, som ikke har tilknytning til selve gaaderne. Iøvrigt kan der henvises til de to hovedafhandlinger om gaaderne, af Finnur Jónsson i Germanistische Abhandlungen (1893) og af A. Heusler i Zeitschrift des Vereins für Volkskunde XI (1901).

Efter gaaderne har alle redaktioner et kort stykke om Heiðreks overfald paa Óðinn. U alene siger, at en af kongens mænd blev dræbt ved hugget, men udelader til gengæld bemærkningen om, at falken ved denne lejlighed fik sin korte hale. Herefter hører de to afskrifter af H op, og vi har intet mere tilbage af denne redaktion. Der er forskere, som har antaget, at sagaen i H aldrig har været længere (se særlig Andrews Mod. Phil. XI 82), men dette er ubevisligt. Det eneste argument af betydning, som synes at tale for dette, er ordene Ok—drepinn (83^{24-6}), hvormed H-afskrifterne slutter. Men disse ord behøver slet ikke at stamme fra H. De to haandskrifter, 597 og 281, repræsenterer kun én afskrift (se s. XIX), og det kan meget godt være, at disse ord er afskriverens sammenfatning af de efterfølgende begivenheder, som ikke interesserede ham videre, eftersom det kun var hans hensigt at afskrive gaaderne. At her staar »á þeiri nótt« svarende til »á einni nótt« i R (84^{4}) og »eina nótt« i U (140^{18}) skyldes vel kun flygtig læsning.

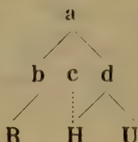
R 84^{1}—88^{23}. U 140^{14}—144^{21}. Om Heiðreks drab og hævnen over trællene har R og U saa godt som enslydende beretning. Afvigelser som »í vestrvíking« 84^{2}:

»í Skotlandi« 140^{15} og »iii menn« 84^{21}: »menn« 141^{2} har kun ringe betydning. U har maaske ret i at kalde herredet Árheimar men gaarden Dapstaðir (for Danparstaðir); i R er det omvendt.

Resten af afsnittet synes at være bedst bevaret i R. Dog har U et vers (U 79), som sikkert er oprindeligt men som R gengiver i prosa (87^{20-23}). Det samme har ogsaa været tilfældet med et andet vers i U (83), men her afbrydes R midt i en sætning, og resten af haandskriftet er tabt. I U findes langt stærkere ændringer af den oprindelige tekst, idet alle fortællende vers udelades. Versene R 72 og 73 tilligemed det mellemliggende prosastykke, som er knyttet til vers 73, mangler helt, og strængt taget hører de heller ikke hjemme i denne forbindelse. Hovedindholdet af R 74 fortælles i prosa (med varianten »sunnan« for »austan«), og det samme gælder halvverset R 75^{1-4}; dette vers udfyldes saa ved tildigtning. Endelig er sætningen »gekk . . alt alþýðufólk með honum« (142^{24}) vistnok en levning af R 77 (jvf. risu með góðum).

Resten af sagaen er kun overleveret i U-redaktionen. Dens sidste afsnit, som behandler de svenske kongers historie ned til 1118, synes at være et særskilt skrift. Schück har endog villet udpege Are den frode som forfatter (Arkiv f. nord. fil. XII 217 f., Sveriges förkristna konungalängd 1910), men hvad man end mener derom, er det sandsynligt, at dette afsnit har foreligget skriftlig udarbejdet før sagaens øvrige del. Saaledes som overleveringen er, kan man ikke afgøre, om sagaens oprindelige forfatter har optaget det eller om det er senere tilføjet.

Ovenstaaende gennemgang har vist, at redaktionernes indbyrdes forhold maa være saaledes:

Mellem d og U er der utvivlsomt mellemled (jvf. s. XLIX—L). Det samme kan godt være tilfældet ogsaa andre steder, og a behøver ingenlunde at være forfatterens manuskript. Hvad c (H's sidekilde) angaar, er dets plads i skemaet ikke sikker, men fra d stammer det ikke. Der ligger mindst én afskrift mellem a og R (jvf. s. LXXI).

R repræsenterer i det hele taget den oprindelige saga bedst. Men teksten er langt fra fejlfri, og i enkelte tilfælde findes der ændringer, som uden tvivl er foretagne med vilje, idet nemlig oprindelige vers genfortælles i prosa. Nogle steder kan man være tilbøjelig til at foretrække de andre redaktioners tekst, uden dog at kunne bevise R's uoprindelighed.

Det fælles grundlag for H og U, som ikke kan have været yngre end ca. 1300, har været bearbejdet i en væsentlig grad, dels ved slutninger og vilkaarlige ændringer, dels paa grundlag af en tabt kilde eller mundtlig tradition. Denne bearbejdelse er overhovedet bedst bevaret i U, som ganske vist er et meget fejlfuldt haandskrift med overspringelser og urigtige læsemaader, men det synes ikke at have ændret med vilje undtagen paa enkelte underordnede punkter (det holder f. eks. af at præsentere personer paa sagavis, i modsætning til H og R, se s. 96^{1-5}, 118^{20-21}, 124^{28}—125^{1} m. m.). Der er saa væsentlige overensstemmelser i ordlyden mellem R og U, at det er utvivlsomt, at en og samme skrevne original ligger til grund for alle sagaens haandskrifter.

H er en sammentrængt afskrift, som meget ofte ændrer ordlyden, undertiden ogsaa indholdet, og hvis forvirring i teksten forøges derved, at den af og til tager hensyn til en sidekilde, som har været beslægtet med R, eller som i hvert fald ikke har hørt til den bearbejdelse, hvorfra H og U stammer. Deraf følger, at medens man ud fra overensstemmelserne mellem R og U kan slutte sig til den oprindelige tekst, gælder det samme ikke for overensstemmelser mellem H og R. Det eneste

afsnit, som H udvider, er gaaderne. Der er grund til at tro, at H's tekstform skyldes Haukr Erlendsson selv, og dette bliver ikke mindre sandsynligt derved, at han, hvad hans Landnáma viser, ogsaa i andre tilfælde har tilbøjelighed til at kompilere (jvf. udg. af Hauksbók s. LXIV).

4. Tidligere udgaver m. m.

Sagaens første udgave er trykt i Upsala 1672 (Hervarar saga på Gammal Götska med Olai Verelii vttolkning och notis). Teksten grunder sig paa U; kun i gaaderne er ogsaa et andet haandskrift benyttet (jvf. s. XVI). Noget nøjagtigt aftryk af U er udgaven dog ikke. Den ledsages af svensk oversættelse og vidtløftige latinske noter. Teksten er vistnok hovedsagelig Rugmanns arbejde (jvf. s. XXV), og det samme er sikkert ogsaa tilfældet med en del af noterne (se f. eks. Ver. udg. s. 100, hvor Hervarar rímur citeres).

Derefter er sagaen tilligemed en latinsk oversættelse udgivet i København 1785 af Stefán Björnsson (1730—98). Hovedteksten tages fra AM 345, 4to paa grund af dette haandskrifts udførlighed, men desuden optages der varianter fra flere papirhaandskrifter i den Arnamagnæanske samling samt Verelius' udgave. Behandlingen er meget vilkaarlig. R har udgiveren først lagt mærke til efter at teksten var trykt. Gaadernes opløsninger gives i versificeret form efter et haandskrift i Jón Eiríkssons besiddelse (jvf. s. XLVII).

Den følgende udgave i Fornaldarsögur Norðrlanda I (1829) grunder sig ogsaa paa 345 med varianter fra R og 192, samt undertiden fra Verelius. Gaaderne har samme form som i udgaven 1785. Det værdifulde ved denne udgave er, at flere afskrifter, som Stefán Björnsson havde taget hensyn til, udskydes som værdiløse, og at H-teksten aftrykkes særskilt, ganske vist ikke uden fejl.

Ved midten af det 19. aarh. udkom der to udgaver af sagaen. Den første (1847) er besørget af N. M. Peter-

sen; den beror hovedsagelig paa H, suppleret ved R, men desuden anvendes enkelte papirhaandskrifter, bl. a. 345. Gaadernes opløsninger gives i den versificerede form. Efter grundteksten følger der en dansk oversættelse ved Gísli Thorarensen. Tre aar senere blev sagaen igen udgivet i Antiquités Russes I med fransk indledning og latinsk oversættelse. Her aftrykkes først H's tekst og derefter 345 med varianter fra R og 192; gaaderne optages fra udgaven 1785. Princippet er saaledes det samme som i Fornaldarsögur.

Den næste udgave, som besørgedes af Sophus Bugge (i Norröne Skrifter af sagnhistorisk Indhold, 3. hefte 1873) betegnede et stort fremskridt i forhold til de tidligere. H aftrykkes her bogstavret og suppleres for første gang ved 281 og 597; som tekst II optages R, ligeledes i bogstavret udgave, medens 345, som tidligere udgivere havde sat saa højt, kun lejlighedsvis nævnes i noterne, og de versificerede opløsninger til gaaderne helt lades ude af betragtning. Det svage punkt i udgaven er behandlingen af de fra 203 stammende papirhaandskrifter. Bugge tror, at sagaens slutning er gaaet fra H (i dens fuldstændige skikkelse) over i disse haandskrifter og U, hvis selvstændighed han ikke anerkender, og han er ikke klar over deres indbyrdes forhold, hvorfor han optager varianter fra nogle værdiløse afskrifter. Teksten ledsages af værdifulde »Forklarende Anmærkninger«, men indledningen til udgaven blev aldrig trykt. Heinzels forsøg at gruppere haandskrifterne (Ueber die Hervararsaga 1887 s. 8) paa grundlag af Bugges variantapparat er mislykket.

Tekst I i Bugges udgave er genoptrykt i Reykjavík 1885 i Fornaldarsögur Norðrlanda I.

I oldskriftselskabets udgave af Hauksbók (1892—6) aftrykkes H's tekst med kursiverede opløsninger og tillæg fra 597 og 281. Enkelte fejl hos Bugge er her rettede, og overhovedet gengives teksten saa nøjagtigt som det

lader sig gøre i tryk. I indledningen sammenlignes H og R, og det paavises, at sidstnævnte haandskrift er det bedste.

I aaret 1906 blev sagaen udgivet i Kiev af russeren I. Scharovolskij. Baade H og R aftrykkes med kursiverede opløsninger; sagaens slutning gengives efter U, 203 og Papp. fol. nr. 120. Endvidere er der en udførlig indledning om haandskrifterne, hvor det bl. a. bevises, at 192 fol., 202 k fol., 582, 4to og 345, 4to, som Bugge havde taget hensyn til, kun er værdiløse afskrifter af 203. I tilslutning til udgaven har samme forfatter ogsaa skrevet et stort værk om sagaen (se Islandica V 23; det findes ikke i de københavnske biblioteker). Scharovolskijs udgave er meget paalidelig og fortjener al paaskønnelse, men dens russiske sprog gør den utilgængelig for de fleste nordiske filologer.

Allerede i Eddica minora (udg. af Heusler og Ranisch 1903), som Scharovolskij ikke synes at have kendt, var det blevet paavist (s. VII—IX), hvor Papp. fol. nr. 120 i virkeligheden hørte hjemme (jvf. s. XXXIX). Dette blev endnu klarere bevist af Andrews (Modern Philology XI) i en afhandling, som ogsaa paa et andet punkt indeholder et vigtigt korrektiv til Bugges og Scharovolskijs opfattelse af sagaens overlevering, idet U's selvstændige stilling her for første gang fremhæves. I to andre afhandlinger i samme tidskrift (XVIII og XXI) har Andrews nærmere begrundet denne anskuelse og præciseret U's stilling.

I nærværende udgave aftrykkes for første gang alle tre redaktioner samlede, først R og H, derefter U. Der er før gjort rede for, hvilke haandskrifter der er benyttede og hvorledes. Sidetallene fra Bugges udgave og Hauksbók-udgaven anføres i marginen, betegnede henholdsvis B og H. I noterne betegner NS Bugges udgave (Norrøne Skrifter); andre forkortelser behøver ikke at forklares.

Jeg vil til slut udtale min bedste tak til professor Finnur Jónsson, som har gennemgaaet hele udgaven i anden korrektur, og mag. art. Stefán Einarsson, som først gav mig oplysninger om de haandskrifter, som findes i Reykjavík, endvidere til det kongelige bibliotek i Stockholm, universitetsbiblioteket i Upsala og landsbiblioteket i Reykjavík for beredvilligt udlaan af haandskrifter.

Jón Helgason.

Rettelser (tillæg til s. 168):

100 l. 2—1 f. n. *overstreget* er, *l.: rettet* er *til* e. 113^{2}. H 27, *l.:* H 23^{1-4} 27^{5-8}. 123^{16}. *Ordene* suo var sagt *er sikkert fejl for* sonar hans. 156^{10}. *Jón Jónsson foreslaar* (*Ark. f. nord. fil. XVIII 174*) *at rette* Saxland *til* Sámland.

Hér hefr upp sǫgu Heiðreks konungs ens vitra.[1])

1. Sigurlamí het k*onungr*, e*r* ʀed f*ir*i G*a*rda ʀ*ik*i; B 299
h*ans* do*tti*r u*a*r Eyfura, e*r* allra meygía u*a*r friduz.
þessi k*onung*r hafdi eígnaz suerd þ*at* af du*er*gu*m*,

---

1. Svá er sagt, at í fyrndinni var kallat Jǫtun- B 203
heimar norðr í Finnmǫrk, en Ymisland fyrir sunnan H 350
millim ok[2]) Hálogalands. Þar byggðu þá risar víða, en sumir váru hálfrisar; var þá mikit sambland þjóðanna, því at risar fengu kvenna af Ymislandi. Guðmundr hét konungr í Jǫtunheimum; hann var blótmaðr mikill; bœr hans hét á Grund, en heraðit á Glasisvǫllum; hann var vitr ok ríkr. Hann ok menn hans lifðu marga mannzaldra, ok því trúa heiðnir menn, at í hans ríki sé Ódáinsakr; en hverr er þar kømr hverfr af sótt ok elli ok má eigi deyja. Eptir dauða Guðmundar blótuðu menn hann ok kǫlluðu hann goð sitt. Hans son hét Hǫfundr; hann var bæði forspár ok spakr at viti ok var dómandi allra mála yfir þeim ríkjum, er þar váru í nánd; hann dœmði aldri rangan dóm, ok engi þorði at rjúfa hans dóma.

Maðr hét Hergrímr[3]); hann var risi ok bergbúi; B 204
hann nam af Ymislandi Ámu[4]) Ymisdóttur ok fekk
síðan. Þeira son var Hergrímr hálftrǫll; hann nam

---

[1]) *Overskr. taget fra H; i R findes oprindelig ingen overskr.* [2]) millim ok *saal. rettet af Bugge* (*NS 203, 350*), ok millim *H.* [3]) *Skr.* Hergmr *H* (*forkortelsestegnet glemt*). [4]) *H tf. her overflødigt* dóttur.

e*r* Tyrfíngr het *ok* allra u*ar* bitrazt[1]), *ok* hue*r*t siɴ, e*r* þ*ui* u*ar* b*r*ugdit, þa lysti af *suo* s*em* af solar

---

af Jǫtunheimum Ǫgn[2]) álfasprengi ok fekk síðan; Grímr hét son þeira. Hana hafði fest Starkaðr áludrengr; hann hafði átta hendr; hann var farinn norðr um Élivága[3]) er Ǫgn var[4]) brott tekin. En er hann kom heim, þá drap hann Hergrím á hólmgǫngu. Ǫgn lagði sik sverði í gegnum ok vildi eigi giptaz Starkaði. Eptir þat nam Starkaðr Álfhildi dóttur Álfs konungs ór Álfheimum, en Þórr drap Starkað; fór þá Álfhildr til frænda sinna, ok var
H 351 Grímr með henni, þar til er hann fór í hernað, ok varð enn mesti hermaðr; hann fekk Baugeiðar dóttur Starkaðar áludrengs; hann fekk sér bústað í ey þeiri á Hálogalandi, er Bólm heitir; hann var kallaðr Eygrímr bólmr. Son þeira Baugeiðar hét Arngrímr berserkr, er síðan bjó í Bólm ok var enn ágætasti maðr.

2.[5]) Konungr hét Sigrlami; svá er sagt at hann væri son Óðins. Hans son hét Svafrlami[6]); hann
B 205 tók ríki eptir fǫður sinn; hann var enn mesti hermaðr. Ok einn dag, er konungr reið á veiðar ok hann varð einn sinna manna, hann sá einn stein mikinn við sólarsetr ok þar hjá dverga tvá; konungr vígði þá utan steins með málasaxi; þeir beiddu

---

[1]) r *skr. over linjen.* [2]) *Navnet skrives alle vegne med* O *og kunde derfor ogsaa læses* Ógn, *men saadant navn kendes ellers ikke; derimod findes* Ǫgn *i Hrólfs s. kraka.* [3]) *Utydeligt, men betegnes i Hauksbókudg. som sikkert.* [4]) *Ordene* er Ǫgn var *er meget utydelige*; *Bugge (NS 204) læser med ældre udgg.* ok var hón þá, *men bemærker* „hon þa *usikkert; H synes neppe at have rum til begge ord.*“ *Scharovolskij læser*: er hón var. [5]) *H har som overskrift* Capitulum. [6]) *Navnet skrives her* Svavvrlame *med svarabhaktivokal (jvf. Hauksbókudg., s. XL); senere skrives to gg.* Svafr-.

geisla. Alld*r*i mattí h*ann* *suo* hafa be*r*an, at ei*g*i yrdí h*ann* m*annz* baní, *ok* m*ed* uormo blodi skylldi h*ann* iafna*n*[1]) slídra. En ecki u*ar* þ*at* kuikt, huo*r*ki m*enn* ne kuikue*n*dí, er lifa mættí ti*l* an*n*as dags, ef sar feck af h*onu*m, huo*r*t se*m* u*ar* meira e*da* mín*na*. Alld*r*i hafdí h*ann* brugdiz i hæggi e*da* stad*ar* numít fyr en h*ann* ko*m* i iord, *ok* sa m*ad*r er h*ann* b*ar* i or*rost*o mundí sigr fa, ef honu*m* u*ar* uegít; þ*et*ta su*er*d er frægt i ollu*m* fôrn sogu*m*.

---

fjǫrlausnar. Konungr mælti: „hvat heiti þit?“ Annarr nefndiz Dvalinn en annarr Dulinn. Konungr mælti: „af því at þit eruð allra dverga hagastir, þá skolu þit gera mér sverð, sem bezt kunni þit; hjǫltin ok meðalkaflinn skal vera af gulli; þat skal svá bíta járn sem klæði ok aldri ryðr á festaz; því skal fylgja sigr í orrostum ok einvígjum hverjum er berr.“ Þessu játta þeir. Konungr ríðr heim; en er stefnudagr kømr, þá ríðr konungr til steinsins; eru þá dvergarnir úti ok fengu konungi sverðit ok var et fríðasta. En er Dvalinn stóð í steinsdurum, þá mælti hann: „sverð þitt, Svafrlami, verðr mannz bani hvert sinn er brugðit er, ok með því skolu[2]) unnin vera þrjú níðingsverk; þat skal ok verða þinn bani.“ Þá hjó konungr sverðinu til dverganna; hlupu þeir í steininn; hǫggit kom ok í steininn ok fal báða eggteina, því at dyrrnar lukuz aptr á steininum. Konungr kallaði sverðit Tyrfing ok bar hann jamnan síðan í orrostum ok einvígjum ok hafði jamnan sigr. Konungr átti dóttur, er hét Eyfura; hón var kvenna vænst ok vitrust. Arngrímr var þá

---

[1]) *Forkortelsestegnet staar over* f, *i stedet for* a($_2$).
[2]) *Rettet,* skal *H* (*jvf. dog lign. eks. paa kongruensmangel hos Nygaard Norrøn syntax og Bemerkninger, rettelser og supplementer til min Norr. synt.* § 66 *anm.* 3).

2.[1]) Madr het Arngrimr, h*ann* u*a*r víkíngr agǽtr; h*ann* sottí a*v*str i G*a*rda riki *ok* dualdiz u*m* hrid
62 r med Sigu*rlama* k*onung*i *ok* ge*r*diz forstíor|i f*ir*i lidi
B 300 h*ans*, bædi[2]) l*andz* at geta *ok* þegna, þ*uiat* k*onung*r u*a*r nu gamall. Arngrimr ge*r*díz nu s*uo* mikil hofþ*ingi*, at k*onung*r gipti h*onum* dot*ur* sína *ok* setti h*ann* mestan m*an*n i r*ik*i sínu; h*ann* gaf h*onum* þa sue*r*dít Tyruíng. K*onung*r settíz þa u*m* kyrt, *ok* e*r* eckí f*ra* h*onum* sagt fleíra. Angrim*r*[3]) for m*e*d konu s*inni* Eyfuru nordr ti*l* ǽtleífþa s*inna ok* na*m* stad*ar* i ey þ*ei*ri, e*r* Holmr het. Þa*v* attu xíí sono: en ellztí *ok* en*n* agǽtazti het Angantyr, ii[4]) Híoru*a*rdr, iii[4]) He*r*uardr, iiii[4]) Hraní, *ok* Haddíngi*a*r íí; ei *ero* nefndír fleírí. Allir uor*u* þ*ei*r be*r*serk*ir*, s*uo* sterk*ir*

B 206 víking í austrveg um Bjarmaland; hann herjaði í ríki Svafrlama[5]) konungs ok átti orrostu við hann, ok áttuz þeir vápnaskipti við, ok hjó konungr til hans. Arngrímr kom fyrir sik skildinum, ok tók af skjaldarsporðinn, ok nam sverðit í jǫrðu staðar. Þá hjó Arngrímr af konungi hǫndina, ok fell þá niðr Tyrfingr. Arngrímr þreif sverðit Tyrfing ok hjó með konunginn fyrst ok síðan marga aðra; tók hann þar herfang mikit ok flutti brott með sér Eyfuru kon-
H 352 ungsdóttur, ok flutti hann hana heim til bús síns í Bólm. Hann átti með henni tólf syni; Angantýr var elztr[6]), þá Hervarðr, þá Hjǫrvarðr, Sæmingr ok Hrani, Brámi, Barri, Reifnir, Tindr ok Búi ok tveir Haddingjar, ok unnu þeir báðir eins verk, því at þeir váru tvíburar ok yngstir, en Angantýr vann tveggja verk; hann var ok hǫfði hæri en aðrir menn. Allir váru þeir berserkir ok um fram aðra menn at

---

1) *Der er spor til rød overskr.* (*3-4 bogst.*), *Scharovolskij læser* Arn *og mener at der har staaet* Arngrimr. 2) i *skr. over linjen.* 3) *Saal. skr. her.* 4) *Ordenstallene skr. over linjen.* 5) *Rettet,* Sigrlama *H.* 6) *Skr.* ellðs (*for* ellðstr).

ok mikler kapp*a*r, at alld*r*i villdu þ*ei*r fleírí f*ar*a i h*er*nad enn xii, *ok* q*uomu* þ*ei*r alld*r*i *suo* ti*l* or*rosto*, at e*ig*i hefdi þ*ei*r sigr; af þ*ess*u urdu þ*ei*r ǽǵǽt*ir* u*m* oll lond, *ok* ei*n*gi k*onung*r u*a*r sa, e*r* e*ig*i gǽfí þ*eim* þ*at*, er þ*ei*r uillldu h*afa*. þ*at* u*a*r tiþ*in*da eítt hu*er*t sín iola aptan, at m*enn* skylldu heít st*r*eingía at b*ra*gar fulli, se*m* sidr e*r* ti*l*; þa st*r*eíngdu heít Arn-g*rims* s*ynir*. Híoru*a*rdr st*r*engdi þes h*eit*, at h*ann* skylldí eiga dott*ur* Íngíallz Suía k*onung*s, þa mey er fræg u*a*r u*m* avll lavnd at feg*ur*d *ok* att *ger*uí, e*da* avnga ko*nu* ella. þ*at* sama uor *ge*r*a* þ*ei*r brædr f*er*d

---

afli ok áræði. En þó at þeir fœri í hernað, þá váru þeir aldri fleiri á skipi en tólf brœðr. Þeir fóru víða um lǫnd at herja ok váru mjǫk sigrsælir ok urðu enir frægstu. Angantýr hafði Tyrfing, en Sæmingr Mistiltein, Hervarðr Brota[1]), ok allir hǫfðu þeir ágæt hólmgǫngusverð. En þat var siðvenja þeira, þá er þeir váru með sínum mǫnnum einum, at þá er þeir fundu, at berserksgangr kom at þeim, fóru þeir á B 207 land upp ok brutuz við skóga eða stóra steina, því at þeim hafði þat orðit, at þeir hǫfðu drepit menn sína ok hroðit skip sín. Stórar sǫgur fóru af þeim ok mikil frægð.

3.[2]) Einn jólaaptan í Bólm þá strengði Angantýr heit at bragarfulli, sem siðvenja var til, at hann skyldi eiga dóttur Yngva konungs at Uppsǫlum Ingibjǫrgu, þá mey er fegrst var ok vitrust á danska tungu, eða falla at ǫðrum kosti, ok eiga enga konu aðra. Eigi er sagt af fleirum heitstrengingum þeira. Sú náttúra fylgði Tyrfingi, at hvert sinn, er hann var ór slíðrum dreginn, þá lýsti af sem af

---

1) *Saal. H; det rigtige er sikkert* Hrotta (*U*), *idet* h *er blevet læst som* b. 2) *H har som overskrift* Heitstrenging.

s*ina* xíí *ok* ko*m*a ti*l* Upsala *ok* ga*n*ga f*ir*i ko*nungs*
bord, *ok* þ*ar* sat d*ottir* h*ans* hía ho*num*. Þa *segir*
Híoru*a*rdr erendi sítt ko*nungi* *ok* heitstrengíng, en
allir hlyddu þ*eir* e*r* ínn*i* uo*ru*; Híoru*a*rdr bidr ko*n*-
ung seg*ia* skíot, hu*er*t erindi h*ann* sk*a*l þ*an*gad eiga.
K*onung*r hugs*ar* þ*et*ta mal *ok* ueítt, hu*er*su miklír
þ*eir* brædr uo*ru* f*ir*i s*er*, *ok* af agǽtu kyni ko*mnir*.
I þ*ui* bíli stigr f*ra*m yf*ir* ko*nungs* bordit sa m*ad*r,
B 301 e*r* h*et* Híalmar in*n* hugo*m* storí, *ok* m*æ*ll*t*i ti*l* ko*n*-
ungs: „h*er*ra ko*nung*r, míniz þ*er* nu, hue miki*n*
soma ek hefi ydr ueit, sidan er ek ko*m* i þetta l*an*d,
ok hue*r*su m*a*rg*a*r o*r*r*ost*or ek atta at uína r*ik*i und*ir*
ydr, *ok* hefí ek ydr latíd hei*m*ila mína þíonustu.
Nu bid ek ydr, at þ*er* ueítid m*er* ti*l* sǽmd*ar* *ok*
62 v gefít m*er* d*ottur* ydra, er | mín hug*ur* hef*ir* iafn*n*an
a leik*it*; *ok* er þ*at* makligr*a*, at þi*er* ueítid m*er* þessa
bęn, heldr en b*er*serkionu*m*, þ*eim* er illt eítt h*af*a

geisla, þó at myrkt væri, ok hann skyldi slíðra með
vǫrmu mannzblóði; ekki lifði þat ok til annars dags,
er blœddi af honum; hann er mjǫk frægr í ǫllum
fornsǫgum. — Þat sumar fóru þeir brœðr til Upp-
sala í Svíaríki ok gengu inn í hǫllina, ok segir
Angantýr konungi[1]) heitstrenging sína ok þat með,
at hann vill fá dóttur hans; allir hlýddu, er inni
váru. Angantýr bað konung segja, hvert þeira ørendi
skyldi vera. Í því sté fram yfir borðit Hjálm-
arr enn hugumstóri ok mælti til konungs: „minn-
B 208 iz, herra, hversu mikla sœmð ek hefi þér unnit,
síðan ek kom í yðart ríki, ok í mǫrgum lífsháska
fyrir yðr verit, ok fyrir mína þjónostu bið ek, at
þér giptið mér dóttur yðra; þykkiz ek ok makligri

[1]) Angantýr konungi *rettet,* honum *H. Bugge* (*NS 207*) *foreslaar* (*jvf. Ant. Russ.*): gengu inn í hǫllina fyrir Yngva konung ok segir Angantýr honum.

ger*t* bǽdi i ydru ʀ*iki* *ok* mar̦gra an*n*ara k*onun*ga.“ Nu hugs*ar* k*onungr* halfu meir, *ok* þik*ir* nu þetta mik*it* uanda mal, er þ*ess*er íí hæfþ*in*gi*ar* kepaz *suo* míok u*m* d*ottur* h*ans*. K*onungr* *segir* a þ*essa* leid: huor*tuegi* sía er *suo* mikil m*adr* *ok* uel ǽttborín*n*, at huorígu*m*[1]) uill h*ann* synía mǽgda, *ok* bidr h*ana* kíosa, huorn ho*n* uill eíga. Ho*n* *segir* suo̦, at þ*at* e*r* iafnt, ef fad*ir* hen*ar* uill gípta h*ana*, þa[2]) uill ho*n* þ*an*n eíga, e*r* h*en*n*i* e*r* kunr at godu, ᴇɴ *eigi* hiɴ*n*, e*r* ho*n* hef*ir* sogr ein*ar* f*ra* *ok* allar illar, se*m* f*ra* Arng*rims* so*num*. Híoru*a*rdr bydr Hialm*a*ri a holm sudr i Sams ey *ok* bidr h*ann* u*er*da hu*er*s m*annz* niþ*ing*, ef h*ann* gengr fyr at eiga[3]) f*r*una, ᴇɴ þ*et*ta eiɴ uígí er reyntt. Hialm*a*r q*ue*dr sik ecki s*ku*lo duelia. F*ar*á nu Arng*rims* s*ynir* hei*m* *ok* segía fedr s*inum* sitt erendi, ᴇɴ Aʀɴg*rimr* q*uez* alld*ri* fyr h*a*fa

---

mína bœn at þiggja en berserkir þessir, er hverjum manni gera ilt.“ Konungr hugsar fyrir sér ok þykkir H 353
þetta mikill vandi, hversu þessu skal svara, svá at minst vandræði mætti af standa, ok svarar um síðir: „þat vil ek, at Ingibjǫrg kjósi sér sjálf mann, hvern hón vill hafa.“ Hón segir: „ef þér vilið mik manni gipta, þá vil ek þann eiga, er mér er áðr kunnigr at góðum hlutum, en eigi þann, er ek hefi ekki af annat en sǫgur einar ok allar illar.“ Angantýr mælti: „ekki vil ek hnippaz orðum við þik, því at ek sé, at þú elskar Hjálmar; en þú, Hjálmarr, kom suðr á[4]) Sámsey til hólmgǫngu við mik, ella ver hvers mannz níðingr, ef þú kømr eigi at miðju sumri at ári.“ Hjálmarr kvað sik ekki dvelja at berjaz. Fóru Arngrímssynir heim til fǫður síns ok sǫgðu honum svá gert. Hann kvez ekki fyrr hafa óttaz um þá en nú.

---

[1]) *Skr.* hůrígum. [2]) *Rettet*, þo *R.* [3]) i *skr. over linjen.* [4]) *Snarere saal. end* í.

ottaz u*m* ferd þ*eir*a. Þ*essu* næst f*ar*a þ*eir* brędr ti*l* Bi*ar*m*ar*s ials, *ok* gíori*r* h*ann* i motí þ*eim* ueízlu mikla, *ok* nu uill Angantyr fa d*ottur* í*alls*, er Suaua het, *ok* u*ar* nu druck*it* brudlaup þ*ei*ra, *ok* nu *segir* Ang*antyr* iarli d*ra*um s*inn*: h*onu*m þottí þ*eir* bræd*ur* stadd*ir* i Sa*m*s ey, *ok* fu*n*du þ*ar* fugla m*ar*ga *ok* d*ra*pu alla; þa sn*er*u þ*eir* ANAN ueg a eyNA, *ok* flugu i moti þ*eim* erni*r* íí, *ok* þ*ot*tiz h*ann* g*an*ga i motti ǫdru*m*, *ok* attu þ*eir* h*ar*tt uí*d*skipti, *ok* settuz nidr
B 302 baþ*ir*, adr lettí, eN an*n*ar ǫrníN atti[1]) ui*d* brędr h*ans* XI, *ok* þotti[2]) h*onu*m ǫrnín efri u*er*da. Iall *segir*, at þ*ann* drǫ*m* þ*ur*fti ecki at rada, *ok* þ*ar* u*æ*ri h*onu*m synt fall rikra m*ann*a.

3. EN er þ*eir* bræ̆dr ko*m*a hei*m*, buaz þ*eir* ti*l* holmst*efnu*, *ok* leid*ir* fad*ir* þ*ei*ra þa ti*l* skíps *ok* gaf þa suerþ*it* Tyr*fing* Ang*anty*: „hygg ek“, *segir* h*ann*,

---

Váru þeir heima um vetrinn, ok um várit bjǫgguz þeir heiman ok fóru fyrst til Bjartmars jarls, ok tóku þeir þar veizlu; ok um kveldit beiddiz Angantýr, at jarl gipti honum dóttur sína, ok þetta sem annat var gert eptir þeira vilja, at brúðlaup var gǫrt, ok síðan bjǫgguz Arngrímssynir brott. Ok
B 209 þá nótt[3]), áðr þeir fóru, dreymði Angantý draum ok sagði jarlinum: „Ek þóttiz vera staddr í Sámsey ok brœðr mínir; þar fundu vér marga fugla ok drápum alla, er vér sám, ok síðan þótti mér sem vér snerim[4]) annan veg á eyna, ok flugu móti oss ernir tveir, ok gekk ek móti ǫðrum, ok áttumz vit hart viðrskipti saman; ok um síðir settumz[5]) vit niðr ok várum til enkis fœrir. En annarr arinn átti við ellifu brœðr mína ok vann alla þá.“ Jarl segir: „þar var þér sýnt fall ríkra manna.“

---

[1]) *Skr.* att. [2]) o *skr. over linjen.* [3]) *H tf.* *her* er, *som maa udgaa.* [4]) vér snerim *saal. rettet af Bugge* (*NS 209*); þeir sneri *H.* [5]) *Rettet*, settvmm *H.*

„at nu muní | þa⁄rf uera goþra uopna“; hann bidr þa nu uel fara; eptir þat skílíaz þeir. Ok er þeir bræ̋dr koma i Sams ey, sía þeir, huar íí skíp liggia i ha⁄fn þeiri, er Munaruogr[1]) het, þa⁄ skip hetu askar; þeir þottuz uíta, at Híalmar mundi þessí skíp eíga ok Oddr inn uidfa⁄rli, er kalladr uar a⁄ruar Oddr. Þa brugdu Arngrims synir suerdum ok bítu i skialldar rendr, ok kom a þa berserks gangr; þeir gengu þa uí utt a huorn askínn. En þar uoru suo goþir dreingir innan borz, at allir toku sín uopn, ok eingi flydi or sinu rumi, ok eingi mællti ędru ord; en berserkirnir gengu med audru bordi fram en a⁄þro aptr ok drapu þa alla. Siþan gengu þeir a land upp greníandí. Híalmar ok Oddr hǒfdu gengít up á̋ eyna at uítta, ef berserkirnir uæri komnir. Ok er þeir gengu or skogínum til skípa sinna, þa gengu berserkir utt af skípum þeira med blodgum uopnum ok brugnum suerdum, ok uar þa gengín af þeim berserks gangrín; en þa uerda þeir mat míní en þess a millí sem eptir nockurs[2]) kyns sottir. Þa quad Oddr: 63 r

1. „Þa uar mer ottí
einu síní,
er þeir greníandí B 303
gengu af a⁄skum[3])

Síðan fóru þeir brœðr brott ok kómu til Sámseyjar ok gengu upp á land at leita Hjálmars, ok fóru þeira skipti svá sem greinir í Ǫrvar-

---

[1]) *Rettet af Bugge* (*NS 302*) *efter s.* 10^{30}, $18^{1, 7, 26}$, $23^{8, 24}$ *og Örvar-Odds s.*, una uogr *R* (*jvf. HHund. I, 31*). [2]) *Skr.* nocks, *forkortelsestegnet for* ur *glemt.* [3]) *Her mgl. to verslinjer, som er bevaret i Örv.-Odds s.* (*hvor versets sidste del dog er anderledes end her*): ok emjandi | í ey stigu.

tir*ar* lꜹs*ir*,
uor*u* xíí sam*an*“.

Þa mœ*ll*ti Hiål*mar* ti*l* *Odds*: „sier þu nu, at falln*ir* e*r*u me*nn* ockr*ir* allir, *ok* syníz me*r* nu likaz, at ue*r* munu*m* allír Odín gista i q*u*elld i Ualhꜹllu.“ Ok þ*at* eítt s*egia* me*nn* at Hialm*ar* hafi mœ*ll*t æþ*r*o ord. Oddr su*arar*: „þ*at* mu*n*dí mítt ʀad u*e*ra, at ui*d* flydu*m* vndaɴ a skog, *ok* mu*n*u ui*d* eckí mega íí b*e*riaz ui*d* þa[1]) xíí, e*r* drepít h*afa* xíí hin*n*a fræknustu m*enn*, er uor*u* i Suía ʀik*i*“. Þa mœ*ll*ti Hialm*ar*: „flyu*m* uid alld*r*i undaɴ ouínu*m* ockru*m* *ok* þolu*m* helldr uopn þ*eira*; f*ara* uil ek at beríaz ui*d* b*e*rs*erki*“.[2]) „Eɴ ek neni e*ig*i at gista Odíɴ i q*u*elld, *ok* sk*u*lu þess*ir*[3]) allír dꜹdir b*e*rs*e*rk*ir*, adr q*u*elld se, eɴ ui*d* íí

63 v lifa“. | þ*et*ta uídr mǽli þ*eira*[4]) san*n*a þ*essar* u*isur*, e*r* Híalm*ar* q*ua*d:

2. „Fara hal*ir* hrꜹst*ir*
af h*er*skípu*m*
B 304 xíí me*nn* sam*an*
tirar[5]) lꜹs*ir*;
ui*d* munu*m* i aptaɴ
Odiɴ gista
íí fostbrædr,[6])
en þ*eir* xíí lifa“.

Oddr s*egir*:

B 305 3. „Þ*u*i mu*n* ordí
ansuꜹr ueíta:
þ*eir* mu*n*u i apt*an*
Oþíɴ*n* ɢ*ista*

Odds sǫgu, fyrst, at þeir kómu í Munarvága ok drápu þar alla menn af þeim tveim skipum, sem

---

[1]) *Skr. over linjen.* [2]) *Her mgl.* Oddr svaraði *el. lign.* [3]) *Hdskr.'s korte* s *gengives her ved* ss. [4]) a *skr. over*
r
linjen. [5]) *Rettet* (*jvf. v. 1*), tia *R.* [6]) *Rettet af Bugge* (*NS 304*) *efter et hskr. af Örv.-Odds s.*, berserkir *R* (*jvf.* 3[5]); fullhugar *U.*

xíí berserkir[1]),
eɴ uid íí lifa“.

Þeir Híalmar sa, at Angantyr hafdi Tyruíng i hendi, þuiat lysti af sem solar geisla. Hialmar mællti: „huort villtu eiga uid Anganty eíɴ eda uid brǽdr hans xɪ?“ Oddr segir: „ek uil beriaz uid Anganty; hann mun gefa stor hꜹgg med Tyruingi, eɴn ek trui betr skyrtu míní eɴ brynníu þinni til hlifþar“. Híalmar mællti: „huar komu uid þess til orrosto, at þu gengir[2]) fram firi mik? þui uiltu beríaz uid Anganty, [at][3]) þer þickir þat meíra þrek uirki. Nu em ek hꜹfuds madr þessar holm[4])gongu; het ek ǒdru konungs dottur i Suiþiodo eɴ lata þik eda annaɴ ganga i þetta eiɴn uígi firi mic, ok skal ek beríaz uid Anganty“, ok bra þa suerdinu ok geck fram í motti Anganty, ok uísadí huorr ꜹdrum til Ualhallar. Snuaz þeir i moti Hialmar ok Angantyr ok lata skamt stora hǒggua a milli. Oddr kallar áá berserki ok quad:

4. „Eiɴn skal uid eíɴ B 306
eíga, nema se deígr,
huatra drengía,
eda hugr bílí“.

Þa geck fram Híoruardr, ok attuz þeir Oddr uid hartt uopna skíptí, eɴ silki skyrta Odds uar suo trꜹst, at eckí uǒpn festi a, eɴn hann hafdi suerd suo gott, at suo beít bryníu sem klædi, ok fa hꜹgɢ hafdi hann ueitt Híoruardí, adr hann fell daudr. Þa geck til Heruardr ok for somu leid[5]), þa Hraɴí, þa huerr at audrum, eɴ Oddr ueíti þeim suo harda atsokn, at alla felldi hann þa xí brǽdr. Eɴ fra leik

þeir Hjálmarr ok Oddr áttu, ok síðan funduz þeir uppi á eynni; drap Oddr ellifu brœðr Angantýs, en

[1]) *Dette ord skr. i marg. med indvisningstegn.* [2]) *Skr.* gg̅, *forkortelsestegnet for* ir *glemt.* [3]) *Mgl. R.* [4]) *Over* o *en overflødig forkortelsesstreg.* [5]) i *skr. over linjen.*

þeira Hialmars er þat at segía, at Hialmar feck xuí sar, en Angantyr fell dadr. Oddr geck þar til er Hialmar uar ok quad:

5. „Huat er þier, Híalmar?
hefir þu lít brugdit,[1])
þik qued ek mæda
margar undir;
hialmr er þín hagín
64 r ok | ín sida brynía,[2])
nu kued[3]) ek fíoruí
of[4]) farít þínu“.

B 307 Hialmar quad:

6. „Sar hefí ek xuı,
slítna bryníu,
suart er mer firi síonum,
seka[5]) ek ganga;
hneít mer uid hiarta
híor Angantys,
huas blodrefil
herdr i eitri“.

Ok en quad hann:

7. „Attag[6]) at fullu
fim tun[7]) saman,
en ek þui alldri
unda radí;
nu uerd ek líggía
lifs anduani,[8])

Hjálmarr drap Angantý ok dó þar sjálfr síðan af sárum. Síðan lét Oddr leggja þá í stóra hauga alla

---

[1]) *Skr.* brug^t *R* (d *glemt*). [2]) *Her mgl. allitteration;* en á hlið brynja *U og Örv.-Odds s.* [3]) e *skr. over linjen.* [4]) *Rettet af N. M. Petersen,* ok *R.* [5]) *R tf. her* se, *som maa udgaa.* [6]) *Rettet,* Aktag *R*; *de flg. ord er vel rigtigere i U og Örv.-Odds s.:* á foldu. [7]) *Skr.* fimtun *i ét ord.* [8]) *Skr.* and uani *i to ord.*

suer*d*í undadr[1]) B 308
i Sams eyío.
8. Drecka i hǫllu
h*us*karlar míod
menio*m* gôfger
at míns fǫdr;
mæþ*ir* m*a*rga
mungat fira,[2])
en*n* mik eg*g*ía spor
i ey þía.
9. Hu*a*rf ek fra huítri
hlads bedgunni[3]) B 309
áá Agna[4]) fít
utaɴ u*er*dri;
saga mu*n* san*n*az
su er hu*n* sagdi m*er*,
at aptr ko*m*a
e*ig*i mu*n*dag.
10. Drag þu m*er* af h*en*di
h*r*ingíɴ rǫda,
fǽrþu iɴ*n*i ungu
Iɴgíbíorgu;
sa mu*n* he*n*ni
hugfastr t*r*egi,
e*r* ek e*ig*i kem
ti*l* Up*p*sala.
11.[5]) Hu*a*rf ek fra fǫgru*m* B 310
flíoda sǫngui[6])

---

með ǫllum sínum vápnum, en flutti Hjálmar heim til Svíaríkis; ok þegar Ingibjǫrg konungsdóttir sá

---

[1]) *Saal. Örv.-Odds s. og U,* sundadr *R, men over* s *staar to skraa streger, et tegn, som ogsaa andre steder i R sættes over bogstaver, som skal udgaa.* [2]) *Rettet af Bugge (NS 308) efter Örv.-Odds s. (og U),* fenía *R.* [3]) *Rettet,* bedgungí *R.* [4]) *El.* Aɢɴa; *det tredje bogstav er i R rettet fra* a. [5]) *Dette vers burde vel staa før.* [6]) *Skr.* sǫng^{u} *R.*

otrꜹdr gamans[1])
ꜹstr ui*d* Sota;
faur skundada ek
ok fǒrk i lid
hínzta[2]) sin*n*i
fr*a* holluínu*m*.

12. Hram*n*[3]) flygr aust*a*n
af ha*m* meidí,
flygr h*onum* ept*ir*
ꜹrn i síní;
þ*eim* gef ek erní
efstu*m* brader,
sa mu*n* æ blodi
b*er*gía[4]) mínu“.

B 311 Ept*ir* þ*at* deyr Hialm*a*r. Oddr s*egir* þ*essi* tidíndí heim i Suiþ*iod*, en k*onungs* dott*ir* ma ei*gi* lífa ept*ir* h*ann* *ok* rædr s*er* síalf bana. A*ngantyr* *ok* brædr h*ans* uo*ru* lagd*ir* i hꜹg í Sams ey m*ed* ꜹllu*m* uopnu*m* s*inu*m. Dott*ir* Bi*a*rmars u*ar* m*ed* barni, þ*at* u*ar* mær eink*a*r fogr. Su u*ar* uatní ꜹsín, *ok* nafn gef*i*þ, *ok* kꜹllud H*er*uor. Ho*n* fæddiz up*p* m*ed* iallí[5]) *ok*

lík Hjálmars, þá fell hón dauð niðr, ok eru þau heygð bæði saman at Uppsǫlum.

4.[6]) Nú er þar til at taka, at dóttir Bjartmars jarls fœddi meybarn, ok þótti flestum ráð, at út væri
B 210 borit, ok sǫgðu, at eigi mundi konuskap hafa, ef
H 354 fǫðurfrændum yrði líkt. Jarl lét ausa vatni ok upp fœða ok kallaði Hervǫru ok sagði, at eigi var þá aldauða ætt Arngrímssona, ef hón lifði. En er hón

[1]) a($_1$) *skr. over linjen.* [2]) *Rettet paa grund af allitterationen med et hskr. af Örv.-Odds s.,* ínzta *R.* [3]) *Forkortelsestegnet staar over* r (*for* m). [4]) *Skr.* berigía *R.* [5]) *Skr.* ialí *R.* [6]) *H har som overskrift* Fœdd Hervǫr.

u*a*r sterk se*m* kallar, *ok* þeg*a*r ho*n* mattí sier nockut, ta*m*diz ho*n* meír uid[1]) skot *ok* skíolld *ok* suer*d* eɴ ui*d* sau*m*a *eda* borda; ho*n* ger*d*i *ok* opt*a*r illt eɴ gott, *ok* er h*en*ni u*a*r þ*at* baɴ*n*ad, hliop ho*n* ꜳ́ skoga *ok* drap m*enn* ti*l* fi*a*r[2]) se*r*. Ok er iall spyr ti*l* þ*essa* stiga m*annz*, for h*ann* þang*a*t m*ed* lidí sɪɴu *ok* tok H*er*uoru *ok* hafdí hei*m* m*ed* se*r*, *ok* dualldiz ho*n* þa hei*ma* | u*m* stu*n*d. Þ*at* u*a*r eítt sɪ́ɴ, e*r* H*er*uor u*a*r 64 v
utti staꜹdd þ*ui* nǽr, e*r* þrælar nockor*ir* uor*u*, *ok* ger*d*i ho*n* þ*eim* illt se*m* ꜹdru*m*. Þa m*œll*t*i* í þ*r*ellíɴ: „þu H*er*uor villt illt eítt g*er*a, *ok* illz e*r* at þ*er* uoɴ, *ok* þ*ui* ba*nn*a*r* iall ꜹllu*m* ᴍoɴ*n*um at s*egia* þ*er* þítt fadeʀɴí, at h*onum* þícker sko*mm*, at þu uit*ir* þ*at*, þ*ui*at ɪɴ*n* uerstí þrell[3]) lagdíz m*ed* dot*ur* h*ans*, *ok* e*r*tu þ*ei*ra barn. H*er*uor u*a*rd ui*d* þessí ord æfar reid *ok* *gengr*[4]) þeg*a*r fi*r*i iall *ok* q*uad*:

13. „Aka ek u*a*rri
uegsemd[5]) hrosa,
þott ho*n* F*r*odm*a*rs
fengi[6]) hyllí; B 312
fodr hugdu*mz* ek
fræknaɴ eíga,
nu er sagdr fi*r*i me*r*
suíɴa hi*r*der“.

I*all* q*uad*:

14. „Logít er m*a*rt at þ*er*[7])
lítíl of

óx upp, þá var hón fǫgr; hón tamði sik við skot ok skjǫld ok sverð; hón var mikil ok sterk, ok þegar hón mátti nǫkkut, gerði hón hvatki ilt en

[1]) *Skr. over linjen og meget utydeligt.* [2]) *Rettet,* fiarr *R.* [3]) *R tf. her* er, *som maa udgaa.* [4]) *Skr.* g̅g. [5]) *Rettet,* uegsems *R.* [6]) *Rettet af N. M. Petersen,* fengi*t* *R.* [7]) *Skr.* atþ*er* *i ét ord*; *herefter er teksten forvansket, det rigtige er vel* (*jvf. U*): Logit er mart at þér | of lítil efni; | frœkn með firðum | var faðir þinn taliðr.

frett m*ed* fyrdu*m*
faþ*ir* þíɴ taleþ*ur*,
steɴdr Angantys[1])
a̷ síɴ molldu
salr i Sams ey
sunaɴ uerdri“.

Ho*n* q*uad*:

15. „Nu fys*ir* mik,
fost*r*i, at uítía
f*ra*m ge*n*gíɴa
f*r*enda miɴa;
a̷d mu*n*du þ*eir*
B 313 eiga nogaɴ,
þ*ann* s*ka*l ek audlaz,
ne*m*a ek adr fo*r*umz.

16. Skal skíotliga
u*m* ska̷r bua
blæío líɴi,
adr b*ra*ut f*a*ri;
mik*il* byr i þ*ui*,
e*r* æ morgíɴ s*ka*l
skera bǽdi m*er*
skyrtu *ok* olpu“.[2])

Siþ*an* m*ællti* He*r*uor ui*d* modr s*ina ok* q*uad*:

17. „Bu þu mik at a̷llu,
se*m* þu bazt[3]) kun*ir*,

---

ekki gótt[4]), ok er henni var þat meinat, þá hljóp hón út á skóga ok drap menn til fjár sér. En er jarl varð þess varr, þá lét hann taka hana ok fœra heim, ok var hón þá heima um stund. Hón kømr

---

[1]) *Rettet med U og alle udgivere,* angantyr *R.* [2]) *Rettet paa grund af allitterationen med alle udgg.,* olpu *ok* skyrtu *R.* [3]) *Rettet af Bugge* (*NS 313*), huataz *R; andre retter til* bráðast. [4]) hvatki—gótt, *saal. rettet i Ant. Russ.,* hvarki ilt en gott *H. Bugge retter efter R* hvarki *til* optarr.

sanfrod[1]) kona,
se*m* þu son mu*n*þ*ir*;
satt[2]) eítt mun m*er*
i[3]) suefn b*er*a,
fæ ek ecki hi*er*
yndí et næ̋sta“.

Sįþ*an* bíoz ho*n* i b*r*ot ei*n* sam*an* *ok* tok s*er* k*a*rll- B 314
manz gíorfi *ok* uopn *ok* sottí þ*ar* ti*l*, er uiki*ngar* nock*urer*[4]) uo*ru*, *ok* for *med* þ*eim* u*m* h*r*id *ok* nefndíz H*er*uardr. Lítlu siþ*ar* tok þ*essi* H*er*u*a*rdr forrædí lidsíns,[5]) *ok* er þ*ei*r ko*m*u ti*l* Sams eyi*ar*, þa beiddiz H*eruardr* at f*a*ra up*p* á́ eyna *ok* sagdi, at þar mu*n*dí u*er*a feuôn[6]) i hagí, en aller lids m*enn* mæla i motí *ok segia*, at *suo* mikl*ar* meínuæt*ir gan*gi[7]) þ*ar* all dægr, at þ*ar* e*r* u*er*ra u*m* daga en*n* uída u*m* nætr annarstad*ar*. Þ*at* fæz u*m* siþ*ir*, at kastad u*ar* akk*erum*, en H*eruardr* ste i bat *ok* reri ti*l* l*an*dz *ok*

---

at jarli einn dag ok mælti: „brott vil ek heðan, því at ekki fæ ek hér ynði.“ Lítlu síðarr hvarf hón ein saman með karlmannzbúnaði ok vápnum ok fór til víkinga ok var með þeim um stund ok nefndiz Hervarðr[8]). Ok lítlu síðarr dó họfðingi víkinga, ok tók þá Hervarðr forræði liðsins. Ok eitt sinn, er þeir kómu til Sámseyjar, gekk Hervarðr á land, ok vildi engi hans manna fylgja honum, því at þeir sọgðu þar engum manni duga um nætr úti at vera. Hervarðr kvað vera mikla féván í haugunum ok B 211
fór á land ok gekk upp á eyna nær sólarglaðan.

---

[1]) *Rettet af Ettmüller,* sanfu*n*d *R* (sannreynd *Bugge NS 313*). [2]) *Rettet med udgg. og U,* fatt *R.* [3]) *Skr. over linjen.* [4]) *Skr.* nockurrer. [5]) *Skr.* lidíns. *Scharovolskij henviser til Larsson Stud. över den Stockh. homilieboken, s. 64-5.* [6]) fe *skr. over linjen.* [7]) *Kan ogsaa opløses* gengi. [8]) *Dette navn skrives* Hjọrvarðr *her og tre gg. senere* (*s. 17*[24, 27], *33*[21]), *ellers* Hervarðr *med* er *forkortet* (*saal. ogs. R og U*). *Bugge gennemfører* Hervarðr, „*ti det passer bedre til* Hervọr“.

lendi i Mun*ar* uogi i þ*an*n tíma, e*r* sol[1]) settiz, *ok*
65 r hítti þ*ar* m*ann* þ*a*N e*r* híó|rd hellt. H*ann* q*uad*:

1, 5—8 18. „Hu*err* e*r* yta
i ey ko*mi*N*n*?
gackþu[2]) syslíga
gisti*ng*ar ti*l*!“

Þeir lágu í Munarvági. Þar hitti hón hjarðarsvein einn ok spurði hann tíðenda. Hann segir: „er þér ókunnigt hér í eyjunni, ok gakk heim með mér, því at hér dugir engum manni úti at vera eptir sólarsetr, ok vil ek skjótt heim.“ Hervarðr svarar: „seg mér hvar Hjǫrvarðz haugar heita.“ Sveinninn svarar: „vanfarinn ertu, er þú vilt þat forvitnaz um nætr, er fár þorir á miðjum dǫgum, ok brennandi eldr leikr þar yfir, þegar sól gengr undir.“ Hervarðr kvez at vísu skyldu vitja hauganna. Féhirðir mælti: „ek sé, at þú ert drengilegr maðr, þó at þú sér óvitr; þá vil ek gefa þér men mitt, ok fylg mér heim.“ Hervarðr segir: „þó at þú gefir mér alt þat er þú átt, fær þú mik eigi dvalt.“ En er sólin settiz, gerðuz dunur miklar út á eyna, ok hlupu upp haugaeldarnir. Þá hræddiz féhirðir ok tók til fóta ok hljóp í skóginn sem mest mátti hann, ok sá aldri aptr. Þetta er kveðit eptir viðrœðu þeira:

1. Hitt hefir mær ung
í Munarvági
við sólarsetr
segg at hjǫrðu.

18 „Hverr er[3]) einn saman
í ey kominn?
B 212 Gakktu greiðlega
gistingar til!“

---

1) *Skr. under linjen.* 2) þ *i hskr. rettet fra* f. 3) er *tf. efter R, mgl. H.*

2 19. „Munka ek ga*n*ga
gístíng*ar* ti*l*,[1])
þ*ui* ek en*n*gí kaɴ
eyi*ar* skeggía;
segþu ellig*ar*,
adr ui*d* skiliu*m*:
hu*ar* e*r*u Híorùarz
ha*u*g*ar* keɴd*ir*?"

H*ann* *quad*:

3 20. „Spyríatu at þ*ui*,
spakr e*r*tu eigí,[2])
uínr uikínga, B 315
e*r*tu uanf*ar*íɴ;
fa*u*ru*m* f*ra*liga,
se*m* okr fǽtr toga;
allt e*r* uttí
amatt[3]) fíru*m*".

---

19 2. „Munkat ek ganga
gistingar til,
því at ek engan kann
eyjarskeggja;
segðu hraðlega,
áðr heðan líðir:
hvar eru Hjǫrvarði
haugar kendir?"

20 3. „Spyrjattu at því;
spakr ertu eigi,
vinr víkinga,
þú ert vanfarinn;
fǫrum frálega,
sem okkr fœtr toga;
alt er úti
ámátt firum."

---

[1]) *Versets to første linjer staar i R efter* skilíum *i versets 6. linje.* [2]) *Rettet*, ei*n*gí *R.* [3]) uttí amatt, *saal. rettet efter H,* uítí (*el. nærmest* uttí *med aksent over det første* t) a $\overset{a}{\text{n}}$tt *R* (*af skriveren vel opfattet som* víti á nátt).

Ho*n* *quad*:

6 21. „Hi*r*du*m* eí at[1]) fælaz
ui*d* fna/sun[2]) slika,
þot u*m* alla ey
elld*a*r b*r*ení;
latu*m* ockr ei*g*i
lítid hræda

---

4. „Men bjóðum þér
máls at gjǫldum;
muna drengja vin
dælt at letja;
fær engi mér[3])
svá fríðar hnossir,
B 213 fagra bauga,
H 355 at ek fara eigi.“[4])

22 5. „Heimskr þykki mér
þá er heðra ferr
maðr einn saman
myrkvar grímur;
hyrr er á sveimun,
haugar opnaz,
brennr fold ok fen;
fǫrum harðara!“

21 6. „Hirðumat fælaz
við fnǫsun slíka,
þótt um alla ey
eldar brenni;
látum eigi okkr
liðna rekka[5])

---

[1]) *Skr.* eíat *i ét ord R.* [2]) *Rettet efter H,* þra/sun *R.* [3]) *Saal. staar der sikkert, ikke* nv *som læst i Skjaldedigtn. II A 244.* [4]) *H har herefter v. 7*; *omstillingen er foretaget af N. M. Petersen. Hvis H's ordning følges maa v. 5 opfattes som Hervörs ord, men v. 6 bliver meningsløst.* [5]) liðna rekka, *saal. rettet af N. M. Petersen*; rekka liðna *H.*

recka slika,
rǽdu*mz* fleíra ui*d*!“

H*ann* *quad*:

22. „Heim*s*kr þyckí m*er*
sa *er* heþ*an* ferr
m*ad*r ei*n* sam*an*
myrku*ar* g*r*im*ur*;
hyrr *er* áá sueimoɴ,[1])
hav*g*ar opnazt,
breɴ folld *ok* fen,
fôr*um* h*ar*dara“.

Enda tok h*ann* þa hlavp hei*m* ti*l* bǽgiar, *ok* skilldí þ*ar* m*ed* þ*eim*. Nu ser ho*n* þ*ui* næst utt æ eyna, hu*ar* havga elldrin bren, *ok* geng*r* ho*n* þa*n*gad ti*l* B 316 *ok* hrædiz eckí, þott allír hav*g*ar u*œ*ri a gavtu hen*ar*. Ho*n* od f*r*am i þ*ess*a ellda, se*m* i myrkua, þ*ar* ti*l* er hu*n* ko*m* at havgí b*er*s*er*k*ianna*; þa *quad* ho*n*:

---

skjótla skelfa,
skulum við talaz.“
7.[2]) Var þá féhirðir
fljótr til skógar
mjǫk frá máli B 214
meyjar þessar;
en harðsnúinn
hugr í brjósti
um sakar slíkar
svellr Hervǫru.

Hón sá nú haugaeldana ok haugbúa úti standa ok gengr til hauganna ok hræðiz ekki, ok óð hón eldana sem reyk, þar til er hón kom at haugi berserkjanna. Þá kvað hón:

---

[1]) *Over* i *staar en overflødig forkortelsesstreg.* [2]) *Dette vers staar i H efter v. 4.*

8 23. „Uaki þu, Ang*antyr*,
uekr þik H*e*ruor,
ei*n*ga d*ottir*
yckr Suofu;
seldu or hꜹgi
huassaɴ mæki,
þ*ann* er Sig*ur*lama
slogu duerg*a*r.
9 24. H*er*u*a*rdr, Híoru*a*rdr,
Hraɴi, Ang*antyr*!
uek ek ydr alla
und*ir* uíþ*ar* ʀotu*m*,
híalmí *ok* med bryníu,
huꜹssu[1] su*er*dí,
rꜹnd *ok* *med* [reidi],[2]
rodnu*m* geíri.

5.[3] 23 8. „Vaki þú, Angantýr,
vekr þik Hervǫr,
eingadóttir
ykkur Tófu;
sel þú mér ór haugi
hvassan mæki,
þann er Svafrlama
slógu dvergar.
24 9. Hervarðr[4]), Hjǫrvarðr,
Hrani, Angantýr!
vek[5]) ek yðr alla
undir viðar rótum,
hjálmi ok með brynju,
hvǫssu sverði,

---

[1]) *Rettet efter H,* hꜹsu *R.* [2]) *Indsat efter H, mgl. R.* [3]) *H har som overskrift* Vísur. [4]) *H tf.* ok, *men da dette ord hverken staar i v. 11 el. R bør det vel udelades* (*Bugge NS 214*). [5]) *Rettet efter R,* vel *H.*

10 25. Míok e*r*u ordn*ir*
Arng*r*ims[1]) s*ynir*
megíɴ[2]) meiɴgíarnir[3])
at molld*a*r ꜹka,
e*r* ei*n*gi[4]) gíor*ir*
soɴa Eyfuru
ui*d* mik[5]) mæla
i Mun*a*r uogí.
11 26. H*er*u*a*rdr, Hiǒr*uardr*, B 317
H*r*aní, A*ngantyr*!
s*uo* se ydr ꜹllu*m*
iɴ*n*an rifía,
se*m* þ*er* i mꜹra
morned hꜹgí,

---

rǫnd ok með reiði,
roðnum geiri.
25 10. Mjǫk eruð orðnir, B 215
Arngríms synir,
megir at meinsamir
moldar auka,
er engi skal
sona Eyfuru
við mik mæla
í Munarvági.
26 11. Hervarðr, Hjǫrvarðr,
Hrani, Angantýr!
svá sé yðr ǫllum
innan rifja,
sem þér í maura
mornið haugi[6]),

---

[1]) *Rettet,* arngris *R.* [2]) *Det rigtige er vel* megir, *saal. H.* [3]) *Rettet,* meiɴgíarn*ar* *R.* [4]) e *i R rettet fra* g. [5]) *Over* m *skr.* c, *et overflødigt forkortelsestegn for* ik. [6]) *Rettet efter R,* hauga *H (vel dittografi fra* maura).

nem*a* su*er*d selít
þ*at* *er* slo Dualin*n*;
sam*ir* ei dr*a*gu*m*
dyrt uôpn b*er*a".
Þa *quad* *Angantyr*:
12 27. „H*er*uor d*ottir*,
hu*at* kallar s*uo*?
full feíknstafa[1])
fer þu þ*er* at illu;
ær e*r*tu ordin
ok *a*ruítí,
uill hyggiandí,
uekr upp dauda m*enn*.
13 28. Grof ei mik fad*ir*
ne frendr adr*ir*;[2])

---

nema sverð selið mér
þat er sló Dvalinn;
samir eigi draugum
dýr vápn fela."
Þá svarar Angantýr:
27 12. „Hervǫr dóttir,
hví kallar svá?
full feiknstafa
ferr þú þér at illu;
B 216 œr ertu orðin
ok ørvita,
villhyggjandi,
vekr menn dauða.
28 13. Grófat mik faðir niðr
né frændr aðrir;[2])

---

[1]) *Skr.* fullfeíkn stafa. [2]) *Der mgl. i begge hdskrr. to linjer i verset, rimeligvis l. 3—4. „Indholdet af de tabte linjer har mulig været omtrent følgende: ‚det var vore banemænd (el. fiender), som lagde os i haug'" (Bugge).*

þe*ir* hôfþu Tyruíng
íí er lifdu,
urdu eigaɴdí
eɴ u*m* siþ*ir*".[1])

Ho*n* *quad*:

14 29. „Seger þu e*ig*i satt,
suo lati oss[2]) þik
heilaɴ i hꜹgi sitia, 65 v
se*m* þu haf*ir* e*ig*i
Tyrf*ing* [med þer];[3]) B 318
trꜹdr e*r*tu
arf at veíta
eíɴga b*a*rní".

þa opnadíz hꜹgriɴ*n*, *ok* u*a*r se*m* elldr *ok* logí u*œ*ri allr hꜹg*r*iɴ. þa q*uad* An*gantyr*:

15 30. „Hnígiɴ e*r* helg*r*ind,
hꜹg*a*r opnaz,

þeir hǫfðu Tyrfing
tveir er lifðu,
varð þó eigandi
einn um síðir."

29 14.[4]) „Segðu einn satt mér!
svá láti óss[2]) þik
heilan í haugi,
sem þú hefir eigi
Tyrfing með þér;
trautt er þér at veita
arfa þínum
einar bœnir."

Þá var sem einn logi væri alt at líta um haug- B 217
ana, er opnir stóðu. Þá kvað Angantýr:

30 15. „Hnigin er helgrind,
haugar opnaz,

---

[1]) *De to sidste verslinjer er forvanskede, jvf. H.* [2]) *Skr.* oss *baade i H og R* = áss. [3]) *Tf. efter H, mgl. R.* [4]) *Her mgl.* Hón segir (*el.* kvað).

allt e*r* i elldi
eyg*r*ims sía;[1])
atalt e*r* uttí
u*m* at lítaz,
skyntu, mær, ef þu matt,
ti*l* skípa þiN*n*a“.

Ho*n* su*a*r*a*r:

16 31. „BreNít e*ig*i s*uo*
bal a notu*m*,
at ek ui*d* ellda
ydra hrædu*mz*;
skelfr e*ig*i meyío
muntun hug*a*r,
þott ho*n* drꜹg siai
f*ir*i duru*m*[2]) standa“.

---

allr er í eldi
eybarmr at sjá;
atalt er úti
um at lítaz,
skyntu, mær, ef þú mátt,
til skipa þinna.“

Hón segir:

31 16. „Brenni þér eigi svá
bál á nóttum,
at ek við elda
yðra fælumz;
skelfrat meyju
muntún hugar,
þó at hón draug sjái
í durum standa.“

Þá kvað Angantýr:

32 17. „Segi ek þér, Hervǫr,
hlýttu til meðan,

---

[1]) *Disse linjer er forvanskede, jvf. H.* [2]) *Eller* dyrum*?*

Þa *quad* A*ngantyr*:

17 32. „Segi ek þ*er*, He*r*uor,
hlydþu til eɴ*n*,
uisa d*ottir*,
þ*at* er ue*r*da mun: B 319
sia mu*n* Tyrf*ingr*,
ef þu trua mætt*ir*,
ætt þíɴí, mær,
allre spilla.[1])

18 33. Mun*n*tu son geta
þ*ann* er siþ*an* mu*n*
Tyrf*ing* hafa
ok t*r*ua magní;
þ*an*n munu[2]) Heidrek
h*eita* lydar,
sa mu*n* rikaztr[3]) aliɴ[4])
unþ*ir* rauduls tialldí".

---

vísa dóttir,
þat er verða mun:
sjá mun Tyrfingr, B 218
ef þú trúa mættir,
ætt þinni, mær,
allri spilla.

33 18. Mundu son geta
þann er síðan[5]) mun
Tyrfing bera
ok trúa afli;
þann munu Heiðrek
heita lýðar,
sá man ríkstr alinn
und rǫðuls tjaldi."

Hón kvað: H 356

---

[1]) *Skr.* spl^{i}á. [2]) *Rettet efter H,* mun *R.* [3]) i *skr. over linjen.* [4]) *Rettet efter H,* áa liɴ *R.* [5]) *Rettet efter R,* síð *H.*

þa q*uad* H*eruor*:

21 34. „Maþ*ur* þoto*mc*[1] ek
m*enn*zcr[2] [til][3] þ*essa*,
adr ek sali yd*ra*
sęka hafdag[4];

---

19. „Ek vígi svá
virða dauða,
at þér skuluð
allir liggja
dauðir með draugum
í dys fúnir[5].
Sel mér, Angantýr,
út ór haugi
hlífum hættan
Hjálmars bana."

Hann segir:

20. „Kveðkat ek þik, mær ung,
mǫnnum líka,
B 219 er þú um hauga
hvarfar á nóttum,
grǫfnum geiri
ok með Gota málmi,
hjálmi ok með brynju
fyrir hallar dyrr.

Hón kvað:

34 21. „Maðr þóttumz ek
menskr til þessa,
áðr ek sali yðra
sœkja réðak;
sel þú mér ór haugi
þann er hatar brynjur,

---

[1] *Over* c *en overflødig forkortelsesstreg.* [2] *Rettet efter H,* m̄ztr *R.* [3] *Indsat efter H, mgl. R.* [4] *Saal. R,* sœkja réðak *H.* [5] *Rettet (jvf. Ant. Russ.) af Bugge (NS 218),* fynir *H.*

selþu m*er* ór hꜹgi
þ*ann* *er* hat*ar* brynior,
hlifu*m* hǽttaɴ
Hialm*ars* bana!“

Þa *quad* A*ngantyr*:

22 35. „Liggr m*er* und*ir* herdu*m*
Hialm*ars* b*ani*,
allr er h*ann* utt*an* B 320
elldi sueipín;[1])
mey ueít ek ꜹngua
f*ir*i molld of*an*,
at hior þ*ann* þorí
i hônd b*era*“.

H*eruor* q*uad*:

23 36. „Ek mun hi*r*da
ok i[2]) ho*n*d ne*ma*
huassan mækí,

---

dverga smíði,[3])
dugira[4]) þér at leyna.“

Angantýr kvað:

35 22. „Liggr mér und herðum
Hjálmars bani,
allr er hann útan
eldi sveipinn;
mey veit ek enga
moldar hvergi,
at þann hjǫr þori
í hendr nema.“

Hón segir:[5]) B 220

36 23. „Ek man hirða
ok í hendr nema

---

[1]) *Rettet efter H,* suífín *R.* [2]) *Skr. over linjen.* [3]) *Bugge interpungerer ikke her.* [4]) *Rettet af Ettmüller (jvf. NS 219),* dugiræ (e over i) *H.* [5]) Hón segir *indsættes her med Bugge (NS 220), H har* segir hón *efter* hirða (*v. 23*[1]).

ef ek h*a*f*a* mættag;
uggi ek *eigi*
elld b*r*enanda;
þeg*ar* loga lægi*r*,
er ek lit yf*ir*“.

Þa q*uad* A*ngantyr*:

24 37. „Hei*m*sk e*r*tu, H*er*uor,
hug*ar* eigandí,
er þu at a*u*gu*m*
i elld h*r*apar;
helldr uil ek selía þ*er*
su*er*d ór ha*u*gí,
mæriɴ unga,
ma ek þ*er* ei synía“.

---

hvassan mæki,
ef ek hafa mættak.
Uggi ek eigi
eld brennanda;
þegar loga lægir,
er ek lít yfir.“

Hann kvað:

37 24. „Heimsk[1]) ertu, Hervǫr,
hugar eigandi,
er þú at augum
í eld hrapar.
Ek vil heldr selja þér
sverð ór haugi,
mær en unga,
mákat ek þér synja.“

Hón kvað:

38 25. „Vel gerðir þú,
víkinga niðr,

---

[1]) *Skr.* Hemsk *H; i Skjd. II B 268 rettet til* Heimsks.

[Heruor quad:][1])

25 38. „Vel g*er*dír þu,
uik*in*ga nidr,
e*r*[2]) þu selld*ir* m*er*
su*er*d ór ha*u*gi;
betr þíckiu*m*z nu,
bragni*n*gr, h*af*a, B 321
eɴ ek Noregi
nǽdag ollu*m*“.

Angantyr quad:

26 39. „Ueítz e*ig*i þu,
uesol e*r*tu mals,
full feikɴ[3]) koɴa,
h*ui* þu fagna s*ka*lt;
sía mu*n* Tyrf*ingr*,

---

er þú seldir mér
sverð ór haugi;
betr þykkjumz nú,
buðlungr, hafa,
en ek Nóregi
næða ǫllum.“

Hann kvað: B 221

39 26. „Veizt eigi þú,
vesǫl ertu mála,
fláráð kona,
hverju fagna skal!
[Sjá mun Tyrfingr,
ef þú trúa mættir,
ætt þinni, mær,
allri spilla.]“[4])

---

[1]) *Indsat i lighed med overskr. til de andre vers, mgl. R.* [2]) *Efter* e *er et bogstav udraderet, vistnok* f (*altsaa først skr.* ef). [3]) *Saal. R, en rettelse er, som Scharovolskij fremhæver, ikke nødvendig, da* feikn *forekommer som adj.* [4]) *Versets sidste halvdel mgl. her i H, men findes i R og i H i v. 17.*

ef þu trua mætt*ir*,
[ætt][1]) þíní, mær,
allri spilla“.

Ho*n* *segir*:

27 40. „Ek mu*n* g*an*ga
ti*l* gialfr m*a*ra,
nu er hilmis mǽr
i huga godu*m*;
lítt ræki ek þ*at*,
lofþunga uinr,
hu*a*t s*ynir*[2]) . . .
. . . .

Hón segir:

40 27. „Ek mun ganga
til gjálfrmara;
nú er hilmis mær
í hugum góðum.
Lítt hræðumz þat,
lofðunga niðr,
hvé synir mínir
síðan deila.“

Hann kvað:

28. „Þú skalt eiga
ok una lengi,
hafðu á hulðu
Hjálmars bana.
Takattu á eggjum,
eitr er í báðum;
sá er mannz mjǫtuðr
meini verri.

B 222 29. Far vel, dóttir,
fljótt gæfa ek þér

---

[1]) *Indsat efter H*(*v. 17*) *og v. 32, mgl. R, sikkert glemt af skriveren, idet det foregaaende ord endte paa* ætt. [2]) *Herefter mgl. et blad i R.*

tólf manna fjǫr,
ef þú trúa mættir,
afl ok eljun,
alt et góða,
þat er synir Arngríms
at sik leifðu."

Hón kvað:

30. „Búi þér allir,
brott fýsir mik,
heilir í haugi,
heðan vil ek skjótla;
helzt þóttumz nú
heima í millim,
er mik umhverfis
eldar brunnu."

Síðan gekk hón til skipa, ok er lýsti, sá hón at skipin váru brottu; hǫfðu víkingar hræz dunur ok elda í eynni. Fær hón sér far þaðan, ok er ekki getit[1]) um hennar ferð fyrr en hón kømr á Glasisvǫllu til Guðmundar, ok var hón þar um vetrinn ok nefndiz enn Hervarðr.

6.[2]) Einn dag, er Guðmundr lék skáktafl ok hans
tafl var mjǫk svá farit, þá spurði hann, ef nǫkkurr
kynni honum ráð til at leggja. Þá gekk til Her-
varðr ok lagði lítla stund til, áðr Guðmundar var
vænna. Þá tók maðr upp Tyrfing ok brá; þat sá
Hervarðr ok þreif af honum sverðit ok drap hann H 357
ok gekk út síðan. Menn vildu hlaupa eptir hon-
um. Þá mælti Guðmundr: „verið kvirrir!, ekki man
svá mikil hefnð í manninum, sem þér ætlið, því at B 223
þér vitið ekki, hverr hann er; man þessi kvennmaðr
yðr dýrkeyptr, áðr þér fáið hans líf." Síðan var

[1]) *Dette ord mgl. i H*; *i Hauksb.udg. indsættes* sagt *efter* ferð. [2]) *H har som overskr.* Hǫfundr fekk Hjǫrvarar (*saal.*).

66 r **4.** . . . . s*er*. H*ann* ua*r* ecki katr *ok* sat leingí
ui*d* dryckíu u*m* q*ue*lldít, e*nn* e*r* Ang*antyr* brodir
B 322 h*ans* geck vtt, þa taladi[1]) Heidr*ekr* ui*d* þa m*enn*, e*r*
h*onum* uo*ru* næsti*r*, *ok* ko*m* h*ann* s*uo* sin*ni* rædu, at

---

Hervǫr[2]) langa stund í hernaði ok varð mjǫk sigrsæl, ok er henni leiddiz þat, fór hón heim til jarls móðurfǫður síns; fór hón þá fram sem aðrar meyjar, at vanðiz við borða ok hannyrðir. Þetta spyrr Hǫfundr son Guðmundar, ok ferr hann ok biðr Hervarar ok fær ok flytr heim. Hǫfundr var manna vitrastr ok svá réttdœmr, at hann hallaði aldri réttum dómi, hvárt sem í hlut áttu innlenzkir eða útlenzkir, ok af hans nafni skyldi sá hǫfundr heita í hverju[3]) ríki, er mál manna dœmði. Þau Hervǫr áttu tvá syni, hét annarr Angantýr[4]) en annarr Heiðrekr; báðir váru þeir miklir menn ok sterkir, vitrir ok vænir. Angantýr var líkr feðr sínum at skaplyndi ok vildi hverjum manni gótt; Hǫfundr unni honum mikit ok þar með ǫll alþýða. Ok svá mart gótt sem hann gerði, þá gerði Heiðrekr enn fleira ilt; Hervǫr unni honum mikit. Fóstri Heiðreks hét Gizurr. Ok einn tíma, er Hǫfundr gerði veizlu, var ǫllum hǫfðingjum til boðit í hans ríki utan Heiðreki; honum líkaði þat illa, ok fór alt at einu ok kvez skyldu gera þeim nǫkkut ilt; ok er hann kom í hǫllina, stóð Angantýr upp móti honum ok bað hann sitja hjá sér. Heiðrekr var ekki kátr; hann sat lengi um kveldit, síðan Angantýr var genginn; hann sneriz þá til þeira manna, er hjá honum sátu,[5]) ok kom hann svá sinni rœðu[6]) við þá,

---

1) *Skr.* talladi *R.* 2) *Rettet i Ant. Russ.* (*paa grund af det flg.* sigrsæl, henni, hón), Hervarðr *H.* 3) *H tf. her* i, *som maa udgaa.* 4) *Skr.* Anganty *her og l. 17.* 5) *Sætn.* er hjá honum sátu *staar i H efter* þá *i l. 30*; *den indsættes her med N. M. Petersen.* 6) rœðu *mgl. H*, *optaget efter R.*

þeir urdu rangsatt*ir*, *ok* m*ællti* huor*r* illt ui*d* an*n*an; þa kom A*ngantyr* aptr *ok* bad þa þegia. Ok enn i annat sinn, *er* A*ngantyr* u*ar* utt ge*n*gin, þa mínti Heidr*ekr* þa á, hu*at* þ*eir* hôfdu ui*d* m*ællt*z, *ok* kom þa s*uo*, at an*n*ar slo an*n*an m*ed* hnefa; þa ko*m* Ang*antyr* til *ok* bad þa satta u*er*a til mörgíns.[1] Enn þridía [sin],[2] *er* A*ngantyr* geck i b*r*ott, þa sp*ur*di Heíd*rekr* þ*ann* e*r* ha*r*g*it* hafdí fengi*t*, huor*t* ha*nn* þyrdí e*ig*i at hefna sín; s*uo* ko*m* ha*nn* þa síne fort*a*lu, at inn lostni hlíop up*p* *ok* d*ra*p sessu na*u*t sin, *ok* þa kom A*ngantyr* at. Enn *er* Ha*u*f*undr* u*ar*d þessa u*a*rr, bad h*ann* Heíd*rek* bur*t* ga*n*ga *ok* ger*a* e*ig*i fleíra illt i þ*at* sín. Siþ*an* geck Heidr*ekr* utt *ok* Ang*antyr* brod*ir* h*a*ns *ok* i g*a*rdin *ok* skillduz þ*ar*. þa e*r* Heidr*ekr* hafdi litla h*r*id ge*n*git f*ra* bæ*n*u*m*,

---

at þeir heituðuz við. Ok er Angantýr kom aptr, bað hann þá þegja. Ok ǫðru sinni, er Angantýr gekk B 224 út, minti Heiðrekr þá á sitt mál, ok kom þá svá, at hvárr sló annan. Kom þá enn Angantýr aptr ok sætti þá til morguns. Ok et þriðja sinn, er Angantýr gekk brott, þá mælti Heiðrekr til þess, er sleginn var, hví hann þyrði eigi at hefna sín, ok svá kom hans fortala, at sá hljóp upp, er sleginn var, ok drap félaga sinn. Þá kom Angantýr inn ok lét illa yfir þessu verki. En er Hǫfundr varð þessa varr, bað hann Heiðrek flýja ór hans ríki eða fá ella dauða; gekk þá Heiðrekr út ok með honum bróðir hans; þar kom þá móðir hans ok fekk honum Tyrfing. Þá mælti Heiðrekr: „eigi veit ek, nær ek get svá mikinn mun gert fǫður míns ok móður, sem þau gera mín; faðir minn gerir mik útlægjan, en móðir mín gaf mér Tyrfing, er mér þykkir betra en mikit ríki, H 358 ok skal ek gera þat eitthvert, er honum má verst þykkja.“ Hann brá þá sverðinu, ok lýsti af mjǫk ok

---

[1]) *Rettet*, mörgín *R.* [2]) *Indsat efter H, mgl. R.*

þa hugsadí h*ann*, at h*ann* hafdi þ*a*r oflítíd illt gíort, snyr þa aptr ti*l* hallar*innar*[1]) *ok* tok up*p* steíɴ eiɴ*n* mik*inn* *ok* kastadí þ*an*gad, se*m* h*ann* heyrdí m*enn* nock*ur*a talaz ui*d* i myrk*r*inu. H*ann* faɴ, at stein*n*ɪɴ mundi e*ig*i m*an*niɴ mist h*af*a, *ok* geck ti*l* *ok* faɴ m*an*n dꜹdaɴ *ok* keɴdí Ang*anty* bro*þur* siɴ. Heidʀ*ekr* geck þa i hꜹlliɴa f*ir*i fꜹ*þur* s*inn* *ok* seg*ir* h*onu*m þetta. Hꜹf*undr* q*ue*dr h*ann* s*k*olo u*er*da i b*r*ottu *ok* ko*m*a alld*r*i h*onu*m i ꜹgsyɴ *ok* k*ua*d hítt makli*g*r*a*, at h*ann* u*œr*i drepiɴ*n* e*da* hengdr.[2]) þa m*œ*l*l*t*i* H*er*uor d*r*ottni*n*g *ok* seg*ir*, at Heidr*ekr* h*efir*[3]) illa ti*l* ge*r*t, enda e*r* mikill hefnden, ef h*ann* s*ka*l alld*r*i ko*m*a i ʀ*ik*i fꜹ*þur* s*ins* *ok* f*ar*a s*uo* eígna lꜹss i brot. Eɴ
B 323 ord Hꜹfu*ndar* stoduz s*uo* mikils, at þ*at* geck f*r*a*m* se*m* h*ann* dæ*m*di, *ok* eíngi u*a*r s*uo* di*a*rfr, at mottí þyrdí at mæla e*da* Heidʀ*eki* f*r*idar at bidía. D*r*ottn-

---

sindraði; hann eiskraði þá mjǫk, ok helt við berserksgang. Nú með því at þeir brœðr váru tveir saman, en Tyrfingr varð mannz bani hvern tíma, er honum var brugðit, þá hjó hann bróður sinn banahǫgg. Þetta var sagt Hǫfundi. Heiðrekr varð þegar brottu í skógi. Hǫfundr lét gera erfi eptir son sinn, ok var Angantýr hverjum manni harmdauði. Heiðrekr unði stórilla við verk sitt, ok var hann lengi á skógum ok skaut dýr ok fugla til matar sér. En er hann hugleiddi sitt mál, þá þótti honum sem eigi væri gótt frásagnar, ef engi vissi, hvat af honum yrði; kom enn í hug, at hann mætti enn verða frægr maðr af stórum verkum sem ættmenn hans enir fyrri; ferr nú heim ok fann móður sína ok
B 225 bað hana biðja fǫður sinn at ráða honum heilræði

---

[1]) *Skr.* hallar *med tydelig tværstreg over* r. [2]) *Rettet,* hengt *R.* [3]) *Skr.* h *uden noget forkortelsestegn.*

i*ng* bad þa Hafund rada h*o*n*u*m nock*ur* heilrædi at skillnadí þ*eira*. Ha*fundr quez* fa rad m*un*du h*on*-*um* keN*na ok quez* hyg*g*ía, at h*o*n*u*m m*u*ndi illa i halld[1]) ko*m*a, „eN þo, e*r* þu bidr þ*essa*, d*r*ott*ning*, | þ*at* rǽd ek h*onu*m id fyrsta Rad, at h*ann* híalpí alld*r*i þ*eim* m*anni*, e*r* drepit hef*ir* laN*ar* d*r*ottín sin*n*; þ*at* ræd ek h*onu*m aN*n*at, at h*ann* gefi þ*eim* m*anni* alld*r*i f*r*íon[2]), e*r* myrþ*an* hef*ir* felaga s*inn*; þ*at* id þ*r*idía, at h*ann* latí e*ig*i opt konu s*ina* uíttía frenda s*inna*, þott ho*n* beidí þ*ess*; þ*at* ít fíorda, at h*ann* se e*ig*i sid utti staddr hía f*r*illu s*inni*; þ*at* ít fi*m*ta, at h*ann* ridi e*ig*i iNu*m* bezta hesti s*inum*, ef h*ann* þ*ar*f míok at skynda; þ*at* ít uí, at h*ann* fostri alld*r*i ga*fugra* m*annz* barn, en*n* h*ann*[3]) e*r* sialfr. En meírí uoN*n* þícki m*er*, at þu muN*ir* þetta e*ig*i h*af*a“. 66 v

---

at skilnaði. Hón gekk fyrir Hǫfund ok bað hann ráða syni sínum heilræði. Hǫfundr svarar, kvez fá mundu kenna honum, en lét honum þó verr mundu í hald koma; hann kvez ok ekki mundu fyrir hans bœn gera. „Þat er et fyrsta, at hann hjálpi eigi þeim manni, er drepit hefir lánardróttin sinn; annat, at hann gefi eigi þeim manni frið, er drepit hefir félaga sinn; þriðja, at kona hans sé eigi heimanfǫrul til frænda sinna; fjórða at vera eigi síð úti hjá frillu sinni; fimta at ríða eigi bezta hesti sínum, ef hann skal skunda; sétta at fóstra eigi sér ríkara manni barn; þat et sjaunda, at eiga jamnan[4]) kerski við komanda gest; þat et átta at setja aldri Tyrfing at fótum sér; en ekki mun hann hafa af. Móðir hans

---

[1]) *Rettet med papirafskrr.*, halldi *R.* [2]) *Skr.* friíon. [3]) *Skr. over linjen.* [4]) eiga jamnan, *saal. rettet af Bugge* (*NS 225*), skyldi jamnan eiga *H. Det syvende raad er først glemt af skriveren men bagefter tf. i marginen; det kunde derfor let faa en form, som afveg fra de andres.*

Heidrekr sagdí at hann hefdi uid illan hug raþit ok kuad ser mundu oskyllt at hafa. Geingr þa Heidrekr vlt ur haullíní. Moþir hans stendr þa upp ok gengr utt med honum ok fylgir honum or gardínum ok mællti: „nu hefir þu suo firi þer buít, son minn, at þu muntt ecki aptr ǽtla; þa hefí ek litil faung á́ at híalpa þer. Mork gullz er her ok eítt suerd, er ek uil gefa þer; en þat heitir Tyrfíngr, ok hefir att Angantyr berserkr, modur faþir þin, eingi[1]) madr er suo ofroþr, at eigi hafí heyrtt hans getid; ok ef þu kemr þar, er menn skíptaz hauggum, lattu þier hugkuǽmt uera, huerssu Tyrfingr hefir opt sigursæll uerít“. Nu bidr hon hann uel fara, ok skilíaz siþan.

5. En er Heidrekr hefir skamma hrid farid, þa hittir hann menn nockura ok einn bundin; spyriaz þeir tiþinda, ok spyr Heidrekr, huat þessi madr hefdí
B 324 gert, er suo uar uid buít. Þeir segia, at hann hefir suikit lanardrottin sinn. Heidrekr spyr, ef þeir uili taka fe firi hann, en þeir íata þui; hann fær þeim

---

segir honum þessi heilræði. Heiðrekr svarar: „með illum huga munu ráðin vera kend, enda mun ek ekki af hafa“. Móðir hans gaf honum mǫrk gullz at skilnaði ok bað hann sér jamnan láta í hug koma, hversu bitrt hans sverð var ok hversu mikit ágæti hverjum hefir fylgt þeim er bar ok hversu mikit traust þeim er í hans bitru eggjum, er þat berr í
B 226 orrostu eða einvígjum ok hversu mikill sigr því fylgði; ok skilðuz þau síðan; fór hann leið sína, ok er hann hafði eigi lengi farit, þá mœtti hann mǫnn-
H 359 um. Þeir fóru með bundinn mann. Heiðrekr spurði, hvat[2]) þessi maðr hefði gert. Þeir sǫgðu hann svikit hafa lánardróttin sinn. Hann spurði: „vili þér fé fyrir hann?“ Þeir játtuðu því. Hann leysti hann

---

[1]) *Rettet,* eiNg *R.* [2]) *Rettet,* hvar *H.*

halfa m*ork* gullz, eɴ þ*ei*r lata h*ann* lꜹsaɴ. Sa bydr Heidʀ*eki* s*ina* þionustu; eɴ h*ann* s*egir*: „huí mu*n*tu m*er* helldr t*r*ur okunu*m* m*anni*, e*n* þu sueikt lan*ar*drottín þiɴ, *ok* far þu b*r*ott f*ra* m*er*“. Lítlu siþ*ar* hitt*ir* Heidʀ*ekr* eɴ nock*ura* m*enn* *ok* einn bundiɴ. H*ann* spyr, hu*at* sa hef*ir* rangt g*er*t; þ*ei*r s*egia* h*ann* hafa myrdaɴ felaga s*inn*. H*ann* spyr, ef þ*ei*r uilldi fe f*ir*i h*ann*; þ*ei*r iata | þ*ui*; h*ann* gaf þ*eim* adra 67 r
halfa m*ork* gullz. Sǽ bydr H*eidreki* sína þíon*us*tu, eɴ h*ann* neit*ar*. Siþ*an* fer Heidr*ekr* lang*ar* leid*ar* ok ke*m*r þ*ar*, er het Reídgotta l*an*d. Þ*ar* red f*ir*i k*onung*r sa er H*ar*alldr het, gamall míok, *ok* h*afdi* att mik*it* ʀ*ik*i ti*l* fo*r*rada; h*ann* atti aungan[1]) son. Eɴ m*ed* þ*ui* mínkadíz h*ans* ʀ*ik*i, at iarllar nockur*ir* for*u* a hendr h*onum* m*ed* h*er*, eɴ h*ann* hafdi b*ar*izt ui*d* þa *ok* feng*it* iaf*n*an osígr; eɴ nu hǫ̂fdu þ*eir* sǽzt m*ed* þ*ui* moti, at k*onung*r gallt þ*eim* skatt a hu*er*io*m* xíí manudu*m*.[2]) Heidʀ*ekr* na*m* þ*ar* staþ*ar* *ok* dualdiz m*ed* k*onung*i u*m* uet*r*in. Suo b*ar* at eitt síɴ, at ti*l* k*onungs* k*om* mik*it* lꜹsa fe; þa sp*yr* Heidʀ*ekr*,

fyrir hálfa mǫrk gullz. Þessi maðr bauð honum sína þjónostu. Hann segir: „eigi mantu mér trúr ókunnum, er þú sveikt herra þinn, þann er þú áttir mart gótt at launa“. Ok lítlu síðarr fann hann menn ok einn bundinn. Hann spurði, hvat sá hefði gert. Þeir sǫgðu hann myrt hafa félaga sinn. Hann leysti hann fyrir aðra hálfa mǫrk gullz. Sjá bauð honum sína þjónostu, en hann neitaði. Síðan fór hann þar til er hann kom á Reiðgotaland; hann fór á fund konungs þess, er þar réð fyrir ok Haraldr hét; hann var þá gamall. Konungr tók vel við honum, ok dvalðiz hann með konungi um hríð.

[1]) *Først skr.* ungan, *men* a *tf. over linjen.* [2]) *Over* an *en overflødig forkortelsesstreg.*

huort þat uæri skattar konungs. Konungr segir, at þat ueítt annan veg uid; „skal ek þetta fe giallda i skatt“. HeidRekr segir, at þat uæri osǽmilígt, at konungr sa, er suo hefdi haft mikit Riki, gylldi skatt uondum iorllum; uæri meíra sníallrædi at hallda orrosto í mot þeim. Konungr segir, at hann hefdí þess freistad ok farid osigr. HeidRekr mællti: „suo munda ek ydr mega hellzt lavna gott yfirlǽttí at
B 325 uera havfuds madr þessar farar, ok þat hugda ek, ef ek hefda lids kost, at mer mundí ecki mikit þíckía at beríaz ein uid tígnari menn enn þessir[1]) eru“. Konungr segir: „ek mun fa þer lids kost, ef þu villt beriazt uid iarla, ok mun þat uera þiNn gǽfu faur, ef þu ferr goda favr; mest uôn ok, at þu fiNir sialfaN þik firi, ef þu mæler þer dul“. Eptir þat lætr konungr safna[2]) her miklum, ok uar þat lid buít til herferdar; þar uar HeidRekr havfþingi firi lidínu; foru siþan a hendr iorllum þessum, heria þegar ok ræna, er þeir koma i Riki þeira. EN er iarlar spyria þetta, þa foru þeir i mott þeim med mikiN her, ok er þeir fínaz, þa uard orosta mikill; uar HeidRekr þa i avnduerdri fylkíng ok hafdi Tyrfing i hægri hendí,

7.[3]) Tveir jarlar hǫfðu herjat fyrr á ríki Haraldz konungs ok lagt undir sik, ok af því at hann var gamall, þá lauk hann þeim skatt á hverju ári. Heiðrekr kom sér í vináttu við konung, ok svá kom um síðir, at hann gerðiz formaðr herskapar konungs, ok lagðiz hann í hernað ok gerðiz brátt víðfrægr ok sigrsæll. Hann herjar nú á jarla þá, er undir hǫfðu lagt ríki Haraldz konungs; varð með þeim hǫrð orrosta. Heiðrekr vá með Tyrfingi, ok stóz ekki
B 227 við honum nú sem fyrr, því at þat beit svá stál

1) *R's korte* s *gengives her ved* ss. 2) *Først skr.* samna, *men* f *skr. over* m. 3) *Af overskriften i H kan kun læses det første ord:* Heiðrekr.

eN uid *þui* suerdí stod ecki, huor*k*i hialmr ne[1]) bryn*ía*, *ok* dr*ap* h*ann* þa alla, *er* ho*nu*m uor*u* næst*ir*, *ok* þa hlíop h*ann* fr*a*m ór fylk*ingu* *ok* hío ti*l* beggía h*an*da, *ok* s*uo* for h*ann* | langt i herIN, at h*ann* dr*ap* 67 v bada *íarla*, *ok* si*þan* flydí su*m*t líd, en mestr hl*uti*[2]) u*ar* dr*e*pIN. HeidR*ekr* for þa yf*ir* rik*it* *ok* skattadi allt l*an*dít unþ*ir* H*a*ralld k*onung*, se*m* fyr hafdi u*er*it; f*er*r hei*m* uid s*uo* buít m*ed* ogryNi fíar *ok* mikÍN sígr. Har*alldr* k*onungr* lætr þa g*an*ga i mot h*onum* m*ed* mikilli sæ*md* *ok* bydr h*onum* m*ed* s*er* at u*era* *ok* h*af*a s*uo* mik*it* R*ik*i, se*m* h*ann* beidizt sialfr. Þa bad Heidr*ekr* d*ottur* Har*alldz* k*onungs*, *er* Helga het, *ok* ho*n* u*ar* h*onu*m gipt. Tok þa HeidR*ekr* ti*l* forrada halft R*ik*i Har*alldz* k*onungs*. HeidR*ekr* gat son uid konu s*inni*, sa het Ang*antyr*. Har*alldr* k*onung*r gat soN i elli sÍN*ní*, *ok* *er* sa ecki nefndr.

6.[3]) I þaN*n* ti*ma* ko*m* hallæri mik*it* á Reidgota l*an*d, s*uo* at ti*l* l*an*d a*u*dn*ar* þottí horfa. Þa uor*u* ger*uir* hlu*t*ir af uisenda m*onnum* *ok* felldr blot

sem klæði, ok um síðir drap hann jarlana báða, en alt þeira fólk flýði; ok fór hann síðan yfir ríkit ok lagði undir Harald konung ok tók þar gísla til, ok fór hann síðan heim, ok gekk sjálfr Haraldr konungr móti honum með miklum veg, ok varð hann mjǫk frægr af þessu. Konungr gipti honum dóttur sína, er Helga hét, ok gaf honum hálft ríki, ok varði Heiðrekr landit fyrir báða þá, ok fór svá fram um hríð. Haraldr konungr átti son í elli sinni, en annan son átti Heiðrekr, sá hét Angantýr. Síðan kom hallæri mikit á Reiðgotaland, — þat heitir nú Jútland, — ok horfði til landzauðnar. Síðan var feldr blótspánn, ok gekk svá fréttin, at eigi mundi

[1]) n *skr. over linjen*; *skriveren har først tænkt paa* eða. [2]) *Forkortelsesstregen gaar gennem* h *i stedet for* l. [3]) *Som kap.overskr. har R* h (*det første bogstav i* hallæri) *med rødt.*

B 326 span ti*l*, en *suo* geck frett,[1] at alld*r*i m*un*dí ar ko*ma*[2] fyr a Reidgota l*an*d, en þ*eim* sueíní u*œr*í blotad, e*r* æzstr u*œr*i a l*an*dínu. Har*alldr* k*onung*r s*egir*, at son Heidr*eks* u*œr*i æ̋str. En Heidr*ekr* s*egir*, at s*on* Har*alldz* k*onungs* u*œr*i æzstr. En or þ*essu* mati engi leysa fyrr en þ*an*gad u*œr*i f*a*rit, e*r* allar orlꜹsn*ir* uo*ru* tru*a*r, ti*l* Hꜹ́f*undar* k*onung*s. Heidr*ekr* e*r* in*n* fyrsti m*ad*r ti*l* þ*essar* fe*r*þ*ar* tekin *ok* m*a*rg*ir* adr*ir* agæt*ir* m*enn*. Se*m* Heidr*ekr* ko*m* a fu*n*d fꜹþ*ur* s*ins*, þa u*a*r h*onum* þ*a*r uel fagnad; h*ann* sagdí ꜹll eríndí sín fꜹþ*ur* s*inum* *ok* beiþ*ir* do*m*s af h*onum*. En Hꜹf*un*dr s*egir* s*uo*, at Heidr*eks* son u*a*r agíæt-ast*ur* ᾱ́ þ*ui* l*an*di. Heidr*ekr* s*egir*: „suó lizt m*er*, se*m* þu dæm*ir* min*n* son ti*l* d*ra*ps, e*da* hu*a*t dæm*ir* þu m*er* þa f*ir*i son*a*r skada min*n*?“ Þa m*œll*t*i* Hꜹf*undr* k*onung*r: „þu s*ka*lt beidaz, at in*n* íííj hu*er*r m*ad*r se a þínu ualldi sa e*r* ui*d* blotid er staddr, ella mu*n*tu son þin e*ig*i lata ti*l* blotz; mu*n* þa e*ig*i þ*ur*fa at ken*n*a þ*er* rad siþ*an*, hu*a*t þu s*kal*t at hafaz“.

fyrri koma ár á Reiðgotaland en þeim sveini væri blótat, er œztr væri. Heiðrekr segir son Haraldz konungs vera œztan, en konungr kallaði son Heiðreks vera œztan; en ór því máli mátti engi leysa utan Hǫfundr, því at þar váru allar órlausnir trúar. Heiðrekr fór þá á fund fǫður síns, ok var honum þar vel fagnat; beiddi hann nú fǫður sinn dóms um
H 360 þetta mál. Hǫfundr sagði hans son œztan vera í því landi. Heiðrekr mælti: „hvat dœmir þú þá mér fyrir minn skaða?“ Hǫfundr segir: „þú skalt skilja þér í móti annan hvern mann í hirð Haraldz konungs; síðan þarf engi at kenna þér ráð at slíkum her ok

[1]) *Rettet,* freckt *R ved dittografi.* [2]) *Rettet,* kom *R.*

7.[1]) Nu er HeidRekr kom heim i Reidgota land, þa uar þings quatt. HeidRekr tekr suo til ordz: „þat uar at kuædí Hafundar konungs faþur míns, at míN son se agæt|astr a þessu landi, *ok* er hann 68 r til blotz kosíN, eN þar i mot uil ek eíga[2]) forrad a hínum íííí hueriom manni, er komiN er til þings þessa, *ok* uil ek,[3]) þer lofít mer þetta". Nu uar suo gert; siþan heimtaz þeir i lid hans. Eptir þat let hann blasa saman lidínu *ok* setr upp merki, veitir B 327 nu atgongu Haralldi konungi, *ok* uerdr þar mikil[4]) bardagí, *ok* fellr þar Haralldr konungr *ok* mart lid hans. HeidRekr legr nu vndir sik allt Riki þat er att hafdí Haralldr konungr *ok* gerdiz þar konungr yfir. Heidrekr quez nu gíallda firi son sinn þetta

þínu skaplyndi". Síðan fór Heiðrekr heim ok kvaddi þings ok sagði dóm fǫður síns, at „hann dœmði son minn til blótz, en mér til hugganar dœmði hann mér annan hvern mann þann er með Haraldi konungi er, ok vil ek, at þér sverið mér þetta", ok svá gerðu þeir. Þá báðu bœndr, at hann léti fram son sinn ok bœtti árferð þeira. Heiðrekr mælti þá við sína menn, síðan skilt var liðit; þá beiðiz hann af nýju trúnaðareiða af sínum mǫnnum, ok þeir gerðu B 228 þat, at þeir[5]) sóru honum at fylgja honum utan landz ok innan til þess, er hann vildi. Hann mælti þá: „svá líz mér sem[6]) goldit muni vera Óðni fyrir einn svein, ef þar kømr fyrir Haraldr konungr ok son hans ok herr hans allr". Hann bað nú setja

[1]) *Som kap.overskr. har R* blotín *med rødt.* [2]) *Dette ord skr. over linjen.* [3]) *Bugge indsætter her* at *i overensstemmelse med klassisk sprogbrug.* [4]) *Gennem* k *gaar en overflødig forkortelsesstreg.* [5]) at þeir, *saal. rettet af N. M. Petersen*; þeir at *H.* [6]) *Dette ord mgl. i H. „Ogsaa* at *vilde kunne passe her"* (*Bugge NS 228*).

lid allt, er drepít u*ar*, *ok* gaf h*ann* nu þen*n*a ual Odní. Kona h*ans* u*ar* s*uo* reíd ept*ir* fall f*oþur sins*, at hon hengþí sik sialf i dísar sal. Þat u*ar* eítt sum*ar*, at Heidr*ekr* k*onung*r for m*ed* her s*inn* sudr i Hundl*and*[1]) *ok* bardiz ui*d* k*onung* þ*ann*, e*r* Hu*m*li het, *ok* feck sígr *ok* tok þ*ar* d*ottur* h*ans*, er Sifka het, *ok* hafdí hei*m* m*ed* se*r*. En at aþro su*m*ri sendí h*ann* h*ana* hei*m*, *ok* u*ar* ho*n* þa m*ed* b*ar*ni, *ok* u*ar* sa sueín*n* kalladr Hlaðr *ok* u*ar* allra m*anna* frid-aztr synu*m*, *ok* fost*r*adi h*ann* Hu*m*li mo*dur* fad*ir* h*ans*. A eínu su*m*rí fo*r* Heidr*ekr* k*onungr* m*ed* her s*inn* ti*l* Saxl*an*dz. En er Saxa k*onung*r spy*r* þ*at*, þa bydr h*ann* ho*nu*m ti*l* ueízlu *ok* bidr h*ann* t*ak*a af laundu*m* s*inum* slikt e*r* h*ann* uill, *ok* þ*at* þígg*r* H*eidrekr* k*onung*r. Þ*ar* sa h*ann* d*ottur* h*ans* frida *ok* fag*ra* at alítí, *ok* þ*es*s*ar* meyíar bidr Heidr*ekr*, *ok* hon u*ar* h*onu*m gípt; v*ar* þa aukín ueízlan, *ok*

---

upp merki sitt ok veita Haraldi konungi atgǫngu ok drepa hann ok alt lið hans, kvez hann þetta fólk gefa Óðni fyrir son sinn ok lét rjóða stalla blóði konungs ok Hálfdanar sonar hans; kona hans fór sér í dísarsal. Var nú Heiðrekr til konungs tekinn yfir alt þat ríki. Hann tók sér til frillu dóttur Humla hertoga af Húnalandi, er Sifka hét. Þeira son hét Hlǫðr; hann óx upp með móðurfeðr sínum.

8.[2]) Heiðrekr konungr fór í hernað ok kom við Saxland; hann hafði mikinn her. Konungr af Sax-landi sendi honum menn, ok gerðu þeir frið sín í millim, ok lét konungr bjóða Heiðreki til veizlu, ok þat þá hann. At þeiri veizlu bað Heiðrekr dóttur

---

[1]) *Rigtigere* Húnaland *som H og U har.* [2]) *H har som overskrift:* Af Heiðreki konungi.

si*þan* for h*ann* hei*m* m*ed* *kon*o sína *ok* tok m*ed* hen*n*i ogryní fíar. Heidʀ*ekr* k*onungr* ger*diz* nu h*er*m*adr* mikill *ok* eykr[1]) a m*a*rga uega míok sítt ʀ*ik*i. Kon*n*a h*ans* beidiz opt at *f*ara ti*l* fa*þur* si*ns*, *ok* þ*at* let h*ann* ept*ir* hen*n*i, *ok* for m*ed* hen*n*i Ang*antyr* stiupsonr h*en*n*a*r. Eitt su*m*ar, e*r* H*eidrekr* k*onungr* u*a*r i h*er*nadi, þa ke*m*r h*ann* ti*l* Saxl*andz* i ʀ*ik*i mags si*ns*. H*ann* leggr skípu*m* si*num* i leyní uog nockun *ok* ge*n*gr a l*and*, *ok* eiɴn m*adr* m*ed* h*onum*, *ok* ko*m*a u*m* nott a k*onungs* bǽein *ok* uenda at ske*m*mu þ*ei*ri, e*r* koɴa h*ans* u*a*r uǒn at sofa i, *ok* urdu u*a*rd hallz m*enn* ecki u*a*rír u*id* quomo þ*ei*ra. H*ann* ge*n*gr i B 328 ske*m*muna *ok* s*er*, at m*ad*r huilldi hía h*en*ni, *ok* 68 v hafdí har fag*urt* ǽá haufdi.[2]) Sa m*adr*, e*r* m*ed* k*onungi* u*a*r, s*egir*, at h*ann* u*a*r hefní samr u*m* min*n*í sak*ir*. H*ann* suar*ar*: „*ei*g*i* mu*n* ek þ*at* g*er*a nu“. K*onungr* tok sueíniɴ[3]) Ang*anty*, er la i aɴn*a*rí sæ*n*g, ok h*ann* skar lep mikiɴ ǒr harí þ*ess* m*annz*, e*r* huilldi i fadmi *kono* h*ans*, *ok* hafdí huo*r*tueggía m*e*d s*er*, h*a*rlepíɴ *ok* sueíníɴ*n*, geck si*þan* ti*l* skipa s*inna*.

---

konungs ok fekk hennar með miklu fé ok ríki, ok við þat fór Heiðrekr heim í ríki sitt. Hón beiddiz opt at finna fǫður sinn; hann lét þat eptir henni, ok fór með henni Angantýr stjúpson hennar. Ok eitt sinn, er Heiðrekr kom ór hernaði, lá hann við Saxland í einu leyni; hann gekk um nótt á land upp ok kom[4]) hann í þá skemmu, er drótning hans svaf í; einn maðr gekk með honum; varðmenn allir sváfu. Hann sá fagran mann í sæing hjá konu sinni; hann tók son sinn Angantý ok hafði með sér; hann skar ór lepp[5]) ór hári þess mannz ok fór B 229

---

[1]) *Gennem* k *gaar en overflødig forkortelsesstreg,* eykur *Bugge.* [2]) *Først skr.* hafdi *med* af *sammenslynget, men* u *er skr. til over linjen.* [3]) *Rettet,* sueíɴ *R.* [4]) *Rettet,* komv *H.* [5]) *Rettet efter R*; legg *H.*

U*m* morguníN leggr k*onung*r i lǽgít, *ok* ge*n*gr i motí h*onum* allt folk*it*, *ok* u*a*r þ*a*r ueizla buín. HeidR*ekr* lætr þa þi*n*gs q*ue*día, *ok* þa uo*ru* h*onum* s*ogd* mikil tíþ*in*di, at Angantyr[1]) s*on* h*ans* u*a*r br*a*dda͛dr orþ*inn*. H*eidrekr* k*onung*r m*œllti*: „syni m*er* lik*it*!" Drottníng[2]) s*egir* þ*at* a͛ka mu*n*du h*a*rm h*ans*; h*onum* u*a*r þo þ*an*gad fylgt. þ*a*r u*a*r dukr uafþr saman *ok* hundr inaN i. H*eidrekr* k*onung*r m*œllti*: „illa hef*ir* son míN nu skípaz, ef h*ann* e*r* orþ*inn* at hundí". Siþ*an* let k*onung*r leida sueíníN*n* a þ*in*gít *ok* sagdí, at h*ann* hefdi Reynt mikil suik at drottn*ingu*, *ok* tíadí allaN atburd; bidr þ*an*gat stefN*n*a a͛llu*m* m*onnum*, e*r* sækía mǽttí þ*in*gít, *ok* er míok u*a*r alþyda komiN, þa m*œllti* k*onung*r: „eígí e*r* eN gull karín komiN". þa u*a*r eN leítad, *ok* faNz m*ad*r i steikara h*usi* *ok* band u*m* ha͛fud. M*a*rger undroduz, h*ui* h*ann* skylldí ti*l* þi*n*gs þræll ein*n* uondr. EN er h*ann* ko*m* ti*l* þi*n*gs, þa m*œllti* H*eidrekr* k*onung*r; „h*er* megu þ*er* nu þ*an*N sía, e*r* k*onungs* d*ottir* uill eíga

H 361 síðan til skips. Um morguninn lagði hann í konungs lægi, ok gekk þá alt fólk móti honum, ok var honum þá búin veizla. Lítlu síðarr lét hann þing stefna ok spurði, hvat menn vissi til sonar hans. Drótning sagði, at hann varð bráðdauðr. Hann bað fylgja sér til leiðis hans. Drótning sagði, at þat mundi auka harma hans. Hann kvez ekki þat hirða. Var þá til leitat, ok var þar hundr sveipaðr í dúki. Heiðrekr kvað eigi son sinn vel hafa skipaz; lét hann nú leiða fram sveininn á þingit ok segir þá allan atburð um framferð drótningar. Lét konungr þá leiða fram þann mann, er í hvílunni hafði verit, ok var þat þræll einn. Heiðrekr sagði þar skilit við drótningu ok fór heim síðan í ríki sitt.

[1]) n($_1$) *i R rettet fra* t. [2]) *Skr.* D^{o}ttín̄g.

heldr en mik“. Ha*nn* tok nu leppin *ok* bar ui*d* harit, *ok* atti þ*at* sam*a*n at f*a*ra. „En þu, k*onungr*“, *segir* Heid*rekr*, „hef*ir* oss gott g*er*t iafn*an*, *ok* sk*a*l af þ*ui* ri*k*i þitt standa i fridi f*ir*i oss, en d*ottur* þina uil ek ei*gi* leíngr eiga“. Heid*rekr* for nu hei*m* i ri*k*i sít *ok* son h*ans*. A eínu su*m*ri send*ir* H*eidrekr* B 329 k*onungr* m*enn* i G*a*rda ri*k*i þ*ess* eríndes at bíoda syni G*a*rda k*onungs* hei*m* [til][1]) fosturs *ok* uill nu reyna at b*r*iotta ꜹll heilrædi fꜹdur s*ins*. Sendi m*enn* ko*ma* a fund G*a*rda[2]) k*onungs* *ok* *segia* h*onu*m eryndit *ok* uinattu mal. Garda k*onungr* q*ua*d þ*ess* ꜹngua uon, at h*ann* fengi þ*eim* m*ann*i i he*n*dr son s*inn*, 69 r e*r* kendr e*r* morgu*m* illu*m* hl*utum*. Þa m*ælt*i d*r*ott*n*-*ing*: „mæl þu ei*gi* s*uo*, he*r*ra, heyrt hafi þ*er*, hue

---

Eitt sumar, er Heiðrekr var í hernaði, kom hann í Húnaland ok herjaði þar; Humli mágr hans flýði undan; tók Heiðrekr þar herfang mikit ok dóttur hans, er Sifka hét, ok fór hann síðan aptr í ríki sitt, ok var þeira son Hlǫðr, sem fyrr var ritat, ok lítlu síðarr sendi hann hana heim. Hann tók enn af Finnlandi at herfangi konu þá, er enn hét Sifka; hón var allra þeira kvenna fríðust, er menn hǫfðu sét.

Eitt sumar sendi hann menn austr í Hólmgarða at bjóða Hrollaugi konungi barnfóstr, er þá var ríkastr konungr, því at Heiðrekr konungr vildi ǫll ráð fǫður síns á bak brjóta. Sendimenn koma til Hólmgarðz ok segja konungi sín ørendi; konungr átti son ungan, er[3]) Herlaugr hét. Konungr svarar: „hver ván man þess, at ek senda honum son minn til fóstrs, þar sem hann sveik Harald konung mág sinn ok aðra frændr sína ok vini?“ Drótning mælti:

---

[1]) *Mgl. R.* [2]) a *skr. over linjen.* [3]) ungan er *rettet*, vngar *H.*

mikill m*adr* h*ann* e*r* *ok* sígrsæll, *ok* e*r* meíre uízka[1] at t*ak*a uel h*ans* soma, ella stendr e*igi* þítt ʀ*ik*i i f*r*idí". K*onungr* m*æ*l*ti*: „þu mu*n*t mik*it* a þ*essu* uin*na*". Nu e*r* sueíɴíɴ seldr i h*en*dr sendi m*onnum*, *ok* f*ar*a þ*eir* hei*m*. Heidʀ*ekr* k*onungr* tekr[2] uel ui*d* sueiɴ*inum* *ok* ueit*ir* h*onu*m goda up*p* fǽzlu *ok* an*n* mik*it*. Sífka Hu*m*la d*ottir* u*ar* þa i an*n*at síɴ med k*onung*i, eɴ h*onu*m u*ar* þ*at* raþ*it*, at h*ann* skylldi ǫngan hl*ut* h*en*n*i* segía þ*an*n e*r* leyna skylldi. Eítt sum*ar* send*ir* G*ar*da k*onung*r Heidʀ*eki* ord, at h*ann*[3] kæ*mí* ǫstr þ*an*gad at þíggía ueízlu *ok* uínattu bod[4] at h*onu*m. Heidʀ*ekr* bystz nu m*e*d miklo fíolm*enn*i *ok* konungs[5] son m*e*d h*onu*m *ok* Sifka. Heidʀ*ekr* ko*m* nu ǫstr i G*ar*da ʀ*ik*i *ok* tok þ*ar* agæta ueízlu. Eíɴ dag þ*essar*a*r* ueizlu fo*ru* k*onung*a*r* a skog *ok* m*ar*t

---

„afsvarið þessu ekki svá skjótt, því at víss er þér ófriðr, ef þú þiggr eigi þetta boð; vænti ek, at þér
B 230 fari sem flestum ǫðrum, at þungr verði hans ófriðr; hefir hann ok sverð þat, er ekki stenz við, ok sá hefir jamnan sigr er berr". Tók konungr þat til ráðs, at senda son sinn til Heiðreks, ok tók Heiðrekr vel við honum ok fœddi hann upp ok unni mikit. Þat hafði faðir hans enn ráðit honum at segja eigi frillu sinni leynda hluti sína.

9.[6] Sumar hvert fór Heiðrekr konungr í hernað; jamnan fór hann í austrveg ok átti friðland með Hrollaugi konungi. Einn tíma bauð Hrollaugr honum til veizlu. Heiðrekr réz um við vini sína, hvárt hann skyldi þiggja boð konungs. Flestir lǫttu ok báðu hann minnaz heilræða fǫður síns. Hann svar-

---

[1] *Rettet,* uízk *R.* [2] *Gennem* k *gaar en forkortelses-streg,* tekur *Bugge.* [3] *Skr. to gange ved linjeskifte.* [4] bo *i hdskr. rettet fra* m, *skriveren har tænkt paa* mál. [5] *Rettet,* h*ans* *R.* [6] *H har som overskrift* Tekinn Heiðrekr konungr.

lid med þeim at beita hundum ok haukum; enn er[1]) þeir hafdu lausum slegít hundonum, fara ser huerer a skogín; þa urdu þeir íí saman fostrar. Þa mællti Heidrekr uid konungs son: „hlyd þu bodí minu, fostri; her er bær skamt i fra, farþu þangad ok fel þik ok þigg til hring þenna; uertu þa heim buin, er ek læt sækia þík“. Sueíninn quez ofus þessarar ferþar, en gerdi þo, sem konungr beiddi. Heidrekr kom heim um quelldít ok uar okatr ok sat skamma stund uid dryckíu. En er hann kom i sǽng, mællti B 330
Sifka: „hui eru þer okater, herra? huat er ydr? eru þer siuker? segít mer!“ Konungr segir: „vandí er mer at segia þetta,[2]) þui at þar liggr uid lif mitt, ef eigi er leynt“. Hon quez leyna mundu ok geriz blid uid hann ok for eptir astsamliga. Þa segir hann henni: „vid konungs son uorum stadír íí hia eik einni; þa

---

ar: „ǫll hans ráð skal ek rjúfa“ ok sendi þau orð konungi, at hann mundi sœkja veizluna. Heiðrekr skipti liði sínu í þrjá staði; einn lét hann gæta skipa, annarr fór með honum, þriðja bað hann ganga á land ok leynaz í skógi hjá bœnum, þar H 362
sem veizlan skyldi vera, ok halda njósn til, ef honum yrði liðs þǫrf. Heiðrekr kom til veizlunnar, ok annan dag, er konungar váru komnir í sæti, þá spurði Heiðrekr, hvar vera mundi konungsson fóstri hans. Leitat var hans ok fanz hann eigi. Heiðrekr var mjǫk ókátr ok gekk snemma at sofa, en er Sifka kom þar, spurði hón, hví hann var ókátr. Hann svarar: „vant er um þat at tala, því at þar liggr við líf mitt, ef upp kømr“. Hón kvez leyna mundu, „ok ger fyrir ást okkra ok seg mér“. Hann segir: „ek reið í gær á skóg at skemta mér, ok sá ek einn villigǫlt ok lagða ek hann með spjóti, en

---

[1]) *Skr. i marg. med indvisningstegn.* [2]) *Skr.* þtta.

beíddizt fostri miɴ eplis, e*r* of*a*rlíga u*a*r a t*r*enu; siþ*an* bra ek Tyrf*ingi* *ok* hío ek ofan eplít, *ok* uar þ*at* fyr gíort, eɴ ek gæta[1]) ti*l*, hu*a*t áá la, at m*annz* 69 v baɴí | skylldí u*er*da, ef brugdit u*œ*ri, eɴ ui*d* íí ti*l*. Siþ*an* d*r*ap ek sueiɴ*inn*". U*m* dag*inn* ept*ir* ui*d* dryckíu sp*yr* d*r*ottni*n*g G*a*rda k*onungs* Sifku, h*ui* Heidʀ*ekr* u*œ*ri s*uo* okatr. Ho*n* s*egir*: „ærít e*r* ti*l*, h*ann* hef*ir* d*r*epit s*on* k*onungs* *ok* þiɴ;" seg*ir* siþ*an* allaɴ atb*ur*d. D*r*ottni*n*g s*egir*: „þ*at* e*r*u mikíll tiþ*in*dí, *ok* latu*m* e*ig*i upp ko*m*az." Geck þa d*r*ott*ning* i b*ur*tt þeg*a*r or hꜹllíɴí m*e*d h*a*rmí miklu*m*. K*onung*r fínr þe*t*ta *ok* kallar Sifku ti*l* síɴ *ok* m*œllti*: „h*u*at ʀædduz þít d*r*ott*ning* ui*d*, er henni feck s*uo* mikils?" „H*er*ra!" s*egir* ho*n*, „mik*it* e*r* ti*l* g*er*t, Heidʀ*ekr* hef*ir* drepít

---

þat beit ekki, ok brast sundr skaptit. Ek hljóp þá af hestinum ok brá ek Tyrfingi; hann beit, sem vant var, ok drap ek gǫltinn. En er ek[2]) sá um B 231 mik, þá var engi maðr nær mér utan konungsson, en sú náttúra fylgir[3]) Tyrfingi, at hann skal slíðra með vǫrmu mannzblóði, ok drap ek þá sveininn. Nú er þetta minn bani, ef Hrollaugr konungr spyrr, því at vér hǫfum hér lítinn her". — En um morguninn, er Sifka kom til drótningar, spurði drótning, hví[4]) Heiðrekr var ókátr. Hón kvez eigi þora at segja. Drótning talði henni hughvarf, svá at hón sagði drótningu alt þat, er Heiðrekr hafði henni sagt. Hón svarar: „mikil tíðendi!" ok gekk brott með harmi miklum ok sagði konungi, „en þó hefir Heiðrekr eigi gert þetta eptir vilja sínum". Konungr mælti: „nú gáfuz mér ráð þín sem ek hugsaða"; gengr konungr nú út ór hǫllinni ok biðr nú sína

---

1) *Saal.* = gætta. 2) ek *mgl. H.* 3) *Rettet af Bugge*, fylgði *H.* 4) *H tf. her* var*; man kan ogsaa ud. det sidste* var (*altsaa:* „Hví var Heiðrekr ókátr?").

SON YCKAN, *ok* meírí uôn, at ept*ir* uilia h*ans* fęrí, *ok* er h*ann* dꜹda u*er*dr." G*a*rda k*onung*r bidr t*ak*a HeidR*ek ok* fíotr*a*; „*ok* er nu orþ*it* ept*ir* þ*ui*, er ek gat ti*l*". EN Heidr*ekr* k*onung*r *u*ar þ*a*r orþ*inn* su*o* uiNSæll, at þetta uilldi ei*n*gi g*er*a. þa stodu up*p* íj m*enn* i hꜹlliNi *ok* kuodu e*ig*i skylldu þar ui*d* ne*m*a, *ok* logdu þ*ei*r fíotr a h*ann*. EN þa m*enn* hafdí HeidR*ekr* leyst f*ra* dꜹda bada. þa sendí HeidR*ekr* m*enn* leynílíga ept*ir* k*onungs syni*. EN G*a*rda k*onung*r lætr þa blasa sam*a*n folkí s*inu ok* seg*ir* þ*eim*, at [hann][1] uill lata Heidr*ek* festa a galga, *ok* i þ*ui* ke*m*r k*onungs* s*on* hlꜹpandi at fꜹþ*ur* s*inum ok* bidr h*ann* e*ig*i þ*at* B 331 niþ*i*n*gs* u*er*k f*ir*i ǽtlaz at d*r*epa iN*n* agǽtazta m*ann ok* s*inn* fostr fadur.

---

menn vápnaz. Heiðrekr þóttiz vita, hvat Sifka hafði sagt ok segir mǫnnum sínum, at þeir herklæddiz leynilega „ok gangið svá út í riðlum ok vitið, hvat tíðs er". Lítlu síðarr kom Hrollaugr konungr inn ok bað Heiðrek ganga með sér á einmæli, ok er þeir kómu í einn grasgarð, þá hlupu þar menn at Heiðreki ok gripu hann ok settu fjǫtur á fœtr ok bundu hann sterklega. Tveir menn váru þeir, er fastast bundu hann, ok kendi hann þá, at þat váru þeir menn, er hann hafði leyst undan bana. Konungr bað flytja hann til skógar ok hengja hann. Þeir váru tvau hundruð manna, en er þeir kómu í skóginn, þá hlupu eptir þeim menn Heiðreks konungs með vápnum hans ok merki ok lúðri ok blésu þegar, er þeir kómu eptir þeim. Þat heyrðu þeira kumpánar, er á skóginum leynduz; þá sóttu þeir móti þeim, en er þetta sá landzmenn, þá flýðu þeir allir, er lífit þágu, en flestir váru drepnir. Tóku Gotar þar konung sinn ok leystu. Síðan fór Heiðrekr til

---

[1]) *Mgl R.*

8.[1]) Heidr*ekr* e*r* nu leystr *ok* nu byst h*ann* þeg*a*r ti*l* hei*m* ferdar. Þa m*ællti* d*r*ottni*n*g: „he*r*ra, lat ei*g*i Heidrek s*uo* i b*r*ott f*ar*a, at þít set usatt*ir*; ei*g*i gegnir[2]) riki þínu þ*at*; bíod h*onu*m helldr gull e*da* silfr“. K*onungr* ge*r*er s*uo*, lǽtr b*er*a fe mik*it* ti*l* H*eidreks* k*onungs* *ok* q*uez* uilia gefa h*onu*m *ok* eiga en ui*d* h*ann* uíngan. H*eidrekr* s*egir*: „eckí skorter mik fe“. G*a*rda k*onung*r s*egir* d*r*ottni*n*gu; ho*n* m*ællti*: „bíod h*onu*m þa riki *ok* eig*ur* stor*ar* *ok* fiolm*enni*“. K*onung*r gerír s*uo*. H*eidrekr* k*onung*r s*egir*: „ærnar á́ ek eig*ur* *ok* fiolm*enni*“. G*arda* k*onung*r s*egir* enn d*r*ottni*n*gu; ho*n* m*ællti*: „biod h*onu*m þ*at* þa, sem h*ann* mun þíggía, en þ*at*[3]) er d*ottir* þin“. K*onung*r

---

B 232 skipa ok hafði með sér konungsson, því at hann
H 363 lét hann vera hjá þeim mǫnnum, er í skóginum leynduz. Hrollaugr konungr samnar nú her ok varð mjǫk fjǫlmennr, en Heiðrekr herjaði í hans ríki, hvar sem hann fór. Hrollaugr konungr mælti þá til drótningar: „illa hafa mér þín ráð gefiz; ek hefi spurt, at son okkarr er með Heiðreki, ok svá sem hann er nú reittr, þá man honum með illvirki sín lítit þykkja fyrir at drepa hann, þar sem hann drap bróður sinn saklausan“. Drótning mælti: „helzti[4]) hǫfu vér verit auðtrygg; sáttu þegar vinsæld hans, er engi vildi fjǫtra hann nema tveir illir menn, en son okkarr er vel haldinn; hefir þetta verit prettr hans ok tilraun, en þér vilduð illa launa honum barnfóstr; ger nú menn til hans ok bjóð honum sætt ok slíkt af ríki þínu, sem ykkr semr, ok bjóð honum dóttur þína með ríki, ef vit nám syni okkrum, heldr en þit skiliz ósáttir; en þó at hann eigi ríki

---

[1]) *R har et par røde bogstaver som overskrift over kap., sikkert som Scharovolskij læser:* Heidrekr e (*jvf. de første ord i kap.*). [2]) *Rettet i R fra* gengr. [3]) *Skr. over linjen.* [4]) *Skr.* hallzti *H.*

s*egir*: „þ*at* hugda ek, at mik m*un*di e*ig*i þ*at* heNda, eN þo s*ka*ltu[1]) rada“. þa for *Garda konungr* | áá 70 r fund H*eidreks* k*onungs ok* mæ*ll*ti: „helldr eN uid skiliu*m* osatt*ir*, vil ek, at þu faír d*ottur* miN*ar* m*ed* s*uo* miklu*m* soma, se*m* þu kyss sialfr“. H*eidrekr* þíggr nu þetta blidlega, *ok* for nu d*ottir* G*a*rda *konungs* hei*m* med h*onum*. Nu er H*eidrekr konungr* hei*m* ko*m*iN*n ok* uill nu flytia Sifku i b*r*ot *ok* lætr t*ak*a hest s*inn* eN bezta, *ok* u*ar* þ*at* sid u*m* qu*e*lld. Nu ko*ma* þau at áá eiN*n*i, þáá þyngíz ho*n* f*ir*i h*onum*, s*uo* at hest*r*in sp*r*ack, eN k*onungr* geck af f*ra*m. þa skylldí h*ann* be*r*a h*an*a yf*ir* ana; þa g*er*astz engí faung[2]) áá audru, eN h*ann* steyp*ir* h*en*ni af auxl s*er ok* brytr i sundr hryg*g* h*en*nar *ok* skilr s*uo* ui*d* h*an*a, at h*an*a rekr dauda epter aNi. Heid*rekr* k*on*-*ung*r lætr þa efna ti*l* ueizlu mikillar *ok* g*en*gr at

---

mikit, þá á hann eigi konu jamfríða“. Konungr segir: „eigi hafða ek ætlat at bjóða hana nǫkkurum manni, en af því at þú ert vitr, þá skaltu ráða.“ Váru nú sendir menn til Heiðreks konungs at leita um sættir, ok var komit á stefnulagi, ok sættuz þeir með því, at Heiðrekr fekk Hergerðar dóttur Hrollaugs konungs, ok fylgði henni heiman Vindland,[3]) er næst liggr Reiðgotalandi, ok skilðuz þeir sáttir. Fór Heiðrekr konungr heim í ríki sitt með konu sinni. Ok einn tíma er konungr reið bezta hesti sínum, er hann skyldi láta flytja Sifku[4]) heim, þat var síð um kveld, ok er konungr kom at á einni, þá sprakk hestr hans, ok lítlu síðarr kom hón millim herða honum; hann kastaði henni þá ofan ok braut í B 233 henni fótlegginn. Síðan settiz Heiðrekr konungr at ríki sínu ok gerðiz spekingr mikill.

---

[1]) *Skr. ska*l tu *i to ord.* [2]) *Skr.* faug. [3]) *Meget utydeligt.* [4]) *Rettet,* Sifka *H.*

B 332 eíga dottur Garda konungs. Dottir þeira het Heruor, hon uar skíalld mǽr ok fæddíz upp i EíNglandí med Frodmari ialli. Heidrekr konungr setz nu um kyrt ok geriz hofþingi mikill ok spekingr[1]) at uíti. Heidrekr konungr let ala gǫ̂llt mikíN, hann uar suo mikil sem ǫlldungar þeir er stǽrstir uoru ok suo fagr, at huert har þotti ór gullí uera. KonungríN legr hǫnd sina a hǫfud gelltínum eN adra a burst ok suerr þess, at alldri hefir madr suo mikit af gert uid hann, at eigi skuli hann hafa rettaN dom spekinga hans, eNn þeir xíí skolo gíæta galltarins, eda ella skal hann bera upp gator þær, er hann gęti eigi Raþit. Heidrekr konungr geriz ok nu íN uíNsælasti.

9.[2]) Madr het Gestumblíndi Rikr ok mikill uuínr HeidReks konungs. Konungr sendí honum ord, at hann kæmi a fund hans at sǽttaz aid hann, ef hann

---

10.[3]) Dóttir þeira hét Hervǫr; hón fœddiz upp með þeim manni, er Ormarr hét; hón var allra meyja vænst ok mikil ok sterk sem karlar; hón vanði sik með vápn ok boga.

Gestumblindi hét einn ríkr maðr í Reiðgotalandi; hann var í óblíðu Heiðreks konungs. Í konungs hirð váru þeir sjau menn, er dœma skyldu ǫll mál manna þar í landi. Heiðrekr konungr blótaði Frey;

H 364 þann gǫlt, er mestan fekk, skyldi hann gefa Frey; kǫlluðu þeir hann svá helgan, at yfir hans burst skyldi sverja um ǫll stórmál ok skyldi þeim gelti blóta at sonarblóti; jólaaptan skyldi leiða sonargǫltinn í hǫll fyrir konung ok lǫgðu menn þá hendr yfir burst[4]) hans ok strengja heit. Heiðrekr kon-

---

[1]) *Rettet i hskr. fra* spakr. [2]) *Som kap. overskr. staar med rødt* Gbn *med en tværstreg gennem* b (*ɔ: Gestumblindi*) *el. snarere, som Scharovolskij læser,* Gbu = *Gestumblindi uuinr.* [3]) *Kapiteloverskriften er ulæselig. Det nye kapitel burde begynde med* Gestumblindi *i l. 21.* [4]) *Skr.* byrst.

uill hallda lífínu. G*estumblindi* u*a*r eckí speki*n*gr mikill, *ok* fir*i* þa sôk, at h*ann* ueít sik uaɴfǽraɴ ti*l* at skipta ordu*m* ui*d* k*onung*iɴ, h*ann* ueít ok, at þungt mu*n* u*er*a at hlíta do*mí* speki*ng*a*n*a, þ*u*iat sak*ir* e*r*u nogar, þ*at* rad tekr G*estumblindi*, at h*ann* blot*a*r[1]) Odíɴ ti*l* fulltings síer *ok* bidr h*ann* líta a sítt mal *ok* heítr h*onu*m miklum gǽdu*m*. Eítt q*ue*lld er þar drepít ǽ | dyr sila,[2]) *ok* ge*n*gr Gestu*m*blíndi[3]) 70 v ti*l* h*u*rd*a*r *ok* s*er* m*an*n ko*m*iɴ; h*ann* sp*y*r þ*an*n at nafnní, eɴ h*ann* nefndiz Gestu*m*blindí *ok* m*æ*llti, at þ*ei*r skylldu klædu*m* skípta, *ok* s*uo* g*er*a þ*ei*r. Bondi fe*r*r nu i b*r*ott *ok* felr sik, eɴ ko*m*andíɴ ge*n*gr in*n*,

ungr strengði þess heit, at engi maðr skyldi svá mikit hafa af gǫrt við hann, ef á vald hans kœmi, B 234 at eigi skyldi kost eiga at hafa dóm spekinga hans; sá skyldi ok friðheilagr vera fyrir honum, ef hann bæri upp gátur þær, er konungr kynni eigi ór at leysa. En er menn freistuðu at bera upp gátur fyrir honum, þá varð engi sú upp borin, er hann réði eigi. Konungr sendi orð Gestumblinda, at hann kœmi til hans ok setti honum dag, ella sagðiz konungr mundu láta koma til hans. Honum þótti hvárrgi góðr kostrinn, því at hann vissi sik vanfœran at skipta orðum við konung; honum þótti ok sín ván eigi góð, ef hann yrði at hafa dóm spekinganna, því at sakir váru nógar; veit hann ok, ef konungs menn koma til hans, at þat kostar líf hans. Síðan blótaði hann Óðin ok bað hann fulltings ok hét honum stórum gjǫfum. Eitt kveld kom gestr til Gestumblinda; hann nefndiz Gestumblindi; þeir váru svá líkir, at hvárgan kendi fyrir annan. Þeir skiptu klæðum, ok fór bóndi at hirða sik, en allir hugðu

[1]) *Rettet,* boltar *R.* [2]) *Saal.* = silla, síðla. [3]) g *skr. over linjen.*

ok þickíaz allir *þar* keɴa *Gestumblinda, ok* lidr af notíɴ. Um d*aginn* ept*ir* g*er*ir sia *Gestumblindi* for s*ina* a fu*n*d k*onungs, ok* h*ann* kuaddi uel k*onungi*ɴ. K*onung*r þagdí. „H*err*a“, s*egir* h*ann*, „þ*ui* ko*m* ek
B 333 hín*n*gad, at ek uil ui*d* ydr sǽttaz“. Þa su*arar* k*onung*r: „uilltu þolla do*m* speki*n*ga miɴa?“ H*ann* *segir*: „*er* ecki fleiri undaɴ la*u*sn*ir*?“ K*onung*r m*ællti*: „u*er*a s*k*olo fleíri, ef þu þickizt ti*l* fær at b*er*a upp gatur“. G*estumblindi* s*egir*: „litt mun ek ti*l* þ*ess* fęr, enda mu*n* h*ar*dr á́ an*n*at bord þíckía“. „Uilltu“, s*egir* k*onungr*, „helldr þola dom spek*in*ga míɴa?“ „Þ*at* kys ek“, s*egir* h*ann*, „at b*er*a fyr up*p* gat*urn*ar“. „Þ*at* er rett *ok* uel fallít“, s*egir* k*onung*r. Þa m*ællti* G*estumblindi*:

Þar vera bónda, er gestrinn var. Þessi maðr ferr á konungs fund ok heilsar honum. Konungr sá við honum ok þagði. Gestumblindi mælti: „því em ek hér kominn, herra, at ek vil sættaz við yðr“. Konungr spurði: „viltu hafa dóm spekinga?“ Gestumblindi mælti: „eru engar fleiri undanlausnir?“ Konungr segir: „bera máttu upp gátur; skaltu lauss, ef ek sé eigi“. Gestumblindi svarar: „lítt em[1]) ek þar
B 235 til fœrr, en harðr er á annat borð“. Konungr mælti: „viltu heldr dóminn?“ „Nei“, segir hann, „heldr vil ek bera gáturnar upp“. Konungr mælti: „þat er ok rétt, en mikit liggr á; sigrar þú mik, þá skaltu eiga dóttur mína, ok á þér eigi þessa at varna; en ólíkr ertu til mikillar speki; en aldri varð þat enn, at ek sá eigi gátur þær, er fyrir mik
H 365 váru upp bornar“. Var síðan stóll settr undir Gestumblinda, ok hugðu menn gótt til at heyra þar vitrleg orð. Þá mælti Gestumblindi:

---

[1]) *Rettet*, ef *H*.

31 41. „Hafa uilldag 1 (1)
þat i gíær hafda,
uíttu, hu*at* *þat* u*ar*:
lyda lemill,
orda tefill
ok orda up*p* hefill.
HeídR*ekr* ko*nung*r,
hygþu at gatu!“

K*onung*r s*egir*: „god er gata¹) þíN, G*estumblindi*, getid *er* *þessar*; fǽri h*onum* mungat; *þat* lemr m*argra* uít, *ok* m*a*rgír *eru* þa m*a*rgmalg*a*ri, *er* mung*at* f*err* ǻ, eN sumu*m* uefzt tungaN, s*uo* at ecki u*er*dr at ordi“.

Þa m*ællti* *Gestumblindi*:

32 42. „Hei*ma*N ek [for],²) 2 (2)
hei*ma*N ek faʋr g*er*da,

11.³)

41 31. „Hafa ek þat vilda, 1 (1)
er ek hafða í gær,
konungr, gettu hvat þat var:
lýða lemill
ok orða tefill
ok orða upphefill.
Heiðrekr konungr
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar. Fái honum mungát, þat lemr margra manná vit; B 236
sumir verða margmæltir þar af, en sumum vefz tungubragð“.

Gestumblindi mælti:

42 32. „Heiman ek fór, 2 (2)
heiman ek fǫr gerðak,

---

¹) *Rettet,* gaʋta *R.* ²) *Indsat efter H, mgl. R.* ³) *H har som overskr.* Heiðreks gátur.

sa ek a ueg uega;
u*ar* þ*eim* vegr und*ir*
ok uegr yf*ir*
ok uegr æ alla uega.[1])
B 334 H*eidrekr* konun*gr*,
hygþu at gatu[2])!"

„God e*r* gata þiɴ, G*estumblindi*, getid e*r* þ*essar*; þ*a*r fortu yf*ir* ar bru, *ok* u*a*r ar uegr under þ*er*, eɴ fuglar flugu yf*ir* hafdi þ*er ok* hia þ*er* tuei*m* megiɴ, *ok* u*a*r þ*at* þ*ei*ra uegr".

Þa m*æ*llti *Gestumblindi*:

33 43. „Hu*a*t er þ*at* dryckí, 3 (3)
er ek drack i giær,[3])

---

sá ek á veg vega;
vegr var undir
ok vegr yfir
ok vegr á alla vega.
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!"

„Góð er gáta þín, Gestumblindi; getit er þeirar; þar fórtu yfir brú, ok var árvegrinn undir henni, en fuglar flugu yfir hǫfði þér ok tveim megin þín; þat var þeira vegr; þú[4]) sátt lax í ánni, ok var þat hans vegr".

Gestumblindi[5]) mælti:

43 33. „Hvat er þat drykkja,[6]) 3 (3)
B 237 er ek drakk í gær,

---

[1]) *Rettet i R fra* uegr. [2]) *Rettet*, gatu*m R*. [3]) *i skr. over linjen.* [4]) *Med dette ord slutter sagaen nu i H, den flg. tekst tages fra papirafskrifterne 597 og 281, med benyttelse af 203; i det sidstnævnte hskr. er hovedteksten efter R, men de første gaader er dog stærkt paavirkede af H.* [5]) *Denne form, som utvivlsomt har staaet i H, gennemføres i det flg.; 597 og 281 har* Gestur *el.* Gestur blindi. [6]) drykkju *203*.

uar þ*at* ei uiɴ ne uatn,
ne en*n* helldr mungat
ne mat*ar* ecki,
ok geck ek þosta la*v*ss þ*ad*an?[1])
H*eidrekr* ko*nungr*
h*yg*þ*u* at *gatu*!“

„God er *gata* þiɴ *Gestumblindi*, *getid er þessar*; þ*ar* lagdiz þu i forsælu, er daugg u*ar* faliɴ[2]) a grasi, *ok* kíæ|lldír *suo* u*ar*er þiɴ*ar* *ok* sta*v*dua*þir* *suo* þosta 71 r þíɴ“.

þa m*ællti* *Gestumblindi*:

34 44. „Hu*er*r *er* sa iɴ*n* huelli, 4 (4)
er *gen*gr h*ard**ar* ga*v*tt*ur*,

---

varat þat[3]) vín né vatn,
mjǫðr né mungát
né matar ekki,
þó gekk ek þorstalauss þaðan?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þar lagðiz þú í forsœlu ok kœldir varrar þínar á dǫgg. En ef þú ert sá Gestumblindi, sem[4]) ek ætlaða, þá ertu vitrari en ek hugða, því at ek hefi spurt orð þín óvitrleg, en geraz nú á leið spakleg[5])“. Gestumblindi mælti[6]): „þat er ván at mik þrjóti brátt, en þó vilda ek enn, at þér hlýðið.

44 34. Hverr er sá hinn hvelli, 4 (4) B 238
er gengr harðar gǫtur,

---

[1]) *Rettet*, þadad *R*. [2]) *Saal.* = fallin. [3]) *Saal. 203*, var þat ekki *597*, *281*. [4]) er *203*. [5]) ek hefi — spakleg *lyder i 203:* ekki hefr ek spurt orð þín vitrlig, en gerðir enga leið spakligar. [6]) *Saal. 281 og 203*, *597 har* segir Gestr *efter* brátt (*l. 26*).

ok hef*ir* h*ann* fyru*m* u*m* far*it*;
míok fast kyss*ir*[1])
sa e*r* hefír mun*na* tuo
ok a gulli eínu g*en*gr?
H*eidrekr* k*onung*r,
h*ygþu at gatu*!“

„God e*r* gat*a* þ*in Gestumblindi, getid er þessar*; þ*at*
B 335 e*r* ham*a*r sa, e*r* hafdr e*r* at gullsmíd; h*ann* qu*e*dr hatt ui*d*, e*r* h*ann* ke*m*r a h*a*rdan stedía, *ok* þ*at* e*r* h*ans* gata“.

Þa m*ællti* G*estumblindi*:

39 45. „Hu*a*t e*r* þ*at* undra,
e*r* ek uttí sa
fi*r*i Dellings dyru*m*;
okuikui*r* íí

ok hefir hann þær fyrr of farit;
mjǫk fast kyssir
ok hefir munna tvá,
sá er á gullheinu[2]) gengr?
[Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!][3])

Heiðrekr konungr svarar: „[góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar][3]); þat er[4]) gullsmiðshamarr, sem[5]) gull[6]) er með slegit“.

Gestumblindi mælti:

55 35. „Hverr er sá hinn mikli,
er ferr mold yfir,
svelgr hann vǫtn[7]) ok veisur,[8])
glygg hann óaz

[1]) *R's korte* s *gengives her ved* ss. [2]) *Saal. 597,* gullheine *281*; *R har* gulli einu *og ligeledes 203, men denne læsemaade kan der stamme fra R.* [3]) *Disse ord udelades her i 597 og 281.* [4]) *597 og 281, men ikke 203, tf. her* einn. [5]) er *203.* [6]) gullit *203.* [7]) *Saal. 281* (*og R*), vatn *597.* [8]) *Dette ord er metrisk urigtigt,* við *R.*

anda laus*ir*
sara la*u*k sudu?
H*eidrekr* ko*nungr*,
hy*gþu* at *gatu*!“

„God *er gata þin Gestumblindi, getid er þessar*; þ*at er*u smidbelg*ir*, þ*eir* h*af*a a*u*ngan[1]) uínd, ne*ma* þ*eim* se blasít, *ok er*u þ*ei*r da*u*dír se*m* an*n*at smiþí, eɴ*n* f*ir*i þ*eim* ma likt smída su*er*d se*m* an*n*at“.

þa m*ællti Gestumblindi*:

44 46. „Hu*a*t er þ*at* u*ndra*, 6 (14)
er ek u*tti* sa
f*ir*i Dellings d*yrum*;

---

en guma eigi
ok yrkir á sól til saka? B 239
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar;[2]) þat er myrkvi;[3]) fyrir honum sér eigi sæ,[4]) en hann hverfr[5]) þegar er vindr kømr, ok megu menn ekki at honum gera; hann drepr skini sólar. En vélasamlega berr þú upp slíkar gátur ok vandmæli,[6]) hverr sem þú ert“.

Gestumblindi mælti:

63 36. „Hverr er sá hinn mikli, 6 (23)
er mǫrgu ræðr
ok horfir[7]) til heljar hálfr;

---

[1]) a *i hdskr. rettet fra* n. [2]) *Af denne staaende frase skrives i hdskrr. som regel kun de første ord, den udfyldes her og i det flg. uden at dette bemærkes.* [3]) *Saal. 281,* mjǫrkvi *203,* myrkr *597.* [4]) *Rettet af Bugge (NS 239) paa grund af gaadens* svelgr hann vǫtn, sǫl *hskrr.* [5]) rýfr *203 (hvor sammenhængen er forvansket).* [6]) upp —vandmæli *lyder i 203:* slík vandmæli upp. [7]) *Saal. 281 (og R),* hverfr *597.*

fæt*ur* hef*ir* uííí
eɴ*n* fíogur ꜹgu
ok b*er* of*ar* kne en*n* kuid?
H*eidrekr* k*onungr*,
h*yg*þ*u* a*t* *gatu*!“

„þ*at* er kꜹngurouur“.[1])

þa *mællti Gestumblindi*:

38 47. „Hu*a*t er þ*at* u*ndra*, 7 (8)
e*r* ek u*tti* *sa*
firi Dellings dyrum;
hꜹfdí s*inu* uisar
a heluega,
eɴ*n* fotu*m* ti*l* solar snyr?

ǫldum[2]) hann bergr
B 240 en við jǫrð[3]) sakaz,
ef hann hefir sér vel traustan vin?
H 366 Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat er akkeri með digrum ok sterkum streng; þat ræðr mǫrgu skipi;[4]) þat hrífr ǫðrum fleini í jǫrð, ok horfir sá til heljar; hann bergr mǫrgum manni. En mjǫk undrumz[5]) ek orðfimi þína ok vitrleik“.

Gestumblindi mælti: „ek em nú ok nálega[6]) þrotinn at gátum, en frekr er hverr til fjǫrsins.

37. Hverr byggir há fjǫll? 7
hverr fellr í djúpa dali?
B 241 hverr andalauss lifir?
hverr æva þegir?

---

[1]) u$(_1)$ *skr. over linjen.* [2]) *Rettet af Bugge*, hǫlðum *hdskrr.* (*ogs. R*). [3]) *Rettet efter R*, hjǫrð *597*, *281*, svǫrð *203*. [4]) þat ræðr—skipi *mgl. i 203.* [5]) undrunst *203*, undrast *597*, *281*. [6]) *Saal. 203*, nálegana *597*, *281*.

Heidrekr konungr, B 336
hygþu at gatu!“

„God er *gata þin Gestumblindi, getid* er *þessar*; þat er laukr; hafuþ hans er fast i iördu, eɴ hann kuislar,[1]) er hann uex upp“.

þa mællti Gestumblindi:

46 48. „Huat er þat undra, 8 (16)
er ek utti sa
firi Dellings dyrum;
horní hardara,
hrafni suartara,
skilldi huitara,
skaptí retara?
Heidrekr konungr,
hygþu at ɢatu!“

Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; hrafn byggir jafnan á hám fjǫllum, en dǫgg fellr jafnan í djúpa dali, fiskr lifir andalauss, en þjótandi fors þegir aldri“.

„Vandaz mun nú“, segir Gestumblindi, „ok veitka ek nú, hvat fyrir verðr“.

47 38. „Hvat er þat undra, 8 (7)
er ek úti sá
fyrir dǫglings durum;
hǫfði sínu vísar
heljar[2]) til,
en fótum til sólar snýr?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; B 242 þat er laukr; hǫfuð hans horfir í jǫrð, en blǫðin[3]) í lopt“.

---

[1]) r *skr. over linjen.* [2]) *Rettet,* helju *597, 281.* [3]) lauks blǫðin *203.*

Heid*rekr* m*œllti*: „smækaz nu gat*urnar*, G*estumblindi*, hu*a*t þarf leingr yf*ir* þ*essu* at sítía? þ*at* er h*ra*fntína, *ok* skein á́ h*ana* solar geisli“.

Þa m*œllti* *Gestumblindi*:

47 49. „Baru b*r*uder 9 (17)
bleikhaddaþar
ambatt*ir* tuær
a*v*l ti*l* ske*m*mu;
ei u*ar* þ*at* ha*v*ndu*m* horfít
ne hamrí[1]) at klappat,[2])
þo u*ar* f*ir*i eyíar utt*a*n
a*v*rþígr sa e*r* ge*r*di.
H*eidrekr* k*onungr*,
h*ygþu* *at* gatu!“

Gestumblindi mælti:

45 39. „Hvat er þat[3]) undra, 9 (5)
er ek úti sá
fyrir dǫglings durum,
ókyrrir tveir
andalausir
sáralauk suðu?[4])
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; smiðbelgir[5]) eru þat; þeir hafa vind en øngvan anda.“

Gestumblindi mælti:

40. „Hvat er þat undra, 10
er ek úti sá
fyrir dǫglings durum,
hvítir fljúgendr
hellu ljósta,
B 243 en svartir í sand grafaz?

---

1) *Rettet*, hmrí *R.* 2) p(2) *skr. over linjen.* 3) þat *mgl. her i 597 og 281.* 4) *Saal. 281,* suður *597.* 5) smiðju belgir *281.*

„God er *gata* þ*in* *Gestumblindi*, *getid* er *þessar*; þ*a*r f*a*r*a* suaNbruþ*ir*[1]) ti*l* hreiþ*urs* SINS *ok* ue*r*pa eggíu*m*; sk*ur*m a eggí e*r* ei*g*i ha*n*ndu*m* ger*t* ne hamri klapad, B 337
EN suanr e*r* fi*r*i eyíar utt*a*n a*n*rþígr sa e*r* þǽr gatu egiN uid*.*“

Þa m*æ*ll*ti* *Gestumblindi*:

48 50. „Hue*r*iar e*r*u þǽr rygíar 10 (18)
a regíN fialli,
elr ui*d* kuan kona,
þ*a*r ti*l* er maug u*m* getr,
ok eigod þær u*a*rder ue*r*a?
H*eidrekr* k*onungr*,
h*ygþu* *at* *gatu*!“

Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu.“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; smækkaz[2]) nú gáturnar, en þat er hagl ok regn, því at hagli lýstr[3]) á stræti, en regnsdropar[4]) søkkva[5]) í sand ok sœkja í jǫrð.“

Gestumblindi mælti:

41. „[Hvat er þat undra, 11
er ek úti sá
fyrir dǫglings durum;][6])
svartan gǫlt ek sá
í sauri vaða,
ok reis honum eigi[7]) burst á baki?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat er tordýfill[8]), ok er nú mart til tínt, er tordýflar[8]) eru ríkra manna spurningar.“

Gestumblindi svarar: „frest[9]) eru bǫls bezt, en margr B 244

---

[1]) *Rettet*, -bra*n*þir *R.* [2]) smættaz *281.* [3]) *Skr.* lyster *i 597.* [4]) regndropar *281.* [5]) søkkvaz *281.* [6]) *Gaadens første halvdel mgl. i 597 og 281, men indsættes efter de omkringstaaende gaader* (*jvf. NS 243*). [7]) *Bugge retter til* ok reisat hánum (*NS 243*). [8]) *Skr.* torf-. [9]) fyrst *597.*

„God e*r* *gata þin Gestumblindi*, *getid er þessar*; *þat*
71v e*r*u huan*ir* íí *ok* huan*ar*[1]) kalfr a m|illi[2]) *þei*ra."

þa m*ællti Gestumblindi*:

54 51. „Fara ek sa[3]) 11 (24)
folld*ar* molldbua,
a sat nadr a naí;
blindr reid blindu*m*
b*r*imreiþ*ar* ti*l*,
þa iðr u*ar* and*ar* uanr.
H*eidrekr* k*onungr*,
hygþu at gatu!"

---

maðr vill at meira leita ok séz því sumum yfir; sé ek nú ok, at allra útfœra verðr at leita.

66 42. Hvat er þat undra, 12 (26)
er ek úti sá
fyrir dǫglings durum;
tíu hefir tungur,
tuttugu augu,
fjóra tigu fóta,
ferr hart sú vættr?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!"

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þar sáttu sú, ok váru í henni níu grísir." Lét þá konungr drepa súna, ok váru í henni níu grísir, sem[4]) Gestumblindi hafði sagt. Þá mælti konungr: „eigi veit ek nú, nema vitrir eigi nú hlut[5]) í, ok eigi veit ek, hvat manna þú ert."

Gestumblindi svarar: „slíkr em ek, sem þú mátt sjá, ok vilda ek gjarna þiggja líf mitt ok vera lauss af þessum þrautum". Konungr svarar: „upp skaltu[6]) bera gátur, þar til er þik þrýtr ella mik at ráða."

Gestumblindi mælti:

---

[1]) *Rettet*, hav^{r}n *R* (*med forkortelsesstreg over* a-*et i det sammenslyngede bogstav*). [2]) *Skr.* me|illi; *skriveren har først tænkt paa* medal. [3]) *Rettet*, søg *R*. [4]) svá sem *281*. [5]) nema vitrari eigi hlut *281*. [6]) nú *tf. 281*.

„God er ɢata *þin Gestumblindi, getid er þessar*; þar faɴtu hest dau*þan* æ ísíaka *ok* aurn dau*þan* a hestín-u*m*, *ok* rak *þat* allt sam*a*n ept*ir* ann*í*.“

þa *mællti Gestumblindi*:

61 52. „Hu*er*ír eru þ*eir* þegn*a*r, 12 (31)
er rida þ*ing*i at
satt*ir* allír[1]) sam*a*n;
lyda sína
senda þ*eir* laund yf*ir*
át byggía bolstadí? B 338
H*eidrekr* ko*nungr*,
hygþu at gatu!“

---

43. „Hvat er þat undra, 13
er ek úti sá
fyrir dǫglings durum;
ofarlega[2]) flýgr, B 245
armlod[3]) gellr,
harðar eru hillm[4])?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“ H 367

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; ǫr er þat,“ segir konungr.

Gestumblindi mælti:

46 44. „Hvat er þat undra, 14 (6)
er ek úti sá
fyrir dǫglings durum;
fœtr hefir átta
en fjǫgur augu[5]),
berr þat ofar kné en kvið?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

---

[1]) *Herefter ét bogstav udraderet.* [2]) *Skr.* ovarlega *og af skriverne sikkert forstaaet som* óvarlega. [3]) *Saal. begge hskrr. Bugge retter til* arnhljóð (*NS 245*). [4]) *Dette ord er forvansket og en tilfredsstillende rettelse ikke fundet.* [5]) augu fjǫgur *281.*

„*God* er *gata þin, Gestumblindi, getid er þessar*; þ*at* e*r* Ítrekr *ok* Andadr, e*r* þ*eir* sítía at tafli sinu.“

Þa m*ællti Gestumblindi*:

49 . 53. „Hue*r*iar e*ru* þǽr br*u*der,[1]) 13 (19)
e*r* siɴ*n* d*r*ottiɴ*n*
uðpnla/saɴ uega;
eɴ*a*r iarp*a*rí hlifa
u*m* alla d*aga*,
eɴ*n* en*a*r feg*r*i f*a*ra?
H*eidrekr* k*onungr*,
h*ygþu at gatu*!“

Konungr mælti[2]): „er[3]) nú bæði, at þú hefir hǫttinn[4]) síðan, enda sér þú niðr undan fleira en flestir menn aðrir, er þú hugsar hvert skrípi jarðarinnar, en þat er kǫngurváfa.“

B 246 Gestumblindi mælti:

45. „Hvat er þat undra, 15
er ek úti sá
fyrir dǫglings durum[5]);
lýðum lýsir,
en logi[6]) gleypir,
ok keppaz um þat vargar ávalt?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat er sól, hón lýsir lǫnd ǫll ok skínn yfir alla menn, en Skalli ok Hatti heita vargar, þat eru úlfar, er annarr þeira ferr fyrir en annarr eptir sólu.“

Gestumblindi mælti:

---

[1]) *Saal.* (ru *betegnet ved* ur-*tegnet*); *det rigtige er vel* snótir, *jvf. allitterationen.* [2]) svarar *281.* [3]) ok er *281.* [4]) *Skr.* hattinn *i begge hskrr.* [5]) *Af gaadens første halvdel skrives kun ordene*: Hvat er þat er. [6]) *Rettet til* lǫgr *i Skjdigtn. II B 247*; *Bugge retter hele linjen til* lǫnd ǫll yfir (*jvf. opløsningen*).

„God e*r* *gata þin Gestumblindi, getid er þessar*; þ*at* e*r* hnettafl; eNa*r* daʋckri ue*r*ía hnef*a*nn, eN*n* h*u*itar sækia.“

Þa m*œllti* G*estumblindi*:

59 54. „Hu*e*rr e*r* sa eN*n* eíNí, 14 (29)
e*r* sefr i aʋsg*r*ua
ok af g*r*iotí eiNu giỏr;
foþ*ur* ne moþ*ur*
a sa iN*n* fagr gi*a*rNí,
þ*ar* mu*n* h*ann* síN alldr ala?
H*eidrekr* k*onungr*,
h*ygþu at gatu*!“

---

48 46. „Hvat er þat undra, 16 (8)
er ek úti sá
fyrir dǫglings durum;
horni harðara,
hrafni svartara, B 247
skapti réttara,
skjalli hvítara?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þú sátt hrafntinnu, ok skein á sólargeisli, er lá í einu húsi. Eða kantu ekki á annan veg gátur upp at bera en hafa et sama upphaf at, þar sem mér virðiz þú fróðr maðr?“

Þá mælti Gestumblindi:

49 47. „Báru brúðir 17 (9)
bleikhaddaðar,
ambáttir tvær,
ǫl[1]) til skemmu;
vara þat hǫndum[2]) horfit
né hamri klappat,
þá er[3]) fyrir eyjar utan,
ǫrðigr sá er ker gerði.

---

[1]) *I Edd. min. rettet til* ǫlker. [2]) *Saal. 281*, hȏrdum *597*. [3]) *Bedre* þó var, *som R har.*

„þ*at* e*r* elldr folgíɴ áá arní, *ok* tekr or tiɴ*no*.“
þa m*ællti* *Gestumblindi*:

35 55. „Hue*rr* e*r* sa eɴ*n* míkli, 15 (5)
e*r* lidr molld yf*ir*,
suelgr h*ann* uotn *ok* uid;
glug h*ann* oazt
B 339 eɴ*n* gum*na* e*ig*i
ok yrk*ir* a sol ti*l* saka?
H*eidrekr* k*onungr*,
h*ygþu* a*t* ɢ*atu*!“

B 248 Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat eru æðar tvær þær er eggjum verpa; eggin eru eigi gǫr með hamri eða[1]) hǫndum, en þjónostumeyjar báru ǫlit í eggskurninni[2]).“

Gestumblindi mælti: „liðar verðr sá at leita, er lítit sax hefir ok mjǫk er fáfróðr, ok vilda ek enn tala fleira, eða

50 48. hverjar eru þær rýgjar[3]) 18 (10)
á reginfjalli,
elr við kván kona;
mær við meyju
mǫg of[4]) getr,
ok eigut þær varðir vera[5])?
B 249 Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat er[6]) fjallhvannir tvær saman, ok rennr upp hvannkálfr á millum[7]) þeira.“

Gestumblindi mælti:

---

[1]) edur *597*, né *281*. [2]) -skurminni *597 og 281*. [3]) *Rettet*, ryger *281*, rygier *597*. [4]) ef *597*. [5]) *Rettet efter R*, og eigu (eige *281*) þær þess vardar ad vera *597*, *281*. [6]) eru *281*. [7]) í milli *281*.

„God er *gata þin*, *Gestumblindi*, *getid* er *þessar*; þ*at* er myrkui; h*ann* lidr yf*ir* iordína, s*uo* at ecki s*er* f*ir*i h*onum*, *ok* e*ig*i sol, eɴ h*ann* er af, þeg*ar* uínd g*er*er a[1]."

Þa m*ællti Gestumblindi*:

55 56. „Hu*at* er þ*at* dyra, 16 (25)
er drepr fe m*anna*
ok er iarɴí kringt[2]) utt*an*;
horn hef*ir* atta
eɴ*n* haufud ek*k*i[3]),
ok fylgía þui m*ar*g*ir* míok?

---

53 49. „Hverjar eru þær brúðir[4]), 19 (13)
er um sinn dróttin
vápnalausar vega;
enar jǫrpu[5]) hlífa[6])
alla daga,
en enar fegri fara[7])?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!"

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat er hneftafl[8]); tǫflur drepaz vápnalausar um hnefann[8]) ok fylgja honum[9]) enar rauðu."

[Gestumblindi mælti:][10]) B 250

58 50. „Hverjar eru þær leikur, 20 (18)
er líða lǫnd yfir
at forvitni fǫður;
hvítan skjǫld þær á vetrum
við síðu bera[11])
en svartan um sumar?

---

[1]) *Skr.* gerera *i ét ord.* [2]) *Rettet,* kringr *R.* [3]) *Skr.* eki *med tværstreg gennem* k. [4]) *Saal. ogs. R, men allitteration mgl.* [5]) *Rettet,* jǫrpsku *597 og 281* (ɔ: jǫrpu skulu?); jarpari *R.* [6]) *Skr.* lifa. [7]) *Rettet efter R,* fegr^i frya *597*, feg^r frija *281.* [8]) *Skr.* nef-. [9]) henni *281.* [10]) *Disse ord mgl. her i begge hskrr.* [11]) *Allitterationen mgl.*

Heidrekr konungr,
hygþu at gatu!“
„Þat er hunn i hnettafli[1]).“
Þa mællti Gestumblindi:
56 57. „Huat er þat dyra, 17 (26)
er Dænum hlifir,
berr blodugt bak
eɴn bergr fírum,
geírum mætir,
gefr líf fírum,

Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“
„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat eru rjúpur.“
Gestumblindi mælti:
B 251 59,1—3 51. „Hverjar eru þær snótir, 21 (19,1—3)
er ganga syrgjandi
at forvitni fǫður;
60,4—5 hadda bleika hafa[2]) þær (20,4—5)
enar hvítfǫldnu
61,6 ok eigu[3]) í vindi at vaka[4])? (21,6)
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“
„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat eru bylgjur, er heita Ægis meyjar.“
Gestumblindi mælti:
60,1—3 52. „Hverjar eru þær meyjar, 22 (20,1—3)
er margar ganga saman
at forvitni fǫður;[5])
H 368 59,4—5 mǫrgum hafa manni (19,4—5)
þær at meini komit,

---

[1]) *Rettet,* hnetíafli *R.* [2]) *Rettet efter R og v.* 53^4, hv̊ *281,* hvðrjar eru *597.* [3]) eiga (*ikke* eige) *hskrr.* [4]) *Saal. 281,* vaxa *597.* [5]) *Linjen skrives i 597:* ad f f; *281 har* ad firda før (*jvf. v.* 53^3).

leggr ui*d* lofa
lík sitt gumi?
H*eidrekr konungr*,
hygþu at gatu!“

„Þ*at er* skíolldr; h*ann* u*er*dr opt blodugr i b*ar*daugu*m ok* hlif*ir* uel þ*eim* m*onnum*, er skíalld fim*ir* *ero*.“

Þa m*ællti Gestumblindi*:

50 58. „Hu*er*íar *er*u þǽr leik*ur*, 18 (20)
er lida la/nd yf*ir* B 340
[at foruitni fa/þur][1])

60,6 ok eigut þær varðir vera[2])? (20,6)
Heiðrekr konungr, B 252
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; en þetta eru bárur sem áðan.“

Gestumblindi mælti:

64 53. „Hverjar eru þær brúðir, 23 (24)
er ganga brimserkjum í
ok eigu[3]) eptir firði[4]) fǫr;
harðan beð hafa[5]) þær
enar hvítfǫldnu
ok leika í logni fátt?
Heiðrekr konungr, B 253
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat eru enn Ægis meyjar, ok fǫrlaz þér nú mjǫk framburðrinn ok muntu nú vilja þola dóm spekinga.“

Gestumblindi segir: „tregr em ek þess, en þó væntir mik, at þar[6]) komi nú skjótt.

---

[1]) *Hele verslinjen mgl. i R*; *den indsættes efter H og de flg. gaader i R.* [2]) *Rettet af Bugge* (*jvf. v. 48*[6]), og eiga þær þess varar (vardar *281*) ad vera *597, 281.* [3]) *Skr.* eiga *i begge hskrr.* [4]) *Saal. 281*, fride *597.* [5]) *Saal. 281*, hia *597.* [6]) *Saal. 281,* þad *597.*

h*u*itan skíolld
þǽr u*m* uetr[1]) bera
eɴ suartaɴ u*m* sum*ar*?"

„þ*at* ero ríup*ur*; þ*ær* ero h*u*itar u*m* uetr eɴ suart*ar* u*m* sum*ar*."

þa m*ællti* *Gestumblindi*:

51, 1—3 59. „Hue*r*iar e*r*u þ*ær* snoter, 19 (21, 1–3)
72 r er ga*n*ga | m*a*rg*a*r syrgíandí
at fǫruítni fa*v*þ*ur*;
52, 4–5 ma*v*rgu*m* ᴍ*onnu*m (22, 4—5)
h*af*a þ*ær* at meíɴí ordit,
ui*d* þ*at* m*uno* þ*ær* siɴ*n* alldr ala?

---

51 54.[2]) Fara ek sá[3]) 24 (11)
foldar moldbúa,
á sat nár[4]) á ná;
blindr reið blindum
brimreiðar[5]) til,
jór er andarvani.
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!"

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar;
B 254 þar komtu at á einni, ok rak ísjaka eptir ánni, ok lá þar á dauðr hestr ok á hestinum einn dauðr ormr, ok bar þar blindr blindan, er þeir váru þrír saman."

Gestumblindi mælti:

56 55. „Hvat er þat dýra, 25 (16)
er drepr fé manna
ok er járni kringt utan;
horn hefir átta,

---

[1]) *Rettet paa grund af allitterationen til* hávetr *i et par papirhskrr.* (*AM 738 fol. o. a.*). [2]) *De tre første linjer af denne gaade findes ogsaa i Málskrúðsfræði* (*SnE II 180, Isl. gramm. litt. II 31, 114*). [3]) sá ek *281.* [4]) *Saal. AM 748,* naðr *Cod. Worm., 281,* maðr *597.* [5]) brunreidar *597 ved fejllæsning.*

H*eidrekr* konung*r*,
h*yg*þ*u at gatu*!"
„þ*at* er*u* edles[1]) bruþ*ir* er *suo* heítta."
[þa mællti Gestumblindi:][2])
52, 1–3 60. „Hue*r*íar er*u* þ*œr* meyíar, 20 (22, 1–3)
e*r* g*an*ga m*a*rg*a*r sam*a*n
at foruítní fa/þ*ur*;
51, 4–5 hadda bleika[3]) h*a*f*a* þ*œr* (21, 4–5)
eɴ*ar* h*u*itfa/lldodo
52, 6 *ok* eígo þ*œr* þ*a*r u*a*rder u*e*r*a*?" (22, 6)

---

en hǫfuð ekki,
ok rennr sem hann má[4])?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!"

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat er húnn í hneftafli[5]); hann heitir sem bjǫrn; hann rennr þegar er[6]) honum er kastat." B 255

Gestumblindi mælti:

57 56. „Hvat er þat dýra, 26 (17)
er Dǫnum hlífir,
berr blóðugt bak
en bergr firum,
[geirum mœtir][7]),
gefr líf sumum,
leggr við lofða
líf sitt gumi[8])?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!"

---

[1]) *Saal. R, ordet maa være forvansket for Æges el.* Hles *el. lign.* (*Bugge NS 340*). [2]) *Disse ord mgl. her i R.* [3]) *Skr.* bleka *R.* [4]) *Verslinjen er forvansket; Bugge* (*NS 254*) *retter til*: ok rennr er renna má, *jvf. i opløsningen:* hann rennr þegar er honum er kastat. *R har*: ok fylgja því margir mjǫk. [5]) *Rettet,* nefntafli *597, 281.* [6]) er *mgl. i 597 og 281 i overensstemmelse med senere sprogbrug.* [7]) *Indsat efter R, mgl. i 597 og 281.* [8]) *De to sidste verslinjer er forvanskede; det rigtige er vel* (*jvf. R*)*:* leggr við lófa lík sitt guma.

„þ*at* eru bylgior er[1]) s*uo* h*eita*.“

B 341 þa m*ællti* G*estumblindi*:

61. „Hue*r*íar e*r*u þ*œr* eckíor, 21
e*r* gan*g*a allar sam*a*n
at fo*r*uítní fo*þur*;
síalldaɴ bliþar[2])
e*r*u þ*œr* uid seggía lid
51, 6 *ok* eígu þ*œr* i uíndí uaka? (21, 6)
H*eidrekr* k*onungr*,
hygþu at gatu!“

B 256 „Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat er skjǫldr; hann bergr mǫrgum; hann berr opt blóðugt bak.“

Gestumblindi mælti:

62 57. „Mjǫk[3]) var[4]) forðum 27 (22)
nǫsgás vaxin[5])
barngjǫrn sú er bar
bútimbr saman,
hlífðu henni
hálmbitz skálmir,
þó lá drykkjar
drynhraun[6]) yfir.
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar;
B 257 þar lá ǫnd á eggjum millum nautzkjálka, er þú hálmbitz skálmir kallar[7]), en drynhraun hausinn, en bútimbr hreiðrit.“

[Gestumblindi mælti:][8])

---

[1]) er *skr. over linjen.* [2]) *Rettet,* bliþ*ir R.* [3]) *Rettet paa grund af allitterationen til* næsta *i Skjd. II B 244.* [4]) *597 tf. her* fyrri, *som maa udgaa.* [5]) *Skr.* nos gasvaxenn. [6]) *Skr.* drinraun *597,* drunraun *281; i l. 27 skriver begge* drunraun. [7]) *Saal. 281,* b^r *597.* [8]) *Disse ord mgl. her.*

„þ*at* er*u* Ægis[1]) eckior, *suo* h*eita* a/lldur."
þa m*œllti* *Gestumblindi*:

57 62. „Míok u*a*r forþu*m* 22 (27)
na/s gas uaxiɴ,
b*a*rngíorn su e*r* b*a*r
butímbr sam*a*n;
hlífþu h*enn*i
halms bít skalm*ir*,
þo la dryckíar
dryn hra/n yf*ir*."

---

67 58. „Fjórir ganga, 28 (27)
fjórir hanga[2]),
tveir veg vísa,
tveir hundum verja[3]),
einn eptir drallar
ok optast óhreinn.
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu[4])!"

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat er kýr, hón hefir fjóra fœtr ok fjóra spena, tvau horn ok tvau augu, enn halinn drallar eptir."

Gestumblindi mælti:

54 59. „Hverr er sá enn eini, 29 (14)
er søfr í ǫskugrúa[5])
ok er af grjóti einu[6]) gǫrr;
fǫður ok móður
áat[7]) sá enn fjárgjarni[8]), B 258
þar mun hann sinn aldr ala?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!"

---

[1]) ǽgis *R.* [2]) *Verslinjen mgl. i 597.* [3]) *Rettet,* verjaz *597, 281;* varða *R.* [4]) hygg at gátu minni *skr. her i 597.* [5]) *Saal. 597 og 281,* a/sgrva *R; ordet er ikke forklaret.* [6]) eru *281.* [7]) *Rettet af Bugge,* eigad *597,* ugad *281.* [8]) *Det rigtige er vel* fárgjarni, *som U har.*

„Þ*ar* hafdí aund buít hreidr sítt i millí na*v*z kíalka, *ok* la ha*v*sinn ofan yf*ir*.“

Þa m*æ*ll*ti* *Gestumblindi*:

36 63. „Hu*e*rr *er* sa inn mikli, 23 (6)
er mǫ̊rgu ræ̃dr
ok horf*ir* ti*l* helíar halfr[1]);
ha*v*ldu*m* b*er*gr
ok [uid][2]) iord sakaz,
ef h*ann* hef*ir* s*er* uel tra*v*stan uín?
H*eidrekr* k*onungr*,
hygþu at gatu!“

„God *er* *gata þin*, *Gestumblindi*, *getid* *er* *þessar*;

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat er fólginn eldr á arni, er drepinn er við tinnu.“

Gestumblindi mælti:

60. „Hest sá ek standa, 30
hýddi meri[3]),
dúði[4]) dyndil,
drap hlaun und[5]) kvið;
ór[6]) skal draga
. . . .[7])
ok gjǫpta at góða stund.
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

B 259 Þá svarar konungr: „þessa gátu skolu ráða hirðmenn mínir.“ Þeir gátu margs til ok eigi fagrs
H 369 mjǫk. Þá mælti konungr, sem hann sá at þeir gerðu ekki at: „hest þann kallar þú línvef, en skeið meri[8]) hans, en[9]) upp ok ofan skal hrista vefinn.“

---

[1]) l *skr. over linjen.* [2]) *Tf. efter H, mgl. R; det flg. ord skrives i R med saa stor afstand mellem* i *og* o, *at skriveren synes at have opfattet det som to ord.* [3]) *Saal. 281,* manne *597.* [4]) daudt *281.* [5]) undir *597.* [6]) ør *281.* [7]) *Her mgl. vistnok en verslinje; i 7. l. er ordet* gjǫpta *mistænkeligt.* [8]) mane *597.* [9]) *Saal. begge hskrr., men rettet fra* er *i 597.*

þat e*r* acke*r*i m*ed* goþu*m* streing; ef fleiɴ h*ans* e*r* i g*r*uní, þa bergr *þat.*“

þa *mællti Gestumblindi*:

53 64. „Hue*r*íar e*r*u *þær* brudír, 24 (23) B 342
er g*an*ga i brimsk*er*u*m*
ok eiga ept*ir* fírdi fa͛r;
h*ar*daɴ bed h*af*a *þær*
iɴ*ar* huitfa͛lldudu koɴ*ur*
ok leika i logní fatt?“

„*þat* ero barðr[1]), eɴ beþ*ir* þ*ei*ra ero sker *ok* urþ*ir*, eɴ þær u*er*da lítt seɴ*ar* i logní.“

þa *mællti Gestumblindi*:

62 65. „Sa ek a su*m*rí 25 (32)
solbíorg of á,
bad ek uel lifa
uilgi teítí;

Gestumblindi mælti:

52 61. „Hverir eru þeir þegnar, 31 (12)
er ríða þingi at
ok eru sextán saman;
lýði sína
senda þeir lǫnd yfir
at byggja bólstaði?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat er tafl Ítreks konungs.“

Gestumblindi mælti:

65 62. „Sá ek á sumri 32 (25)
sólbjǫrgum í
verðung vaka
vilgi[2]) teita;
drukku jarlar B 260
ǫl þegjandi,

---

[1]) *Saal.* = bárur [2]) *Rettet efter R,* vige (-i) *597, 281.*

drucku iarlar
a/l þegíaNdi,
eN ǽpaNda
a/lker stod.
H*eidrekr* k*onungr*,
hygþu at gatu!“

„þ*a*r drucku g*ri*ser gyllti, eN ho*n* hreíN ui*d*[1].“

[þa mællti Gestumblindi:][2])

42 66. „Hu*a*t er þ*at* u*ndra*, 26 (12)
er ek u*tli* sa
fi*r*i D*ellings* d*yrum*;
x hef*ir* tungur,
xx a/gu,
xl fôta,
f*ra*m lidr su uęttr?
Heidr*ekr* k*onungr*,
h*ygþu at* Gatu!“

K*onung*r m*ællti* þa: „ef þu er*t* sa Gestu*m*blin*n*di,
B 343 se*m* ek hugda, þa ertu uitr*a*rí[3]), eN ek ætladi; eN
f*ra* gylltíNí seger þu nu utti i garþ*inum*.“

þa let k*onung*r d*re*pa gylltíNa, *ok* h*afdi* ho*n* IX g*ri*sí, sem G*estumblindi* sagdí. Nu grun*ar* k*onung*, hu*er*r m*adr*iN mun u*er*a.

---

en œpandi
ǫlker stóðu.
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!“

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat er grísasýr[4]); þá er grísir sjúga hana, þá hrínn hón, en þeir þegja; en eigi veit ek, hvat[5]) manna þú ert, er þvílíka hluti gerir svá mjúklega af lítlum efnum.“ Ok nú biðr[6]) konungr í hljóði at byrgja skuli[7]) hallardyrrnar.

---

[1]) *Dette ord skr. over linjen.* [2]) *Disse ord mgl. her i R.* [3]) *Rettet,* uitt*a*rí *R.* [4]) *Rettet,* grisa su *597, 281.* [5]) *Saal. begge hskrr., ikke* hverr. [6]) *Eller* býðr (*skr.* bidur, bydur). [7]) skal *597.*

þa *mællti Gestumblindi*:

58 67. Fiorer | hanga, 27 (28) 72 v
íííí g*an*ga,
íí ueg uísa,
íí hundu*m* u*a*rda,
einn eptir dr*a*llar
ok iafnan helldr sa*v*rugr.
H*eidrekr* k*onungr*,
hygþu at gatu!"

„*God er gata þin, Gestumblindi, getid er þessar*; þ*at* er kyr."

þa m*ællti Gestumblindi*:

64 68. „Sat ek a segli, 28 (34)
sa ek da*v*da me*nn*
bloþ*ugt*[1]) holld b*e*ra
i ba*v*rk uird*a*r[2])"

Gestumblindi mælti:

63. „Meyjar ek[3]) sá 33
moldu líkar,
váru þeim at beðjum bjǫrg,
svartar ok sámar[4])
í sólviðri,
en þess at fegri, er færa of sér.
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!"

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þat eru glœðr fǫlnaðar á arni."

Gestumblindi mælti: B 261

68 64. „Sat ek á segli[5]), 34 (28)
sá ek dauða menn
blóðshold[6]) bera
í bǫrk[7]) viðar.

---

[1]) *Skr.* bloþ *med forkortelsesstreg gennem* þ; *Bugge opløser til* bloþs. [2]) *Saal.* (i *skr. over* u), *ikke* uidar (*jvf. dog s. 84 n. 6*). [3]) eru *597*. [4]) *Rettet,* svartur og samur *597, 281*. [5]) *Rettet efter R,* segl *597, 281*. [6]) *Ant. Russ. og Bugge retter til* blóðshol. [7]) bjǫrk *281*.

„þ*ar* saztþu á ueg *ok* satt ual b*era* ǽdi í ha*m*ra."
þa m*ællti* G*estumblindi*:

65 69. „Hu*e*rír *er*o þ*eir* íí, 29 (35)
er x h*af*a fǽtr,
a/gu ííí
ok eiɴ*n* hala?
H*eidrekr* *konungr*,
hygþu at gatu!"

„þ*at* *er* þa *er* Odíɴ ʀidr Sleípní."
B 344 þa m*ællti* G*estumblindi*:

Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!"

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; þar saztu á vegg ok[1]) sáttu val fljúga ok bar æði[2]) í klóm sér."
B 262 Gestumblindi mælti:

69 65. „Hverir eru þeir tveir, 35 (29)
er tíu hafa fœtr,
augu þrjú,
en einn hala?
Heiðrekr konungr,
hyggðu at gátu!"

„Góð er gáta þín, Gestumblindi, getit er þeirar; margs[3]) freistar þú nú, er þú finnr[4]) þau rǫk til framburðar við mik, er forðum váru; þat er þá er Óðinn reið hestinum Sleipni; hann hafði átta fœtr, en Óðinn tvá, en þeir hǫfðu þrjú augu, Sleipnir tvau en Óðinn eitt."
Gestumblindi mælti:

---

[1]) ok *mgl. i 597.* [2]) ædur *281.* [3]) *281 udelader i gaade 35 slutningsordene* (Heiðrekr konungr *o. s. v.*) *og fortsætter:* Heiðrekr konungr mælti: margs *o. s. v. Dog kan dette ogsaa opfattes som om der stod:* Heiðrekr (konungr hyggðu at gátu). Konungr mælti: margs *o. s. v.* [4]) *281 tf. her* nú.

„Segþu *þat* þa fyrst[1]), ef þu e*r*t hu*e*riu*m* k*onung*í uít*ra*ri[2]):

66 70. hu*at* m*ællti* O*þinn* 30 (36)
i eyra Balld*r*i,
adr h*ann* u*æ*ri a bal hafdr?“

H*eidrekr* k*onung*r s*egir*: „*þat* ueítztu eíɴ*n*, raug[3]) uǽtr“; *ok* þa bregdr H*eidrekr* Tyrfi*n*gi[4]) *ok* ha*u*ggr ti*l*[5]) h*ans*, eɴ*n* O*þinn* b*r*azt þa i uals likí *ok* flo a b*r*ott, eɴ k*onung*r hío ept*ir* *ok* af h*onu*m ueli fiþ*r*it apt*an*, *ok* þui e*r* ualr s*uo* ueli stuttr ǽualt[6]) siþ*an*. O*þinn* m*ællti* þa: „fi*r*i þ*at*, H*eidrekr* k*onungr*, e*r* þu rett ti*l* míɴ *ok* uilld*ir* d*r*epa mik sakla*u*san, s*k*olo þ*er* in*ir* ue*r*stu þrǽlar at bana u*er*da.“ Ept*ir* þ*at* skilr med þ*eim*.

70 66. „Hvat mælti Óðinn 36 (30) B 263
í eyra Baldri[7]),
áðr hann var á bál[8]) hafðr[9])?“

Konungr svarar: „undr ok argskap ok alla bleyði, en engi vissi þín þau orð, utan þú einn, ill vættr ok ǫrm[10]).“ Konungr brá þá Tyrfingi ok hjó til Gestumblinda, en hann bráz[11]) í vals líki ok fló út gegnum hallarglugg einn[12]), en sverðit kom á vélit valsins, ok er hann því vélstuttr jafnan síðan, svá sem heiðnir menn trúa. Ok var nú Óðinn honum reiðr orðinn, síðan hann hjó til hans, ok á þeiri nótt var konungr drepinn[13]). B 264

[1]) *Dette ord kan ikke være rigtigt; Bugge formoder* hinzt (*NS 344*). [2]) *Skr.* uít^r^ri. [3]) u *skr. over linjen.* [4]) *Skr.* teyrfingi, *men over* e *staar to skraa streger for at betegne at det skal udgaa.* [5]) *Skr. to gg. ved linjeskifte.* [6]) *Skr.* ǽ ualt *i to ord.* [7]) *Rettet efter R,* Baldrs *597, 281.* [8]) *Saal. 281,* báli *597.* [9]) *Saal. 597, 281; det oprindelige er maaske* hafiðr. *Bugge* (*NS 263*) *optager fra nogle papirhaandskrifter læsemaaden:* áðr hann var á bál um borinn. [10]) illvættr ok ormr *281.* [11]) brá *597.* [12]) hallarglugginn *281.* [13]) *Hermed slutter afskrifterne af Hauksbók.*

10.[1]) Þad e*r* s*agt*, at H*eidrekr* k*onungr* ǽttí þrela
nock*ura*, þa e*r* h*ann* hafdí tek*it* i uestr viki*n*g; þ*eir*
uo*ru* níu sam*an*, þ*eir* uo*ru* af storu*m* ǽttu*m* *ok*
kun*nu* illa ufrelsi s*inu*[2]). Þ*at* u*ar* a eini nott, þa e*r*
H*eidrekr* k*onungr* la i suefn stôfu s*inni* *ok* fatt m*anna*
hía h*onu*m, þa to*ku* þrǽlarn*ir* s*er* uôpn *ok* ge*n*gu
f*ir*i k*onungs* h*er*bergí[3]) *ok* d*ra*pu fyrst ut uorþuna;
þ*ui* næst ge*n*gu þ*eir* at *ok* brutu[4]) upp k*onungs* her-
b*er*gít *ok* d*ra*pu þ*ar* H*eidrek* k*onung* *ok* alla þa e*r*
inní uo*ru*. Þ*eir* to*ku* sue*r*þ*it* Tyrf*ing* *ok* allt fe þ*at*,
er inni u*ar*, *ok* h*ofdu* a b*r*ot m*e*d s*er*; *ok* ei*n*gi uissi
fyrst, hu*er*ír þetta h*ofdu* ger*t* e*da* hu*er*tt hefnda skylldí
leíta. Þa let Ang*antyr* son H*eidreks* k*onungs* q*u*edia
þ*in*gs, *ok* a þ*ui* þ*in*gí u*ar* h*ann* ti*l* k*onungs* tek*inn*
yf*ir* ǫll þǫ r*ik*i, e*r* H*eidrekr* k*onungr* h*afdi* att. A
B 345 þ*essu* þ*in*gi streingdi h*ann* heít, at alld*r*i skylldí h*ann*
fyr setíaz i hasǽti f*oþur* s*ins*, enn h*ann* h*efdi* hefn*n*t
h*ans*. Líttlu ept*ir* þ*in*gít hu*er*fr Ang*antyr* a b*r*ott í[5])
sam*an* *ok* fer uida[6]) at leíta þ*essa* m*anna*. Eítt q*u*elld
73 r ge*n*gr h*ann* ofan ti*l* siof*a*r m*e*d ǽ́ | þ*ei*ri, e*r* G*ra*f a
h*et*; þ*ar* sa h*ann* ííí m*enn* a fískí bat, *ok* þ*ui* nǽst
sa h*ann*, at m*adr* dro fisk, *ok* kallar, at an*n*ar
skylldi fa h*onu*m àgn saxít at hǫfda fiskín; enn sa
q*uez* ei*gi* lǫst mega lata. Hin*n* m*ællti*: „tacktu
sue*r*þ*it* undan hǫfda fiǫl*inni* *ok*[7]) fa m*er*,“ en sa tok
ok b*ra* *ok* sneíd hǫf*uþ* af fiskínu*m*, *ok* þa q*uad*
h*ann* *uisu*:

71. „Þess gallt[8]) ho*n* gedda
f*ir*i G*ra*farr osi,
e*r* Heidr*ekr* u*ar* uegi*nn*
undír Hæruaþa[9]) fiollu*m*.“

[1]) *Kap.overskr. er utydelig*; *Bugge læser* Heidrekr drepin, *Scharovolskij læser:* Heidreks drapa*r*ar. [2]) *Skr.* ufrelsis' *i ét ord.* [3]) *Efter* í *er ét bogstav, sikkert* t, *udraderet.* [4]) *Rettet*, brottu *R.* [5]) *Skr.* i *med to aksenter over* (= einn). [6]) i *skr. over* u. [7]) *Skr. to gg. ved linjeskifte.* [8]) *Rettet efter U*, allt *R.* [9]) *Først skr.* haruaþa, *men* æ *skr. over* a($_1$).

Angantyr kendí þegar Tyrfing. Geck hann þa brott i skog ok dualdiz þar til þess er myrkt uar. Eɴ þessír fiski menn rero at landi ok fara til tíals þess, er þeir attu, ok lꜹgduz til suefnz. Eɴ nœr midri[1]) nott kom Angantyr þar ok felldi a þa tíaldít ok drap þa alla ɪx þræla, eɴ tok suerþil Tyrfing, ok uar þat þa til marks, at hann hafdi hefnt foþur sins. Ferr Angantyr nu heim. Þuí næst lætr Angantyr gera ueizlu mikla a Danpar stꜹdum a þeim bæ, er Arheimar heita, at erua foþur sinn. Þa redu þessír konungar lꜹndum, sem her segir:

72. Ar quoþo Humla
fíri her[2]) rada,
Gizur Gꜹtum,
Gotum Anganty,
Ualldar Dꜹnum, B 346
en Uꜹlum Kíar,
Alrekr eɴ frækní
eɴskrí[3]) þiodu.

Hlꜹþr son Heidʀeks konungs fæddiz upp med[4]) Humla konungi, moþur foþur sínum, ok uar allra manna fridaztr synum ok dreingiligastr. Eɴ þat uar fornnt mal þann tima, at madr uœri boriɴ med uopnum eda hestum; eɴ þat uar til þess haft, at þat uar mœllt um þꜹ uǒpn, er þa uoru gerr þann tima, er madriɴ uar fæddr, suo ok fe, kykuendí, yxn eda hestar, ef þat uar þa fǽtt, ok uar þat allt fǽrt saman til uirþingar tígnum monnum, sem her segir um Hlꜹd Heidʀeks son:

73. Hlꜹþur uar þar boríɴ
i Huna landi
saxi ok med suerdi,
siþrí bryníu,

[1]) *Skr.* nœrmidri *i ét ord R.* [2]) firi her *er i et papirhskr. (papp. fol. 120) rettet til* Húnum. [3]) *Skr. igen* enskri *i begyndelsen af næste linje.* [4]) *Skr. over linjen.*

hialmi hringreifþom,
huꜹssum[1]) mæki,
marí uel tꜹmom
a mꜹrk inni helgu.

Nu spyrr Hlꜹdr frafall fꜹþur sins ok þat med, at Angantyr broþir hans uar til konungs tekinn yfir
73 v allt þat | riki, sem faþir þeira hafþi att. Nu uilia þeir[2]) Humli konungr ok Hlꜹdr, at hann farí at krefía arfs Anganty broþur sinn, fyrst med godum ordum, sem her segir:

74. Hlꜹþur reid ꜹstan
Heidreks arfí,
kom hann at gardi,
B 347 þar er Gotar byggia[3]),
a[4]) Arheima
arfs at quedía,
þar drack Angantyr
erfi Heidreks konungs.

Nu kom Hlꜹdr i Arheima med miklu lidi, sem her segir:

75. Segg fann hann uti
firi sal hafum
ok sidfꜹrllan
siþan quaddi:
„Inn gacktu, seggr,
i sal hafan,
bid mer Anganty
anspíꜹll bera!“

Sa geck inn firi konungs bord ok quaddi Anganty konung uel ok mællti siþan:

---

[1]) *Rettet,* hꜹssum *R.* [2]) *Skr.* þ *med tværstreg under linjen; i R betegner denne forkortelse ellers* þeim. [3]) *Skr.* bygdia; *skriveren har først tænkt paa* bygdu. [4]) *Skr. over linjen.*

76. „H*er* er Hlaðr ko*m*iN
Heid*Rek*s arfþegi,
bro*þir* þíN
eN bedska*m*i[1]);
mikill e*r* sa m*ad*r ung*ur*
a mars baki,
vill nu, þioþaN,
ui*d* þik tala.“

EN e*r* k*onung*r heyrdí þ*et*ta, þa u*a*rpadí h*ann* kníf-ínu*m* a borþ*it*, eN ste undan borþíno *ok* steyptí yf*ir* sik bryníó, *ok* h*u*ittaN skíaʀlld i h*on*d, eN sue*r*þ*it* Tyrf*ing* i adra h*on*d. Þa ge*r*diz gnyr mikill i haull-iNi, se*m* h*er* s*egir*:

77. Rymr u*a*r i RanN*i*,
riso med godu*m*,
villdi hu*er*r heyra,
hu*at* Hlaðr m*œllt*i
ok þ*at* er A*ngantyr*
ansuaʀr ueitti. B 348

Þa m*œllti* A*ngantyr*: „vel þu ko*m*iN, Hlaðr b*r*od*ir*! gack iN*n* med oss ti*l* dryckío, *ok* d*r*ecku*m* miod ept*ir* fedr ockarn[2]) fyrst ti*l* sama *ok* aʀllu*m* oss ti*l* uegs m*ed* aʀllu*m* uoru*m* soma.“ Hlaðr s*egir*: „til aN*n*ars foru*m* u*er* híngad eN at kyla uomb uora;“ þa q*uad* Hlaðr:

78. „Hafa uil ek halft allt
þ*at* er Heid*Rekr* atti,
ku *ok* af kalfi,
kuerN þíot*a*ndi,
al *ok* af oddi,
eiNu*m* skattí,
þy *ok* af þræli
ok þeira barní.

---

[1]) *Saal., det rigtige er sikkert* bǫðskái (*U*). [2]) *I Edd. min indsættes her* honum.

79\. Hris þ*at* ít meíra[1]),
e*r* Myrkuid*ir* heíta,
gr*a*uf þa eNu godu
e*r* ste*n*dr a gautu þiod*ar*,
steiN þ*an*n eN meíra[1]),
e*r* stendr æ staudu*m* Damp ær,
half*ar* h*er*r uod*ir*
þ*œr* er HeidR*ekr* ati,
B 349 lauNd [ok lyda][2])
ok liosa ba*r*ga."

Þa s*egir* A*ngantyr*: „*ei*g*i* e*r*tu ti*l* l*an*dz þ*essa* ko*m*-iN m*ed* lǫgu*m* *ok* rangt[3]) uilltu bioda;" þa q*uad* A*ngantyr*:

80\. „Bresta mu*n* fyr[4]), brod*ir*,
líNdiN blik h*u*ita
ok marg*ur* gu*m*i
i gr*a*s hniga,
[en][5]) eg muN Hu*m*lung
half*a*n lata
e*da* Tyrfing
i tuau[6]) deila.

Byd eg þ*er*, fræ*n*di, ti*l* heilla satta[7]) miki*t* R*ik*i *ok* ærit fe, XII C uopna[8]) . . . .

[1]) *Det rigtige er sikkert* mæra. [2]) *Mgl. i R, optaget fra U.* [3]) *Saal. læst med Bugge* (*NS 349*), ngt *er sikkert, men de første bogstaver er helt udviskede; efter pladsen at dømme venter man nærmest 3 bogstaver foran* n. [4]) *Rettet,* for *R.* [5]) *Mgl. R.* [6]) *Skr.* tau (u *glemt ved linjeskifte*). [7]) heilla satta *skr. under linjen.* [8]) *Der er plads til tre bogstaver endnu i linjen, men de er helt udviskede, hvis de nogensinde har staaet der. Bugge formoder* uopnadra [manna]. *Hermed slutter R.*

Hier byriast Heruarar saga.[1])

1. Suo finst ritad i fornum bokum, ad Jotunheimar voru kalladir nordur vmm Gandvik[2]), enn fyrir sunnann Ymisland[3]). Enn adur Tyrkiar[4]) og Asiamenn komu a[5]) Nordurlond[6]) bygdu norduralfurnar risar og sumt halfrisar; giordist þa mikid sambland þiodanna; risar feingu sier kuenna vr Mannheimum, enn sumir gifftu þangad dætur sinar. Gudmundur[7]) hiet hofdingi i Jotunheimum, bær hans hiet a Grund enn hieradid Glæsiswellir. Hann var rikur madur og witur[8]), og vard suo gamall og allir hans menn, ad þeir lifdu marga mannzalldra. Þui trudu heidnir menn, ad i hans riki mundi Odaens[9]) akur, sa stadur, er aff huorium manni, er þar kiemur, huerfur sott og elli, og ma eingi deya. [Eptter dauda Godmundar blotudu menn hann[10]) og kolludu hann god sitt][11]). Gudmundur kongur atti son þann, er Haufondur hiet; hann var bædi forspar og spakur, wakur[12]) ad viti; hann var settur domandi yfer aull þau lond, er honum lau i

---

[1]) *Overskr. lyder i 203*: Hervarar þattur hinn gamle finnst so skrifadur sem hier eptterfylger. [2]) *Saal. 203*, Gaudvyk *U. De følg. ord lyder i 203:* enn Ymisland fyrer sunnann i millumm Halogalandz. [3]) *Rettet efter 203*, lunsland *U.* [4]) *Det første bogstav er i U af en anden haand rettet til* G. [5]) i *203.* [6]) *Saal. 203*, Nordurland *U.* [7]) Godmundur *203 her og i det flg.* [8]) og witur *ul. 203.* [9]) *Saal. 203*; *U har* Adamz (*ved fejllæsning*), *men dette er af en anden haand rettet til* Vdaens. [10]) *Rettet,* hans *203.* [11]) *Denne sætning er optaget fra 203, mgl. i U.* [12]) *Dette ord mgl. i 203.*

nand; hann dæmdi alldrei rangann dom; einginn þordi eda[1]) þurfti hans dom ad riufa.

Madur hiet Arngrimur; hann var risi og bergbui; hann nam vr Ymislandi[2]) Amu[3]) Ymissdottir[4]) og gieck ad eiga hana. Son þeirra hiet Hergrimur, er kalladur var[5]) halftroll; hann var stundum med bergrisum enn stundum med monnum; hann[6]) hafdi afl sem iotun[7]); hann war allfiolkunnigur og berserkur mikill. Hann nam wr Jotunheimum Ogn[8]) alfaspreingi og gieck ad eiga hana; þau attu þann son, er Grimur[9]) hiet. Starkadur aludreingur[10]) bio þa vid Alupolla[11]); hann var kominn af þussum og hann var þeim likur ad afli og edli; hann hafdi atta hendur. Storuirkur hiet[12]) fadir hans. Øgn alfaspreingi var festarmær Starkadar, enn Hergrimur tok hana[13]) fra honum, þa Starkadur var farinn nordur yfir Eliuoga. Enn er hann kom afftur, skoradi hann a Hergrim thil holmgaungu og thil konunnar. Þeir bordust vid hinn efsta foss ad Eidi; Starkadur vo med iiij suerdum senn og fieck sigur; þar fiell Hergrimur. Ogn sa a holmgaungu þeirra, enn er Hergrimur var fallinn, lagdi Øgn sig med suerdi i giegnum og villdi ei[14]) gifftast Starkade[15]). Starkadur tok vpp[16]) fie þad allt[17]), er Hergrimur hafdi att, og hafdi med sier og so Grim son hans[18]); ox hann vpp med Starkade. Grimur var bædi mikill og sterkur, er honum ox alldur.

---

[1]) nie *203.* [2]) *Saal. 203,* Mannheimum *U.* [3]) *Navnet skrives i 203* Arno *med to prikker over* n. [4]) *Saal. 203,* Imifsdottir *U.* [5]) *Dette ord er udeglemt i 203.* [6]) *Dette ord mgl. i 203.* [7]) jǫtnar *203.* [8]) *Navnet skrives her og senere* Øgu *el.* Ogu *i U.* [9]) *203 skriver her* Gunnar. [10]) hana hafde fyrr Starkadur aludiūs *203* (*og fortsætter med* bio, *ikke* hann bio)*; senere skriver 203 rigtigt* aludreingur. [11]) Alufossa *203.* [12]) *Synes at være skr.* hieit *i U; andet bogstav er usikkert.* [13]) hann(*!*) *203.* [14]) ecke *203* [15]) *Skr.* Starkard *her i 203.* [16]) nu *203.* [17]) vnder sig *tf. 203.* [18]) son hans Grijm *203.*

Albur[1]) hiet kongur, er riede fyrer Albheimum[2]); Alfhilldur hiet dottir hans. Alfheimar hietu þa milli Gautelfar og Raumeluar[3]). Eitt haust var giort disablot mikid hia Alui kongi, og giek Alfilldur ad blotinu; hun var huorri konu fegri, og allt folk i Alfheimum var fridara[4]) ad sia enn annad folk þui samtida. Enn vmm nottina, er hun raud horginn, nam Starkadur aludreingur Alfilldi i burt og hafdi hana heim med sier. Alfur kongur hiet þa á Þor ad leita effter Alfilldi, og sidann drap Þor Starkad og liet Alfhilldi fara heim thil fodur sins og med henni Grim son Hergrims. Og þa er Grimur var xij vetra, for hann i hernad og vard hinn mesti hermadur. Hann fiek Bauggierdar dottur Alfhilldar og Starkadar[5]) aludreings. Grimur fieck sier bustad i ey þeirri [a Halogalandi][6]), er Bolm[7]) hiet, og [var][8]) sidan kalladur Eygrimur bolmur. Son þeirra hiet Arngrimur[9]) berserkur, er sidann bio i Bolm[10]) og var hinn agiætasti hermadur.

2. Þessu[11]) samtida komu austann Asiamenn og Tyrkiar[12]) og bygdu Nordurlond[13]). Odinn formadur þeirra atti marga sonu; vrdu þeir allir miklir menn og rikir. Einn hans son hiet Sigurlami; honum fiek Odinn þad riki, sem nu er kallad Gardariki; giordist hann þar hofdingi[14]) yfer[15]); hann var manna fridastur synum. Sigurlami atti Heidi dottur Gylua; þau attu son samann; sa hiet Suafurlami. Sigurlami fiell i orustu, er hann bardist vid iotun Þiassa.

---

[1]) Alffur *203.* [2]) Alfheimum *203.* [3]) Runnelfar *203, men rettet i marg. af en anden haand til* Raum-. [4]) *Rettet i U af en anden haand til* ofridara. [5]) Starkadz *203.* [6]) *Optaget efter 203, mgl. U.* [7]) *Saal. 203,* Bolmur *U.* [8]) *Mgl. i 203; i U er* vard *tf. over linjen af en anden haand.* [9]) *Skr. her* Andgrimur (*el.* Aud-) *i U.* [10]) Bolme *203.* [11]) Þess *203.* [12]) *Saal. 203* (*jvf. s. 89*[3]); Girkir *U, men* G *er her fremkommet ved rettelse af en anden haand.* [13]) *Saal. 203,* -land *U.* [14]) mikill *tf. 203.* [15]) þui rijke *tf. 203.*

Nw er[1]) Suafurlami spurdi fall fodur sins, tok hann vndir sig riki þad allt til forada, er[1]) fadir hans hafdi att; hann vard rikur madur. Þad[2]) barst ad eirn tima, ad Suafurlami[3]) reid a weidar og sogti hiort einn leingi og nadi ei a ollum deigi, fyrr enn ad[4]) solarfalli. Hann var þa ridinn suo langt i skogienn, ad hann wissi varla, huad heim var[5]). Berg nockud var a hægri hond honum. Þa sa hann herduerga[6]) tuo; hann bra suerdi yfir[7]) þa og weiddi þa vtann steinz. Þeir bidia fiorlausnar. S(uafurlami) spyr þa ad nafni. Annar nefndist Durinn[8]) enn annar Dualinn. S(uafurlami) veit ad þeir voru allra duerga hagastir; hann leggur þad[9]) a[10]) þa, ad þeir giori honum suerd sem best kunna þeir; þar skulu hiollt aff gulli og so medalkafli, bua og[11]) vmmgiord og fetla af gulli. Hann seigir, ad suerd [þad][12]) skal alldrei bila og alldrei vid rydi taka, bita[13]) iafnt iarn og[14]) steina sem klædi, og fylgi sigur i orustum og einuigum[15]) huorium er ber; þetta voru fiorlausnir þeirra. A stefnudeigi [kom Svafurlame til steinsinz[16]), feingu duergar honum þa suerd sitt, og var þad hid fridasta. Enn er Dualinn stod i dyrum[17]), þa mællti hann: „suerd þitt, S(uafurlami), verdi mannz bani huort sinn er brugdit er, og med þui sie vnninn iij nidingsverk hin mestu;

[1]) sem *203.* [2]) *Saal. 203,* og *U.* [3]) kongur *tf. 203.* [4]) *Saal. 203*, a *U.* [5]) *203 fortsætter*: Hann sa einn stein mikinn vmm sólar setr og þar hia dverga tuo. Kongur vijgde þa utann steins med mala (járne *tf. over linjen med en anden haand*); hann brá sverde yfer þa. Þeir bidia þa fiôrlausnar *o. s. v. Denne tekst synes at være paavirket af H.* [6]) *Dette ord er ellers ukendt og meget mistœnkeligt.* [7]) *Saal. 203* (*se note 5*), vndir *U.* [8]) *Saal. 203*, Dyrinn *U.* [9]) þa *203.* [10]) fyrer *203.* [11]) bua skulu þeir *203.* [12]) *Mgl. i begge haandskrifter.* [13]) og byte *203.* [14]) sem *203.* [15]) *Saal. 203; i U synes først at være skr.* einungis, *men* is *er af en anden haand rettet til* um. [16]) *Saal. 203,* komu þeir *U.* [17]) steinsdurumm *203.*

þad verdi og þinn bani.“ Þa hoggur Svafurlami[1]) suerdinu thil duergsins, og fal eggteinana i steininum, enn duergurinn hliop i steininn. S(uafurlami) atti þetta suerd og kalladi Tyrfing; bar hann þad i orustum og einvigum; hann felldi Þiassa iotun[2]) i einvigi; hann tok þa dottir hans, er hiet Fridur. Þau attu dottir, er Eyfura hiet, kuenna vænust[3]) og vitrust.

3. Nw er þar thil ad taka, ad[4]) Arngrimur[5]) berserkur er i viking og ried þa fyrir lidi miklu. Hann heriadi a riki Suafurlama[6]) og atti vid hann orustu og attust wid hoggua skiffti[7]) sialfir; hio S(uafurlami) hlut aff skilldi Arngrims og nam suerd i hoggi stad[8]); þa sueifladi Arngrimur suerdinu a hond Suafurlama so aftok; tok þa Arngrimur Tyrfing og vo med og felldi S(uafurlama) med honum. Sidann tok Arngrimur herfang mikid og Eyfuru[9]) dottir S(uafurlama) og hafdi i burt med sier. Arngrimur for þa heim i Bolm og giordi brwdkaup[10]) thil Eyfuru[11]). Þau attu xij sonu. Ananntyr var ellstur, 2. Hervardur, 3. Hioruardur, 4. Semingur, 5. Hrani, 6. Brami[12]), 7. Barri[13]), 8. Reifnir[14]), 9. Tindur, 10. Bui, 11.[15]) Haddingiar[16]) ij; þeir vnnu badir einz mannz verk. Anganntyr vann tueggia[17]) verk; hann war hofdi hærri enn þeir adrir. Allir voru þeir miklir berserkir og vmm framm adra[18]) berserki ad afli og aræfi, og er þeir foru ad heria, þa hofdu þeir ei[19]) fleiri menn a skipi sinu

---

[1]) *Saal. 203;* Sigurlami *U, men dette er af en anden haand rettet til* Svafur-. [2]) jotun Þiassa *203.* [3]) vænst *203.* [4]) er *203.* [5]) *Rettet i U af en anden haand til* Andgrimur (*jvf. s. 91*[16]). [6]) *Først skr.* Sigur- *i U, men rettet til* Suafur- *af en anden haand.* [7]) vidskipti *203.* [8]) sverdid i jǫrdu stadar *203.* [9]) *Saal. 203*, Eyuoru *U.* [10]) brullaup *203.* [11]) *Saal. 203*, Eyuarar *U.* [12]) Brame *203*, Branij *U.* [13]) Bore *203.* [14]) *Saal. 203*, Reituer *U.* [15]) og 12. *tf. 203.* [16]) Hädingiar *203.* [17]) *Saal. 203*, tuo *U.* [18]) alla *203.* [19]) ecke *203.*

enn þeir brædur xij voru a skipi; hofdu þeir offt þo[1]) fleiri skip[2]) i sinni for[3]). Þeir foru vida vmm lond[4]) ad heria og voru allsigursælir[5]) og vrdu hinir frægustu. Anganntyr hafdi Tyrfing, Semingur Mistiltein, enn Heruardur Hrotta; allir hofdu þeir agiæt holmsuerd. Þad var siduenia þeirra, er[6]) þeir voru med sinum monnum einum, ef þeir fundu ad berserksgangur for ad þeim, ad þeir foru a land vpp og brutust vid stora steina eda skoga[7]). Þad hafdi þeim ad voda ordid, ad þeir hofdu drepid menn sina og hrodid[8]) skip sin, þa berserkzgangur kom ad þeim. Storar sogur geingu þa[9]) fra þeim.

4. Þad var thil tidinda eitt iolaafftan i Bolm[10]), ad menn skylldu streingia heit ad[11]) bragarfulli, sem sidur var thil. Þa streingdu heit Arngrimzsynir[12]), enn Hioruardur streingdi heit, ad hann skylldi eiga Ingibiorgu dottir Yngva kongs ad Vpsolum, þa mey, er fræg var miog ad viturleik og fegurd og allri visku, eda kuedst hann aungua eiga skylldi. Þetta sama vor giora þeir brædur ferd sina til Vpsala xij saman og ganga fyrir bord kongs, þar hann sat i hasæti sinu og dottir hanz. Þa sagdi Hiorvardur kongi sitt erindi og heitstreinging, enn allir menn hlyddu, sem i hollinni voru; og hann bidur konginn skiott seigia, huort hanz erindi skal þangad vera. Enn kongurinn huxar þetta mal og veit, huorsu miklir menn þeir brædur eru fyrir sier; hann veit og, ad þeir eru af agiætu slegti.

So voru med Yngva[13]) kongi kappar hanz og landvarnar[14]) menn, Hialmar hinn hugfulli og Oddur hinn

[1]) *Dette ord mgl. i 203.* [2]) haftt *tf. 203.* [3]) ferd *203.* [4]) *Saal. 203,* land *U.* [5]) aller sigursæler *203.* [6]) ef *203.* [7]) þui *tf. 203.* [8]) *Saal. 203,* hrofid *U.* [9]) þui *203.* [10]) i Bólm eitt jóla apttan *203.* [11]) *Dette ord er udeglemt i U.* [12]) *Herefter gaar 203 over til en fra R stammende tekst.* [13]) *Rettet,* Ingar *hskr.* [14]) *Rettet,* lidvarnar *hskr.*

vidforli, er kalladur var Orvar [Oddur][1]; og er hann heyrdi, huad berserkurinn mællti, þa stie hann framm yfir bordit og mællti til kongsinz: „herra, minnist þier nu, huad mikinn soma vier hofum ydur veitt sidann eg kom i land þetta og huad margar orustur[2]) eg hefi att ad vinna rikid undir ydur; hef eg ydur latid heimila mina þionustu. Nu bid eg ad þier veitid mier thil sæmdar og giefid mier dottir ydar, er minn hugi hefur leingi a verid, og er þad makligra, ad þier veitid mier þetta til sæmdar enn berserkium þessum vtlendum, er illt eina hafa giort bædi i voru riki og annara konga.“ Nw huxar kongur hiervm halfu meir og þykir[3]) þetta miog mikill vandi, er þeir ij hofdingiar keppast effter hans dottir so miog, og suarar nu a þa leid, ad huortueggi þessara er suo mikill madur og vel ættborinn, ad huorigum vill hann synia mægdar, og bidur hana kiosa, huorn hun vill eiga. Kongsdottir suarar, ad þad er vitad, ef fadir hennar vill hana manni giffta, þa vill hun þann[4]) sier til mannz taka, er henni er kunnugur miog ad goodum hlutum. Enn nu bydur Hioruardur Hialmari til holmgaungu i Samzey og bidur hann verda huorz mannz niding, eff [hann][5]) geingur fra[6]) fyr enn þetta einvigi er reynt. Enn Hialmar kuad sig ei duelia skulu, og skiliast ad suo toludu; fara Arngrimssynir heim og seigia fodur sinum sitt erindi, enn hann kuadst[7]) alldrei [fyr hafa][8]) ottast vm þeirra ferd enn nu, er þeir skulu þetta vig heya. Og er þeir skulu fara til holmgaungu, leidir fadir þeirra þa vt og mællti vel fyrir þeim og [kuad][9]) þeim nu i þurft mundi god vopn koma. Effter þad foru þeir leid sina.

---

[1]) *Mgl. i hskr.* [2]) *Rettet efter R,* morg ar *hskr.* (*sikkert ved fejllæsn. af* marg^{r} $\overline{\text{or}}$ *el. lign.*). [3]) *Ordene* halfu —þykir *er overstreget og* þotti honum *skr. over linjen af en anden haand.* [4]) *Rettet,* hann *hskr.* [5]) *Mgl. hskr.* [6]) geingur fra *er sandsynligvis forvansket for* gengr at eiga frúna, *som R har.* [7]) *Rettet,* kuad *hskr.* [8]) *Indsat efter R og H; mgl. U.* [9]) *Mgl. hskr.*

5. Jall er nefndur Biartmar[1]; hann ried fyrir Aldeio borg, og þo hann bæri[2]) ei hærra tignarnafn, þa var hann ei orikari enn margir kongar. Hann atti dottir eina barna, er Suaua[3]) hiet; hun var skorungur mikill og nu roskinn. Þar attu Arngrimssynir ferd vm. Nw snua þeir brædur þangad, og [er][4]) B(iartmar) spyr thil ferda þeirra, giorir hann þegar veitslu i moti þeim. Sem þeir hafa dualist þar, seigir Anganntyr, ad iall muni giffta honum dottir sina. B(iartmar) iatar þui og bædi þau. Nu er þar snuid thil veitslu miklrar, og ad þessari veitslu eru þau leidd i eina rekiu, A(nganntyr) og Suafa dottir B(iartmars) iarls. Enn er veitsluna þuerrar, byria A(rngrims)synir ferd sina til Samseyar. Þa seigir A(nganntyr) ialli draum sinn, ad honum syndist sem hann væri i Samzey og allir brædur hans og fyndi þar marga fugla, og dræpi þeir þa alla, er þeir sau, og litlu sidar snerust þeir annann veg a eyna; þa sia þeir fliuga a moti sier ornu[5]) ij, og þottist hann ganga i mot odrum erninum, og attu þeir hart vidskiffti samann og settust nidur badir. Enn annar orninn[6]) atti vid xi brædur hans, og þotti honum sem orninn[6]) yrdi efri. Jall seigir, ad þann draum þurffti ei[7]) ad rada og þar hefur honum[8]) synt ricra manna fall verid[9]).

Arngrimssynir foru þa til Samzeyar, og er þeir komu þar, fundu þeir þa ad berserkzgangur mundi a þa koma. Gengu þeir þa a land, sem þeir voru vanir, og brutust vid skoginn. Þeir Hialmar og Oddur lau odrumeiginn vndir eyna[10]); þar hiet i Vnavogum. Hialmar og Oddur

---

[1]) *Her skr.* Kiartmar. [2]) *Rettet,* beri *hskr.* [3]) *Navnet synes først at være skr.* Smua *men rettet af en anden haand.* [4]) *Tf. over linjen med en anden haand.* [5]) *Rettet,* ornur *hskr.* [6]) *Rettet,* erninn *hskr.* [7]) *Først skr.* einn, *men rettet af en anden haand.* [8]) þar hefur honum *synes oprindelig at være skr. saal.* (þar h. h^{m}); *en anden haand har rettet dette til* þar er honom. [9]) *Synes at have staaet saal., men er blevet opfrisket af en anden haand.* [10]) *En prik over* a *betegner maaske, at der skal læses* eynni.

geingu vpp a land og a hæd nockra [ad][1]) vita, eff þeir sægi nokud til A(rngrims)sona. Sem Arngrimssynir voru vpp komnir a eyna, sau þeir skip þeirra Hialmars og kiendu; var þa og berserksgangur a þeim sem odast. Þa brugdu A(rngrims)synir suerdum sinum og bitu i skialldarendur og greniudu miog. Nw geingu þeir þegar vt a skipid, slo þar þegar i mikinn bardaga. Þeir O(ddur) og H(ialmar) hofdu þar ij skip vel skipud, er askar hietu; geingu sex berserker a huorn askinn[2]), geingu med audru bordi framm enn audru afftur, enn þar voru so godir dreingir innbyrdiz, ad huor vardi sitt rum og fiellu þar; berserkir drapu þa menn alla, er þar voru a skipunum[3]), og geingu sidann a land vpp. Þa huarf aff þeim berserkzgangurinn. Suo segia menn vm berserki, ad fyrst er aff þeim huerfur berserkzgangur, þa eru þeir omattugir sem sottlera menn. Nw sia þeir Oddur og Hialmar huat berserkir giordu, og geingu þeir þa ofann sem hardast til skipanna. Oddur quad:

R 1 1. „Þa miog var mier otti
einu sinni,
er þeir geingu
vtann ad oskum
tirarlausir,
eru xij samann.“

Hialmar quad:

R 2 2. „Ganga halir hraustir
aff herskipum
xij menn samann
tirargiarnir;
vid munum i afftann
Odin[4]) gista
ij fullhugar,
enn þeir xij lifa.“

[1]) *Mgl. hskr.* [2]) *Rettet,* askar *hskr.* [3]) skpunum *hskr.* [4]) *Først skr.* og þeir, *af en anden haand rettet til* Odin.

Þetta eitt mælti Hialmar ædruord[1]), suo menn viti. Oddur quad þa:

R 3 3. „Þui mun eg ordi
andsuar veita:
þeir skulu i afftan
Odin[2]) gista
xij berserkir,
enn vid ij lifa."

Nw mællti O(ddur): „ij eru kostir fyrir hondum, ad flya i skoginn eda bida og veita vorn." H(ialmar) quad:

4. „Flyum [vier] fyrir
fiondum alldrei[3])
okrum þo [nockud][4])
odælir þyki."

Berserkirnir soktu nu a moti þeim med brugdnum suerdum, voru alblodugir, og eirn var hofdi hærri enn adrir; sa hafdi suerd þad er lysti af sem solargeisla[5]), og var þad Anganntyr med Tyrfing. Þa mællti Hialmar: „huort villtu helldur, felagi, beriast vid Anganntyr einn eda hina xi?" O(ddur) suarar: „vid Anganntyr mun eg beriast, þui eg trui betur skyrtu minni enn bryniu þinne." O(ddur) hafdi feingid silkiskyrtu þa á Irlandi, er alldrei festi vopn a. H(ialmar) mællti: „eff þier þykir þad meira ad beriast vid Anganntyr, þa skal eg þad giora, eda huar foru vid þar[6]) er þu giecst fyrir mier i mannraunum?" H(ialmar) gieck þa framm, enn A(nganntyr) honum a mot, og heya þeir nu sitt einuigi med storum hoggum og hermannlegri sokn, og einginn mundi

---

[1]) *Rettet,* ædra (a *vistnok rettet til* i) ord *hskr.* [2]) *Rettet,* odir *hskr.* [3]) *Disse to verslinjer er først skr.:* Flyum (*herefter er* ei *overstreget, maaske af den oprindelige skriver*) fyrir heriudum alldrei; *en anden haand har rettet dette til:* Flyum vier alldrei fyrir heriudum. *Læsemaaden* fiondum *er her indsat paa grund af allitterationen.* [4]) *Dette ord mgl. oprindelig i hskr., men er tilf. af en anden haand.* [5]) *Skr.* -gesla. [6]) *Rettet,* þa *hskr.*

sied hafa sterklegri sokn enn þeir hofdu. O(ddur) kalladi a berserkina og mællti:

R 4 5. „Einn skal vid einn
orustu heya
hraustra dreingia,
nema hug bili.“

Þeir iatudu þui. Giek þa framm Hioruardur og bardist vid O(dd), enn silkiskyrta O(dds) dugdi so vel til hlifdar, ad ei festi vopn a henni; hann hafdi og so gott suerd[1]), sem so var skarfft[2]), ad þad beit iafnt bryniu sem klædi, og fa hogg hafdi hann veitt Hioruardi, adur hann fiell. Þa giek framm Heruardur og for a somu leid, þa Hrani[3]), þa huor aff audrum, enn O(ddur) veitti þeim so harda adsokn, ad alla felldi hann þa ellefu brædur, og var hann þo ei saar. Þa giek O(ddur) þar thil, er þeir H(ialmar) og A(nganntyr) hofdu barist; þa quad O(ddur):

R 5 6. „Huad er þier, Hialmar?
þui[4]) hefur þu lit brugdid?
þig kued eg mæda
miklar undir;
hialmur er þinn hogguinn
enn a hlid brynia;
nw kued eg fiorui
a fari þinu.“

H(ialmar) quad:

R 6 7. „Sar heff eg sextan,
slitna bryniu;
suart er fyrir sionum,
seinka eg ad gangà;
hneit[5]) mier vid hiarta
hior Anganntyrs,

---

[1]) *Skr.* serd. [2]) *Skr.* suarfft. [3]) *Skr.* Hrami. [4]) *Dette ord er overstreget, sikkert ikke af selve skriveren.* [5]) *Rettet efter R; der synes først at være skr.* hnet *el.* huet, *men dette er af en anden haand rettet til* huöt. *Verelius har* hnaut.

huars[1]) blodrefill
herdur i eitri."

Enn kuad hann:

R 7 8. „Atti eg a folldu
fimm twn[2]) samann,
enn eg þui alldrei[3])
wndi a ladi;
nu verd eg liggia
lifs anduani,
suerdi vndadur
Samz i eyu.

R 8 9. Dreka i hollu
hwskallar med
meyum giæddir
ad mins fodurs[4]);
mædir marga
mungat fira,
enn mig eggia spor
i ey þia[5]).

R 9 10. Leidder[6]) enn hvita[7])
hilmirz dottir
a Agnafit
vtanverda;
saga mun sannast
su hun sagdi mier,
ad eg mundi koma
afftur eigi.

---

[1]) *Rettet efter R,* hars *U.* [2]) *Synes først at være skr. saal., men* t *er af samme haand blevet rettet til* b *og* n *til* u, *saa at der staar* bwu (*ɔ:* bú). [3]) *Rettet efter R,* alldr *U.* [4]) *Versets første halvdel er først skr. saal., men en anden haand har rettet den* (*efter Örvar-Odds s.*) *til*: Drecka med jofri jalla meingi ol gladliga ad Vpsolum. [5]) *Rettet af en anden haand til* þessari. [6]) *Synes først at være skr. saal., men en anden haand har overstreget* er *og tilf.* mig *over linjen.* [7]) *Skr.* hrita.

R 11 11. Huarf eg fra fogrum
flioda saungui
alltraudur gamanz
austur vid Sota;
for skundadi eg
og fork i lid[1])
innsta[2]) sinni
med holluinum.

R 10 12. Dragdu mier aff hendi
hringinn rauda,
færdu minni vngu
Ingibiorgu;
sa mun henni
hugfastur treigi,
ef hun sidann mig
sier alldrei.

R 12 13. Hrafn flygur austann
aff [ham meidi[3]),
flygur honum effter
orn i sinni;
þeim gieff eg erni
efstum bradir;
sa mun aff blodi
seigia[4]) minu."

Hier effter deyr hann og Anganntyr. Allir voru þeir brædur heygdir med vopnum sinum þar i eynni. Enn O(ddur) hafdi Hialmar daudann til Sigtuna. Ingebiorg dottir Yngua kongs villdi ei lifa efftir H(ialmar) og riedi sier sialff bana.

---

[1]) *Skr.* forkilid *i ét ord.* [2]) *Saal. ogs. R* (*for* hinsta). [3]) *Synes først at være skr. saal., men af en anden haand rettet til* hamarz heidi. [4]) *Saal. skr. først* (*ved fejllæsning af* bergia); *en anden haand har rettet ordet til* siuga.

6. Suafa dottir Biartmarz ialls ol meybarn; var þad margra vilie, ad ei væri vppfædt og kolludu ei hafa[1]) mundi konuskap, ef fodur frændum yrdi lik; og seigir [iall][2]) suo, ad vera mætti, ad af henni kiæmi storar ættir, og væri A(rngrims)synir so stodadir, og liet meyna vatni ausa og[3]) nafn giefa og hiet Heruor. Og er hun ox vpp, var hun kuenna fridust og so sterk sem kallar; hun tamdi sig miog vid skot og boga, vid suerd og skiolld, enn litt vid sauma eda borda. Og er hun matti nockud ad hafast fyrir alldurz sakir, þa giordi hun offtar illt enn gott, og er henni var þad bannad, hliop hun a braut og foor a skoga og drap menn til fiar sier. Enn sem iall spyr þad, for hann þangad med lid sitt og tok hana og hafdi heim med sier, og dualdist hun nu þar vm hrid. Þad var eitt sinn, er Hervor var vti, þar voru þrælar nockrir og þionustumenn, og giordi hun þeim illt. Þa mælltu þrælarnir: „ein þu H(eruor) illt villt giora[4]), og illz er af þier von; iall bannar [þui][5]) ollum ad seigia þier þitt faderne, ad honum þykir skomm ad þu vitir, þui vesti þræll af þrælum lagdist med dottir hans, og ertu þeirra barn.“ H(eruor) vard miog reid[6]) þessum ordum og gieck þegar til iallsins og kuad uisu þessa:

R 13 14. „Ætla eg vorri
vegsemd hrosa,
þott ad hefdi bratt mannz[7])
feingid hylli;

---

[1]) *Rettet efter H*, vera *U*. [2]) *For* seigir iall (*jvf. H*) *har hskr. kun* s. (ɔ: seigir *el.* seigia); *en anden haand har tilf.* seyer *foran* s. *og opfattet dette som forkortelse for* Suafa. [3]) meyna *er, som det synes af en anden haand, rettet til* meynne, *og ordene* vatni ausa og *overstreget.* [4]) *Ordstillingen viser, at en afskriver har begyndt paa at omsætte trællenes ord til vers.* [5]) *Indsat efter R, mgl. U.* [6]) *Rettet efter R,* vid *U.* [7]) bratt mannz *er sikkert forvansket for* Frodmars, *som R har.*

fodur hugda eg
frœknan eiga,
nu[1]) er mier hann sagdur
suina hirdir."

Jall seigir:

R 14 15. „Logid er margt ad þier,
ef litil er[2]);
frækin med frid[um][3])
[var][4]) fadir þinn talinn;
stendur Anganntyrs
ausinn molldu
salur i Samzeẏ
sunnannverdri."

H(eruor) quad:

R 15 16. „Nv fysir mig[5]),
fostri, ad vitia
frammgeinginna
frænda minna;
aud mundu þeir
eiga[6]) nogann;
þad skal eg odlast,
nema eg[7]) adra forkomi.

R 16 17. Skal skiotlega
vm skor bwa
bleiku lini
adur a burt fari;

---

[1]) *Ordet er rettet i hskr.; den oprindelige læsemaade er usikker.* [2]) *Saal. oprdl. (maaske forvansket for* of lítil efni); *en anden haand har rettet til:* ef litit er efni. [3]) *Først skr.* fryd; *en anden haand har tilf.* m *over linjen.* [4]) *Skr. over linjen med en anden haand.* [5]) *Herefter overstreget* ad, *maaske af selve skriveren.* [6]) *Herefter overstreget* og, *maaske af selve skriveren, en anden haand har tilf.* og *i marg. (foran* eiga) *uden noget indvisningstegn i teksten.* [7]) *Oprdl. skr. saal., men rettet af en anden haand til* i.

mikid skil[1])
þui à morgun skal
skiera mier
skyrtu og olpu.
R 17 18. Beida ad ollu
sem hradast kunnir[2]),
sannfind kona,
sem þu son mundir;
satt eitt mun mier
i suemn bera,
fæ eg ecki
yndit[3]) næsta."

7. Litlu sidar huarff H(eruor) i burt og tok allan kallmanna bunad og vopn og for ein saman. Hun socti þar er voru vikingar nockrir og for med þeim vm hrid og nefndist Heruardur; bratt tok þessi H(eruardur) forædi lidsins[4]), og nu helldur H(eruardur) eirn tima leid til Samseyar. Sem þeir lau þar, sagdist H(eruardur) vilia a eyna fara og sagdi þar mundi fie nog, enn allir lidzmenn neita ad koma þar og sogdu þar gengi suo miklir meinuætir, ad þar væri verra vm daga enn annarstadar vmm nætur. Enn þad fieckst vmm sidir, ad kastad var annkerum ad liggia þar vmm nottina. Þa tok Heruardur sier bat og reri til landz vmm kuolldid og kom til eyarinnar vm solarsetur og lenti i Vnnarvogi; gieck hann þar a land og fann eirn mann, er hiord hiellt, og mælltust þeir vid vm hrid og spurdust

[1]) *Herefter tf.* eg *med en anden haand.* [2]) *De to første verslinjer er oprdl. skr. saal.; men en anden haand har rettet det første ord til* breida *og henført det til* olpu *i foregaaende vers; derefter er* 18^{1-2} *rettet til*: Ertu ad ollu of sem hradust. *Til grund for tekstens læsemaade ligger vel*: Búðu [mik] at ǫllu sem bráðast kunnir. [3]) *Synes først at være skrevet saal.* (indit), *en anden haand har rettet det til* nid hid. [4]) *Rettet efter H og R,* lids sins *U.*

tidinda. Enn er huma tok, giordust dunur miklar a eynni, og brunnu vpp haugaelldar. Þa tok fiehirdirinn ad hrædast og villdi skunda heim og sagdi þad væri eingi siduenia ad vera vti a sidkuolldum. H(eruardur) dualdi hann og spurdi hann tidinda aff eynni og bad hann fara med sier. Fiarhirdir kuad visu:

H 1 19. „Mæti[1]) Hieruardur
i Unnarvogi
vid solar setur
settr[2]) mali,
R 18 þu ert eirn med ofs[3])
eyna i kominn,
gagtu skiælega[4])
gistingar til."

H(eruor) quad:

R 19, H 2 20. „Mun eg ei ganga
gistingar thil,
þuiad eingi kann[5])
eyar skegia;
seig þu elligar,
adur vid skilium:
huar ero Hieruardi
haugar kiendir?"

Fiehirdir quad:

R 20, H 3 21. „Spyriat[6]) þu ad þui,
spakur ert eigi,
vinur vikinga,
þu ert vannfarinn;
forum fliotlega,
sem fætur toga,

---

[1]) *Rettet af en anden haand til* Mælti. [2]) *Rettet af en anden haand til* snottur ad. [3]) *Fejl for* oss, *sat i forbindelse med* ofsi. [4]) *Dette ord er ellers ukendt,* sýslega *R,* greiðlega *H.* [5]) *Rettet,* kō (*snarere end* kā) *hskr.* (eingikō *i ét ord*). [6]) *Først skr. saal., men* iat *overstreget.*

allt[1] er vti,
huerfum heim badir."

H(eruor) quad:

H 4 22. „Men[2] biodum þier
malz ad giolldum;
muna drengia vin[3])
dællt ad letia[4]);
fær þu ei mier
so fridar hnossir,[5])
ad eg ei fara vilia."

Fiehirdir quad:

R 22, H 5 23. „Heimskur þyki mier
sa er thil hauga fer
allein samann
vmm dokuar grimur;
hyr er á sueimun[6]),
haugar opnast,
brennur folld og fen,
forum hardara!"

H(eruor) quad:

R 21, H 6 24. „Hirdum ei fælast[7]),
þott elldar vm
eyna brenni;
latum ei ockur
litid saka
recka slika
og rædum fleira."

---

[1]) *Rettet af en anden haand til* hallt *for at faa allitteration med sidste linje.* [2]) *En anden haand har her tf.* hefeg *over linjen men overstreget det igen.* [3]) *Rettet efter H; hskr. har* var inndællt *for* vin dællt (*idet en skriver har ment at se* r *over* v). [4]) *Rettet efter H;* leita *U.* [5]) *Herefter mgl. en verslinje* (*jvf. H*); *en anden haand har rettet til:* ad eg ei fara ad minum vilia. [6]) a sueimun, *saal. rettet efter H,* sa sueinū *U.* [7]) *Herefter mgl. en linje, jvf. R og H.*

Fiehirdir lagdi stafinn a bakid og tok thil hlaupa sem mest matti hann og sa alldrei afftur og kuad þetta:

H 7 25. „Nu munu fiarhirdar[1])
fliotir til skogar
þár miog male
mann vitlaus[2]);
enn hardstifinn
hugur i briosti
vmm sakar slicar
suellur Heruardi."

Heruor snyr nu vt a eyna til hauganna; hun sier huar haugaelldurinn brann, gengur þar til og hrædist allitt, þott haugar brenni a gotu hennar, og þar sem elldar brunnu[3]) a gotu hennar od hun i giegnum, þar til er hun kom ad haugum berserkianna. H(eruor) quad:

R 23, H 8 26. „Waknadu Anganntyr,
vekur þig Heruor,
einkadottir[4])
yckar Suouo;
selldu mier vr haugi
hardan mæki,
þann er Suafurlama
slogu duergar.

R 24, H 9 27. Heruardur og[5]) Hioruardur,
Hrani og[6]) Anganntyr,
vek eg ydur alla
vnd[7]) vidar rotum,

---

[1]) *Synes først at være skr. saal.* (mūu fiarh.); *en anden haand har rettet til* mun fiarhirdir, *men* fliotir *er ikke rettet.* [2]) *Disse verslinjer er først skr. saal.; en anden haand har rettet* þar *til* þann *og* vitlaus *til* vitlausan. [3]) *Rettet,* bunnu *hskr.* [4]) *Over* dottir *har en anden haand skr.* mőgur. [5]) *Dette ord er overstreget.* [6]) *Ligeledes, men tf. igen med en anden haand.* [7]) *Rettet af en anden haand til* vndir.

hialmi[1]) og bryniu
og huossu suerdi,
rond og reidi[2])
og rodnum geiri.

R 25, H 10 28. Miog eru[3]) vordnir
Arngrims synir
megir meingiarner
ad molldarauka,
ad eingi giorir[4])
sona Eyfuru[5])
vid mig mæla
wr munar heimi.

R 26, H 11 29. Heruardur, Hioruardur,
Hrani og Angantyr,
so[6]) sie ydur ollum
innann rifia,
sem er i maura
mornid haugi[7]),
nema suerd selied
þad er slo Dualinn;
samyra[8]) draugum
dyrt vopn[9]) fela.“

I þui bili opnudust haugarnir, og var allt ad sia sem logi eirn, og þa var þetta kuedid i haugi Anganntyrs:

R 27, H 12 30. „Her(uor) dottir,
hui kallar so?
fullfeikn stafa
fer þu ad illu;

[1]) *Foran dette ord har en anden haand tf.* med. [2]) *Rettet af en anden haand til* reida. [3]) *En anden haand har sat omstillingstegn over disse to ord.* [4]) *Rettet,* gi° *hskr.* [5]) *Rettet* (*jvf.* *93*[6, 17, 19]), Eyuorn *hskr.* (*for* -uoru). [6]) Hrani —so *er i hskr. overstreget af en anden haand, sikkert for at forkorte verset.* [7]) *Rettet,* hangi *hskr.* [8]) *Saal. for* samira. [9]) *Rettet efter R og H,* wpp *hskr.*

or[1]) ertu ordinn
og[2]) orvita,
vill hyggiandi
vekia dauda menn.
R 28, H 13 31. Groof mig ei fadir nidur[3])
nie frændur adrir;
þeir hofdu Tyrfing
ij er lifdu,
vard þo eigandi
einn of[4]) sidir."

H(eruor) quad:

R 29, H 14 32. „Seigir þu ei satt mier[5]),
so lati as þig
heilan i haugi,
sem þu hafir eigi
Tyrfing med þier;
traut er þier ad veita
arf, Angantyr,
einka barni."

Þa kuad A(ngantyr):

R 32, H 17 33. „Seigi eg þier Heruor[6])
þad verda mun:
sia mun[7]) Tyrfing,
eff þu trua mættir,
ætt þinne, mær,
allri spilla.
R 33, H 18 34. Muntu son gieta
þann sidar mun
Tyrfing haffa
og trua magni;

---

[1]) *Rettet af en anden haand til* od. [2]) *Rettet efter R og H, j hskr. (sikkert ved fejllæsn. af tegnet for* ok). [3]) *Dette ord er overstreget af en anden haand.* [4]) *Rettet,* af *hskr.* [5]) *Linjen er af en anden haand rettet til* Satt mælerdu ecki. [6]) *Herefter mgl. to verslinjer, se H og R.* [7]) *Skr.* m̄, *hvilket ellers er* = menn.

hann mun Heidrek
heita[1]) lydar,
sa mun rikstur alinn
vnd rodulz tialldi.“

H(eruor) quad:

H 19 35. „Eg of uigi[2]) suo
virda dauda,
ad þier þolid
alldrei kyrrer liggja[3]),
nema þu, A(ngantyr),
selier mier Tyrfing
hlifum hættann
Hialmarz bana.“

A(ngantyr) quad:

H 20 36. „Kued eg þig vng mær[4]),
monnum lika,
er þu vm hauga
huarlar a nottum,
grofnum geiri
med gota malmi
hialm og bryniu
fyrir hallar dyr.“

H(eruor) quad:

R 34, H 21 37. „Madur þott þu miog[5])
menskur til þessa[6]),
adur eg sali
ydra tok kanna;
sel þu mier vr haugi
þann er hatar bryniur,
duerga smidi,
dugir þier ei ad leyna.“

---

[1]) a *synes at være tf. af en anden haand.* [2]) *Rettet,* ingi *hskr.; en anden haand har rettet til* kingi. [3]) *Dette ord er overstreget af en anden haand.* [4]) *Linjen er af en anden haand rettet til* mær kued eg vng. [5]) *Dette ord er overstreget af en anden haand*; þott þu miog *er forvansket for* þottumz eg. [6]) *En anden haand har rettet dette ord til* forna.

A(ngantyr) quad:

R 35, H 22 38. „Liggur mier vndir herdum
Hialmarz bani,
allur er hann vtan
elldi sueipinn;
mey veit eg aungua
molldar[1] huorgi,
er þann hior þori
i hendur ad nema."

H(eruor) quad:

R 36, H 23 39. „Eg mun hirda
og i hond nema
huassan mæki,
eff eg hafa gnædi[2];
hygg eg eigi
elld brenanda,
þann er frammlidnum
firdum leikur vm sionir."

A(ngantyr) quad:

R 37, H 24 40. „Heimsk ertu, H(eruor),
hugar eigandi,
er þu att augnum[3]
i elld hrapar;
helldur vil eg suerd þier
selia vr haugi,
mær en vnga,
mun eg þig ei leyna."

Þa var suerd i hendi H(eruarar); þa kuad hun:

R 38, H 25 41. „Vel giordir þu,
vikinga nidur,
er þu sendir mier
suerd vr haugi;

---

[1]) *Rettet af en anden haand til* molld a. [2]) *Arkaiseret for* nædi (*ligesom* gnógr : nógr *o. lign.*). [3]) *Saal, en anden haand synes at have ændret* n *til* u.

betur þykiumst nu,
budlungur, hafa,
enn eg Navriga[1])
nadi allan.“

A(ngantyr) quad:

R 39, H 26 42. „Weistu ei ad
vppsol[2]) ertu mala,
flarad kona,
þui þu fagna skalt;
sa[3]) mun Tyrfingur,
ef þu trva mættir,
ætt þinni, mær,
allri spilla.“

H(eruor) kuad:

R 40, H 27 43. „Eg mun ganga
thil gialfurmara,
hier nu er hilmirz[4]) mær
i hug gotum;
litt ræki eg þad
lofdunga vinur,
huad synir minir
sidan deila.“

A(ngantyr) quad:

H 28 44. „Þu skalt eiga
og vna leingi,
hafdu at huldu
Hialmarz bana;
taktu a eggium,
eitur er i badum,
sa er manns matudur
miklu verri.“

---

[1]) *Synes at staa saal., men er noget forskrevet.* [2]) *Saal. for* vesol. [3]) *Skal vistnok læses saal., men* a *er forskrevet.* [4]) *En anden haand har rettet* nu er *til* mun ei *og overstreget* hilmirz.

H(eruor) quad:

H 27 45. „Eg mun hirda
og i hond nema
huassann mæki,
er mig hafa latid;
vggeg eigi þad,
vlfa grenir,
huad synir miner
sidann telia.“

A(ngantyr) quad:

H 29 46. „Far vel, dottir,
fliott gef eg þier
xij manna fior,
ef þu trua mættir,
afl og elion,
allt hid goda,
er synir Arngrims
effter leifdu.“

H(eruor) quad:

H 30 47. „Bui þeir[1]) allir,
burt mun eg skiotla,
heilir i haugi,
hiedan fysir mig,
hellst þottumst eg
heima a milli,
er mig vmhverfis[2])
elldar brunnu.“

H(eruor) for nu ofan til strandar, og er dagadi, sa hun ad skip voru burt, og hofdu vikingar hrædst, er þeir heyrdu dunur og sau ellda a eynni.

H(eruor) dualdist nu i Samzey, þar thil hun fieck sier far i burt; er nu ei sagt fra ferdum hennar fyr enn hun kom til Godmundar kongs af Glæsisvollum[3]);

---

[1]) *Skr.* þr̄, *maaske* = þier, *ligesom* mr̄ *i hskr. flere steder betyder* mier. [2]) *Skr.* vmheerfis. [3]) *Rettet, jvf.* *89*[7], blæis vollum *hskr.*

hun nefdist þa enn Heruardur og liet sem væri ein kiempa. Þessi H(eruardur) var þar einkanlega vel tekinn[1]); hafdi G(odmundur) kongur mikinn mannfiolda; hann var þa[2]) so gamall, ad þad er sogn manna, ad hann skorti ei vm hundrud vetra[3]), og var þo hraustur madur. Haufondur son hanz var þa fullroskinn; var hann þa ad ollum stormalum kalladur. Þad bar þar til eitt sinn, ad G(odmundur) kongur liek ad tafli, og var a hann tafli miog leikid. Þa spurdi kongur, ef nockur madur væri sa þar, er honum kynni rad til taflz ad leggia. Þa stod vp Heruardur[4]) og gieck til taflsins, og hafdi hann litla hrid[5]) radid taflinu, adur enn kongi giek betur. Enn a medann Heruardur[6]) var ad taflinu, hafdi eirn hirdmadur kongs tekid vp suerdid Tyruing og brugdid og mællti, ad hann sa alldrei betra suerd, og sem H(eruardur) heyrdi þad og sier berann Tyrfing, er lysti af vm hollina sem solargeistla, þa snyr H(eruardur) þangad og þrifur til suerdsinz og hio af þeim hofudid[7]), sem brugdid hafdi. Effter þad snyr H(eruardur) þegar vt. Menn kongs eggiudust ad fara effter honum ad hefna laxmannz sinz. Kongur suarar og bad þa vera kyrra, mun ydur þykia i manni þessum minni[8]) hefnd enn þier ætlid, þui kuennmann hygg eg; [ætla eg][9]) þo vid þad vopn, er hun hefur, ad huorium ydar yrdi dyrkeypt ad taka hana af lifi.“ H(eruor) kom sier til vikinga og var i hernadi vm hrid, enn er henni leiddist su vera, for hun thil Biartmars iallz og settist til handyrdanamz. For nu mikil fregn af fridleik hennar.

---

[1]) *Det oprindelige maa være:* þessum Hervarði . . . . tekit. [2]) *Rettet,* þo *hskr.* [3]) *Her er noget forvansket* (skorti eigi á hundrað vetra?) [4]) *Rettet,* Hioruardur *hskr.* [5]) *Rettet,* hrod *hskr.* [6]) *Først skr.* Hio: (ɔ: Hio(ruardur)), *men af en anden haand rettet til* Heru. [7]) *Rettet,* hofidid *hskr.* [8]) *Først skr.* mikil, *men rettet af en anden haand.* [9]) *Indsat efter formodning, mgl. hskr. Dog skal ordene* hygg eg *maaske henføres til denne sætning; i saa fald maa der mangle nogel efter* kuennmann.

8. Haufondur son Gudmundar kongs beiddi fodur sinn ad honum skylldi radz leita, og vill hann kuongast[1]). G(odmundur) kongur tok þui vel og seigir, ad Heruor dottir A(nganntyrs) var þa heima hia B(iartmari) ialli fostra sinum, seigir ad sa kostur þotti bestur og algofgastur þeirra er hann vissi. Voru þa menn sendir til B(iartmars) iallz med þessari malaleitan. Jall tok þui vel, enn Heruor veitti ei afsuor og bad iall sia fyrir sinum kosti. Var þetta þa ad radi giort, ad H(eruor) war gifft Haufondi. Þau attu tuo sonu; hiet hinn elldri Anganntyr, enn hinn yngri Heidrekur. Huortueggi þeirra war hinn fridasti ad sia, meiri og sterkari enn adrir menn; badir voru þeir spakir ad viti og hinir mestu atgioruismenn. Anganntyr var likur fodur sinum ad skaplyndi og villdi huorium manni gott; fadir hanz vnni honum mikid, og vid alla alþydu var hann vinsæll. Enn so margt gott sem hann giordi, þa giordi Heidrekur aungum manni færra þad illt var; Heruor vnni honum meira. Haufondur sendi Heidrek þa i burt til fosturz þeim manni, er Gissur hiet; hann var manna vitrastur; og fæddist H(eidrekur) þar vpp. Þad var eirn tima, ad Haufondur liet giora veitslu mikla a Grund og baud til sin ollu stormenni vm riki sitt, nema Heidreki og Gissuri. Enn er veitslann var sett og menn satu vid druk, þa kom þar Heidrekur kongsson inn gangandi; þui vrdu menn ofegner. Ang(anntyr) baud honum til sætis hia sier; þad þektist hann. H(eidrekur) var ecki katur vm kuolldid og sat leingi efftir, sidann A(nganntyr) var vtgeinginn. Þa taladi Heidrekur vid þa, er næstir honum satu, og kom hann so sinni rædu, ad þeir vrdu osattir og mællti huor illa til annarz. I þui kom A(nganntyr) afftur og bad þa hætta þessum ordum. Og i annad sinn gieck A(nganntyr) i burt; þa minntist H(eidrekur) a somu ord og þeir hofdu adur vid mællst,

[1]) *Rettet*, kongast *hskr.*

og kom hann þa so sinni rædu, ad huor laust annann hnefahogg. Þa kom A(nganntyr) til og bad þa satta vera til morgunz. I þridia sinn gieck A(nganntyr) i burt; þa spyr Heidrekur þann, er hoggid hafdi sidar feingid, huort sa þurfti ei ad hefna sin; suo kom hann sinni fortolu, ad sa hliop vp og drap sessunaut sinn. Þa kom Angantyr[1]) ad og þotti illa fara. Wmm morguninn vard fadir hans var vid þetta allt; kuad hann þa Heidrek verda skylldu burt i stad og giora þar ei fleira illt. Heruor modur hanz og so Ang(anntyr) badu Haufond ad taka vid honum heim thil hirduistar, og mundi hann vna sinum hlut. H(aufondůr) kuad Heidrek þar sidar[2]) vera skylldi, „og nu i stad skal hann i burt fara vr minu riki.“ Heruor mællti: „eff hann skal fara vr þinu riki, þa leg honum heilrædi nockur.“ Kongur segir: „þott eg leggi honum rad, mun honum litt ad halldi koma; enn er þu, drottning, bidur þessa, þa ræd eg honum fyrst, ad hann hialpi alldrei þeim manni, er drepid hefur lanardrottinn sinn; þad annad, ad hann hafi ei þann mann i ferd sinni, sem drepid hefur felaga sinn; þad id þridia, ad hann lati ei konu sina vitia opt frænda sinna, þott hun beidist; þad iiij, ad hann sie ei vti sid hia frillu sinne[3]); þad v[4]), ad hann ridi ei hinum besta hesti, ef hann þarf miog ad skunda; þad vj, ad hann fostri alldrei sier gofugra manni barn[5]). Enn meiri won þyki mier, ad ei muni hann þetta hallda.“ Heidrekur quad hann med illum hug rad giefa og kuad sier mundi oskyllt ad hafa, „enn med þui þu giorer mig utlaga fyrir litla tilgiord, þa væri ei fiærri, ad eg

[1]) *Saal. rettet i hskr. af en anden haand; oprindelig har der staaet* Haufondur. [2]) *Det oprindelige udtryk er rimeligvis:* kvað Heiðrek þar at síðr vera skyldu, at nú í stað *o. s. v.* [3]) *En anden haand har tf. i marg.*: edur seija henne þann hlut sem hann willdi leyndann hafa. [4]) *Rettet*, vm *hskr.* [5]) *En anden haand har tf. i marg.*: 7. ad hann þiggi eij veislu af gofugra manni sier.

giordi þier nockud, er eg ætla þier mundi vest þykia.“ Effter þad sneri Heidrekur vr hollinni og modir hanz med honum og A(nganntyr) brodir hans, og er þau komu ad gardinum, selur modur hans honum gullsiod og med suerdid Tyruing og bad hann vel niota og vel fara; sneri drottning afftur, enn A(nganntyr) for vt af borginni med brodur sinum. Þa mællti H(eidrekur): „alldrei giet eg giort slikann mun fodurz mins og modur sem þau giordu min; modur min gaf mier Tyruing, er mier þykir betri enn mikid riki, þott eg skylldi vm kiosa, enn fadir minn giordi mig landflottamann.“ Þa bra hann suerdinu, og lysti af, enn sindra[1]) þotti vr eggteinum. H(eidrekur) eiskradi miog þa og hiellt vid berserksgangi; enn med þui ad þeir brædur voru ij samann, enn Tyrfingur vard auallt manns bani, er honum var brugdid, þa hio H(eidrekur) A(nganntyr) brodur sinn og gieck a burt sidann. Enn er vart vard vid verk þetta i borginni, ad A(nganntyr) var drepinn, þa var þad sagt Haufondi; liet hann þa bua vtfor hanz efftir siduana; var A(nganntyr) harmadur hid mesta.

9. Heidrekur vndi storilla vid verk þad, er hann hafdi hent; gieck hann þa burt a merkur og skaut dyr og fugla til matar sier; og er hann huxadi enn sitt mal, þa leist honum sem ei mundi gott frasagnar, ef ecki skylldi spyriast til hans lengra enn þad sem lidid var, so hann mætti frægur verda af storum verkum og framalegum sem hans ættmenn enir fyrri. Hann snyst nu af morkum og leitar bygdar; kom hann þa framm a vagnbraut mikla. Þa foru menn a mot honum med bandingia. H(eidrekur) spyr, huad sa hafdi giort, er suo var hart vt leikinn[2]). Þeir sogdu, ad hann hefdi suikid lanardrottinn sinn. Hann spyr, ef þeir vilia taka

---

[1]) *Rettet*, sinda *hskr.* [2]) vt leikinn *er rimeligvis fejl for* við leikit *el.* leikinn.

fie fyrir hann, enn þeir iatudu þui skiott. Hann fieck þeim halfa mork gulls; þeir lata hann þa lausann. Sa bydur honum sina þionustu; hann suarar: „hui muntu helldur mier trur okunnum manni, er þu sueikst[1]) þinn lanardrottinn, er þu attir marga goda hluti ad launa, og far i burt fra mier.“ Nw fer hann framm i bygdina og spyrst þa fyrir; var honum sagt, ad þar i landi voru vikingar nockrir og heriudu; fer hann nu ad leita þeirra, og sem hann for yfir skog nockurn, foru menn i moti honum med bandingia. H(eidrekur) spyr, huad sa hefur giort. Þeir sogdu hann myrt hafa fielaga sinn. Hann spyr, eff þeir vilia fie fyrir hann. Þeir iatudu þui. Hann gaf þeim adra halfa mork gullz. Sa baud honum sina þionustu, enn hann neitar þui og fer so i burtu. H(eidrekur) fer nu þar til er hann hittir vikingana og kom sier þar i sueit. H(eidrekur) hafdi þar ei leingi verid, adur þeir feingu honum skipstiorn og þui næst forrædi lidz; giordist hann bratt vidfrægur og sigursæll.

10. Haralldur hiet kongur a Reidgotalandi; hann atti eina dottur barna, er Helga hiet. A sumri einu helldur H(eidrekur) þangad lidi sinu. Kongur [sendir][2]) menn sina til hans og bydur thil veitslu og ad hann eigi þar fridland[3]). [Tok][4]) H(eidrekur) þui vel og for þangad med ollu lidi sinu[5]) og dualdist þar vm hrid. So bar til einn tima, ad menn komu til kongs med fie mikid. H(eidrekur) spurdi kong, huort[6]) fie þad væri, huort þad væri[7]) skattar hans. Kongur segir þad viki audruvis vid, „og skal eg þetta fie giallda iollum ij, er heriad hafa riki mitt og giort mier mikid illt.“ Hann kuad þad

[1]) *Rettet,* sueiskt *hskr.* [2]) *Ordet mgl. i hskr., en anden haand har tf.* s. *over linjen.* [3]) *Rettet,* fryland *hskr.* [4]) *Mangler oprindelig i hskr., men er tf. over linjen med en anden haand.* [5]) *Skr.* syni. [6]) *Dette ord er af en anden haand rettet til* huad. [7]) huort þad væri *er overflødigt og bør vistnok stryges.*

vera omaklegt, ad so rikur kongur gylldi iollum skatt, sagdi vera meira sniallrædi ad hallda vorn i moti þeim. Kongur segist hafa reynt ad eiga bardaga vid þa og kuadst iafnann osigur feingid hafa. H(eidrekur) mællti: „mun eg helldur mega launa ydur annann veg gott yfirlæti enn giorast hofudzmann yfer þessari ferd?; og hefur þad verid, ad vorum frændum hefdi[1]) þott litid fyrir ad beriast vid ialla þessa, og suo skal mier þykia, ef þu fær mier lid.“ Kongur mællti: „eg skal fa þier lid sem þu villt til orustu þessarar, og mun þad vera þin giæfa, ef þu fer goda for; muntu og finna sialfann þig fyrir, ef þu mæler þier dul.“ Effter þad lætur kongur safna lidi miklu, og var þad lid buid med hinum mesta kostnadi; giordi kongur þa bert, ad H(eidrekur) skal vera þessa lidz hofdingsmann. Þui næst foru þeir a hendur iorlunum, og þegar þeir komu i riki þeirra, rændu þeir og brendu bygd alla enn drapu allt þad kuikt var, menn og fie. Sem iallar spyria, ad Haralldur kongur lætur heria a riki þeirra, enn gallt þeim aunguan skatt, þa vrdu þeir akaflega reidir og foru i mot med miklu lidi, og þegar þeir fundust, tokst þa akof orusta. H(eidrekur) var i onduerdri sinni fylking og hafdi i hægri hendi Tyrfing, enn vid þui suerdi stod[2]) huorki hialmur nie brynia; drap hann þa alla, er næstir honum voru; ruddi hann þa gotu i fylking iallanna og þui næst ad merkium þeirra, og ei lietti hann fyr enn [hann][3]) drap bada iallana; flydi [sumt][4]) lid enn mesti hlutur [var][5]) drepinn. H(eidrekur) for þa yfer rikid[6]) og skattskylldi land allt vndir H(aralld) kong, sem fyr hefur verid, for sidan afftur vid so buit. H(aralldur)

---

[1]) *Rettet,* hefur *hskr. Man kan ogsaa beholde* hefur, *hvis man antager at der mgl. noget efter* vid (*l. 8*), *f. eks.* tignari menn en, *jvf. R* (*40*[11]). [2]) *Herefter overstreget, maaske af selve skriveren:* þa ecki helldur enn fyr. [3]) *Mgl. i hskr.* [4]) *Indsat efter R* (*41*[5]), *mgl. i U.* [5]) *Mgl. i hskr.* [6]) *Rettet,* riki *hskr.*

kongur lætur nu giora veislu[1]) mikla mot honum, og allir hanz menn fagna honum med allri blidu; sem þeir fundust, bydur H(aralldur) kongur H(eidreki) med sier ad vera og hafa þar riki, er hann beiddist sialfur. H(eidrekur) bad þa Helgu dottur H(aralld̈s) kongs, og honum var hun gipt. H(eidrekur) tok þa land halfft til forrada og giordist kongur yfer og þotti þa spekingur mikill ad viti og sigursæll.

11. Haralldur kongur gat son i elli sinni, þann er Haldan hiet, og þui næst gat Heidrekur kongur [son][2]) vid sinni konu; sa hiet Anganntyr; fæddust þeir vpp og voru badir efnilegir. Þa kom hallæri mikid a Reidgotaland, so hordi til landaudnar[3]); þa var kuadst þings vp, er giort[4]) vm allt landid. Sem folk kom saman, var þa eflt blot mikid og spann felldur og geingid til frietta vid visendamenn; enn þau fengust andsuor, ad blota skylldi sueini þeim, sem gofgastur væri i landinu, og þa mundi aar afftur koma. Þa sagdi Haralldur kongur, ad son Heidreks var gofgastur, enn Heidrekur sagdi, ad hanz son var ædstur. Þordi vr þessu mali eingi skiera, fyr enn þegar yfir voru farnar allar vrlausnir[5]); skutu þeir þessu til Haufondar kongs; voru þa menn ætladir til þessa, og giordist Heidrekur þeirra formadur. Sem H(eidrekur) kom til fodurz sinz med sinu foruneyti, var honum þar vel fagnad. H(eidrekur) kongur seigir fodur sinum oll sin erindi[6]) þarkomu sinnar, ad beida[7]) hann doms. Haufondur[8]) seigir, ad hans son væri ædstur

---

[1]) *Skr.* veslu. [2]) *Mgl. i hskr.* [3]) *Rettet,* landeidnar *hskr.* [4]) *Her er noget forvansket*; *det oprindelige er muligvis:* þá var kvatt þings ok ǫr ger. [5]) *Denne sætn er forvansket, jvf. R* (42^{6-7}). [6]) *Her synes noget at mangle, idet meningen maa være: fortalte sit ærinde og anledningen til at han kom.* [7]) *Rettet,* beidast *hskr. Man kunde ogsaa rette* hann *til* hans. [8]) *Her skr.* Hafondur.

i þui landi, og hann mætti þui til blotz fara. „So litst mier þa,“ sagdi H(eidrekur) kongur, „sem þu dæmer minn son til draps, eda huad dæmir þu mier þa fyrir minn skada?“ Þa mællti Haufondur: „adur[1]) þu selur son þinn til blotz, þa skalltu skilia þier annannhuorn mann vr floki Haralldz, enn ef þad fæst, þa leita þier sialfur radz.“ Eptir þad for H(eidrekur) kongur heim. Þui næst var stefnt þing miog fiolment. Sem kongar badir voru þar komnir og þing var sett, þa sagdi Heidrekur kongur fyrir allri alþydu, huorn vrskurd Haufondur[2]) kongur fadir hanz hafdi veitt, ad son hanz var gofgastur. Sueinar voru badir þar a þinginu. Þa kallar landfolk akaflega, ad H(eidrekur) kongur skal lata framm son sinn til blotzinz. Heidrekur seigir: „ef eg skal lata son minn framm ad bæta landfrid i landi voru, enn eg em[3]) vtlendur, enn Haralldur kongur fædir vpp son sinn þann hier er ættkominn til rikis, þa kann vera á farra vetra fresti þier vilied aungua hlydni mier syna.“ Þa suarar Haralldur kongur og marger adrir, ad þeir muni vnna honum vel rikis, ef hann vill þetta vinna til aars. Heidrekur seigir: „eg vil, Haralldur kongur, ad þid stormenni biodid trunad vid mig med suardogum; so vil eg ad þu fair mier annann huorn mann, er þier fylgir hier a þinginu.“ Kongur iatar þui. Var þa skipt ollu folki. Þa taladi Heidrekur kongur til sinna manna og beidist af þeim ollum suardaga ad vinna[4]) honum trwnadareida; enn þui kunni eingi neita, og soru allir menn honum þar eida ad veita honum lid bædi innann landz og vtann; þessu iatudu þeir, vid huorn sem hann ætti.

Effter þad sagdi H(eidrekur) monnum sinum ætlan sina og lætur þa setia vp merki sitt og veitir Haralldi kongi adgaungu; enn med þui Heidrekur kongur hafdi

---

1) *Rettet*, ad *hskr.* 2) *Skr.* Hafo: 3) *Rettet*, eiñ *el.* em̄ *hskr.* 4) *Rettet*, vnna *hskr.*

lid miklu meira og Haralldur var ei vid buinn, giordist þa skiott mannfall. Heidrekur vard banamadur Haralldz mags sinz, og er hann var fallinn, gieck lid allt a hendur Heidreki kongi; var hann þa kongur yfer þui ollu landi. Heidrekur kongur liet þa rioda stalla med blodi Haralld og hanz sonar Haldanar og gaf þa Odni og val þann allan, er fiell. Effter þad vard drottninginn Helga [dottir][1]) H(arallds) kongs so harmþrvnginn, ad hun heingdi sig sialf i disarsal[2]).

12. Heidrekur kongur giordist þa miog rikur og agiætur, hann var opt i hernadi; huort sumar for hann til Saxlandz med hernad sinn, og er Saxakongur spurdi þad, giorir hann menn i mot H(eidreki) kongi og bydur honum til veitslu og vill hann frid vid hann, og þad þiggur hann. Þar sa H(eidrekur) kongur dottir kongsinz væna ad aliti; þeirrar meyar beidist hann; var honum gefinn meyan; var nu aukinn veitslann, og sidann for H(eidrekur) kongur heim med goss[3]) og hafdi med dyrgripi fiar. H(eidrekur) giordist nu mikill hermadur og iok miog riki sitt a marga vega. Olof kona[4]) hanz beiddist opt ad vitia frænda sinna, og kongur liet þad effter henni. Eitt sinn for Angantyr stiupsonur hennar med henni, og duoldust þau þar lengi vmm sumarid. Þetta sumar for H(eidrekur) i hernad og kom til Saxlands ad alidnu sumri i riki Haka mags[5]) sinz; eingi for niosn fyrir honum[6]) og lenti[7]) hann skipum sinum i leynivog eirn nær kongsbænum. Vmm kuolldid geingur H(eid-

[1]) *Mgl. i hskr.* [2]) *Rettet efter R og H,* disardal *U.* [3]) goss *er vistnok forvansket for* konu sina (*som kunde forkortes* ɔo s.), *jvf. R s.* 45^{1}. [4]) Olof kona *rettet; hskr. har* Blotkona, *hvilket af en anden haand er blevet rettet til* Bolkona (Bólkona regina hic dicitur a bóli lecto et cona conjux *staar der i marg.*). *Dronningen kaldes* Ólǫf *s.* 123^{3}. [5]) *Skr.* mag. [6]) *Rettet,* hann *hskr.* [7]) *Rettet,* leinti *hskr.*

rekur) kongur a land og vp til kongsbæar og einn madur med honum. H(eidrekur) kongur geingur til skemmu Olufar drottningar konu sinnar og hafdi dulkufl; vard eingi madur vid hann var. Kongur geingur i skemmuna og sa ad madur huildi i fadmi konu hanz, [og][1]) hafdi har fagurt. Sa madur, er med kongi var, mællti, ad hann var hefnisamur vmm minni sakir og hefdi opt skiotar vmm radid. H(eidrekur) quadst ei þad giora mundu. Sidann tok hann sueininn Angantyr, er la a pallinum, og skar einn lok vr hari þess, er huildi hia drottningu. Effter þad snyr hann vt og badir þeir og allt til skipa og hefur med sier huortueggia[2]) sueininn og harid. Vmm morguninn[3]) effter leggur hann i kongs lagid; gieck þa allt folk i moti honum, og var veitsla buinn. H(eidrekur) kongur lætur þingz quedia, og þa var honum sagt andlat Ananntyrs, suo var sagt[4]) med bradum atburdum. H(eidrekur) kongur mællti[5]): „fylgid mier þar til sem sueirninn er iardadur.“ Drottningin kuad honum mundi þad harm auka. Hann vill þo rada. Sem [hann][6]) kom til leidisinz[7]), var þad opnad; var þar sueipad dukum, og er af var tekid, var þar innann i hundur. Kongur mællti: „illa hefur nu sonur minn skipast, ef hann er ad hundi vordinn.“ Nv lætur kongur leida sueininn framm a þingid, tok nu sueininn og sagdi drottningu, huor suik hann hefdi af henne reynt, og sagdi monnum[8]) allan adburd og bidur nu koma huorn þann mann, sem innann borgar er og sækia mætti þingid, og þa mællti hann: „eingi er med gullbrar[9]) enn kominn.“ Þa var efftir leitad, og fanst i

[1]) *Mgl. i hskr.* [2]) *Skr.* huortuggia. [3]) *Rettet,* morgun *hskr.* [4]) *Ordene* suo var sagt *er her overflødige.* [5]) *Skr.* m; *en anden haand har over linjen tf.* ir (*altsaa:* mælir). [6]) *Mgl. i hskr.* [7]) *Rettet,* leidsinz *hskr.* [8]) sagdi monnum *skr.* $\overset{m}{\text{sm}}$ (sagdi *skrives ellers* s:). [9]) eingi—gullbrar *er forvansket for* eigi er gullkárrinn, *som R har* (*s. 46*[14]).

einu steikarahusi eirn mann; hann hafdi diupa hufu. Margir vndrudust, huad hann skylldi til þings eiga. Og sem hann kom til þingz, bad kongur taka af honum hwfuna, og suo var giort. Þa mællti H(eidrekur) kongur: „hier meigi þier nu þann sia, er drottning vill helldur enn mig.“ Hann tok þa lokinn og lagdi vid harit, og atti þad samann. H(eidrekur) kongur mællti þa: „þier Haki kongur, ydar riki skal i fridi fyrir mier, enn ydar dottir vil eg ei leingur hia mier hafa.“ Sidann for kongur heim i riki sitt og sonur hanz med honum.

Eitt sumar, er H(eidrekur) kongur var i hernadi, kom hann lidi sinu vid Hunaland. Humli hiet kongur, er þar ried fyrir; dottir hanz hiet Suafa. H(eidrekur) kongur veitti þar vppras og kom ovart a Humla kong, so hann fieck ei lidi safnad, og flydi vndann a land vp. H(eidrekur) kongur tok þar Suofu dottir hanz og herfang mikid. Suafa fylgdi honum vm sumarid, og var hun frilla hanz. Ad hausti sendi hann hana heim til fodurz sinz. A þeim misserum ol Suafa son; sa hiet Hlodur[1]); fæddist hann vp med Humla kongi, og var hinn giorfilegasti.

H(eidrekur) kongur for þa enn vida ad heria; hann kom nordur a Friland[2]); hann tok ad herfangi eina konu, og þeir þottust aungua so væna sied[3]) hafa; hun nefndist[4]) Sifka. H(eidrekur) tok hana til frillu og hafdi heim.

13. Þenna tima var einn kongur i Gardariki, sa er Hrollugur hiet; hann var þa rikastur kongur og vidlendastur. Hann atti konu þa er Herborg hiet; hun var allra kuenna vinsælust. Þau attu ij born; hiet sonur þeirra Herlaugur enn dottir Hergierdur; þau voru bædi

[1]) *Saal. rettet i hskr. af en anden haand; oprindelig staar der* Sueinn. [2]) *Sikkert forvansket for* Finnland, *som H har* (*s.* 47[21]). [3]) *Rettet,* sieid *hskr.* [4]) *Rettet,* nefnist *hskr.*

hin fridustu. Heidreki kom i hug ad onyta oll rad fodur sins. Hann sender menn sina austur i Gardariki ad bioda Hrollugi kongi ad taka til fosturz son hanz. Sendimenn foru og komu framm ferdinni og sogdu Gardakongi erindi sitt og vinattumal Heidrekz kongs. Kongur tok þui seinlega ad senda þeim manni son sinn, sem kunnur er ad morgum illum hlutum, „frændur og winir veittu honum mikid riki, og sueik hann þa.“ Þa sagdi drottninginn: „herra, talid ei so; þier hafid heyrt huad mikill madur hann er fyrir sier og sigursæll og vinnur morg snilldarverk, og muntu illa mega sitia i fridi, ef hefur reidi hanz, og betur ad taka vel bodum hanz.“ Kongur mællti: „þier munud rada, drottning, er þier vilied fysa vm þetta, og skulu þier rada, ef vel er radid; velldur þu og miklu, ef vid idrumst sidar.“ Sidann er Herlaugur kongsson selldur i hendur sendimonnum, og fara þeir heim. Heidrekur kongur tekur vel vid sueininum og lætur hann fædast vp med miklri virding. Kongur vnni honum miog og so Sifka. Enn þad var honum radid, ad hann skylldi aunguann þann hlut henni seigia, er hann villdi ad leyndur wæri.

Heidrekur kongur for i hernad i austurveg og hafdi mikid lid, og er hann kom i riki Hrollugs kongs barnsala sinz, þa hafdi hann þar fridland. Enn er Hrollugur kongur spyr til ferda H(eidreks) kongs, þa sendi hann menn sina a fund honum og baud honum til veitslu. Kongur riedst vm vid vini sina, huort hann skal þiggia bod Gardakongs. Flester menn letia hann ad fara og bidia hann minnast a heilrædi fodur sinz. H(eidrekur) seigir: „þad hirdi eg allitt, þo hanz rad halldi eg eingi, og skal eg ad visu fara,“ og sendir þa ord, ad hann vilie ad visu koma til veitslunnar, hann var buinn og kongur bydur þeim, er næstir voru[1]). H(eidrekur) kongur skipti þa lidi sinu i þridiunga; var einn partur til ad

[1]) *Her er noget forvansket.*

giæta skipa; annann þridiung hafdi hann med sier til veitslunnar; eirn þridiung liet[1]) hann a land ganga a skoga vm nætur og hafa niosn vm, ef hann kynni lidz þurffa. Þa for med kongi Sifka og Herlaugur kongsson. Sem þeir komu til veislunnar[2]), var þar fiolmenni mikid og veisla hin agiætasta. Vm morguninn sem þeir voru klæddir og lid þeirra, þa voru teknir margir hestar, og rida þeir vt a skog ad skiota sier dyr og hauka. Enn er leid ad dryckiumali, þa heimtast[3]) þeir samann og rida til bæarinz, enn er skipad var monnum [i][4]) sæti og buid til dryckiu, spurdi H(eidrekur) kongur, huar væri Herlaugur kongsson fosturson hans. Þa fanst hann huorgi. Hrollaugur kongur sagdi hann mundi til leikz med audrum sueinum. Heidrekur kongur var okatur þann dag og gieck snemma til reckiu og Sifka med honum; sem þau voru ij i sæng, spyr Sifka kong, þui hann var so okatur, huort hann sie siukur. Hann suarar: „eigi mun eg seigia þier þetta, þui hier liggur lif mitt vid, eff [þu][5]) leynir eigi.“ Sifka giordist allblid vid hann og bad akaflega. Þa seigir kongur, ad hann ma ei leyna, fyrst hun bad suo nakuæmlega; seigir H(eidrekur): „vier ridum a skoginn, og dreifdist lid vort i skoginum, og so kom, ad vid vorum ij saman kongsson. Þa sa eg eirnn villigolt, og lagda eg hann spiotinu, enn hann skaut vid siginu[6]), og beit ei spiotid, enn skaptid[7]) brast i sundur. Þa hliop eg af hestinum og bra Tyrfingi og gieck a mot villigeltinum og drap hann. Þa litadist eg vm og sa ei mann hia mier vtann kongsson, enn sw nattura fylgir Tyrfingi, ad hann skal slidra[8]) med vormu mannzblodi; hio eg þa sueininn banahogg. Nw er þad minn bani, eff Hrollaugur kongur verdur þessa var, þui vier hofum hier fatt lid moti landher.“

[1]) *Skr.* leit. [2]) *Skr.* veslunnar. [3]) *Skr.* hemtast. [4]) *Mgl. i hskr.* [5]) *Mgl. i hskr.* [6]) ɔ: sigginu; *hskr. har nærmest* sigmu. [7]) *Rettet,* skopid *hskr.* [8]) *Rettet efter H* (*s. 50*[19]), stodua *U.*

Sifka griet þa sarlega. Effter vm dæinn, þa menn satu vid drykiu, griet Sifka. Drottning spyr, huad hun harmar so sart. Hun kuedst ei þora ad segia. Drottning bidur hana blidum ordum, og hun sagdi henni þad allt, sem Heidrekur kongur hafdi henni sagt. Drottning stod vp, gieck til fataburz sinz og vafdi klædum ad hofdi sier og griet sarlega. Kongur spurdi, þui hun gieck so skyndilega i burtu; stod kongur þa vp og gieck effter henni. Hann spurdi, hui hun griet. Hun sagdi kongi þau tidenndi, sem Sifka hafdi henni sagt. Kongur sagdi, ad hann hefdi þad illa giort, og kuad hann[1]) þess giallda skylldu. Þa liet kongur kalla til sin þann mann, er ried fyrir hird hanz, og bad hann vopna lid sitt og ganga vt i grasgard. Enn sem þeir voru vt geingnir vr hollini, þa grunadi Heidrek kong, huad verid mundi hafa hliodmæli þeirra drottningar og Sifku; hann mællti til sinna manna hliott, ad þeir skylldu taka bryniur sinar og vopnast og ganga vt vmm bæinn. Þeir giordu suo. Enn er þeir villdu vt ganga, var Hroll(augur) inngangandi og bad H(eidrek) ganga a einmæli med sier. Þeir ganga þa til grazgardsins, enn er H(eidrekur) kongur kom þar, var hann gripinn hondum; voru hendur hanz bundnar fast, enn fiotur sterk a fotum; ij menn voru odastir ad þessu verki; H(eidrekur) kiendi þa; þessa menn hafdi hann leyst fra bana og vr bondum, sem fyr er sagt. Hrollaugur kongur liet flytia H(eidrek) kong til skogar og i þann stad, er þeir voru vanir ad hafa til refsingar, og bad ad heingia hann þar. Enn sem þeir foru fra bænum med H(eidrek) kong, þa þustu eptir þeim menn H(eidreks) kongs aluopnadir, og hafa þar merki hans og ludur og bliesu i akafa. Þetta heyra þeir fielagar, er a skoginum voru, og sækia i moti med heruopnum. Enn er menn Gardakongs sau, ad her sokti ad þeim a allar sidur, þa flya þeir, enn Gotar

[1]) *Rettet*, hana *hskr.*

toku[1]) kong sinn og leystu sidann; reka þeir flottann og drepa margt folk. Enn er Hrollaugur vard var vid, þa flydi hann til skogar og allt folk med honum. H(eidrekur) kongur tok þar herfang mikid og for til skipa sinna og hafdi med sier sueininn Herlaug kongsson, og hafdi hann sent sueininn til sinna manna, er leyndust a skoginn. H(eidrekur) kongur heriar nu riki Gardakongs, huort er hann for. Hro(llaugur) kongur radgast[2]) vm vid drottningu sina og vitrustu menn, huorsu med skal fara, huort hann skal orostu hallda vid Heidrek, og kuad sig hafa spurt til sannz, ad sonur hanz var lifz og i hanz valldi, „og mun honum þykia litid fyrir ad drepa son ockar, er hann drap brodur sinn saklausann.“ Drottning sagdi: „herra, þad er min tillaga, ad þier giorid sendimenn til Heidreks og biodid[3]) honum sættir og slikt aff riki, sem hann vill.“ Nw var so giort; menn voru sendir til H(eidreks) kongs med sættarbod, og þa var stefndur sættarfundur, og er þeir fundust, var þad ad sætt, ad Hro(llaugur) kongur gipti Heidreki kongi dottur sina, og hafdi med henni Vindland og ofurefli i gulli og giersomum. Eptir þad skiliast þeir med vinattu. H(eidrekur) kongur for nu heim til rikis sinz og kona hans med honum; var þa efnat til mikillrar veitslu; giordi H(eidrekur) kongur brudkaup sitt til Hergierdar[4]) kongsdottur. Þui næst takast þar astir miklar. Þau H(eidrekur) kongur og Hergierdur attu dottir til samans; su hiet Heruor; hun var kuenna[5]) fridust bædi ad sia og i ollu audru. Hun fæddist vp med þeim manni, er Ormar hiet, gofugur[6]) madur. Enn er Heruor ox vp, þa nam hun ad skiota og fara med vopn; hun var mikil og sterk sem kallar.

---

[1]) *Rettet,* tok *hskr.* [2]) *Rettet,* ragast *hskr.* [3]) *Rettet,* biodir *hskr.* [4]) *Rettet,* Hergiordar *hskr.* [5]) *Rettet,* manna *hskr.*; *en anden haand har tilf.* k *foran* m. [6]) *Rettet,* gofur *hskr.*

14. H(eidrekur) kongur giordist nu frægur kongur af speki, so og rikdomi. Hann lietti nu hernadi og samdi riki sitt og sidadi effter þui sem þa giordu hinir agiætustu kongar. H(eidrekur) kongur blotadi Frey og tignadi hann mest aff ollum sinum godumm. Þad var siduenia, ad taka einn gollt þann stæstan fieck, og skylldi ala hann; hann skylldi gefa Frey[1]) til aarbotar i vphafi manadar þess, er Februarius heitir; þa skylldi blot hafa fyrir[2]) til farsælldar. Kongur seigir, [ad][3]) þessi golltur var so heilagur, ad menn skylldu fyrir þetta offur kunna ad dæma vm oll stor mal. Jolaaptann skylldi leida þenna sonargollt[4]) til kongs; logdu menn þa hendur yfir bust honum og streingdu heit. H(eidrekur) kongur streingdi þad heit og suardi, ad eingi madur skylldi so mikid hafa afgiort[5]) vid hann, ef a valld hans kiæmi, ad ei skylldi kost eiga ad hafa dom speckinga; hann hielt þa med sier xij spekinga þa, er sitia skylldu yfer ollum vandamalum; og þann kost annann, ad vera i frid tekner, eff hann bæri vp gatur þær kongur kynni aungua vrlausn. Einginn kom so vitur madur ad bera vp gatur, ad hann feingi ei vrlausn. H(eidrekur) kongur var riklundadur.[6])

Gesturinblindi hiet madur rikur i Gotlandi; hann var hinn mesti ovinur kongs, og hafdi hann opt heitid honum afarkostum[7]) fyrir sinn illverknad. H(eidrekur) kongur sendi ord G(esti) ad koma til sin og lagdi honum dag, enn ad odrum kosti sagdist hann mundi giora menn til hanz. Enn er G(esti) komu þessi ord, þa þotti honum huortueggi kostur ovænn. Gesti þotti mikid vandrædi ad skipta ordum vid kong, og honum þotti sa kostur

---

1) *Rettet efter H* (*s.* 54^{25}) *og l. 4,* Freyu *hskr.* 2) *Dette ord er overstreget af en anden haand.* 3) *Mgl. i hskr.* 4) *Rettet,* sanargollt *hskr.;* sanar- *er skr. over linjen og noget uformeligt.* 5) *Rettet efter R og H* (*s.* 54^{9}, 55^{14}), ofgiort *U.* 6) *Rettet,* ryklundur *hskr.* 7) *Rettet,* afurkostum *hskr.*

oliklegur[1]), eff hann skal hlyda domi spekinga, þui sakir voru miklar; hann veit og, ef H(eidrekur) kongur sendir menn heim, ad bædi mun vera hætt monnum og fie.

15. Þad var eitt aptan ad G(ests), ad þar var lostid a dyr, og hann geingur til hurdar og sa mann kominn. Hann spyr þann ad nafni; sa nefnist Gestur. Þa mællti hinn komni, ad þeir skylldi skipta klædum, og so giora þeir. Bondinn hliop nu a hest hanz og reid i burt i bygdina og faldi sig, enn komandi gieck inn, og þykiast þar allir þekia bondann. Annan dag giorir þessi G(estur) for sina til kongs og kuaddi hann vel. Kongur þagdi vid honum. „H(erra)“, sagdi hann, „þui em eg hier kominn, ad eg vil sættast vid þig.“ Kongur sagdi: „villtu þola dom spekinga?“ Hinn mællti: „eru ei fleiri vndannlausnir?“ Kongur mællti: „ef þu þykist helldur fær ad bera gatur vp, þa skal þad vndannlausn.“ G(estur) sagdi: „litt em eg til þess fær, enda mun og hardur þykia annar kostur.“ Kongur mællti: „villtu helldur þola dominn?“ „Nei“ sagdi hann, „þad kys eg ad bera vp gatur.“ Kongur mællti: „þad er riett mællt og vel fallid.“ G(estur) mællti:

48. „Haffa vil eg dag[2]) 1 (R 1, H 1)
þad i giær haffdag;
vittu [huort þad verk[3]),
lyda lemill[4])
og orda tefill
og orda vphefill.
H(eidrekur) k(ongur),
hygg þu ad gatu.“

Kongur sagdi: „god er gata þin, gietid er þeirrar;

---

[1]) *Rettet,* og lykulegur *hskr.* [2]) vil eg dag *er rimeligvis forvansket for* vildag, *som R har.* [3]) *Forvansket for* hvat þat var. [4]) *Først skr.* lemin, *men rettet af en anden haand.*

færi honum munngat; þad lemur[1]) margra vit, og margir mæla þa margt, enn sumir suæfast i mali.“ G(estur) mællti:

49. „Heiman eg for, 2 (R 2, H 2)
heiman eg for giærdag,
sa eg a veg vega;
var þar vegur vndir,
vegur yfir,
vegur a alla vega.
H(eidrekur) k(ongur),
h(ygdu) at g(atu).“

Kongur mællti: „g(od) er g(ata), þui gietid er þeirrar; þar forstu yfer bru, og vegur var vnder nidri, enn fuglar flugu yfer hofdi þier og tueimmeginn hia þier, og var þui vegur alla vegu.“ G(estur) mællti:

50. „Huad er þad dryckiar, 3 (R 3, H 3)
eg drak i giær;
var þad ei vin ne vatn,
nie mungat
nie matar nockud;
gieck eg þo þostalaus þadann?
H(eidrekur) k(ongur),
h(ygdu) at gatu.“

Kongur sagdi: „gietid er gatu, þo god sie; þu lagdist i fossælu, er dogg var fallinn i gras og kiældir varir þinar.“ G(estur) mællti:

51. „Huor er sa hinn huelli, 4 (R 4, H 4)
er geingur vmm hardar gotur,
og hefur hann firom[2]) of farit,
miog fast kyssir
sa munna hefur tuo
og a gulli einu geingur?
H(eidrekur) k(ongur)
h(ygdu) at g(atu).“

[1]) þad lemur *rettet efter R og H,* þui liint *U.* [2]) *Saal. for* fyrrum.

Kongur sagdi: „g(od) er g(ata) þin G(estur), þui g(etid) er þeirrar; þad er hamar, er hafa gullsmidir[1].“ G(estur) mællti:

52. „Huoriar eru meyar, 5 (R 20^{1-3}, 19^{4-6}, H 22)
er ganga margar saman
ad forvitni fodur,
morgum hafa manni
ad meini komid,
vid þad mun huor[2]) sinn alldur ala?“

H(eidrekur) sagdi: „gietid er gatu; þad eru Hlæs meyar, og giora morgum manni mein og eru margar saman.“ G(estur) mællti:

53. „Huoriar eru þær eckiur, 6 (R 21)
er ganga margar samann
ad forvitni fodur;
skialldann eru þær blidar
vid seggia lid
og skulu [vid vind taka[3])?“

H(eidrekur) kongur sagdi: „þad eru Ægis dætur; þær ganga iij samann, er vindur vekur þær.“ G(estur) mællti:

54. „Huar eru þær sueitir[4]), 7 (R 19^{1-3}, 20^{4-6} H 21^{1-5}, 22^{6})
er ganga syrgiandi
ad foru(itni) fodur;
hadda hafa þær bleika[5])
og eru huitfalldnar,
eigur þier vardar vera[6])?
H(eidrekur)
h(ygdu) at gatu.“

Kongur sagdi: „g(od) er g(ata) þin, g(etid) er þeirrar; þad eru hafbarur, þær ganga þiotandi og kiemba huita

[1]) *Rettet*, gullsmidur *hskr.* [2]) mun huor *er forvansket for* munu þær (*R*). [3]) *Forvansket for* í vindi vaka (*R*), *jvf. opløsningen.* [4]) *Rettet af en anden haand til* snotir, *saal. ogs. R og H-afskrr.* [5]) *Rettet,* blecka *hskr.* [6]) *Forvansket for* eigut þær varðir vera.

la og bleikia[1]) falld sinn; þær fylgia iafnann farmonnum og eru verlausar[2])." G(estur) mællti:

55. „Huoriar eru þær leikur, 8 (R 18, H 20)
er fara land yfir[3]),
huitann skiolld
þær vm haust bera,
enn suartann vm sumar?
H(eidrekur) k(ongur)
h(ygdu) at g(atu)."

Kongur sagdi: „g(od) er g(ata), g(etid) er þeirrar; þad eru skogarriupur, suartar vm sumar enn huitar vm vetur." G(estur) mællti:

56. „Huort er þad vndra, 9 (R 6, H 14)
er [eg][4]) vti sa
fyrir Dellingz dyr[um][4])
fætur hefur 8[5])
enn 4 augu,
ber ofar hnie enn kuid?"

H(eidrekur) sagdi: „þad er litid kuikindi og heitir konguefia[6])." G(estur) mællti:

57. „Huort er þad vy[7]), 10 (R 7, H 8)
hofdi sinu visar
a helvega,
enn fotum sinum til solar snyr?"

H(eidrekur) sagdi: „þad er geirlaukur; hann hefur horn[8]) i iord enn blod til solar." G(estur) mællti:

58. „Huoriar eru þær ryar[9]) 11 (R 10, H 18)
a reinn[10]) fialli,

---

[1]) *Skr.* blekia. [2]) *Rettet,* varlausar *hskr.* [3]) *Herefter mgl. en linje ligesom i R.* [4]) *Mgl. her i hskr., indsat efter 15. gaade og R.* [5]) *Rettet efter R og H-afskrr.,* 5 *U.* [6]) *Saal.* [7]) *Dette ord beror sikkert paa misforstaaelse af de samme indledningsord, som i den nærmest foregaaende gaade; de har her været stærkt forkortede.* [8]) *Sikkert forvansket for* hǫfuð, *saal. R og H-afskrr.* [9]) *Rettet af en anden haand til* rygar. [10]) *En anden haand har tilf.* g *over linjen efter* i.

mag gietur yfir
garn kuenna[1])
eigur þad[2]) vardir vera?“

H(eidrekur) sagdi: „smækast nu gaturnar, og mun þig nu þriota; þessi gata er ovond; þad eru huannir tuær og kalfur i milli þeirra, eda villtu nu hlyda domi spekinga minna?“ G(estur) mællti: „enn vil eg freista vm fleiri gatur, enn ei vil eg dom spekinga[3]) þinna.

59. Huorier eru þeir þegnar[4]), 12 (R 12, H 31)
er rada landi
allsattir allir samann,
lyda senda
þeir land yfir
ad sigra menn sierhuoria?“

H(eidrekur) kongur sagdi: „þad er tafl; þeir eru sattir er tefla, enn skipta tafli a reitum.“ G(estur) sagdi:

60. „Huoriar eru þær drosir 13 (R 13, H 19)
vmm sin drottinn
vopnlausar[5]) hlifa
vmm alla daga,
enn hinar fegri fria[6])?“

H(eidrekur) kongur sagdi: „þad er hneftafl; toflur drepast vopnlausar vmm hnefann[7]) raudu honum.“ G(estur) mællti:

61. „Huort er þad dyra, 14 (R 16, H 25)
er drepur fie manna,
krinkt[8]) vtann,
horn hefur atta

---

[1]) *Disse to linjer er stærkt forvanskede; en anden haand har rettet* mag *til* mog, *og* yfir garn (*skr.* gar *med streg over* r) *til* of gon̄. [2]) *Forvansket for* eigut þær. [3]) *Skr.* spekiga. [4]) *Skr.* þeguar. [5]) *Herefter er nogle ord udfaldet, se R og H-afskrr.* [6]) *Det rigtige er sikkert* fara (*R*). [7]) *Herefter mgl. noget, maaske* og fylgia hinar (*jvf. H-afskrr.*). [8]) *Foran dette ord har R og H-afskrr.* ok er járni.

enn hofud ecki
og fylgir margur[1])?“

H(eidrekur) sagdi: „þad er tafla; hun er morkud vtann og rænir margann fie, þann er fie legur vid tafl; hun hefur viij horn, eigi hofud.“ G(estur) mællti:

62. „Huad er þad vndra, 15 (R 8, H 16)
er eg vti sa
fyrir Dellingz dyrum,
horni er hardara,
hrafni suartara,
skialli huitara,
skapti riettara?“

Kongur sagdi: „þar sastu hrafntinnu og skein a[2]) solar geisli.“ G(estur) mællti:

63. „Huor er sa inn eini, 16 (R 14, H 29)
er sefur i ausgrua
og er af grioti og iarni gordur;
fodur og modur
a sa hinn fargiarni;
so mun hann sinn alldur ala?“

Kongur sagdi: „þad er elldur folginn a arni; hann er drepinn vid kol, iarn og[3]) tinnu.“ G(estur) mællti:

64. „Huor er sa hinn mikli, 17 (R 15, H 5)
er lidur molld yfir,
suelgir[4]) hann vatn og vidu;
glyg[5]) hann oast[6]),
enn gumna ei[7])
og yrkir a sol[8]) til saka?“

H(eidrekur) sagdi: „þad er myrkui; hann drepur

[1]) *Verslinjen er ufuldstændig, jvf. R.* [2]) *Skr.* skeina *i ét ord.* [3]) *Rettet,* j *hskr.* (*jvf. s. 109 n. 2*). [4]) *Skr.* sulgir. [5]) *Rettet efter R og H-afskrr.,* glys *U.* [6]) *Efter* s *er, som det synes, et par bogstaver udraderet og* t *skr. med en anden haand.* [7]) *Efter* i *er et par bogstaver* (*maaske* gi) *udraderet og* i *af en anden haand rettet til* y. [8]) *Hskr. tilf.* og yrkir a sok, *men det er overstreget af en anden haand.*

skini solar, enn vindur hrindur honum, enn ecki menn[1])." G(estur) mællti:

65. „Huoriar eru þær brudir, 18 (R 24, H 23)
er i brimskerium[2]) vada,
og eigu efftir [firdi for[3]);
hardann bed hafa þær
hinar huitfolldu konur
og leika i logni fatt?"

H(eidrekur) sagdi: „þad eru barur; þær liggia[4]) a skerium enn vada a firdi, enn liggia i logni." G(estur) mællti:

66. „Huor er hinn mikli, 19 (R 23, H 6)
er morgu rædr
og horfir til heliar halfur,
ytum heitir[5]) bergur,
enn vid iordu salast[6]),
ef hefur veltraustan vin?"

„þad er ankeri med streingium godum; þad rædur morgu skipi og þrifur audrum fleini i iord, og horfir sa til heliar; hann biargar og morgum manni." G(estur) mællti:

67. „Huort er þad v(ndra), 20 (R 5, H 9)
er eg vti sa
fyrir Dellingz[7]) dyrum;
okyrrir ij[8])
andalausir
saralauk sudu[9])?"

[1]) *Skr.* iñ (*for* m̄). [2]) *Rettet efter R*, brinserkium *U. Opløsningen forudsætter denne læsemaade, men ikke* brimserkium, *som H-afskrr. har og som grafisk ligger nærmere.* [3]) *Rettet efter R,* fridi far *U.* [4]) *Rettet af en anden haand til* leggiaz. [5]) *Sikkert fejl for* hann*; disse ord forkortes omtrent ens.* [6]) *Fejl for* sakast (*R, H-afskrr.*). [7]) *Rettet efter 9. og 15. gaade,* Delling *hskr.* [8]) *Verslinjen er rettet efter H-afskrr ; i U er først skr.* oku okirrir iij, *men rettet, som det synes af samme haand, til* ok okirrir iij. [9]) *Rettet efter R og H-afskrr.,* sydu *U.*

H(eidrekur) sagdi: „þad er smidbelgir[1]; þeir eru andalausir og okyrrir, og er fyrir þeim margt gott suerd smidad.“ G(estur) mællti:

68. „Baru brudir 21 (R 9, H 17)
bleikhaddadar
ambattir tuær
adur[2]) til skiemmu;
voru þeir lyndum[3]) horfid
nei harmi klap[4]),
þa er fyrir eyiar vtann
anoþigur[5]) sa er kongur[6]) giordi.“

H(eidrekur) sagdi: „þad er egg og vngi i; skurn er hus iodur sinz[7]); þad er huorki sleigid hamri nie hendi; suanrin, madur[8]) er þad giordi, hann syngur aurþigur[9]) fyrir vtann eyar.“ G(estur) mællti:

69. „Fara er[10]) eg sa 22 (R 11, H 24)
folldar molldbua,
a satnadar a nu[11]);
blindur ad[12]) blindum
bunreidur ofda[13]),
ior var andar vanr[14]).“

Kongur sagdi: „þar fanstu stein; hann mun hafa leigid i isiaka; steirn er molldbui; þetta muntu hafa rekid[15]) allt samann a vatni; þar voru badir blindir og daudir.“ G(estur) mællti:

---

[1]) *Rettet efter R og 597,* sundbelgir *U.* [2]) ǫl *R og H-afskrr.* [3]) *Fejl for* vara þat hǫndum. [4]) nei harmi *er skr. to gg.; linjen er forvansket for* né hamri klappat. [5]) *Fejl for* aurþigur = ǫrðigr. [6]) *Fejl for* ker*; disse ord forkortes omtrent ens.* [7]) *Her er noget forvansket.* [8]) *Dette ord bør vistnok udgaa.* [9]) *Rettet,* auþigur *hskr.* [10]) er *bør udgaa.* [11]) *Forvansket for* a sat nadur a na. [12]) *Forvansket for* reid. [13]) *Linjen er stærkt forvansket, jvf. R og H-afskrr.;* da *i* ofda *gaar maaske tilbage til* þa, *som i R indleder gaadens sidste linje. En anden haand har skr. ovenover:* beinreidur godhestur. [14]) *Synes først at være skr. saal.* (vār)*; en anden haand har rettet til* vani. [15]) *Hos Verelius rettet til* sied reka.

70. „Nær var fordum — 23 (R 22, H 27)
nanz gras vaxinn
barggiarn sueipar[1])
butimbur saman;
hlifdu henni
halmz bitskalmir;
þo la dryckiar
drynhraun[2]) yfir[3]).“

H(eidrekur) kongur sagdi: „þar fanstu aund a eggium; hun er gras vaxinn; hun la milli nautzkialka tueggia; þui kallar þu halmz bitskalmir; drynhraun[4]) kallar þu nauts skoltinn.“ G(estur) mællti:

71. „Huort er þad dyra, — 24 (R 17, H 26)
er Danir skemma[5]),
ber blodugt bak,
enn bergur firum,
geirum mætir[6]),
gietur[7]) liff sumum,
lætur vid lofa
lik sitt guma?“

H(eidrekur) sagdi: „þad er skiolldur; hann skeina Danir opt; hann hefur opt blodugt bak; hann liggur opt vid bera holld[8]) og biargar morgum manni.“ G(estur) mællti:

72. „Sakur[9]) suerr — 25 (R 25, H 32)
selbiorgum a
verþung vuka
vilgi slito,

[1]) *Disse to linjer er forvanskede, se R og H-afskrr.* [2]) *Rettet efter R og* drinhuarn *i opløsningen,* dyraun *hskr.* [3]) *En anden haand har rettet de to sidste linjer til:* þo lá drinhuarn dyra ifer. [4]) *Rettet efter R og* dyraun *i gaaden,* drinhuarn *hskr.* [5]) *Saal., men i opløsningen* skeina. [6]) *Først skr.* mælir, *men rettet af en anden haand.* [7]) *Sikkert fejl for* giefur. [8]) *Rettet af en anden haand til* hônd. [9]) *Rettet af en anden haand til* Sá ek ur.

druku iallar
aul þiggiandi[1]),
enn leipanda
olkier stodu[2]).“

H(eidrekur) kongur sagdi: „þar fanstu grisa, og drucku grisir þeigandi, enn suinid rytti vid.“ G(estur) mællti:

73. „Huort er þad vndra, 26 (R 26, H 12)
er eg vti sa
fyrir Dellingz[3]) dyrum,
tiu hafdi tungur,
xx augu,
xl fota,
framm geingur sv[4]) vætur?“

Kongur sagdi: „er nu radid; þad mun vera suinzinna[5]), er hier er i gardinum, og seigir þu, ad hun hafi niu[6]) grisa, og muntu liuga; enn eff þu veitst þetta, þa ertu annar Gestur blindi enn eg ætla.“ þa[7]) mællti kongur ad drepa skylldi suinsinnuna, og reyndist so, ad þar voru ix grisir. þa tok kongur Tyrfing og dro hann vr[8]) slidrum og bad G(est) bera-vp gatur. G(estur) mællti:

74. „Huorier eru þeir ij þegnar, 27 (R 29, H 35)
er rida þingi ad,
x hafa fætur,
3 augu
og 1 hala?“

H(eidrekur) kongur sagdi: „þad er þa Odinn ridur[9])

---

[1]) *En anden haand har tilf.* e *mellem* þ *og* i. [2]) *Gaaden er forvansket, men gaar sikkert tilbage til samme tekst som H-afskrr. har.* [3]) *Rettet efter 9. og 15. gaade,* Dilling *hskr.* [4]) *Rettet efter R og H-afskrr.,* so *hskr.; det flg. ord skrives* vtur *med streg gennem* t, *hvilket nærmest skulde betyde* vetur. [5]) *Rettet, jvf. l. 18,* sueinzinna *hskr.* [6]) *Rettet;* nu *hskr., men rettet til* nio *af en anden haand.* [7]) *Skr.* þ. [8]) *Over dette ord har en anden haand skr.* i. [9]) *Rettet efter R,* rædur *U.*

Sleipni." G(estur) mællti: „seig þu þad þa H(eidrekur) kongur, ef huorium ert visari:

75. „Huad mællti Odinn 28 (R 30, H 36)
i eyra Balldri,
adur hann væri[1]) a bal hafdur?"

Kongur mællti: „þad veistu einn, raug vætur[2])," og bra þa Tyrfingi skiott og hio til hans. Odinn flo þa vp i vals liki, enn suerdid tok af honum vielfiadrirnar[3]), og kom a eirn hirdmanna, og fieck sa þegar bana. Odinn mællti þa: „illa giordir þu nu, H(eidrekur) kongur, er þu riedst a mig saklausann, og þar fyrir skal þier skiott ad bana verda enu vestu þrælar."

16. H(eidrekur) kongur atti þræla þa ix, er hann hafdi hertekid vestur i Skotlandi; þeir voru ættstorir menn og kunnu illa sinu ofrelsi. Þa H(eidrekur) kongur var þar staddur, er heitir vndir Handafiollum[4]); þad var eina nott, ad H(eidrekur) kongur la i reckiu og fatt manna med honum; þrælarnir toku vopn sin og geingu fyrir herbergi kongs og drapu fyrst vtverdina; þui næst brutu þeir vp tialldbudena og geingu inn og drapu H(eidrek) kong sofanda og alla þa, er inni voru. Þar toku þeir suerdid Tyrfing og allt fie þad, sem þar var inni, og hofdu burt med sier og huorfu[5]) so, enn eingi þottist vita, huor H(eidrek) kong drepid hafdi.

Anganntyr son H(eidreks) kongs liet stefna þing miog fiolment, og a þui þingi var hann A(nganntyr) til kongs tekinn yfir þad riki, sem fadir hans hafdi att. Þa streingdi Ang(anntyr) heit, ad hann skylldi ei fyr setiast i sæti fodurz sinz, medann hann hefdi ei hefnt hans. Eptir þad huerbur hann i burt einnsaman og fer vida ad leita þeirra, er drepid hafa fodur hanz, og eitt kuolld

---

1) *Skr.* veri. 2) *Rettet efter R,* rang vetur *hskr.* 3) *Skr.* -fiadirnar. 4) *Senere (s. 141[11]) skrives* Hanada-*; R har* Hærvaða, *men* æ *er der rettet fra* a. 5) *Saal. for* huurfu *el.* hurfu.

geingur hann ofann til sæfar med á þeirri, er Gripa[1]) hiet; hann sier a sionum, huar menn sitia ad fiski, og þui næst sier hann, ad eirn dregur fisk vp og kallar, ad annar feingi honum agnsaxid[2]) ad hafa[3]). Sa kuadst ei mega laust lata. Þa mællti sa, er var i lyfftingu: „tak suerd vndann hofdafiolinni[4]).“ Sa tok suerd og bra og sneid hofudid af fiskinum og mællti:

R 71 76. „Þa gallt hun giedda
fyrir Gropar[5]) osi,
er H(eidrekur) kongur var veiginn
vndir Hanada[6]) fiollum.“

Ang(anntyr) kiendi þegar suerdid Tyrfing, gieck sidann i burt og i skoginn og dualdist þar til myrkurs. Enn þessir menn reru ad landi og foru til tialldz og logdust til suefns. Þa kom Ang(anntyr) vmm midnætti og felldi tialld a þa og drap þa alla; hann tok þa suerdid Tyrfing, og var þad til iardteikna, er hann hafdi hefnt fodur sinz. Ang(anntyr) for heim og settist ad riki sinu.

17. Þui[7]) næst lætur A(nganntyr) efna til erfis eptir fodur sinn i þui hieradi, er Aarheimar heita, enn bærinn Dapstadir[8]). Hann bydur til sin ollu stormenni vmm allt sitt riki, og vard þar allmikid fiolmenni. Hlaudur son H(eidreks) kongs spurdi þa fall fodur sins; hann ridur þa sunnann med lidi sinu og a fund A(ng-

---

1) *Elven kaldes senere* Gropá (*l. 9*). *R har* Grafá, *men 203, hvis tekst her gaar tilbage til R, skriver* Greipæ *og* Greipar *l. 9; det er muligt at denne læsemaade stammer fra U-redaktionen.* 2) *Skr.* angsaxid. 3) *Forvansket for* hǫfða (fiskinn), *som R har.* 4) *Rettet efter R*, -fiolum *U.* 5) *Se n. 1.* 6) *Saal. hskr., men rimeligvis fejllæsning for* Hauada, *jvf. ogs. s. 140*[17]. 7) *Rettet efter R*, So *U.* 8) *Navnet skrives* Damstaðir *s. 142*[2]*; begge disse skrivemaader gaar rimeligvis tilbage til* Dampstaðir, *og denne læsemaade findes ogs. i 203, det er muligt at den der er optaget fra U-redaktionen. R har her* Danpar- *og saal. skriver U s. 143*[23], *hvor R imidlertid har* Dampár.

anntyrs) brodir sins ad[1]) krefia landaskiptis. Hann kom a Damstadi[2]) þa veisla stod. Sem Hlau(dur) kom i gard med sueit sina og ad drykiustofunni[3]), stodu þa menn margir vti. Hlau(dur) mællti til einz þeirra og quad:

R 75 5-6 77. „Inn gack þu seggur
i sal hæfann,
bid menn Anganntyrs
annspioll bera,
anspioll lia
orda tueggia,
tueggia edur þriggia,
eff hann til vill."

Madurinn gieck inn fyrir konginn og quad:

R 76 78. „Hier er Hlaudur kominn,
Heidreks arfi,
brodur þinn
[enn][4]) baudskai[5]);
mikill er sa mogur
a mars baki,
vill sa þundur
vid þig mæla."

Ang(anntyr) stod vp skiott og steypti yfir sig bryniu og tok hialm a hofud sier, enn Tyrfing i hond, gieck vt sidann og allt alþydufolk med honum. Þa mællti A(nganntyr) kongur og quad:

79. „Heill kom þu Hlaudur
Heidreks feduz[6]),
brodir minn,
gak a beck sitia;
dreckum Heidrekz
hollar veigar

---

[1]) *Rettet*, og *hskr.* [2]) *Jvf. s. 141 n. 8* [3]) *Skr.* drukiu-. [4]) *Indsat efter R, mgl. U.* [5]) *Skr.* bandskai. [6]) *Synes først at være skr. saal., en anden haand har rettet til* fedurz. *Ordet maa være fejl for et ord med betydn. søn* (arfi *Skjd. II B 271*).

fedur ockrum
fyrstum manna,
vin eda miod,
huort þier valdara[1]) þyckir."
H(laudur) quad:
80. „Til annars vier hingad forum
enn ol ad drecka;
þiggia ef[2]), þiodan,
þinar veigar,
R 78 nema eg halft hafi allt
þad Heid(rekur) atti
af[3]) al og[4]) oddi,
einum skatti,
ku og[5]) af kalui,
quern þiotandi,
[þy og[6]) af þræli,
þeirra[7]) bornum[8]).
R 79 81. Hrisi þui eno mæta[9]),
er [Myrkuidur heitir[10]),
grof þa ena helgu,
[er stendur a Godþiodu[11]),
steininn[12]) þann[13]) fagra,
er stendur[14]) a stodum Danpar[15]),

[1]) *Det oprindelige er sandsynligvis* vild(a)ra; *saal. rettet allerede i Papp. fol. 120.* [2]) *Forvansket, maaske for* þigg eg ei (= *ældre* þiggjumka). [3]) *Her gaar 203 over til U-redaktionen.* [4]) *Saal. 203,* j *U; 203 tf.* af *og skriver det flg. ord* ødde. [5]) *Saal. 203,* j *U.* [6]) *Saal. 203,* þui *U.* [7]) og þeirra *203.* [8]) *Saal. 203,* bænum *U. 203 men ikke U begynder herefter nyt vers.* [9]) *I 203 rettet af en anden haand, sikkert efter Atlakviða 5, til* mæra. [10]) Myrkvidir heita *203.* [11]) er stenndur gotþióda *203, men de to sidste ord er i marg. af en anden haand rettet til* stendr a Godþjoþo. [12]) *Saal. ogs. 203, men* -inn *er overstreget.* [13]) *203 tf.* hinn. [14]) er stendur *er i 203 sat i parentes og understreget af en anden haand.* [15]) Dampnar *203, jvf. s. 141, n. 8; 203 begynder herefter et nyt vers.*

halfar herborger[1]),
er Heid(rekur) atti,
lond[2]) og lyda
og liosa bauga."
A(nganntyr) quad:
R 80 82. „Bresta mun adur, brodir,
in[3]) blikhuita lind[4])
B 271 og kalldur[5]) geir
koma vid annann[6])
og margur gume[7])
i gras hniga,
adur en[8]) Tyrfing
j tuau[9]) deili[10]),
eda[11]) þier, Humlungur,
halfann arf gefa[12])."
Og enn quad A(nganntyr):
83. „Eg mun bioda þier
[biartar uigrar[13]),
fie og fiold meidma[14])
sem þig[15]) fremst tidir;
xij hundrud gef eg þier manna,
xij c gef eg þier mara,

---

1) *Saal. 203*, herbar *U*. 2) *Rettet efter R*, landi *U*, landa *203*. 3) *Rettet*, iij *U*. 4) *De to første verslinjer lyder i 203*: Breffa (*af en anden haand rettet til* Bera) mun ádur (*overstreget*) brodir minn blikhuijta hond. 5) kalldar *203*. 6) annad *203*. 7) *Saal. rettet i 203 af en anden haand*, gunni (-e) *U*, *203*. 8) *Saal. 203*, er *U*. 9) *Rettet efter R* (*s. 88*[21]), tuenn ra *U* (*i Verelius udg. rettet til* tuent), midt *203*. 10) deilik *203*, *men* k *er tilf. af en anden haand; det oprindelige er sikkert* deilak. 11) *Saal. 203*, um *U*. 12) geffak *203*, *men* k *er tilf. af en anden haand*. 13) *Saal. rettet Skjd. II B 272;* fagrar aigar *U* (*det første* a *i* aigar *lidt forskrevet, men skal neppe læses som* u), fagrar veigar *203*. *Bugge retter til* bauga fagra. *Linjen svarer til* basmir óskerðar *i v. 104*. 14) *Skr*. meidna *i begge hskrr*. 15) *Rettet af Bugge* (*jvf. v. 104*[4]), mig *203*, *U*.

xij c gef eg þier skalka B 272
þeirra er skiolld bera.
84. Manni gef eg huorium
margt ad þiggia
annad ædra
enn hann [a ad rada[1]);
mey gef eg huorium
manne[2]) ad þiggia,
meyu[3]) spenni eg [hverre][4])
men[5]) ad halsi.
85. Mun eg vmm þig sitianda
silfri mæla[6]),
enn gangandi[7]) þig
gulli steypa,
so a vega[8]) alla
vellti baugar,
þridiung Godþiodar[9]),
þui skalltu einn[10]) rada."

18. Gissur grytingalidi[11]), fostri Heidrecks kongs, var þa med A(nganntyr) kongi, og[12]) var þa ofur gamall, og er hann heyrdi[13]) bod Anganntyrs, þotti honum hann ofmikid bioda og [quad þa[14]): B 273

86. „Þetta er þiggiandi[15])
þyar barni[16]),

[1]) *Rettet,* aradi *U* (*af en anden haand rettet til* ärâdi), anijdi *203. Andre forslag er:* áðr á (*NS 272*), á kveði (*Edd. min. 5*), áðr nyti (*Skjd. II B 272*), áðr átti (*Scharovolskij*), á ráði (*E. A. Kock Fornjerm. forskn. § 18*). [2]) *Saal. 203*, margt *U, men rettet til* mani *af en anden haand.* [3]) *Saal. 203*, mæu (*el.* mæn) *U.* [4]) *Optaget fra 203, mgl. U.* [5]) *Saal. 203*, m̄ri (= meiri) *U, sikkert ved fejllæsn. af* m̄n. [6]) *Saal. 203*, vila *U.* [7]) gannganda *203.* [8]) vegu *203.* [9]) *Saal. 203*, god þioda *U.* [10]) *Overstreget i 203.* [11]) gritinga lyd *U*, Gyrtingalidi *203, jvf. NS 273.* [12]) hann *203.* [13]) *Skr.* heidi *U.* [14]) mællti *203.* [15]) þiggianda *203.* [16]) *Skr.* barmi *U.*

barni[1]) þyar[2]),
þott sie borinn kongur[3]);
þa hornungur[4])
a hauge[5]) sat,
er ødlingur[6])
arfi skipti[7])."

B 274 Hlaudur reiddist nu miog, er hann var [þybarn og][8]) hornungur kalladur, ef hann þægi bod brodur sins, og[9]) sneri hann þa þegar i burt med alla sina menn, til þess[10]) hann kom heim i Hunaland[11]) til Humla kongs frænda[12]) sins og sagdi honum, ad A(nganntyr) brodur[13]) hans hefdi syniad[14]) honum helmingaskiptis. [Humli spyr nu[15]) allt tal þeirra; vard hann þa reidur miog, ef Hlaudur [dottur]son[16]) hans skylldi ambattarson heita, og [quad þa[17]):

87. „Sitia skulu vær i vetur
og sællega lifa,
drecka og dæma[18])
dyrar veigar,
kienna Hunum[19])
[her]vopn[20]) bua
þau er fræknlega[21])
skulum framm bera."

---

[1]) *Skr.* barmi *U.* [2]) *Rettet,* þia *U,* þya *203; begge hskrr. tilf. her et overflødigt* og, *maaske fordi* þyar *er blevet læst som* þya z. [3]) *Saal. begge hskrr.; flere udgivere retter til* konungi. [4]) *Skr.* hornung *U.* [5]) *Saal. 203,* haag *U.* [6]) *Saal. 203,* odligar *U.* [7]) *Saal. 203,* skipta *U.* [8]) *Optaget fra 203, mgl. U.* [9]) *Mgl. 203.* [10]) *203 tf.* er. [11]) Humaland *203.* [12]) módur fôdurs *203.* [13]) bródir *203.* [14]) *Rettet efter forslag af Bugge, som ogsaa foreslaar* [eigi] unnt (*NS 274*); vnnad *U, 203.* [15]) Humli kongur spurde *203.* [16]) dottur *mgl. i U.* [17]) mællti *203.* [18]) *I U først skr. saal. men rettet til* tæma. [19]) *Saal. 203,* huorium *U.* [20]) *Rettet;* vopn *U, 203, hvorefter begge hskrr. tilf.* ad. [21]) *Rettet af Bugge* (*NS 274*), diarflega *U, 203.*

Og enn quad hann:

88. „Vel skulum vier[1]) þier, Hlaudur, B 275
herlid bua
og framlega[2])
hilldi[3]) heya
med xij [vetra meinge[4])
og tuævetrum fola,
so skal Hwna[5])
her of[6]) samna[7]).“

Þenna vetur satu þeir Humli[8]) og Hlaudur vm kyrt. Vmm vorid drou þeir her samann so mikinn, [ad][9]) aleyda var efftir [vigra manna i Hwnalandi[10]). Allir menn foru xij vetra[11]) og elldri, þeir er[12]) herfærir voru ad vopnum, og [hestar þeirra allir foru tuævetrir[13]) og elldri; vard[14]) so mikill fioldi manna þeirra, ad þusundum[15]) B 276 matti telia, enn eigi færri[16]) enn þusundir i fylkingar[17]), enn hofdingi var settur yfir þusund huoria, enn merki yfir [fylking huoria[18]), enn fimm þusundir i huorri[19]) fylking þeirra[20]) er þrettan hundrud voru i huorri, enn i huort hundrad fernir fioritier[21]), enn þessar fylkingar[22])

[1]) *Mgl. 203.* [2]) *Rettet,* fromlega *U* (*ikke* fram-), fránliga *203.* [3]) hillder *203. Her er noget forvansket, idet allitteration mgl.; der er foreslaaet flere rettelser:* ok rammliga randir knýja (*Ant. Russ., Bugge*), ok framliga fylgiu beiða (*Edd. min.*), ok framliga fylki týja (*Skjdigtn.*), ok hvatliga hildi heyja (*Scharovolskij*). [4]) *Saal. 203, som tilf.* gömlu *efter* vetra, *men det er understreget for at betegne at det skal udgaa;* var goml m̄n̄gi *U.* [5]) *Skr.* Hrvna *U.* [6]) aff *203.* [7]) *Skr.* san̄a *U,* safnna *203.* [8]) kongur *tf. 203.* [9]) *Mgl. i U, men er skr. til af en anden haand.* [10]) i Humlalande vijgra manna *203.* [11]) gamler *tf. 203.* [12]) ed *203.* [13]) *Rettet,* hestum þuiad aller fóru tuævetri *203,* ad hestum tuttugu vetra *U.* [14]) nu *tf. 203.* [15]) *Saal. 203,* þwsundir *U.* [16]) *Rettet i Verelius udg.;* færrum *U,* smærre *203; sætningen er iøvrigt næppe rigtig overleveret.* [17]) *Skr.* filkigar *U.* [18]) hvoria fylking *203.* [19]) huoria *203.* [20]) *Saal. 203,* þeirri *U.* [21]) *Saal. begge hskrr.* (*203 skr.* xl)*; dette stemmer ikke med* halir fjórtalðir *i v. 103.* [22]) *Skr.* filkigar *U.*

voru iij og xxx[1]. Sem þessi her kom saman, ridu þeir skog þann, er Myrkvidur[2]) heitir, er skilur Hunaland[3]) og Gottaland. Enn sem þeir komu aff skoginum, þa voru bygdir storar og vellir sliettir, og[4]) a vollunum stod[5]) borg ein fogur; enn[6]) þar riedi fyrir Heruor, systir Ang(anntyrs) kongs[7]), og[8]) Ormar[9]) fostri hennar; voru þau sett þar til landgiæslu fyrir her Huna, og[10]) hofdu þau þar mikid lid.

B 277 **19.** Þad var eirn morgun i[11]) solar vpras[12]), ad Heruor stod vpa kastala einum yfir borgarhlidi; hun sa iorreyki stora sudur til skogarins, so laungum fal solina; þui næst sa hun gloa[13]) vndir iorreyknum sem a gull eitt liti, fagra skiolldu og gulli lagda, gyllta hialma og huitar bryniur; sa hun þa, ad þetta[14]) var [her Huna[15]) og mikill fiolldi[16]). Heruor gieck ofann skyndilega og kallar ludursuein[17]) og bad blasa saman lid, og sidann mællti Heruor: „takid vopn ydar og buist til orustu, enn þu, Ormar, rid i mot Hunum og biod þeim orustu[18]) fyrir borgarhlidi enu sydra.“ Ormar quad:

89. „Skal eg vist rida
og[19]) rond bera
Gota[20]) þiodum
gunni ad heya.“

---

[1]) *Dette tal kan ikke, undtagen ved voldsomme rettelser, bringes i samklang med v. 103.* [2]) *Saal. 203*, einirkundur *U.* [3]) Humaland *203.* [4]) enn *203.* [5]) *Saal. 203*, stor *U.* [6]) *Mgl. 203.* [7]) *203 udel.* kongs *og tf.* og Hlaud: (ɔ: Hlauds). [8]) med henne *tf. 203.* [9]) Ormur *203 her og i det flg.* [10]) *Mgl. 203.* [11]) wmm *203.* [12]) vprap *U, men* p($_2$) *er fremkommet ved rettelse af en anden haand.* [13]) giôrla *203.* [14]) *Skr.* þtta *U.* [15]) Huna her *203.* [16]) mannfiôlde *203.* [17]) sinn *tf. 203* [18]) ord *203* (*ved fejllæsn. af* orō). [19]) i *203; U tf.* i, *men det maa udgaa.* [20]) *Rettet,* Gauta *hskrr. De to sidste verslinjer er uklare; rimeligvis mgl. der noget efter* bera (*udfyldningsforsøg findes NS 277 og Edd. min. 7*), *idet meningen maa være: jeg vil udfordre Hunnerne til kamp med Goterne.*

þa reid Ormar aff borginni og i[1]) mot hernum[2]); hann B 278
kalladi[3]) hatt og[4]) bad þa rida til borgarinnar, „og vti
fyrir borgarhlidinu[5]) sudur[6]) a vollunum þar byd eg
ydur til[7]) orustu; bidi[8]) þeir þar annara[9]), er fyrr koma.“
Nw reid Ormar aptur til borgarinnar, og var [Heruor
þa[10]) albuinn og allur[11]) her. [Ridu þau nu[12]) vt af
borginni med hernum[13]) moti Hunum, og[14]) hofst þar
allmikil orusta; enn med þui ad Hunar hafa lid miklu
meira, sneri mannfallinu[15]) i lid þeirra Heruarar, og
vmm sidir fiell Heruor og mikid lid [vmmhuerfis hana[16]).
Enn er Ormar sa fall hennar, flydi[17]) hann og allir þeir,
[er lifid þagu[18]). Ormar reid dag og nott sem mest B 279
matti hann, a fund A(nganntyrs) kongs i Arheima. Hunar
taka nu ad heria vmm landid vida og[19]) brenna. Og
sem Ormar kom fyrir A(nganntyr) kong, þa quad hann:

90. „Sunnann em eg kominn
ad seigia[20]) spioll þessi:
suidinn[21]) er oll[22])
[Myrkvidar heidur[23]),
drifinn[24]) oll Godþiod
gumna[25]) blodi.“

Og enn qvad hann[26]):

---

[1]) og i *mgl. 203.* [2]) Hunum *203.* [3]) þa *tf. 203.* [4]) *Mgl. 203.* [5]) *Saal. 203,* borgarhlidunum *U.* [6]) *Saal. 203,* sydar *U.* [7]) i *203.* [8]) bijda *203.* [9]) þeir—annara *saal. 203;* þier þa annann *U.* [10]) þa Hervôr *203.* [11]) hennar *tf. 203.* [12]) Sijdan ridu þau *203.* [13]) allann herinn *203.* [14]) *Mgl. 203.* [15]) *Saal. 203,* mannfallid *U.* [16]) *Saal. 203,* vmmhuerfis hia henni *U.* [17]) þa flydi *203.* [18]) *Rettet af Bugge jvf. s. 51*[32], er (ed *203*) litt dugdu *U, 203.* [19]) ad *tf. 203.* [20]) *Saal. 203,* seigir *U.* [21]) *Saal. 203,* sindrum *U.* [22]) *Herefter mgl. sikkert et par ord* (mork og *Papp. fol. 120,* en mæra *Edd. min.*). [23]) Myrkheidar heide *203, men* -heidar *er af en anden haand rettet til* -viþar, Myrkheidur *U.* [24]) *Saal. 203,* driugum er *U.* [25]) *Skr.* guña *i begge hskrr.* [26]) *Denne sætning er optaget fra 203; U udelader den og skriver* Enn mey veit eg *o. s. v.*

91. Mey veit eg Heidreks[1])
. . . .
systur þina
svigna[2]) til iardar;
hafa Hunar
hana fellda
og marga adra
ydar þegna.
B 280 92. Lettari[3]) giordist hun ad bod[4])
enn vid bidil ræda
eda i beck ad fara
ad brudar gange[5]).“

A(nganntyr) kongur, þa er[6]) hann heyrdi þetta, bra hann gronum og vard[7]) seint til orda og mællti þetta vmm sidir:

93. „Obrodurlega varstu leikinn
hin agiæta systir.“

Og sidann leit hann yfir hirdena, og var ecki margt [lidz med honum][8]). Hann kuad þa:

94. „Miog vorum vier margir,
er vier miôd[9]) druckum;
nu erum vier færri,
er vier fleiri skylldum.
B 281 95. Sie ieg ei mann[10])
i minu lidi,

[1]) *Herefter mgl. sikkert en verslinje (forsøg paa udfyldning:* fyrir mækis eggjum *NS 279,* mœdda sárum *Edd. min.* 7, hilmis dóttur *Skjd. II B 273*); *i U har en anden haand tf.* d (= dóttur) *efter* Heidreks. *Scharovolskij foreslaar:* Mey veit ek Hervǫru, Heiðreks dóttur. [2]) *Saal. 203,* singna *U* (*ved fejllæsn. af* suigna). [3]) *Rettet,* Littare *203, i U mgl. ordet.* [4]) ad bod *rettet,* ad badni *U* (at bǫðvi *Bugge*), æ haudre *203.* [5]) *3—4. verslinje er optaget fra 203,* ad leik i sa̅ra (ɔ: sarna) enn ad lundur geingu *U. Et forsøg til restitution paa grundlag af U findes hos E. A. Kock Fornjermansk forskning § 19.* [6]) *Mgl. 203.* [7]) tók *203.* [8]) *Optaget fra 203, mgl. U.* [9]) *Saal. 203,* mod *U.* [10]) *Rettet,* þann *U, 203.*

þott eg bidie
og baugumm[1]) kaupi,
er muni rida
og[2]) rônd[3]) bera
og þeirra[4]) Huna
herlid finna[5]).“

Gissur gamli sagdi:

96. „Eg mun þig[6]) einskiss
eyrirs krefia
nie[7]) skiallanda[8])
skarffs[9]) vr gulli;
þo mun eg rida
og[10]) rond bera,
Huna[11]) þiodum
gunni[12]) ad bioda.“

Þad voru log Heid(reks) kongs, eff her var i landi B 282
enn landskongur hasladi[13]) voll[14]) og lagde[15]) orustustad, þa skylldu vikingar ecki heria, adur orusta[16]) væri reynd. Gissur herklæddist med godum hervopnum[17]) og hliop a hest sinn, [sem vnngur være][18]). Þa mællti hann til kongs:

97. „Hvar skal eg Hunum[19])
heruig kienna?“

---

[1]) *Saal. 203*, bugum *U.* [2]) *Rettet*, j *U, 203.* [3]) *Saal. 203*, rand *U.* [4]) *Rettet*, þeir *203, U.* [5]) *Saal. 203*, bera *U (dittografi fra l. 6).* [6]) þar *203.* [7]) *Saal. 203*, nei *U.* [8]) *Rettet af Bugge*, skialldanda *U (en anden haand har tilf.* 1 *efter* d_1), skulldanda *203.* [9]) *Saal. 203*, skafst *U.* [10]) *Rettet*, j *hskrr.; det flg. ord skriver U* rand. [11]) *Saal. 203; U har, som det synes, oprindelig haft* guña (= gumna)*; en anden haand har rettet til* Gotta. [12]) *Saal. begge hskrr. men allitteration mgl.; AM 202 k fol. retter linjen til* herstaf bjóða. [13]) *U's skrivemaade er ikke tydelig* (hafadi *el.* hastadi), *203 skriver* hælsade, *men dette er af en anden haand rettet til* haslaþe. [14]) *Saal. 203*, volld *U.* [15]) *Saal. 203*, legdi *U.* [16]) orustann *203.* [17]) *Saal. 203*, herklædum *U.* [18]) *Optaget fra 203, mgl. U.* [19]) *Verslinjen er optaget fra 203*, Hier skal hñiñi (*el.* hũiũi) *U.*

A(ganntyr)[1]) quad:

98. „Kiendu ad[2]) Dylgiu[3])
og a Dunheidi
og a þeim oldnum[4])
Jassar fiollum[5]);
þar[6]) opt Gotar
gunni[7]) hado
B 283 og fagrann sigur
frægir vagu[8]).“

Nw reid Gissur i burt og þar til[9]) hann kom i her Huna; hann reid ei nær enn so [ad][10]) hann matti tala vid þa. Þa kallar hann harri roddu og kuad:

99. „Felmtur[11]) er ydar fylki,
feigur er ydar visir,
gnæfar[12]) ydur gunfani[13]),
gramur er ydur Odinn.“

Og enn:

100. „Byd eg ydur ad Dylgiu[14])
og a Dunheidi
orustu vndir
Jassar fiollum[15]),
[hrosi ydur
ad hai huorium[16]),

---

[1]) kongur *tf. 203.* [2]) æ *203.* [3]) *Saal. begge hskrr.* (*i U skr.* Dilgiu), *men i 203 har en anden haand tilf. læsemaaden* Dyngjo. [4]) *Rettet af E. A. Kock* (*Fornjerm. forskn. § 20*), ollum *hskrr.* [5]) *Saal. begge hskrr.*, *men i 203 har en anden haand tilf. læsemaaden* Jôsurf-. [6]) *Rettet i Verelius udg.*, bar *U*, báru *203.* [7]) *Rettet i Verelius udg.*, gū *U*, og geir *203.* [8]) feinngu *203.* [9]) er *tf. 203.* [10]) *Optaget fra 203, mgl. U.* [11]) *Skr.* feltur *i begge hskrr.* [12]) gnæfur *203.* [13]) gunnfare *203.* [14]) *Saal. begge hskrr.* (*skr.* Dilgiu *i U*), *i 203 har en anden haand tilf. læsemaaden* Dyngjo. [15]) *Saal. 203, hvor en anden haand har tilf. læsemaaden* Jôsurfjollum*;* Jassa fiollum *U.* [16]) hræse ydur ad hæ huoriu *203. Linjerne er forvanskede og en tilfredsstillende rettelse ikke fundet.*

og lati so Odinn flein[1]) fliuga B 284
sem eg fyrir mæli.“

Þa Hlaudur hafdi [heyrt][2]) ord Gissurs[3]), þa quad hann:

101. „Taki þier Gissur
[Grytingalida][4]),
mann Anganntyrz
kominn af Arheimum.“

Humli kongur sagdi:

102. „Eigi skulumm[5])
arumm[6]) spilla

þeim er fara einir[7]) samann[8]).“ G(issur) mællti: „[eigi giora[9]) Hunar[10]) oss feltrada[11]) nie hornbogar ydar.“ Gissur drap þa hest sinn med sporum og reid a fund B 285 Ang(anntyrs) kongs og gieck fyrir hann og kuaddi hann vel. Kongur spyr[12]), huort hann hefde[13]) fundid konga[14]). Gissur mællti: „taladi eg vid þa, og stefndi eg þeim a vigvoll a Dunheidi[15]) i[16]) Dyngiudolum[17]).“ A(nganntyr) spyr, huad mikid lid Hunar hafa. Gissur mællti: „mikid er þeirra meingi:

103. vj ein eru B 286
seggia fylki[18]),
[i][19]) fylki huoriu
fimm þusundir,

---

[1]) *Skr.* fleiñ *i U.* [2]) *Glemt i U.* [3]) Gizorar *203.* [4]) *Tilf. af Bugge, jvf. s. 145[20], mgl. i hskrr.* [5]) *Saal. 203,* skulu *U.* [6]) *Skr.* ar wmm *U.* [7]) *Saal. 203,* eiñ *U.* [8]) þeim—samann *opstilles af nogle udgivere som vers, idet man for allitterationens skyld indsætter* um *foran* fara. [9]) ecke giorar *203.* [10]) *Saal. 203,* hunir *U.* [11]) vielada *203.* [12]) spurde *203.* [13]) *Saal. 203,* hafi *U.* [14]) *Rettet af Scharovolskij* (konungar ɔ: Humli *og* Hlǫðr *jvf. s. 155[3]); kong*inn *U,* kong *203.* [15]) *Saal. 203,* Duna heidi *U.* [16]) *Rettet,* a *hskrr.* [17]) *Skr.* Dingiu- *i begge hskrr.* [18]) *De to første linjer lyder i 203:* v. c. eru i fylki. [19]) *Optaget fra 203, mgl. U.*

B 287 [i þusund][1]) huerri
xiij c manna[2]),
[i][3]) hundradi huoriu
halir[4]) fiortaldir.“

Angan(tyr) spyr [nu][3]) til Huna hers[5]); þa sendi hann [alla vegu menn[6]) fra sier og stefndi huorium manni[7]) til sin, er honum villdi lid veita og vopnum mætti[8]) vallda. For hann þa a Dunheidi med lid sitt, og var þad allmikill her; kom þa a moti honum her Huna, og hofdu þeir lid[9]) halfu meira.

Ad[10]) odrum deigi hofu þeir sina orustu og bordust allann þann dag og foru ad kuolldi i herbudir sinar. Þeir bordust so viij daga, ad[11]) hofdingiar[12]) voru enn[13])
B 288 heilir, enn eingi vissi manntal, huad margt fiell. Enn bædi dag og nott dreif lid til Anganntyrs af ollum vegum[14]), og þa kom so, ad hann hafdi [ei færra folk[15]) enn i fyrstu. Vard nu orustann enn akafari[16]); voru Hunar[17]) allakafir[18]) og sa þa sinn kost, ad su ein var liffs von, ef þeir sigrudust[19]), og illt mundi Gota grida[20]) ad bidia[21]). Gotar vordu frelsi sitt og fosturiord fyrir Hunum, stodu þui fast og eggiadi huor annann. Þa aleid daginn giordu Gotar adgaungu[22]) so harda, ad fylkingar Huna suignudu[23]) fyrir; og er Anganntyr sa

[1]) *Oversprunget i U; i 203 lyder verslinjen:* huorre þusund. [2]) *Dette ord er i 203, som det synes af en anden haand, sat i parentes.* [3]) *Optaget fra 203, mgl. U.* [4]) hals *203.* [5]) *Mgl. 203.* [6]) menn alla vegū *203.* [7]) *Saal. 203,* iñ *el.* m̄ *U.* [8]) matte *203.* [9]) lidu *203 (ved dittografi).* [10]) A *203.* [11]) *Saal. 203,* so *U.* [12]) hofdingiarner *203.* [13]) þa aller *203.* [14]) attum *203.* [15]) ecke færre flock *203.* [16]) enn fyrr *tf. 203.* [17]) *Saal. 203,* Hunir *U.* [18]) akafer *203.* [19]) *Herefter tilf. begge hskrr.* ei, *sikkert ved sammenblanding af* engi lífs ván . . . sigruðuz eigi *og* sú ein lífsván . . . sigruðuz. [20]) Gota grida *rettet,* Gotum (Gótum *203*) grid *U, 203; en anden haand har i 203 rettet* Gótum *til* Gota um. [21]) *Saal. 203,* bioda *U.* [22]) *Skr.* adgaugu *U.* [23]) svijgnade *203.*

þad, gieck hann fram vr skialldborginni og i ondverda fylking og hafdi i hendi Tyrfing og hio þa bædi menn og hesta; raufst þa skialldborg[1]) fyrir Huna kongum, og skiptust þeir brædur[2]) hoggum[3]) vid. Þa[4]) fiell Hlaudur og Humli kongur, og þa [brast flotti a Hwnum[5]), enn Gotar drapu þa og felldu so mikinn val, ad aar stemdust[6]) og fiellu vr vegum, enn dalir voru fullir af [hestum og daudum monnum[7]) og blodi. Anganntyr kongur[8]) gieck þa ad kanna walinn og fann Hlaud[9]) brodur sinn; þa quad hann:

104. „Baud eg þier, brodir, B 289
basmir[10]) oskertar[11]),
fie og fiold meidma[12]),
sem þig[13]) fremst tiddi;
nu hefur þu huorki
hilldar ad giolldum
liosa bauga
nie land ecki.“

Og enn[14]):

105. „Boluad er okur, brodir,
bani em eg þinn ordinn,
þad mun æ[15]) vppi,
illur er domur norna.“

20. Angann(tyr) var leingi kongur i Reidgotalandi[16]); hann var rikur og hermadur[17]) mikill, og eru fra hon-

[1]) fylking *203.* [2]) þeir brædur *mgl. i 203.* [3]) *Skr.* hogguū *U.* [4]) þar *203.* [5]) tóku Hunar ad flya *203.* [6]) *Skr.* steindust *U.* [7]) daudumm monnum og hestum *203 og ul.* og blodi. [8]) *Mgl. 203.* [9]) Hlaudur *203.* [10]) *Rettet,* basnir *U; 203 har aaben plads til ordet.* [11]) osker tuær *203.* [12]) *Rettet,* meidna *U, 203.* [13]) *Rettet af N. M. Petersen,* mig *hskrr.* [14]) qvad hann *tf. 203.* [15]) *Rettet af Bugge,* enn *hskrr.* [16]) Reidgauta- *203, men* -gauta- *er af en anden haand rettet til* -gotha-; *saal. ogs. 156*[2]. [17]) *Rettet med AM 202 k fol. og 582 4*^{to}, aui (*af en anden haand rettet til* aur) madur *U,* aur madur *203.*

B 290 um komnar konga ættir. Sonur hans var Heidrekur
vlfshamur[1]), er sidann var leingi kongur i[2]) Reidgota-
landi[3]); hann atti dottur, er Hilldur hiet; hun var modir
Haldanar snialla, faudur Iuars hins vidfadma[4]). Iuar
hinn vidfadmi kom med her sinn i Suiavelldi, sem seigir
i konga sogum, enn Ingialldur[5]) kongur hinn illráde[6])
hræddist her hans og brendi sig sialfur [inne][7]) med
allri hird sinni a þeim bæ[8]), er [a][9]) Ræningi heitir. Iuar
inn vidfadmi lagdi þa vndir sig allt Suiavelldi; hann
van og[10]) Danavelldi og Curland[11]), Saxland og Estland[12])
og aull austurriki allt til Gardarikis; hann riedi og
B 291 vestra Saxlandi og vann hlut Einglands; þad er kallad
Nordumbraland[13]). Iuar[14]) lagdi þa vndir sig allt Dana-
velldi, og sidann setti hann þar yfir Valldar kong og
giffti honum Alfilldi dottur sina. Þeirra[15]) son var
Haralldur hillditonn og Randver, er[16]) fiell i[17]) Eing-
landi[18]). Enn Valldar andadist i Danmork; tok þa Rand-
ver Danariki og giordist kongur yfir; enn Haralldur
hillditonn liet gefa sier kongsnafn i Gotlandi[19]), og sidann
lagdi hann vndir sig oll framar[20]) nefnd riki, er Iuar
kongur inn vidfadmi hafdi att. Randuer kongur fieck
B 292 Asu dottur Haralldar kongz inz granrauda[21]) nordann[22])

[1]) *Saal. 203,* vlfhamp *U; tilnavnet skrives* úlfhamr *Flat. I 279, Fornms. III 197.* [2]) a *203.* [3]) *Se n. 16 s. 155.* [4]) *Rettet,* vydfarna *U,* wïdfar̄a *203. Nedenfor* (*l. 5, 9 og 21*) *skriver U* vydfarni, *203* wijdfarme. [5]) *Saal. 203,* Ingualldur *U.* [6]) *Saal. 203,* illrædi *U.* [7]) *Optaget fra 203, mgl. U.* [8]) stad *203.* [9]) *Indsat af Bugge efter Hkr. I 72, mgl. hskrr.* [10]) *Saal. 203,* j *U.* [11]) *Saal. 203,* Gutlandi *U* (-landi *maaske fejllæsn. for* -land og). [12]) Eystland *203.* [13]) Nordimbra- *203.* [14]) hinn wijdfarme *tf. 203.* [15]) *Saal. 203,* þeirrar *U.* [16]) sijdan *tf. 203.* [17]) æ *203.* [18]) *Skr.* eiglandi *U.* [19]) *Rigtigere* Gautlandi, *jvf. 157*[4]. [20]) framan *203.* [21]) *Rettet i Ant. Russ.* (*jvf. Hkr. I 81, Sn. E. I 522, Fms. I 1 m. m.*), Gar̄randa *U,* Gotranda *203. I U er der skr.* m̄z (ɔ: med) *for* inz *og dette er af en anden haand rettet til* ur, *idet* Garnranda *er blevet opfattet som stednavn* (*jvf. Verelius*: ur Geirraudar gordum i Norege). [22]) *Saal. 203,* nordur *U.*

wr Norege[1]); son þeirra var Sigurdur hringur. Randuer kongur vard braddaudur, enn Sigurdur hringur tok kongdom i Danmork; hann bardist vid Haralld kong hillditonn a Bravelli i eystra Gottlandi[2]), og þar fiell Haralldur kongur og mikill fioldi lids med honum[3]). [Þessar orustur haffa i fornum sogum frægastar verid[4]), og mest mannfall[5]) ordid, og su, er Angantyr og hans brodir[6]) bordust a Dwnheidi. Sigurdur kongur hringur ried Danariki til daudadags, enn eptir hann Ragnar kongur lodbrok son hans.

Sonur Haralldar hillditannar hiet Eysteirn inn illradi; hann tok Suiariki eptir faudur sinn og riedi þui, þar til er synir Ragnars kongs felldu hann, so sem seigir i hans sogu. Þeir synir Ragnarz kongs logdu þa vndir B 293 sig Suiavelldi, enn eptir dauda R(agnars) kongs tok Biorn sonur[7]) hans iarnsida Suiavelldi, enn[8]) Sigurdur[9]) Danavelldi, Huitserkur Austurriki, Iuar inn beinlausi Eingland. Synir Biarnar iarnsidu voru þeir Eirikur[10]) og Refuill; hann var herkongur og sækongur, enn Eirikur kongur ried[11]) Suiariki eptir faudur sinn, og lifdi litla hrid. Þa tok rikid Eirikur son Refils; hann var mikill hermadur og allrikur kongur. [Eiriks synir Biarnarsonar[12]) voru þeir Aunundur[13]) vpsali og Biorn kongur; B 294 þa[14]) kom Suiariki enn i brædraskipti; þeir toku[15]) riki efftir Eirik Refillsson. Biorn kongur efldi þann bæ[16]), er at Haugi heitir; hann var kalladur Biorn ad Haugi;

---

[1]) *Saal. 203,* Noreg *U.* [2]) *Saal. for* Gautlandi. [3]) med honum *mgl. i 203.* [4]) Þessarar orustu hefur hellst verid gietid i fornumm sogum *203.* [5]) i *tf. 203.* [6]) Hlaudur *tf. 203.* [7]) son *203.* [8]) *Mgl. 203.* [9]) *Skr.* Sugurdur *i U.* [10]) Eirekur *203 her og i det flg.* [11]) yfer *203* (*men har ikke* var *foran* kongur). [12]) *Rettet af P. A. Munch* (*jvf. NS 293—4*), Biarnar synir (s. *203, ikke* ss.) *hskrr.; men der er i det foregaaende ikke nævnt nogen Bjørn, som kan være Ønunds og Bjørns fader.* [13]) *Rettet af P. A. Munch* (*jvf. n. 12*), Eirikur *U,* Eirekur *203.* [14]) þo *203.* [15]) taka *203.* [16]) stad *203.*

med honum var Bragi[1]) skalld. [Eirikur hiet son Aunundar[2]) kongs, er riki tok eptir faudur sinn at Vpsolum; hann var rikur kongur. A hanz dogum hofst til rikis i Norege[3]) Haralldur[4]) harfagri, er fyrstur kom einvalldi i Noreg[5]) sinna ættmanna. Biorn hiet son Eirikz[6]) kongz B 295 at Vppsolum; hann tok riki eptir faudur sinn og riedi leingi. Synir Biarnar voru þeir Eirikur inn sigursæli og Olauur; þeir toku riki eptir faudur sinn og kongdom. Ola(uur) var fadir Styrbiarnar inz sterka. A þeirra dogum andadist Haralldur kongur enn harfagri. Styrbiorn bardist vid Eirik kong faudurbrodur sinn a Fyriswollum, og[7]) þar fiell Styrbiorn. Sidann riedi Eirikur Suiariki til daudadags; hann atti Sigridi ina storradu[8]). Olauur hiet son þeirra, er til kongz var tekinn i Suiþiod eptir Eirik kong; hann var þa barn og baru Suiar hann eptir sier; þui kolludu þeir hann skautkong, enn sidann O(laf) suenska[9]). Hann var leingi kongur og rikur. Hann tok fyrst christne[10]) Suia konga, og vm hanz daga var Suiþiod kollud kristinn. Aunundur hiet son Olafs kongs suænska, er kongdom toc efftir hann og vard sottdaudur. A hanz dogum fiell Olauur kongur inn[11]) helgi a Stiklastodum[12]). Eymundur[13]) hiet annar

[1]) *Skr.* Brægi *i U, men* ræ *er skr. af en anden haand og de oprindelige bogstaver udviskede.* [2]) Aunundur kongur hiet son Eireks *203. Til grund for denne tekst ligger sikkert samme læsemaade som i U, men en skriver har byttet om paa navnene, idet ikke* Ǫnundr *men* Eirekr *var nævnt i forvejen, jvf. s. 157 n. 13.* [3]) *Saal. 203,* Noreg *U.* [4]) kongur hinn *tf. 203.* [5]) Norege *203.* [6]) Ønundar *203* (*jvf. n. 2*). [7]) *Mgl. 203.* [8]) *Saal. 203,* storædu *U.* [9]) *Saal. begge hskrr.; en anden haand har i 203 rettet til* sænska, *ligeledes l. 20* (*hvor 203 oprdl. ogs. har* suenska) *og 159*[1]. [10]) *Saal. 203,* nafni *U.* [11]) *Mgl. 203.* [12]) *Denne sætning lyder saal. i 203; i U er først skr.* a hanz dogum fiell Olauur kongur og vard sottdaudur, *men dette er overstreget og bagefter skr.:* Olauur kongur inn helgi a Stikla stodum fiell a hanz dogum. *Det overstregede viser at U's forlæg har haft samme ordfølge som 203.* [13]) *Rettet af Verelius,* Eyvindur *hskrr. her og s. 159*[2]*;* Eym̄dr *er blevet*

son Olafs suenska, er kongdom tok efftir brodir sinn; vm hans[1]) daga hielldu Suiar illa christnina[2]). Eymundur var litla hrid kongur.

Steinkell hiet rikur madur i Sviariki[3]) og kynstor; modir hanz hiet Astridur[4]), dottir [Nialz Finzsonar[5]) ens B 296 skialga af Halogalandi; enn fadir hans var Rognualldur inn gamli. Steinkell var fyrst[6]) iall i Suiþiod, enn eptir dauda Eymundar[7]) kongs toku Suiar hann til kongz. Þa gieck kongdomur[8]) wr langfedga ætt i Suiþiod inna fornu konga. Stein(kell) var mikill[9]) hofdingi; hann atti dottir Eymundar[10]) kongs; [hann vard[11]) sottdaudur i Suiþiod nær þui er Haralldur kongur fiell a Einglandi. [Inge hiet[12]) son Steinkels, er [Suiar toku[13]) til kongs næst eptir Hakon[14]). Ing(i) var þar leingi kongur og vinsæll og vel kristinn; hann[15]) eyddi blotum i Suiþiod og bad B 297 folk allt þar[16]) kristnast, enn Suiar hofdu ofmikinn atrunad a heidnum godum og hielldu fornum sidum. [Ingi kongur[17]) gieck ad eiga [konu þa[18]), er Mær hiet; brodur hennar hiet Sueirn. Ing(a) kongi þocknadist eingi

---

læst som Eyuīdr. Eymundr *el.* Emundr *nævnes flere steder* (*Hkr. II 162, 163, Langfeðgatal Scr. rer. Dan. I 12, Västgötalag Schlyter s. 298, Adam af Bremen II 58 III 15,16 m.m.*)

[1]) *Skr.* hann *U.* [2]) christne *203.* [3]) *Saal. 203,* Sāriki *U.* [4]) *Skr.* Astrudur *i begge hskrr.* [5]) *Rettet af Arni Magnússon i AM 192 fol.;* malzfinz son *U,* Niatz sinz son *203. Jvf. Ol. s. helga 1853 s. 4, Flat. I 41, Fms. I 5.* [6]) fyrstur *203.* [7]) Eyvindar *hskrr., se s. 158 n. 13.* [8]) -domurinn *203.* [9]) *U tilf* þar, *som maa udgaa.* [10]) *Rettet efter 203, som har* Eyvindar; Am̄dar *U, vistnok forvansket for* Aunundar. [11]) *Saal. 203,* þa vard hann *U.* [12]) *Saal. 203;* þa hiet Ingimundur *U; denne navneform er fejlagtig* (*jvf. dog NS 296*) *og senere skriver U enten* Ingi *el. forkortet* Ing. [13]) *Saal. 203,* Suiþiod tok *U.* [14]) Steinkiel *203, sikkert ved rettelse, idet Hakon ikke var nævnt før; han er imidlertid kendt fra andre kilder som en af Steinkels efterfølgere* (*f. eks. Hkr. III 250, Scr. rer. Dan. I 12*). *At han ikke nævnes før Ingi maa bero paa en fejl.* [15]) *Saal. 203,* þessi *U.* [16]) ad *tf. 203.* [17]) *Saal. 203,* þeirra kongur Ing(i) *U.* [18]) þa konu *203.*

madur so vel, og vard hann[1]) i Suiþiod inn rikasti madur. Suium þotti Ing(i) kongur briota forn[2]) landslog a sier, er hann vandadi vm þa hluti[3]), er Stein(kell)[4]) hafdi standa latid. A þingi nockru, er Suiar attu vid Inga kong, giordu[5]) þeir honum [ij][6]) kosti, huort hann villdi helldur [hallda vid þa forn lôg[7]) eda lata aff kongdomi. Þa mællti Ingi kongur og quedst[8]) ei mundi kasta þeirri tru, sem riett wæri; þa æptu[9]) Suiar[10]) og þreingdu honum med grioti og raku hann aff logþinginu. Sueirn magur kongs var eptir a þinginu; hann baud Suium ad efla bloot fyrir þeim, ef þeir giæfi honum kongdom. Þui iata þeir allir[11]); var Sueirn þa til kongs tekinn yfir alla Suiþiod; [þa var[12]) framm leitt hross eitt a þingid og hogguit i sundur og skipt til atz, enn rodid[13]) blodinu blottrie. Kostudu þa allir Suiar
B 298 christni, og hoofust blot; enn þeir raku Inga kong a burt, og for hann i vestra Gautland. Blot-Sueirn var iij[14]) vetur kongur yfir Suiumm.

Ingi kongur for med hird sina og[15]) sueit nokra [og hafdi[16]) litinn her; hann reid austur vmm Smaland og i eystra Gautland[17]) og[18]) so i Suiþiod; hann[18]) reid bædi dag og nott og kom ovart Sueini snemma morguns[19]). Þeir toku [hws a þeim[20]) og slou [elldi i[21]) og brendu [lid þad[22]), er inni var. Þiofur hiet [madur lendur[23]), er þar brann inni; hann hafdi adur fylt Sueini[24]). Blot-

[1]) Sveinn þui *203.* [2]) *Saal. 203,* þar *U.* [3]) marga *tf. 203.* [4]) fader hanz *tf. 203.* [5]) *Saal. 203,* giora *U.* [6]) *Optaget fra 203, mgl. U.* [7]) *Saal. 203,* vid þa fornum logum hallda *U.* [8]) kuadzt *203.* [9]) *Skr.* æfdu *i U.* [10]) vpp *tf. 203.* [11]) vid Svein *tf. 203 og fortsætter:* war hann. [12]) war þa *203.* [13]) *Rettet,* riodid *U,* riodudu *203.* [14]) *Herefter staar i U* þ (*idet skriveren har villet skrive* þria *igen*), [15]) *Saal. 203,* j *U.* [16]) hafde þo *203.* [17]) *Saal. 203,* Gotland *U.* [18]) *Mgl. 203.* [19]) vmm morgon *203.* [20]) æ þeim hus *203.* [21]) i ellde *203.* [22]) þad lid *203.* [23]) lenndur madur *203.* [24]) Blót Sveine *203 og derefter:* Sveinn gieck ut.

Sueirn gieck wt og war þegar[1]) drepinn. Ingi tok so kongdom [ad nyu][2]) yfir Suium og leidriette[3]) þa enn christnina og riedi rikinu til daudadags og vard sottdaudur. Hallsteinn hiet son Steinkelz kongs, brodir Inga kongs, er kongur var med Inga kongi brodur sinum. Synir Hallsteins voru þeir Philippus og Ingi, er kongdom toku[4]) i Suiþiod eptir Inga kong gamla. Philippus atti Ingigerdi dottur Haralls kongz Sigurdarsonar; [hann var[5]) skamma stund kongur.

[1]) *Mgl. 203.* [2]) *Optaget fra 203, mgl. U.* [3]) *Saal. 203,* riettleiddi *U.* [4]) *Skr.* t^0 *U;* tok *203.* [5]) war hann *203.*

REGISTER.

RETTELSER.

4^{4}. geta, *l.*: gęta.

4^{10}. s*inni*. *R har* s., *som burde være opløst sina, ti akk. anvendes i den samme forbindelse, s.* 45^{1}.

4^{15}. *I begyndelsen af linjen er* í *bortfaldet under trykningen.*

13 n, l. 2 f. n. Agn*a*, *l.:* Agna.

15^{15}. b*a*rn, *l.:* „barn”.

37^{29}, af, *l.:* af”.

38^{17}. u*ar*, *l.:* uar.

73 n, l. 5 f. n. *og* 78 n, l. 7. f. n. *H, l.: H-afskrr.*

$96^{20, 21}$. *Formen* erninn *findes ogsaa andre steder (f. eks. AM 202 k 2, s. 15 r, AM 395 fol, s. 799) og burde ikke være rettet.*

131 n, l. 2 f. n. liint, *l.:* leint.

I E. A. Kocks bog Fornjermansk forskning (1922) findes forslag til rettelser af enkelte steder i sagaens vers (§ 16, § 44 m. m.).

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 12 09 25 07 002 2